

**2018 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 21.
YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Meryem Barası

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Meryem

Soyadı: Barası

Bölümü: Eğitim Programları ve Öğretim

İmza:

Teslim tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı: Analysis of 2018 Secondary School Turkish Course Program in Terms Of 21st Century Skills

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Meryem BARASI

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Meryem BARASI tarafından hazırlanan “2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR

(Eğitim Programları ve Öğretim, Gazi Üniversitesi)

.....

Başkan: Doç. Dr. Fahriye HAYIRSEVER

(Eğitim Programları ve Öğretim, Düzce Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Gülgün ALPAN

(Eğitim Programları ve Öğretim, Gazi Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 04/09/2020

Bu tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez süresince göstermiş olduğu sabrı, ilgisi, güler yüzü ve anlayışı ile her zaman yanımda olan, akademik bilgisi ve tecrübesiyle beni aydınlatan, ayrıca öğretmen atölyeleri kapsamında görev yaptığım okula gelerek kıymetli bilgilerini öğretmen arkadaşlarımla da paylaşan tez danışmanım Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez önerisi sürecinde, yeni doğum yapmış olmasına rağmen benden ilgisini, mesleki bilgi ve tecrübesini esirgemeyen, tez konumu bulmama yardımcı olan, aynı dönemlerde bebek sahibi olmanın heyecanını ve annelik tecrübelerini de paylaşan Dr. Öğrt. Üyesi Serap TÜFEKÇİ ASLİM'e çok teşekkür ederim.

Tezin anket geliştirme sürecinden başlayarak tamamlanana kadar çok değerli görüş ve önerilerini paylaşan Prof. Dr. Gülgün BANGİR ALPAN'a, Doç. Dr. Fahriye HAYIRSEVER'e ve Arş. Gör. Büşra GÖRKAŞ KAYABAŞI'na teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecinde çalışmama katkıda bulunan, ankete vakit ayırarak değerli görüşlerini paylaşan tüm Türkçe öğretmeni meslektaşlarıma ve çalışmamın birçok aşamasında yanımda olan arkadaşım Sibel ERGİN'e ayrıca teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni motive eden, anketleri toplamamda benimle birlikte Ankara'nın sokaklarını dolaşan canım babama; kızıma bakan, her zaman yanımda olan, fedakar anneciğime; beraber bir hayatı paylaştığımız, birlikte birçok zorluğun üstesinden geldiğimiz, desteğini bir an olsun esirgemeyen eşim Bedri BARASI'ya, evimizin sesi, neşesi, sevgili kızım Betül'e, canım aileme ve dostlarıma tez sürecinde beni yalnız bırakmadıkları, sabırla destekledikleri için çok teşekkür ederim.

2018 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Meryem Barası
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Eylül, 2020

ÖZ

Bu araştırmanın amacı 2018 yılı ortaokul Türkçe dersi öğretim programını 21. yüzyıl becerileri açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda; 2018 yılı ortaokul Türkçe dersi öğretim programında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu ve Türkçe öğretmenlerinin programda yer alan 21. yüzyıl becerilerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın modeli betimsel, yöntemi karmadır. Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri açısından incelenirken nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu çalışmada doküman Türkçe dersi öğretim programıdır. Araştırmanın nicel boyutunda Türkçe dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Araştırmada iki evren bulunmaktadır. Araştırmanın birinci evreni 5.,6.,7., ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programıdır. Araştırmanın ikinci evreni ise Ankara ilinde görev yapan Türkçe öğretmenleridir. Örneklemde Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle ve Çankaya ilçelerinde görev yapan 273 Türkçe öğretmeni yer almıştır. Araştırmada Türkçe dersi öğretim programının incelenebilmesi için öncelikle nitel veri toplama aracı olarak doküman analizinden yararlanılmıştır. Bu amaçla 2018 Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının tamamı incelenmiştir. Doküman analizinde Partnership for 21 Century Skills (P21) sınıflandırması

dikkate alınarak oluşturulmuş 21. yüzyıl becerileri seçilmiştir. Programı analiz etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan belirtke tablosu kullanılmıştır. Araştırmanın öğretmen görüşlerinin belirlenmesine yönelik alt problemleri için veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi- Öğretmen Görüşleri Anketi” ile toplanmıştır. Araştırmanın doküman incelemesine yönelik nitel verilerin analizi için betimsel analiz kullanılmıştır. Programda yer alan 21. yüzyıl becerilerini incelemek için kategori ve kodlar oluşturulmuş, güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutuna ait verilerin analizinde ankette yer alan maddeler için betimsel istatistik hesaplanmıştır. Anketin açık uçlu maddelerine ait verilerin betimlenebilmesi için içerik analizinden yararlanılmış ve tematik kodlama yapılmıştır. Doküman analizine göre Türkçe dersi öğretim programında en çok yer verilen beceriler; genel amaçlarda (özel amaç, yetkinlik, kazanım) iletişim, eleştirel düşünme ve karar verme; içerikte, iletişim, iş birliği problem çözme; öğrenme öğretme süreçlerinde, eleştirel düşünme, üretkenlik, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme; ölçme ve değerlendirme ögelerinde öğrenmeyi öğrenme, medya okuryazarlığı, yaratıcılık, öz yönlendirme becerileridir. En az yer verilen beceriler ise genel amaçlarda yenilikçilik, iş birliği, medya okuryazarlığı; içerikte, eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı; öğrenme-öğretme süreçlerinde hesap verebilirlik, liderlik, yenilikçilik, esneklik ve uyum; ölçme ve değerlendirmede ise iletişim, iş birliği, bilgi okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk alma becerileridir. Öğretmen görüşlerine göre programın boyutlarında en fazla yer verilen beceriler iletişim ve iş birliği, sosyal ve kültürel etkileşim becerileri; en az yer verilenler ise hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme becerileridir. Öğretmenlere göre kazanımlarda en çok iletişim, iş birliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim becerileri gerçekleşmektedir. Gerçekleşme düzeyinin en az olduğu beceriler ise yaratıcılık, hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme becerileridir. Öğretmenlerin kendi derslerinde en çok yer verdikleri beceriler içerikte iletişim, işbirliği, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı; öğrenme-öğretme süreçlerinde iletişim, iş birliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim; ölçme ve değerlendirme süreçlerinde iletişim, işbirliği, problem çözme becerileridir. Öğretmenlere göre derslerinde en az yer verdikleri beceriler ise içerikte; öğrenmeyi öğrenme, öz-yönlendirme, hesap verebilirlik; öğrenme-öğretme süreçlerinde hesap verebilirlik, esneklik ve uyum, öz-yönlendirme; ölçme ve değerlendirme süreçlerinde ise hesap verebilirlik, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileridir. Öğretmenlerin derslerinde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için en çok yer verdikleri etkinlikler drama, yaratıcı yazma, grup çalışmaları ve sunum yapmadır. Öğretmen görüşlerine göre 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında karşılaşılan sorunlar şunlardır: kazanımların genel olması, birbirini tekrarlaması ve güncel olmaması; metinlerin ilgi çekiciliğinin az olması, içerik ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmaması; öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık becerilerini geliştirememeleri ve yazdıklarını paylaşmaktan hoşlanmamaları, fiziki alt yapı, materyal ve zaman yetersizliği, etkinliklerin ilgi çekiciliğinin az olması; sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik

olmamasıdır. Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik önerileri ise okumaya, düşünmeye yönelik becerilere programda daha çok yer verilmesi, kazanım sayısının azaltılıp uygulanabilirliğin artması, ilgi çekici metinler ve etkinlikler kullanılması, eğitim ortamının okul dışına da taşınması, 21. yüzyıl becerilerini ölçmeye uygun güncel ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı, 21. Yüzyıl becerileri, doküman analizi, öğretmen görüşleri

Sayfa Adedi:228

Danışman: Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR

ANALYSIS OF 2018 SECONDARY SCHOOL TURKISH COURSE PROGRAM IN TERMS OF 21st CENTURY SKILLS

Meryem Barası

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September, 2020

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the 2018 secondary school Turkish curriculum in terms of 21st century skills. In accordance with this purpose; The situation of 21st century skills in the 2018 Turkish class curriculum of secondary schools and the opinions of Turkish class teachers about 21st century skills in the program were examined. The model of the research is descriptive and the method is mixed. As a qualitative research method, document analysis method was used for examining the curriculum in terms of 21st century skills, and the sample document in this study is the Turkish class curriculum. In the quantitative dimension of the research, teachers' opinions regarding the Turkish class curriculum were taken. There are two universes in the research. The first universe of the research is the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish course curriculum. The second universe of the research is the Turkish teachers working in Ankara. The sample included 273 Turkish teachers working in Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle and Çankaya districts. In the study, document analysis was

used as a qualitative data collection tool in order to examine the Turkish course curriculum. For this purpose, the entire 2018 secondary school Turkish class curriculum was examined. In the document analysis, benchmark skills are created according to the “Partnership for 21 Century Skills” (P21) classification. To analyze the program, a token table prepared by the researcher was used. The data for the sub-problems of the research for determining teachers' views were collected with the "Evaluation of the 2018 Turkish Lesson Curriculum-Teacher Opinion Survey" prepared by the researcher. Descriptive analysis was used for the analysis of qualitative data for document analysis of the research. In order to examine the 21st century skills in the program, categories and codes were created and the reliability coefficient was calculated. Descriptive statistics were calculated for the items in the questionnaire in the analysis of the data of the quantitative dimension of the study. In order to describe the data of the open-ended items of the questionnaire, content analysis was used and thematic coding was made. According to the document analysis, the skills mostly included in the Turkish course curriculum; communication, critical thinking and decision making in general purposes (specific purpose, competence, achievement); problem solving, communication and collaboration in content; critical thinking, productivity, media literacy, learning to learn in teaching and learning processes; creativity, , media literacy, learning to learn and self-direction skills in measurement and evaluation items. The least frequently mentioned skills are innovativeness, collaboration, media literacy in general purpose; critical thinking, decision making, media literacy in content; accountability, leadership, innovation, flexibility and adaptability in learning-teaching processes; communication, cooperation, information literacy, leadership and taking responsibility skills in assessment and evaluation. According to the teachers' views, the skills that are mostly included in the dimensions of the program are communication and cooperation, social and cultural interaction skills; The least included are accountability, learning to learn, and self-direction skills. According to the teachers, communication, cooperation, social and intercultural interaction skills are the most common achievements. The skills with the lowest realization level are creativity, accountability,

learning to learn, and self-direction skills. The skills in the content that teachers mostly include in their lessons are communication, collaboration, information and communication technologies literacy; communication, collaboration, social and intercultural interaction in learning-teaching processes; communication, cooperation, problem solving skills in measurement and evaluation processes. According to the teachers, the skills in the content they rarely included in their lessons were; learning to learn, self-direction, accountability; self-direction, accountability, flexibility and adaptation skills in learning-teaching processes; media literacy, accountability, flexibility and adaption skills in measurement and evaluation processes. Drama, creative writing, group work and presentation are the most frequently used activities in the lessons of teachers to improve 21st century skills. According to the opinions of the teachers, the problems encountered during the application of 21st century skills are: the gains are general, repetitive and outdated; the texts are of low interest, their content and length are not suitable for age groups; students' lack of critical thinking, problem solving, learning to learn and creativity skills and dislike sharing their writings, lack of physical infrastructure, materials and time, and low interest in activities; exam system is not intended to measure skills. Teachers' suggestions for the development of 21st century skills include “putting more reading and thinking skills in the program”, “reducing the number of attainment and increasing applicability”, “utilizing interesting texts and activities”, “creating educational environment out of school”, and “using appropriate measuring and evaluation techniques for 21st century skills”.

Key Words : 2018 Turkish Course Curriculum, 21st Century skills, documan analysis, opinions of teachers.

Page Number : 228

Supervisor : Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xviii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	10
Önem	12
Sınırlılıklar	14
Varsayımlar.....	14
Tanımlar	15
BÖLÜM II.....	17
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	17
1. 21. Yüzyıl Becerileri	17
1.1. Öğrenme ve Yenilik Becerileri	23
1.1.1. Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri.....	23
1.1.2. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri.....	24
1.1.3. İletişim ve İş birliği Becerileri	26

1.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	27
1.2.1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi.....	27
1.2.2. Medya Okuryazarlığı Becerisi.....	28
1.2.3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerisi	29
1.3. Yaşam ve Kariyer Becerileri.....	30
1.3.1. Esneklik ve Uyum Sağlayabilme Becerisi	30
1.3.2. Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	32
1.3.3. Girişimcilik ve Öz yönlendirme Becerisi	32
1.3.4. Üretkenlik ve Hesap verebilirlik Becerisi	34
1.3.5. Liderlik ve Sorumluluk Alma Becerisi	35
2. Türkçe Dersi Öğretim Programı.....	37
2.1. Öğretim Programlarının Amaçları	37
2.2. Öğretim Programlarının Perspektifi	37
2.2.1. Değerler.....	38
2.2.2. Yetkinlikler	38
2.3. Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı	38
2.4. Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları.....	39
2.5. Türkçe Dersi Öğretim Programı	39
2.5.1. Türkçe Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları ve Kazanımları	39
2.5.2. Temalar ve Konu Önerileri	41
2.5.3. Öğretme Öğrenme Yaklaşımı	41
2.5.4. Ölçme Değerlendirme Yaklaşımı.....	41
3. İlgili Araştırmalar	42
3.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	43
3.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	52
BÖLÜM III.....	57
YÖNTEM	57
Araştırmanın Modeli.....	57
Evren ve Örneklem	58

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	60
Doküman (2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı)	60
2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından	
Değerlendirilmesi- Öğretmen Görüşleri Anketi	61
Verilerin Analizi	64
BÖLÜM IV	67
BULGULAR VE YORUM.....	67
1. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	67
a. Genel Amaç (Yetkinlik, Amaç ve Kazanım)	67
b. İçerik	89
c. Öğrenme- Öğretme Süreçleri	93
d. Ölçme ve Değerlendirme	101
2. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	109
3. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	120
4. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	129
5. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	145
6. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	157
7. Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	166
BÖLÜM V	177
SONUÇ VE ÖNERİLER	177
Sonuçlar	177
Doküman Analizine Göre Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğelerinde 21.	
Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	177
Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğelerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer	
Verilme ve Gerçekleşme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	178
21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Boyutları	
Açısından Uygulamada Karşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	182
Öneriler	184
1) Uygulamaya Dönük Öneriler	184

2) Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	186
KAYNAKLAR	187
EKLER	201
Ek. 1: Anket Uygulama İzni	202
EK 2. Öğretmen görüşleri anketi.....	203
EK 3. Doküman İncelemesi Sırasında Yararlanılan Belirtke Tablosu	208

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 21. Yüzyıl Becerileri Konusunda Yapılan Lisansüstü Araştırmalara İlişkin Bilgiler	4
Tablo 2 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı Konusunda Yapılan Lisansüstü Araştırmalara İlişkin Bilgiler	6
Tablo 3 Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler.....	59
Tablo 4 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Dil Becerilerine Göre Kazanım Sayıları	68
Tablo 5 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilenme Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	69
Tablo 6 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilenme Becerilerinin Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi	75
Tablo 7 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Amaç ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Bilgi Medya ve Teknoloji Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	78
Tablo 8 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Bilgi Medya ve Teknoloji Becerilerinin Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi	80
Tablo 9 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Amaç ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Yaşam ve Kariyer Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	81
Tablo 10 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında 21. Yüzyıl Yaşam ve Kariyer Becerilerinin Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi	84

Tablo 11 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının İçeriğinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	89
Tablo 12 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	96
Tablo 13 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Süreçlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	103
Tablo 14 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Süreçlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	108
Tablo 15 Türkçe Dersi Öğretim Programının Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	109
Tablo 16 Türkçe Dersi Öğretim Programının Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerinin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	115
Tablo 17 Türkçe Dersi Öğretim Programının İçeriğinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	120
Tablo 18 Türkçe Öğretmenlerinin İçerikte 21. Yüzyıl Becerilerine Ne Kadar Yer Verdiklerine İlişkin Görüşleri	125
Tablo 19 Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	129
Tablo 20 21. Yüzyıl Becerilerini Geliştirici Etkinliklere Ne Kadar Yer Verdiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	134
Tablo 21 Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinlikler	139
Tablo 22 Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	146
Tablo 23 21. Yüzyıl Becerilerini Kazandırıcı Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerine Ne Kadar Yer Verdiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	150

Tablo 24 Öğretmenlere Göre 21. Yüzyıl Becerilerine Programda Yer Verilme ve Öğretmenlerin Kendi Derslerinde Yer Verme Durumları Özet Tablo.....	154
Tablo 25 Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Gerçekleştirilmesinde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Görüşleri	157
Tablo 26 Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Önerilerine Yönelik Görüşleri.....	166

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1</i> 21. yüzyıl becerileri çerçevesi (P21, 2015)	22
<i>Şekil 2.</i> Anket formunun oluşturulmasında izlenen aşamalar.....	63
<i>Şekil 3.</i> Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının yapısı.....	68

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AACU	American Association of Colleges and Universities
ATC21S	Assessment and Teaching of 21st Century Skills Framework
ISTE	International Society for Technology in Education
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NRC	National Research Council
TDK	Türk Dil Kurumu
OECD	İktisadi İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı
P21	21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Sürekli gelişen ve değişen dünyada insanların ihtiyaçları değişmekte buna bağlı olarak insandan beklenen beceriler de değişmektedir. Becerinin ne olduğuna ilişkin çeşitli tanımlar yapıldığı görülmektedir. Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesine göre beceri; bilgiyi uygulayabilme, problemleri çözebilme, görevleri tamamlayabilme yeteneğidir (TYYÇ, 2011, s. 2). Aynı dönemde ve aynı koşullarda her birey için birbirinden çok farklı olan beceriler, içinde bulunulan zaman ve koşullara bağlı olarak sürekli bir şekilde değişmekte ve gelişmektedir.

Günümüzde bir önceki yüzyılda insanlar tarafından yapılan birçok iş, teknoloji sayesinde çok kısa sürelerde yapılabilir. Okuma, yazma, matematik gibi temel becerilerde iyi olmak iş dünyasındaki çalışan ihtiyacına cevap vermemektedir. Düşük maaşlı işlerde bile bireylerin karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilme becerisine sahip olmaları tercih edilmektedir (Wagner'dan aktaran Marzona, 2012). Benzer tespitte bulunan Keskin (2012)

de çocuğun hayata atılma aşamasına geldiğinde birçok işin bilgisayarlar ile yapıldığını görerek üretken düşünmesi gerektiğini anlayacağını ve bulunduğu ortamın hangi alanda olursa olsun kendisinden bir farklılık yaratmasını bekleyeceğini vurgulamaktadır. Bunun doğal ve zorunlu bir sonucu olarak yaratıcılık ve sezgisel gücün öneminin artacağını ifade etmiştir. Çocuklara sadece okul içindeki eğitim faaliyetlerinde değil girdikleri farklı ortamlarda da özgün düşünme becerilerini geliştirecek çalışmalarda görevler verilmesi ve onlara öğrenme yaşantıları için fırsat tanınması gerekmektedir.

Başka bir deyişle bu yüzyılda insana düşen görev ise özgün, yeni, yaratıcı, eleştirel düşünmek; yani insanı diğer canlılardan ayıran en temel özellik olan düşünme becerisi bu yüzyılda çok daha fazla önem kazanmıştır. Dünyada çevre, toplum, teknoloji ve ekonomik yapı sürekli değişirken, bu değişime ayak uydurmak için 21. yüzyıl becerilerine göre insan yetiştirme konusunda düzenlemeler ve değişiklikler yapılması gerekmektedir (Yılmaz, 2016). Gelişen ve değişen dünyada ayakta kalabilmek için yaratıcı, eleştirel, özgün düşünme, iletişim ve iş birliği, liderlik, zaman yönetimi, problem çözme, karar verme, inovasyon gibi 21. yüzyıl becerilerine ihtiyaç bulunmaktadır. Ülkemizde de 2005 yılından bu yana öğretim programlarında bazı 21. yüzyıl becerilerine yer verildiği gözlemlenmektedir. Bu temel becerilerin 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren beceriler olduğu görülmektedir. 2005 yılı öğretim programlarına alanı ne olursa olsun öğrencilere kazandırılması gereken 8 temel beceri dahil edilmiştir. Bu beceriler “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma” becerileridir (MEB, 2005). Bir başka deyişle Türkçe, matematik, fen bilimleri, yabancı dil, sosyal bilgiler dersi gibi derslerin öğretim programlarında da ortak olarak kazandırılması hedeflenen temel beceriler, 2005 yılından bu yana öğretim programlarında yer almaktadır. 2009 yılı Türkçe dersi öğretim programında “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma” becerileri temel beceriler başlığı altında yer almaktadır. 2015 Türkçe dersi

öğretim programında ise temel beceriler başlığı kaldırılarak programın genel amaçlarında “Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,” ifadeleri kullanılmıştır. 2017 Türkçe dersi öğretim programında ise başlık açılmaksızın 8 anahtar yetkinlik ile “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” becerilerine yer verildiği; 2017 programında yer alan anahtar yetkinliklerin 2018 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programında da “yetkinlikler” başlığı açılarak yer aldığı görülmektedir. Kalaycı ve Yıldırım (2020) da 2009, 2017 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programlarını inceledikleri çalışmalarında 2009 programında belirtilen temel becerilerin 2017 ve 2019 programlarında bulunmadığını; 2009 programında bulunmayan temel yeterlilik alanlarının ise 2017 ve 2019 programlarına eklendiğini saptamıştır.

21. yüzyıl becerileriyle ilgili dikkat çeken ABD kaynaklı “21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık (P21: Partnership for 21 Century Skills)” adındaki sınıflandırmaya (P21, 2015) göre 21. yüzyıl becerisi “bireylerin iş ve yaşamda başarılı olmak için ustalaşması gereken beceri, bilgi ve uzmanlık” olarak tanımlanmaktadır. Bu beceriler “Öğrenme ve Yenilik”, “Bilgi, Medya ve Teknoloji” ile “Yaşam ve Kariyer” becerileri olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır (P21, 2015). Bu beceriler bireylerin zorlu iş ve yaşam koşullarıyla güçlü biçimde mücadele etmesini desteklemeleri bakımından önem taşımaktadır ve geleceğin bireylerine kazandırılması gerekmektedir. 21. yüzyıl becerileri konusunda yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, Tablo 1’de yer alan çalışmalara rastlanmıştır. 21. yüzyıl becerileri alanında yapılan bu çalışmalar 2017-2019 yılları arasında yapılan tamamlanmış 21 yüksek lisans ve doktora tezinden oluşmaktadır.

Tablo 1

21. Yüzyıl Becerileri Konusunda Yapılan Lisansüstü Araştırmalara İlişkin Bilgiler

Yazar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Tarihi	Program
Akçay, A.	İngilizce dil öğretimi ders kitaplarının 21. yüzyıl becerileri açısından analizi: İletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık	2019	Yüksek Lisans
Erdoğan, Ö.	Robotik lego uygulamaların fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Öztermiyeci, E.	Türkiye'de ulusal program ve uluslararası Bakalorya programı öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algıları	2019	Yüksek Lisans
Saçmalioğlu, M.G.	Beden eğitimi öğretmen adaylarının, mesleki öğrenme topluluğu aracılığıyla 21. yüzyıl becerilerini ortaya çıkarma süreçlerinin keşfedilmesi	2019	Yüksek Lisans
Atakişi, T.	Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini esas alan bilgi okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Çınar, F.S.	Ortaokul öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılarının ve görüşlerinin incelenmesi (Çorum ili örneği)	2019	Yüksek Lisans
Sarıtaş, B.	Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Korkmaz, H.	Argümantasyon tabanlı bilim öğrenme yaklaşımının 7. sınıf öğrencilerin bilimsel epistemolojik inançlarına ve 21.yüzyıl becerilerine etkisi	2019	Yüksek Lisans
Çolak, M.	Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerilerine yönelik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Güler, Y.	Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri öz-yeterlik algıları	2019	Yüksek Lisans
Aydın, A.	İngilizce öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde öğretmen eğitiminde 21.yüzyıl becerilerinin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Özgün, D.	İnsan ve çevre ünitesinin yaratıcı drama destekli işlenmesinin beşinci sınıf öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri üzerine etkisi	2019	Yüksek Lisans

Benek, İ.	Sosyobilimsel stem etkinliklerinin öğrencilerin tutumlarına ve 21. yüzyıl becerilerine etkisinin incelenmesi	2019	Doktora
Bircan, M.A.	Stem eğitimi etkinliklerinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin stem'e yönelik tutumlarına, 21. yüzyıl becerilerine ve matematik başarılarına etkisi	2019	Doktora
Yeniay Üsküplü, Z. D.	Eğitim sosyolojisi açısından 21. yüzyıl becerileri - Türkiye'de çocuk üniversiteleri modeli	2019	Doktora
Yeni, G.	21. yüzyıl becerileri eğitiminin yabancı dil öğretmenlerinin eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliklerine ilişkin algılarına etkisi	2018	Yüksek Lisans
Çolak, M.	Ortaokul fen bilimleri dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri (Kayseri ili örneği)	2018	Yüksek Lisans
Murat, M.	Ters yüz sınıf modelinin beşinci sınıf öğrencilerinin 21.yüzyıl becerileri ve bilimsel epistemolojik inançlarına etkisi	2018	Yüksek Lisans
Murat, A.	Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlik algıları ile STEM'e yönelik tutumlarının incelenmesi	2018	Yüksek Lisans
Dulun, Ö.	Öğrencilerin bakış açısından uluslararası Bakalorya diploma programına hazırlık süreci: 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek üzerine	2018	Doktora
Kaya, S.	Lise öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin öğrenci tükenmişliği ve okul bağlılığı ile ilişkisi	2017	Doktora

Tablo 1 incelendiğinde fen bilimleri ve yabancı dil derslerine yönelik araştırmaların çoğunlukta olduğu ve daha çok öğrenciler ve öğretmen adayları ile çalışıldığı görülmektedir (Akçay, 2019; Atakişi, 2019; Bircan, 2019; Erdoğan, 2019; Güler, 2019, Kaya, 2017; Murat, 2018). Bunun dışında 21. yüzyıl becerilerine yönelik 21 çalışmadan beşinin öğretmen görüşlerine göre (Atakişi, 2019; Çınar, 2019; Çolak, 2018; Sarıtaş, 2019; Yeni, 2018), iki tanesinin de program değerlendirmeye yönelik araştırmalar olduğu belirlenmiştir (Çolak, 2018; Sarıtaş, 2019). Sarıtaş (2019) “Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi” çalışmasında 2017 yılında yayınlanan Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 9. sınıf kazanımlarını, ders kitabındaki metinler

ve etkinlikleri, 21. yüzyıl becerileri açısından öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Ancak bu çalışma ortaöğretim yani lise düzeyinde Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim programı üzerine yapılmıştır ve sadece 9. sınıf düzeyini kapsamaktadır. 21 çalışma analiz edildiğinde, Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bir diğer inceleme de Türkçe dersi öğretim programları açısından yapılmıştır. Türkçe dersi öğretim programı ile ilgili yapılmış araştırmalar tarandığında Tablo 2’de yer alan çalışmalarla karşılaşılmıştır. Bu çalışmalar 2002-2019 yılları arasında yapılan tamamlanmış 30 yüksek lisans ve 2 doktora tezinden oluşmaktadır.

Tablo 2

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı Konusunda Yapılan Lisansüstü Araştırmalara İlişkin Bilgiler

Yazar	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Tarihi	Program
Kıbrıs, S.	Ortaokul (5-8. sınıflar) Türkçe dersi öğretim programı ve ders kitaplarında metin türü farkındalığı	2019	Yüksek Lisans
Çemrek, Z.	Liselere geçiş sınavı (2018) Türkçe sorularının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi	2019	Yüksek Lisans
Uyğun, A.	2018 Türkçe dersi öğretim programındaki yazma kazanımlarının ve ders kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı yazma becerisine uygunluğu	2019	Yüksek Lisans
Şimşek, H.	Yenilenen 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri (Kocaeli ili örneği)	2019	Yüksek Lisans
Şahin, S.	Türkçe dersi öğretim programı’nda yer alan kök değerler açısından Rafadan Tayfa Çizgi Filminin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Öztürk, Y.	2015 Türkçe dersi öğretim programında yer alan anlama kazanımlarının temel becerilere uygunluğu	2018	Yüksek Lisans
Canbek, D.	Peyami Safa’nın Server Bedî müstearıyla yazdığı Cingöz Recai serisinin 2015 Türkçe dersi öğretim programına göre incelenmesi	2017	Yüksek Lisans
Sönmez, H.	Yenilenmiş bloom taksonomisine göre tasarlanan ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (Model önerisi)	2017	Doktora

Zevfi, R.	Ortaokul Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi öğretim programında yer alan temel beceriler açısından incelenmesi	2015	Yüksek Lisans
Gölcü, İ.	Garib-nâme'deki temel dil becerilerinin Türkçe dersi öğretim programı (2006) kazanımlarıyla uyumu	2015	Yüksek Lisans
Duzcu, M.G.	Özel eğitim mesleki eğitim merkezi Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi	2015	Yüksek Lisans
Akgümüş, M. E.	Ortaokul (6 - 8. sınıflar) Türkçe dersi öğretim programında yer alan okuma yöntem ve tekniklerinin uygulanabilirliği ve öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi	2015	Yüksek Lisans
Yılmaz, A. H.	Türkçe dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	2014	Yüksek Lisans
Menteşe, H.	Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi(Aydın ili örneği)	2014	Yüksek Lisans
Erden, B.	Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında konuşma eğitime yönelik olarak önerilen yöntem/tekniklere ilişkin öğretmen görüşleri	2014	Yüksek Lisans
Tuzlukaya, S.	İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi öğretim programında belirtilen okuduğu metni anlama ve çözümleme ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi	2013	Yüksek Lisans
Yiğit, F.	İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programındaki alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi	2013	Yüksek Lisans
Çelikkıran, B.	İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretim programında belirtilen okuduğunu anlama ile ilgili kazanımların yapılandırmacı yaklaşım açısından değerlendirilmesi	2012	Yüksek Lisans
Aladağ, F.	Memduh Şevket Esenal'ın Hikâyeler - Birinci Kitap ve Hikâyeler - İkinci Kitap adlı eserlerindeki hikâyelerinin 2006 Türkçe dersi öğretim programında yer alan temalar ve metin seçim kriterleri açısından incelenmesi	2012	Yüksek Lisans
Akyol, A.	2005 ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretim programında eleştirel okuma	2011	Yüksek Lisans
Er, O.	İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretim programı dinleme/izleme alanının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi	2011	Yüksek Lisans
Şekerci, H.	İlköğretim 4-5. sınıf türkçe dersi öğretim programının dil bilgisi öğretimi açısından incelenmesi	2011	Yüksek Lisans

Bağcı, A. B.	İlköğretim Türkçe dersi 6.sınıf öğretmen kılavuz kitabının Türkçe dersi öğretim programı dil bilgisi alanı açısından incelenmesi	2010	Yüksek Lisans
Karagül, S.	İlköğretim 6-8. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi öğretim programında belirtilen yazım ve noktalama kurallarını uygulayabilme düzeyi	2010	Yüksek Lisans
Kaymakamoğlu, A.	İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programına ilişkin müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi(Ankara ili örneği)	2010	Yüksek Lisans
Şişmanoğlu, A. S.	Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımları açısından Trabzon ili 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi	2009	Yüksek Lisans
Durukan, E.	Türkçe dersi öğretim programının (6-8. sınıflar) hedef ve kazanımları doğrultusunda 7. sınıf türkçe dersi öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının değerlendirilmesi	2008	Yüksek Lisans
İtmeç, F.	İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi öğretim programı dil bilgisi öğrenme alanının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	2008	Yüksek Lisans
Karakoç Öztürk, B.	İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi öğretim programı okuma alanının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	2008	Yüksek Lisans
Arslan, A.	Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan Türkçe dersi öğretim programının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi	2008	Doktora
Yıldız, E.	İlköğretim okulu orta düzeyde öğrenme yetersizliği (eğitilebilir) olan çocuklar için hazırlanan Türkçe dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri	2005	Yüksek Lisans
Hayran, Z.	İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı içeriğinin düzenlenmesine ilişkin görüşler	2002	Yüksek Lisans

Tablo 2 incelendiğinde genel olarak araştırmaların; kazanımlar, temel beceriler, Türkçe dersinin okuma, yazma, dinleme, konuşma ve dilbilgisi öğrenme alanları, içerik, etkinlikler, ölçme-değerlendirme yöntemleri konuları üzerinde olduğu görülmektedir (Çemrek, 2019; Er, 2011; Gölcü, 2015; Hayran, 2002; Karakoç Öztürk, 2008; Kıbrıs, 2019; Şekerci, 2011; Şimşek, 2019; Uygun, 2019; Zevfi, 2015).

Tablo 2'ye göre 2018 programı yayımlandıktan sonra tamamlanan 5 yüksek lisans tezi olduğu, bu çalışmaların da daha çok kazanımlar ve ders kitapları üzerine olduğu tespit

edilmiştir (Çemrek, 2019; Kıbrıs, 2019; Şahin, 2019; Şimşek, 2019, Uyğun, 2019). Şimşek (2019) yüksek lisans çalışmasında öğretmen görüşlerine göre 5. Sınıf Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımların gerçekleştirilmesini ve dil becerileri yönünden uygunluğunu değerlendirilmiş, ancak 21. yüzyıl becerileri açısından herhangi bir inceleme yapmamıştır. Uyğun (2019), 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan yazma kazanımlarının ve Türkçe ders kitaplarındaki yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma becerisine uygunluk durumunu tespit etmeyi amaçladığı yüksek lisans tez çalışmasında yaratıcılık becerisini incelemiştir. Çalışma programdaki yaratıcı yazma etkinlikleri ile sınırlı kalmıştır. Zevfi (2015) yüksek lisans çalışmasında Türkçe dersi öğretim programını sekiz temel beceri açısından değerlendirmiştir. Bu beceriler, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, girişimcilik becerileridir. Bu çalışmada programın boyutları ayrı ayrı incelenmemiş, farklı yayınların ders kitapları analiz edilmiştir. Çalışma doküman analizi olarak tasarlandığı için, öğretmen görüşleri yer almamaktadır. Kaymakamoğlu (2010) yüksek lisans çalışmasında Ankara ilinde, İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programına ilişkin müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerini bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada ilköğretim müfettişleri, okul yöneticileri ve öğretmenlerin beşinci sınıf Türkçe dersi öğretim programının öğelerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sınıf mevcutları az olan öğretmenlerin programın kazanım ve içerik ögesine daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Ancak bu araştırma 2005 Türkçe dersi öğretim programının sadece 5. sınıf düzeyini kapsamaktadır (2010 yılında beşinci sınıflar ilköğretimin 1. kademesi olarak değerlendirilmekteydi). Bu araştırmanın da ortaokul Türkçe dersi öğretim programının tamamına yönelik bir değerlendirme çalışması olmadığı anlaşılmıştır. Akyol (2011) 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırma konusundaki yeterlilik düzeyini belirlemek amacıyla yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, 2005 Türkçe dersi öğretim programını eleştirel okuma becerisi açısından incelemiştir.

Sonuç olarak 2018 yılı Türkçe dersi öğretim programına yönelik değerlendirme ve inceleme çalışmaları olsa da programın bütün boyutlarının incelendiği ve 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği herhangi bir çalışmanın henüz tamamlanmamış olması nedeniyle, 2018 Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. 21. yüzyıl becerileri hem dünyada hem de ülkemizde öğretim programlarına dahil edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca MEB'in son yıllarda eğitimde teknolojiye yaptığı yatırımlar düşünüldüğünde 21. yüzyıl becerileri incelenmesi gereken bir çalışma alanı olarak öne çıkmaktadır. Dil ise bilimsel ve kültürel değerleri eğitim kurumları aracılığıyla aktarmak açısından eğitimcilerin üzerinde çalıştıkları bir alandır. Türkçe dersi ile hem dili keşfetme ve giderek zenginleşen bir çizgide onu kullanma, estetik haz oluşturma, değerler sistemi yaratma hem de bilginin kendisinden çok bilgileri ilişkilendirme, düzenleme ve kullanılır hale getirme sağlanabilmektedir (Cemiloğlu, 2004, s.4-22). Başka bir deyişle Türkçe dersi, öğrencilerin dili kullanırken hem iletişim, iş birliği, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin; kültür aktarımı sağlanırken araştırma, inceleme ve karar verme becerilerinin; değerler sistemi oluşturulurken, liderlik, sorumluluk, öz yönlendirme becerilerinin; aynı zamanda medya ve iletişim teknolojileriyle iç içe olduğu için bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde önemli rol oynayan bir derstir. Bu nedenlerle 21. yüzyıl becerileri ve Türkçe dersi öğretim programı araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmada 2018 Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri açısından analiz edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 2018 yılı ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda; 2018 yılı ortaokul Türkçe dersi öğretim programında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nedir ve Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersi öğretim programında yer alan 21. yüzyıl

becerilerine ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu araştırmanın problem cümlesidir. Bu probleme bağlı olarak araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının genel amaç (kazanım, özel amaç, yetkinlik), içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nedir?
2. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine
 - a) yer verilme durumuna ve
 - b) gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerine
 - a) yer verilme durumuna ve
 - b) öğretmenlerin ne kadar yer verdiklerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
4. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerine
 - a) yer verilme durumuna ve
 - b) becerileri kazandırıcı etkinliklere öğretmenlerin ne kadar yer verdiklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - c) öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için Türkçe dersi kapsamında sınıf içi ve sınıf dışı uyguladıkları etkinlikler nelerdir?
5. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerine
 - a) yer verilme durumuna ve
 - b) becerilerin ne derece kazanıldığını ölçen ölçme ve değerlendirme yöntemlerine öğretmenlerin ne kadar yer verdiklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme boyutlarında 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında karşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

7. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen önerileri nelerdir?

Önem

Gelişen ve değişen dünyada ayakta kalabilmek için yaratıcı, eleştirel, özgün düşünmeye, iletişim ve iş birliği, liderlik, zaman yönetimi, problem çözme, karar verme, inovasyon gibi becerilere ihtiyaç vardır. Yapılan çalışmalarda bu beceriler 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır. Farklı ülkelerden bilim insanları bu becerileri saptamaya çalışmış ve eğitim programlarına dahil edilmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmışlardır (Fadel, 2015; Kereleuik, 2013; Koenig, 2011; Marzona, 2012; OECD, 2012; P21, 2015; Schleinher, 2012).

Yüksel Ayten ve Hayırsever (2019)'in belirttiği üzere “Bireylere formal biçimde istendik davranış kazandırma süreci, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına, bilgi alanlarının özelliklerine göre hazırlanmış ve düzenlenmiş eğitim ve öğretim programları ile gerçekleşmektedir.” Ülkemizde 21. yüzyıl becerileri öğretim programlarına dahil edilmeye çalışılmıştır. 2005 yılından bu yana eğitim programlarında kimi becerilere yer verildiği görülmektedir. Bu beceriler her ne kadar alan farkı gözetmeksizin programlara ortak beceriler olarak dahil edilse de Türkçe dersi açısından önemli becerilerdir. Türkçe dersi dil becerilerini geliştirmeyi temele alan bir derstir. Aksan (1999, s.13)'a göre “dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünöleni aktarma dizgesidir”. Dil aracılığıyla iletişim kurarız, düşöncelerimizi iletiriz, költür aktarımı yine dil sayesinde gerçekleşir. Bilgi toplumunda dilin önemli bir yeri vardır. 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması da yine dil aracılığıyla olacağı için Türkçe dersinin önemi büyüktür. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programında; tüm alanlarda kişisel ve sosyal gelişme, öğrenme ve

mesleki becerileri edinmenin ön koşulu olarak dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır (MEB, 2018).

Alan yazın incelendiğinde 2005 ve 2015 Türkçe öğretim programlarında veya ders kitaplarındaki metinlerde yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi becerilerin incelendiği çalışmalar görülmüştür (Akyol, 2011; Aldıg, 2016; Durukan ve Demir, 2017; Karakoç Öztürk, 2016; Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015; Öztürk, 2018; Temizkan, 2014; Zevfi, 2015). 2017’de yayınlanan taslak programla ilgili okuma becerilerine dönük çalışmalar da mevcuttur (Arı, 2017). Kurudayıoğlu ve Soysal (2019) Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarını 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirmişlerdir. Ancak Türkçe öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme değerlendirme süreçleri gibi bütün öğeleriyle 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

2015 yılında yayınlanan Türkçe dersi öğretim programı 2018 yılında yenilenmiştir. Güncellenen bu programın 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Ortaokul Türkçe öğretim programının boyutlarının bir bütün olarak 21. yüzyıl becerileri açısından daha önce incelenmemiş olması çalışmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca programın incelenmesinde, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmesi bakımından da araştırma önemlidir. Programın uygulayıcısı olan öğretmenler 21. yüzyıl becerilerinin eğitim öğretim sürecine yansıtılmasında önemli bir unsurdur. Bu araştırma aynı zamanda öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik farkındalığını artırarak, bu becerilerin daha iyi anlaşılmasına ve daha etkili uygulanmasına katkı sağlayacaktır. Araştırma sonuçlarının hem MEB’e hem de program geliştirme uzmanlarına, program geliştirme sürecinde 21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılması için eğitim programının hangi ögesinde ne tür değişiklikler yapılması gerektiği konusunda gerekli düzenlemeler için bir veri kaynağı olacağı umulmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın verileri Ankara İli merkez ilçelerinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında görev yapan Türkçe öğretmenleri ile sınırlıdır.

Araştırma 2018 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı ortaokul kısmı ile sınırlıdır.

P21 tarafından önerilen 21. yüzyıl becerileri ile sınırlıdır. Bu beceriler şunlardır: Yaşam ve kariyer becerileri: esneklik ve uyum yeteneği, girişimcilik ve özyönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk. Öğrenme ve yenilikçilik becerileri: yaratıcılık ve yenilenme, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri: bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı (P21, 2015).

Varsayımlar

- 1) Araştırmada uygulanan ankete öğretmenlerin içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

Tanımlar

Beceri: Bilgiyi uygulayabilme, problemleri çözebilme, görevleri tamamlayabilme yeteneğidir. Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi (TYYÇ, 2011, s. 2).

21. Yüzyıl Becerileri: Bireylerin iş ve yaşamda başarılı olmak için ustalaşması gereken beceri, bilgi ve uzmanlıktır. Yaratıcılık ve yenilenme becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerileri, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve özyönetim, sosyokültürel beceriler, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerileridir (P21, 2015).

Öğretim Programı: Okulda ya da okul dışında bireylere kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2014).

Türkçe Dersi Öğretim Programı: 2018 yılından itibaren uygulanan Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı.

Genel Amaçlar: Bu araştırmada genel amaçlar ifadesi kazanımlar, özel amaçlar ve yetkinlikler için kullanılmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde 21. yüzyıl becerilerine, Türkçe dersi öğretim programına ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1. 21. Yüzyıl Becerileri

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle dünyanın herhangi yerinde olan bir gelişmenin bütün dünyayı etkileyebildiği hem yüz yüze hem sanal ortamda iletişimin çok güçlü olduğu, bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı dünyada; bu bilgilerin nasıl yorumlanacağı, değişen şartlara nasıl uyum sağlanacağı önem kazanmaktadır.

Günümüzde, bir birey yaşamı boyunca birbirinden farklı işlere girebilmekte ve değişik alanlarda kariyer elde edebilmektedir. Teknolojideki hızlı değişime bağlı olarak iş ve yaşam koşulları da değişmektedir. Bu değişim beraberinde bir belirsizlik de getirmektedir. Bu belirsizlikle mücadele edebilmek için esnek olabilmek önemli bir beceri haline gelmiştir. Eğitim sistemi buna cevap verebilmek için ne yapmaktadır? (Eriş, 2019). Korkmaz ve Kalaycı (2019)'nın belirttiği üzere bilginin küreselleşmesi, toplum, kültür, siyaset, ekonomi, teknoloji, endüstri alanlarında yaşanan gelişim, kalite anlayışındaki değişim, ulusal ve

uluslararası rekabet ve yeni meslek alanlarının bireylerden talep ettiği bilgi, beceri ve yetkinlikler eğitim-öğretimde köklü değişmelere neden olmaktadır.

“Geleceğin bireylerine hangi beceriler öğretilmeli?” “Bu beceriler nasıl seçilmeli?” sorularından hareketle çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, ABD, Finlandiya, Fransa, İngiltere gibi birçok ülkeden eğitimci, yönetici, politikacı, psikolog, sosyolog, ekonomist gibi farklı alanlardan kişilerin katıldığı altı yıl süren çalışmanın sonunda zihinsel, bireysel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık becerileri olmak üzere dört beceri türü konusunda ortak görüş oluşturulmuştur (Güneş, 2012, s.4).

Ülkemizde ise bu çalışmalar göz önüne alınarak 2005 yılı öğretim programlarında alanı ne olursa olsun bütün derslerde kazandırılması hedeflenen temel beceriler şu şekilde sıralanmıştır: “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme” (MEB, 2005). Bu beceriler 21. yüzyıl becerileri olarak da adlandırılmaktadır.

21. yüzyıl becerileri, bireylerin iş ve yaşamda başarılı olmak için ustalaşması gereken beceri, bilgi ve uzmanlık olarak tanımlanmaktadır (P21, 2015). Dünyada her şey hızlı bir şekilde değişmeye devam ederken geleceğin bireylerini hangi mesleklerin, hangi iş koşullarının beklediği bile bilinmemektedir. Bu nedenle bireylerin zorlu iş ve yaşam koşullarıyla güçlü biçimde başetmelerini destekleyecek gelişmeye açık nitelikler ile donatılmış olmaları gerekmektedir. Bu becerin neler olduğu ile ilgili farklı kişi ve kuruluşlar tarafından yapılan çeşitli sınıflandırmalar bulunmaktadır.

Gelecek nesillerin 21. yüzyıl için gerekli becerileri kazanmasını sağlamada öncülük eden bir kuruluş olan EnGauge (2003)’ e göre teknoloji dünyanın çalışma şeklini değiştirir. Teknoloji geliştikçe, onu kullananların beceri setleri de gelişmelidir. Yarın rekabetçi kalabilmek için, bugünün öğrencilerinin değişikliklere kolayca uyum sağlayacak teknikler geliştirmeleri gerekmektedir. Bu kuruluş 21. yüzyıl öğrenme becerilerini “dijital çağ okuryazarlığı, yaratıcı

düşünme becerileri, etkili iletişim, yüksek verimlilik” olarak dört grupta incelemiştir (EnGauge,2003).

Yaşam koşulları, sanayiye dayalı ekonomiden bilgiye dayalı ekonomiye olan geçişin sonucu olarak zaten değişim süreci içinde girmiş durumdadır. Çalışma şekilleri, düşünme yöntemleri farklılaşmaktadır ve çalışma araçları 50 yıl öncesinde var olanlara kıyasla neredeyse tanınmaz durumdadırlar (Care & Griffin, 2015). Cisco Sistemleri Şirketi (2010)’ne göre günümüzde 20. yüzyılda gereksinim duyulanlardan farklı becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim kurumlarının bu becerileri geliştirmede önemli bir rolü vardır. Okulların bu becerileri öğretmekte başarılı olup olmadığını belirlemek için geniş tabanlı bir değerlendirme sistemine ihtiyaç vardır. “21. Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi ve Öğretimi (ATC21S) Projesi”, bu becerileri tanımlamaya ve bunları ölçmenin yollarını geliştirmeye odaklanmıştır. Cisco Systems Inc., Intel Corporation ve Microsoft Corporation, dünyanın dört bir yanındaki sınıflarda 21. yüzyıl öğretim ve öğreniminin başarısını ölçmek için yeni yaklaşımlar, yöntemler ve teknolojiler araştırmak ve geliştirmek üzere bu projeye sponsor olmuştur. (Cisco, 2010). Dünyada, başkaları ile iş birliği yapmayı ve teknoloji ile bağlantı kurmayı öğrenme öncülünden başlayarak bilgi temelli bir ekonomide temel becerileri belirlemek için, ATC21S projesi kapsamında 60 kurumdan 250’den fazla araştırmacı bir araya gelerek 21. yüzyıl becerilerini dört ana başlık altında sınıflandırmıştır (OECD, 2012, s.34):

“Düşünme yolları: Yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme ve öğrenme

Çalışmanın yolları: İletişim ve iş birliği

Çalışma araçlar: Bilgi ve iletişim teknolojisi (BİT) ve bilgi okuryazarlığı

Yaşam becerileri: Vatandaşlık, yaşam ve kariyer, kişisel ve sosyal sorumluluk”

(OECD, 2012, s.34).

Kereluik ve diğerlerine göre (2013) 21. yüzyıl becerileri; temel, değişim ve insancıl bilgiler olarak sınıflandırılmıştır. Bu bilgilerin içeriği aşağıdaki gibidir:

Temel bilgiler; yüksek akademik standartlar, matematik ve bilimsel yeterlilikler, temel konular (Matematik, Dil, Fen ve Sosyal vb.), nicel okuryazarlık, disiplini zihin, geleneksel bilgidaki sofistike bilgiler çekirdek /çerçeve eğitim programları,

Değişim bilgileri ; özgün düşünce, yaratıcılık, inovasyon, yaratıcı ve eleştirel düşünme, yaratıcı zihin, film, oyun ve dizayn.

İnsancıl Bilgiler; etik muhakeme, empati, etik düşünce ve yansıtıcı düşünce, duyguları yönetme ve duygusal zeka, yüksek etik standartlar.” (Akt. Schleinher, 2012).

Fadel, Biallik ve Trilling (2015) 21. yüzyıl eğitiminin boyutlarını “bilgi, beceri, karakter ve meta öğrenme” olarak tanımlamıştır. Bilgi alanları teknoloji ve mühendislik, biyoenerji, medya, girişimcilik ve iş geliştirme, kişisel finans, sağlık ve sosyal sistem olarak listelenmektedir. Beceriler ise; yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve işe koşmayı öğrenmedir. 21.yüzyılda karakter özelliklerinin eskiye göre daha çok önem arzedeceği belirtilirken, bu süreçte öne çıkan karakter özellikleri farkındalık, merak, cesaret, esneklik, ahlak kuralları ve liderlik şeklinde özetlenmiştir (Fadel, Biallik ve Trilling, 2015).

(International Society for Technology in Education National Educational Technology Standards [ISTE]) tarafından hem öğrencilerin, hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin eğitimde teknolojiyi etkili kullanabilmelerine yönelik bazı beceriler belirlenmiştir. Bu beceriler yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, araştırma yapma ve bilgi toplama, eleştirel düşünme ve problem çözme, dijital vatandaşlık, teknolojik işlemler ve kavramlar becerisidir(ISTE, 2016).

Iowa eğitim bölgesi birimlerine göre 21. yüzyıl becerileri, temel akademik alanlardan gerçek hayattaki uygulamalara kadar öğrencilerin bilgi, beceri ve eğilimleri arasında köprü kurar. Iowa Yasama Meclisi 2007 oturumunda 21. yüzyıl becerileri çerçevesini şu şekilde oluşturmuştur: yurttaşlık okuryazarlığı, istihdam edilebilirlik becerileri, finansal okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı becerileridir (IowaCore, 2010).

National research council [NRC] (2011) beş altı yıl süren toplantılar ve çalıştaylar sonunda 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca matematik ve mühendislik eğitimi ile bu becerileri öğretmenin nasıl sağlanacağına dair sorulara cevap aramıştır. Bu çalışmalar sonucunda üç beceri boyutu belirlenmiştir. Bunlar bilişsel beceriler, kişiler arası beceriler, içsel becerilerdir (National Research Council, 2011).

Yüksek öğretimden mezun olan öğrencilerin sahip olması gereken beceriler American Association of Colleges and Universities (AACU)'ya göre; kültürel ve doğal dünyaya ilişkin bilgi, zihinsel ve uygulamaya yönelik beceriler, kişisel ve sosyal sorumluluklar ve bütüncül öğrenme becerileridir. Bu beceriler kullanıldığı bağlama göre farklı şekillerde meydana gelebilmektedir, bu nedenle bağlama uygun ele alınmalıdır. Temel öğrenme çıktıları, her öğrencinin ve toplumun geleceği için önemli olacak kapasiteleri tanımlar. Aynı zamanda bu beceriler öğrenmenin yaşam boyu sürmesi için ortak bir yön ve çerçeve sağlarlar (American Association of Colleges and Universities, 2007, ss. 11-14).

Marzona (2012, s.9) 21. yüzyıl becerilerini beş kategoride incelemiştir. Bunlar: “Bilgiyi analiz etmek ve kullanmak, karmaşık sorunları ve sorunları ele almak, örüntü ve zihinsel modeller yaratmak, kendini anlamak ve kontrol etmek, başkaları ile anlaşmak ve etkileşmektir”. Marzona (2012) Bu becerilerin ilk üçünü bilişsel beceriler olarak adlandırırken; kendini anlamak ve kontrol etmek, başkalarıyla anlaşmak ve etkileşmek becerilerini ise kontrol becerileri olarak adlandırmıştır. Bu becerilerin daha önceden yapılmış çalışmalarda sınıflamaları da içine alan kapsamlı bir çerçeve çizdiğini belirtmektedir. Örneğin, bilgi ve medya analizi ve kullanımı becerisinin bilgiyi analiz etmek ve kullanmak becerisi ile örtüştüğünü; karmaşık akıl yürütme ve problem çözme, karar verme, üst düzey düşünme gibi becerilerinin karmaşık sorunları ve sorunları ele alma becerisine denk geldiğini ifade etmektedir. Anlamak ve başkalarıyla etkileşimde bulunmak becerisi ise kişilerarası iletişim becerilerini ve iş birliğini vurgulamaktadır (s.11).

Kuzey Amerika online öğrenme kurumunun (AmericanOLC, 2017) raporuna göre ise; küresel farkındalık, kendi kendine öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojileri, problem çözme becerileri, kişisel sorumluluk ve zaman yönetimi becerilerinin 21. yüzyılda önem kazanacağı vurgulanmıştır(AmericanOLC, 2017).

21. Yüzyıl becerileriyle ilgili dikkat çeken bir diğer sınıflandırma ABD kaynaklı “21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık” adındaki sınıflandırmadır (P21, 2015). Bu kuruluş söz konusu becerileri üç ana kategoride toplamıştır. Bu kategoriler: Öğrenme ve Yenilik, Bilgi, Medya ve Teknoloji ile Yaşam ve Kariyer becerileridir (P21, 2015). Öğrenme ve yenilenme becerileri; yaratıcılık ve yenilenme becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerilerinden oluşmaktadır. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri; bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı becerileridir. Son olarak yaşam ve kariyer becerileri; esneklik ve uyum, girişimcilik ve özyönlendirme, sosyokültürel beceriler, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerileridir (P21, 2015).

Şekil 1 21. yüzyıl becerileri çerçevesi (P21, 2015)

Ekici ve diğerleri (2017) küresel ölçekte 21.yüzyıl becerilerini tanımlayan kişi, kurum ve kuruluşlardan oluşan toplam 19 veri kaynağından toplam 63 farklı 21. yüzyıl becerisine

ulaşmışlardır. Bu becerilerin içinde veri kaynakları tarafından en çok tekrar edilen beş beceri sırasıyla; problem çözme, iletişim, iş birliği, yaratıcılık/yenilikçilik ve eleştirel düşünme becerileridir. Bu becerileri bünyesinde toplayan kaynaklardan biri de “21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık” adındaki sınıflandırmadır (P21,2015). Bu çalışma, farklı kaynaklarca en çok tekrar eden becerileri bünyesinde bulundurduğu için P21 sınıflandırması dikkate alınarak tasarlanmıştır.

P21 sınıflandırması daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacak olursa şu alt başlıklarda incelemek mümkündür:

1.1.Öğrenme ve Yenilik Becerileri

Öğrenme ve yenilik becerileri, gittikçe karmaşıklaşan yaşam ve çalışma ortamları için 21. yüzyılda bir bireyde olması gereken becerilerdir. Bu beceriler yaratıcılık ve inovasyon becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerilerinden oluşmaktadır (P21, 2015). Öğrencileri geleceğe hazırlamak için çok önemli beceriler olarak ortaya çıkan öğrenme ve yenilik becerilerine ilgi her geçen gün artmaktadır (Gelen, 2017). Eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve işbirliği becerileri farklı kaynaklarca da 21. yüzyıl becerileri çerçevesine alınmıştır(Cisco, 2010; EnGauge,2003; Griffin, McGaw & Griffin, McGaw & Care, 2012; Fadel, Biallik ve Trilling, 2015; Marzona, 2012; NRC, 2011; OECD, 2018).

1.1.1. Yaratıcılık ve İnovasyon Becerileri

“Yaratıcılık” ile ilgili alan yazında üzerinde görüş birliği sağlanan bir tanım olmamasıyla birlikte farklı kaynaklar tarafından yaratıcılıkla ilgili tanımlamalar ve açıklamalar bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde yaratıcılık “Her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık” olarak geçmektedir (TDK, 2020). Torrence

(1995)'e göre yaratıcılık insanı rahatsız edici boşlukları veya eksik ögeleri hissetmek, bunlarla ilgili düşünme, hipotezler ortaya atma, bu hipotezleri deneme, elde edilen sonuçlara göre gerekirse yeni hipotezler kurma, problemlere, bilgi eksikliklerine, kayıp ögelere duyarlılık, güçlüğü tanımlamak, güçlüğe çözüm bulma ve tahminde bulunma olarak tanımlamaktadır (Torrance'den aktaran Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017). Rogers (1961)'a göre yaratıcılığın özünde yenilik bulunur. Bu nedenle Rogers (1961) yaratıcılık konusunda karar vermeyi sağlayacak standartlara sahip olunamayacağını söyler. Koç Erdamar (2019)'ın da belirttiği üzere yaratıcılık yalnızca orijinal nesneler üretmek değildir. Bireylerin değişikliklere uyum sağlaması için kendi potansiyellerini fark etmeleri ve yaratıcılıklarını geliştirmesi gerekmektedir (s.223). Yaratıcılık doğuştan gelen bir özellik olsa da bazı bireyler yaratıcılığa daha yatkın görünse de; yaratıcılık geliştirilebilecek bir özelliktir. Doğan (2019) yaratıcılığın doğuştan her bireyde olduğunu ama zeka, yetenek, çevre, eğitim etkisiyle geliştirilebileceğini ve yaratıcılığın varılacak veya varılmış bir durak olarak değil, özgün bir ürünü ortaya koyma süreci olarak görülmesi gerektiğini vurgular (s.170).

TDK sözlükte inovasyon sözcüğü “yenileşim” olarak geçmektedir. Yenileşim sözcüğünün anlamına bakıldığında ise “Değişen koşullara uyabilmek için toplumsal, kültürel ve yönetsel ortamlarda yeni yöntemlerin kullanılmaya başlanması, yenilik, inovasyon” tanımı ile karşılaşılmaktadır (TDK, 2020). “Eğitim programlarının geliştirilmesi, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler, yeni öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrenci başarısı üzerinde etkisinin ölçülmesi, okul binalarının, sınıflarının öğrencilerin psikolojik özelliklerine göre düzenlenmesi vb. birçok çalışma aslında eğitimde inovasyona yönelik örneklerdir” (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017).

1.1.2. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri

Günümüzde eğitimin hedeflerinden biri de öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektir. Çünkü düşünme becerisi gelişen bir birey sorunlarla karşılaştığı zaman onlara çözüm

bulacak yollar üretir. Paul ve Elder (2013), eleştirel düşünmeyi bireyin herhangi bir durumla karşılaştığında yapabileceği en iyi düşünmeyi kullanmayı sağlamanın disiplinli sanatı olarak tanımlamakta ve düşünmenin genel amacının bazı durumları açıklamak, bazı problemleri çözmek, bazı soruları yanıtlamak ya da bazı sorunları çözmek olduğunu belirtmektedir (s. xxii). Eleştirel düşünme, gerçeği olumlu ve olumsuz, görünen ve görünmeyen tüm yönleriyle araştırarak değerlendirmektir. Aktif bir süreç ve organizasyon olması, bağımsız düşünme, yeni düşüncelere açık olması, düşünceyi destekleyen nedenleri ve delilleri dikkate alınması, eleştirel düşünmenin temel özellikleri olarak ifade edilmektedir (Yazçayır, 2015, s.205-206).

Bireylere eleştirel düşünme becerisinin erken yaşlarda kazandırılması gerektiğini belirten Yazçayır (2015) bu beceriyi erken yaşlarda edinememiş olmanın bilgilenme sürecinde bireylerin, farklı görüşleri araştırmasını, farklı bakış açılarını hesaba katmasını ve farklı seçenekler aramasını engelleyeceğini vurgulamaktadır (2015, s.210). Eleştirel düşünme ile birey karar verirken kanıt, belge ve iddiaları etkin bir şekilde analiz etmekte ve alternatif bakış açılarını değerlendirmede bu bilgi ve belgeler arasında sentezleme yapma, en iyi analizle bilgiyi yorumlama, ayrıca bir bütünün parçalarının birbirleriyle nasıl etkileştiklerinin analizini yapmaktadır (P21, 2015).

21. yüzyılda bireylere kazandırılması gereken becerilerden biri de problem çözme becerisidir. Problem çözme becerisi ile sadece matematik dersindeki problemler kastedilmemektedir. Bireylerin yaşamda karşılaşacağı sorunlara çözümler üretmesi de problem çözmedir. “21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık” adlı kuruluşa göre problem çözme, alışıldık olmayan problemleri çözmek için hem geleneksel hem de yenilikçi metodlar uygulamak, problemin çözümünü sağlayacak anahtar öneme sahip soruları sorabilmek olarak ifade edilmektedir (P21,2015).

Streslerle başa çıkmak için kritik bir kişisel kaynak, kişinin problem çözme ve başa çıkma becerileridir. Problem çözme, zorlukların dış taleplerine uyum sağlamak amacıyla bilişsel, duyuşsal ve davranışsal önermelerin karmaşık bir etkileşimi olarak tanımlanır (Heppner &

Krauskopf, 1987). Geleceğin bireylerini ne gibi problemlerin beklediği bilinmemektedir. Problem çözme becerisine sahip bireyler her koşulda karşılaştıkları sorunları çözebilirler. Bu nedenle çözüm üretmeyi bilen bir nesle ihtiyaç vardır. Bu da eğitim programlarında ve yaşamın her alanında problem çözme becerisine fazlaca yer verilmesiyle mümkün olacaktır.

1.1.3. İletişim ve İş birliği Becerileri

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre iletişim; duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim olarak tanımlanmıştır (TDK, 2020). P21 (2015), sınıflandırmasına göre iletişim ve iş birliği becerileri ise şunlardır: Fikirleri sözlü yazılı veya sözsüz yollarla iletme becerisi, bilgileri değerleri ve niyetleri anlayabilmek için aktif dinleme becerisi, çeşitli medya ve teknolojileri kullanmak ve bunların etkinliğini nasıl yargılayacağımızı bilmek, çeşitli çevrelerde etkin iletişim kurabilmek ve çoklu dil becerisine sahip olmak.

21. yüzyıl becerilerinin tamamının içinde iletişim ve iş birliğini becerileri ayrı bir öneme sahiptir. Yalman (2019)'a göre teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgi ve iletişimde de teknolojinin kullanımı artmıştır. Eğitime teknoloji entegrasyonunu sağlarken amaç teknolojinin kullanımının artırılması olmamalıdır. Teknoloji; öğrencilerin ne öğrendikleri, kişilerarası iletişim becerilerini geliştirmeleri, takımlar halinde daha etkili çalışmaları ve yeni fikirler, ürünler yaratmaları ve bunları yenileşimci, uygulamaya dönük yolları ve fikirleri artırmak amacıyla kullanılmalıdır (Yalman, 2019). Etkili iletişim becerileri insan ilişkilerinde ve özellikle insanlarla daha çok bir arada bulunulması gereken meslek gruplarında ilişkileri kolaylaştırmaktadır (Eryılmaz & Uluyol, 2015). Bu nedenle geleceğin bireylerinin sahip olması gereken en önemli becerilerden biridir. Bu beceri birçok derste kazandırabilse de, Türkçe dersi iletişim üzerine kurulu olduğu için, iletişim becerisinin yeri ve önemi matematik ve fen bilimleri derslerine kıyasla Türkçe dersinde daha fazladır.

P21(2015)'e göre iş birliği becerileri; farklı takımlarda etkin ve saygılı çalışma becerisi, ortak hedefe ulaşmak için gerekli durumlarda esneklik ve diğerlerine yardım etme istekliliği, ortak çalışmada sorumluluk paylaşımı ve her takım üyesinin katkısını değerlendirme olarak sıralanmıştır.

Eğitimde işbirlikçi öğrenme yöntemlerinin kullanılması ile öğrenciler çalıştıkları konuyla ilgili ürün çıkarmanın yanında ürettikleri fikirleri artırma ve geliştirme imkanı bulabileceklerdir. Bu öğrenme süreçleri öğrencileri, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye ve problem çözme becerilerini kullanmaya teşvik etmektedir. İş birliği içinde çalışmayı öğrenen öğrenciler geleneksel yöntemlerle yetiştirilmiş yaşıtlarına göre, daha etkin öğrenen olmaktadır (Yalman, 2019).

1.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

21. yüzyıldaki insanlar, bol miktarda bilgiye erişim, teknoloji araçlarında hızlı değişiklikler ve eşi görülmemiş bir ölçekte iş birliği yapma ve bireysel katkılar yapma yeteneği de dahil olmak üzere çeşitli özelliklerle işaretlenmiş bir teknoloji ve medya odaklı ortamda yaşamaktadır. 21. yüzyılın etkili vatandaşları ve çalışanları bilgi, medya ve teknoloji ile ilgili bir dizi işlevsel ve eleştirel düşünme becerisi sergileyebilmelidir (AmerikanOLC, 2017; Cisco, 2010; EnGauge,2003; Griffin, McGaw & Care, 2012; IowaCore, 2010; P21, 2015).

1.2.1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Günümüzde teknolojinin hızlı ilerleyişiyle insanların bilgi ihtiyacının artış gösterdiği gözlenmektedir. Bilgiyi olduğu gibi almak yerine en hızlı şekilde ona ulaşmak ve bilgiyi yeniden yapılandırmaya önem verilmektedir (UNESCO, 2006). Teknolojideki gelişmeler beraberinde bilginin yayılmasında, işlenmesinde, kaydedilmesinde birçok yeniliği ve hızı da getirmiştir. Bilgiye hızlı bir şekilde ulaşılması ve bilginin hızla yayılması bilgi kirliliğini

gündeme getirmiştir. Bireylerin bilgi kirliliği ile baş edebilmek için ise iyi bir bilgi okuryazarı olmaları gerekmektedir.

Bilgi okuryazarlığı becerisi, bilgiye verimli ve etkili bir şekilde erişmek ve bilgileri eleştirel ve yetkin bir şekilde değerlendirmektir (P21, 2015). Bilgi toplumları artık, yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip bilgi okuryazarı bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bilgi çağında yetişen her öğrencinin hızla değişen bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşma, bu bilgiyi değerlendirme ve kullanma becerisine sahip olması gerekmektedir. Bu ise bireylerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesiyle mümkündür. Bilgi okuryazarlığı üst düzey düşünme becerisi gerektiren, bir yaşam boyu öğrenme becerisidir (Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2001).

1.2.2. Medya Okuryazarlığı Becerisi

Medya günümüzde toplumsal yaşamı belirleyen en önemli merkezlerden biridir. İletişim olanaklarının çoğalması ile kişiler arası ilişkilerin yerini medyalar aracılığı ile gerçekleştiren iletişim almıştır. Bu da, toplumun medyalara olan ihtiyacının artması ve onları hayatının merkezine alması sonucunu beraberinde getirmiştir. İnsanlar medyalar aracılığı ile sosyalleşmekte, haberdar olmakta, eğitilmekte ve eğlenmektedir. Dünyanın en büyük kütüphanelerine gidip araştırmalar yapmak ya da bazı kitapların internet sürümlerine ulaşmak oldukça kolaydır. İletişim olanaklarının gelişmesiyle de insanlar daha etkin bir şekilde iletişim olanağına kavuşmuştur (RTÜK, 2007). Medyanın hayatımıza olumlu katkıları olduğu gibi olumsuz etkileri de olabilmektedir. Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için erken yaşlarda verilecek medya eğitimi önemlidir (Özkan, 2019).

Medya okuryazarlığı, toplumu denetleyen ve bu amaçla tüm dikkatini sosyal yaşama yöneltmiş medyaya karşı, toplumun da onu denetlemesi ve dikkatini medyanın işleyiş mekanizmasına yöneltmesi olarak adlandırılabilir (RTÜK, 2007).

P21(2015)'e göre medya okuryazarlığının iki boyutu vardır: Birincisi medya analizi, ikincisi ise medya ürünleri tasarlamaktır. Medya analizi; medya mesajlarının, neden, nasıl ve hangi amaçlar için oluşturulduğunu anlamak, bireylerin mesajları farklı şekilde nasıl yorumladığını, değerlerin ve bakış açılarının nasıl dahil edildiğini veya dışlandığını ve medyanın inanç ve davranışları nasıl etkileyebileceğini incelemek, medyanın erişimi ve kullanımını çevreleyen etik / yasal konular hakkında temel bir anlayış uygulamaktır. Medya ürünleri tasarlamak ise; en uygun medya oluşturma araçlarını, karakteristiklerini ve kurallarını anlamak ve kullanmak, farklı, çok kültürlü ortamlarda en uygun ifadeleri ve çevirileri anlama ve etkin bir şekilde kullanmaktır.

Toplumlardaki teknolojik gelişmeler ekonomik gelişmeleri de etkilemiştir. İş ilanlarında çalışacak insanlarda aranan becerilerin 21. yüzyıl becerileri olduğu görülmektedir. Bu beceriler arasında bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığının bilgiyi yönetmenin önem kazandığı günümüzde vazgeçilmez hale gelmiştir. Bu doğrultuda bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı içeren dersler programlara dahil edilerek 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir (Ceylan & Akçay, 2019, s.79-80; Cisco, 2010; OECD, 2018; P21, 2015).

1.2.3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerisi

Bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerinin ön koşulu, bilgi sahibi olmak, bu bilgiyi verimli kullanmak ve paylaşmaktır (Ceylan & Akçay, 2019, s. 86). Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerileri bilgiye ulaşma, bilgiyi yönetme, birleştirme, değerlendirme ve bilgi üretme yeterlilikleri olmak üzere beş başlık altında toplanmıştır (Moradi-Rekabdarkolaii, 2011).

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı; bilgiyi araştırmak, düzenlemek, değerlendirmek ve iletmek için bir araç olarak kullanmak, dijital teknolojileri uygun bir şekilde kullanmak ve bilgi teknolojilerine erişim ve kullanımını çevreleyen etik ve yasal konular hakkında temel bir anlayış uygulama yeterliliklerin bütünü olarak tanımlanmıştır (P21, 2015). Bilgi

ve iletişim teknolojileri okuryazarı olan öğrenciler içeriği daha hızlı yönetir, daha iyi problem çözücülerdir, daha fazla kendi kendini yönetir ve öğrenme üzerinde daha fazla kontrol sahibi olurlar (Katz, 2005). ISTE (2016) bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimin merkezinde olması gerektiğini, öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin eğitimde teknolojiyi etkin kullanabilmeleri için bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerine sahip olmalarının önemli olduğunu belirtmiştir.

1.3. Yaşam ve Kariyer Becerileri

Günümüzün yaşam ve çalışma ortamları, düşünme becerileri ve içerik bilgisinden çok daha fazlasını gerektirir. Küresel olarak rekabetçi bilgi çağında karmaşık yaşam ve çalışma ortamlarında gezinme yeteneği, öğrencilerin yeterli yaşam ve kariyer becerilerini geliştirmeye özen göstermelerini gerektirir. Bu beceriler esneklik ve uyum sağlayabilme, sosyal ve kültürler arası beceriler, girişimcilik ve öz yönlendirme, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerileridir (P21, 2015). Farklı kaynaklarca da üretkenlik, öz yönlendirme, girişimcilik, liderlik gibi beceriler 21. yüzyıl becerileri kapsamında ele alınmıştır (Amerikan OLC, 2017; Cisco, 2010; EnGauge, 2003; Fadel, Bialik ve Trilling, 2015; Griffin, McGaw & Care, 2012; IowaCore, 2010; NRC, 2011; P21, 2015).

1.3.1. Esneklik ve Uyum Sağlayabilme Becerisi

Esnek olmak; geri bildirimleri etkili bir şekilde dahil etmek, övgü, aksilikler ve eleştirilerle olumlu şekilde başa çıkmak, özellikle çok kültürlü ortamlarda uygulanabilir çözümlere ulaşmak için çeşitli görüş ve inançları anlama, müzakere etme ve dengeleme olarak tanımlanmıştır (P21, 2015). Uyum sağlayabilme becerisi; farklı rollere, iş sorumluluklarına, programlara ve bağlamlara uyum sağlamak, değişen öncelikler ve belirsizlik ikliminde etkili

bir şekilde çalışmaktır (P21, 2015). Başka bir deyişle işler yolunda gitmediğinde, şartlar istenen, planlanan gibi olmadığında yeni yollara ve çözümlere açık olmak esneklik; bu yeni şartlara göre kendini, ortamı düzenlemek ise uyum sağlama becerisidir. Son günlerde bütün dünyayı etkisi altına alan Covid 19 adlı virüsün neden olduğu salgın hastalık ile baş etmek için yapılan çalışmalar ve alınan önlemler eğitsel açıdan değerlendirildiğinde zorlu ve değişen şartlarla mücadele etmede 21. yüzyıl becerilerinin ne kadar önemli olduğunu anlamak mümkündür. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nün (2020) hazırlamış olduğu rehberde göre 31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Çin Ülke Ofisi, Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde etiyojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. 7 Ocak 2020'de etken daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs (2019nCoV) olarak tanımlanmıştır. Bu tarihten sonra hasta sayısı hızla artmış, sağlık çalışanlarında da hastalık görülmüştür. Hastalık, insandan insana bulaşma özelliği nedeniyle hızla yayılmıştır.

Çin'in Wuhan kentinde başlayan bir salgın bütün dünyayı etkilemiştir. Bu virüs temas ile yayılmakta, insan ise sosyal bir varlık olduğu için dünyanın bir ucundan diğer ucuna virüs yayılımına neden olmaktadır. Haberleşme, medya ve iletişim ağıyla bilgilerin sürekli güncellendiği ve hızlı bir şekilde yayıldığı görülmektedir. Milli eğitim sistemine bakıldığında ise bir anda öğrenme ortamları değişikliğe uğramıştır. EBA (Eğitim Bilişim Ağı) aracılığıyla uzaktan eğitim gündeme gelmiştir. Birçok işyeri çalışanlarının evden çalışmasına olanak sağlamaktadır. Süpermarketler internet üzerinden sipariş edilen ürünleri evlere teslim ederek yeni duruma kendilerini uyarlamışlardır. Bilgi, medya ve iletişim teknolojileri çok yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Salgınla mücadelede iş birliği önem kazanmaktadır, yani toplumun bir kısmı temastan kaçınırken diğer kısmı duyarsız davranıp hastalığın bulaşmasını sağlayacak ortamlara girdiğinde başarı elde edilememektedir, ancak toplumun tamamı iş birliği ve duyarlılıkla hareket ettiğinde olumlu sonuçlar alınabilmektedir. Bütün bu değişen şartlara kendini revize edebilmek ve uyum sağlayabilmek esneklik ve uyum sağlayabilme becerisinin gereklerindendir. Trilling ve

Fadel (2009)'ın belirttiği gibi esneklik ve uyum becerisi, herkesin sahip olması ve geliştirmesi gereken, önemli bir beceridir.

1.3.2. Sosyal ve Kùltürler Arası Beceriler

21. yüzyıl dünya düzeninde bireyler arasındaki bağımlılığın arttığı ortamda öğretmenlerin ve öğrencilerin yeterlilik ve becerilerinin yeniden belirlenmesi gerekmektedir. Sosyal beceriler; sosyal görevlerde yetkinlik sağlayan, birey ve çevresi arasındaki kişilerarası iletişim ve etkileşimi başlatabilme ve sürdürebilme becerilerinin kapsayan, hem yerel hem evrensel değerler ve davranışları barındıran becerilerdir. Kùltürlerarası beceriler ise; bireylerin farklı ortamlarda kùltürel olarak uygun davranışları yapabilme becerileridir (Öğretim Özçelik & Eke, 2019, s.137-158).

P21 (2015)'e göre başkalarıyla etkili etkileşim; ne zaman dinlemenin ve ne zaman konuşmanın uygun olduğunu bilmek, kendilerini saygın, profesyonel bir tarzda yönetmek olarak tanımlanmıştır. Kùltürlerarası etkileşim ise kùltürel farklılıklara saygı duymak ve çeşitli sosyal ve kùltürel geçmişlerden insanlarla etkili bir şekilde çalışmak, farklı fikirlere ve değerlere açık fikirli bir şekilde yanıt vermek, yeni fikirler oluşturmak ve hem yenilik getirmek hem de iş kalitesini artırmak için sosyal ve kùltürel farklılıklardan yararlanmak becerileri olarak açıklanmıştır.

Sosyal ve kùltürler arası beceriler de öğrencilere kazandırılması gereken 21. yüzyıl becerileri arasında yer almaktadır (AACU, 2007; Cisco, 2010; NRC, 2011; P21, 2015). Geçmişte ve günümüzde farklı kùltürden, farklı dinden insanlar bir arada yaşamışlardır ve kùltürel etkileşimde bulunmuşlardır.

1.3.3. Girişimcilik ve Öz yönlendirme Becerisi

Girişimcilik ve öz yönlendirme becerisi, üç temel üzerinde incelenmiştir. Bunlar: hedef ve zaman yönetimi, bağımsız çalışma, kendini yönlendiren öğrenciler olmaktır. Hedef ve

zaman yönetimi için, somut ve somut olmayan başarı kriterleriyle hedefler belirlemek, kısa ve uzun vadeli hedefleri dengelemek, zamandan yararlanmak ve iş yükünü verimli bir şekilde yönetmek gereklidir. Bağımsız çalışma, doğrudan gözetim olmadan ödevleri takip etmek, tanımlamak, önceliklendirmek ve tamamlamak olarak belirtilmiştir. Kendini yönlendiren öğrenciler olmak, başka bir ifadeyle öz yönlendirme becerisi ise bireyin kendi öğrenmesini ve uzmanlık kazanma fırsatlarını keşfetmesini ve bu konuda ustalaşmasını, beceri seviyelerini profesyonel bir seviyeye ilerletmek için girişkenlik göstermesini, yaşam boyu bir süreç olarak öğrenmeye olan bağlılığını göstermesini, gelecekteki ilerlemeyi bildirmek için geçmiş deneyimlere eleştirel bir gözle bakmasını gerektirmektedir (P21, 2015).

Girişimcilik günümüzde genellikle yenilikçi ticari davranışları tanımlamak amacıyla kullanılırken; gelişim psikologları tarafından gelişimin önemli bir aşaması olarak görülmektedir. Girişimcilik bir ihtiyacın giderilmesine yönelik somut davranışları ifade etmektedir (Yener, 2019). Shane ve Venkataraman (2000) girişimciliğin fırsatları keşfetme ve risk almak gibi bireysel özellikleri gerektirdiğini belirtmektedir. Shane, Locke ve Collins (2003)'e göre herhangi bir durumun fırsat olarak görülmesi kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Bir fırsatı hayata geçirme mekanizması genellikle başlangıçta girişimcinin zihninde bulunur ve girişimcinin fırsatı nasıl değerlendirebileceği fikrini fırsatın kişisel bir yorumu haline getirir. Bu fikir temelde vizyonu ifade eder. Girişimcilerin belirlediği ve sürdürdüğü fırsatlar farklı ekonomik değere sahip olduğundan, fırsatların kendileri girişimci davranışı etkiler. Fırsatları hayata geçirmek bu konuda risk almak anlamına gelir. Birey yaptığı yatırım sonunda çok fazla getiriye de ulaşabilir veya çok fazla kazanç sağlayamayabilir. Girişimcilik, insanların bu süreci nasıl üstlenecekleri konusunda verdikleri kararlara bağlıdır. Girişimcilik süreci hakkında karar veren insanların niteliklerinin aldıkları kararları etkilediği düşünülmektedir. Shane vd. (2003)'ne göre bireylerin girişimsel davranışları; başarı ihtiyacı, risk alma, belirsizliğe karşı tolerans,

kontrol odağı, öz yeterlilik, beklentiler, motivasyon gibi bireysel faktörlerden etkilenebilmektedir.

1.3.4. Üretkenlik ve Hesap verebilirlik Becerisi

TDK (2020) sözlüğe göre üretkenlik; üretken olma durumu, verilen emeğe ve yapılan masrafa oranla üretilen miktar, ürün verme gücü, prodüktivite anlamına gelmektedir. Hesap verebilirlik aslında insanoğlu var olduğundan beri var olan bir kavramdır fakat önemi günümüzde gittikçe artmaktadır.

Büyükgıdık (2019), hesap verebilirliğin, üretkenliğin olduğu her alanda var olduğunu, öğrencilere verilen eğitim ve öğretimin hesap verilebilir olmasının sağlıklı bir okul ikliminin oluşmasını sağlayacağını belirtmektedir. Böylece üretkenlik ve verimliliğin artmakta, eğitimde kalite arttıkça ekonomiler canlanmakta ve okullar 21. yüzyıl becerilerini bireylere kazandıran, onları iş hayatına ve üretime hazırlayan kurumlara dönüşebilmektedir. Bu nedenle üretkenlik ve hesap verebilirlik becerilerinin 21. yüzyıl eğitiminde önemli bir yeri vardır.

Trilling ve Fadel (2009)'e göre öğrencilere bu becerileri kazandırabilmek için öğrencilerin hedeflerini oluşturması, yapılması beklenen işleri önem sırasına koyması ve zamanı etkili kullanması gerekmektedir. Eğer öğrenciler bu becerileri öğrenirlerse proje yönetiminde başarılı olacaklardır. Bu becerilerin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle aşağıdaki becerilerin kazandırılması gerekmektedir:

- Olumlu ve etik çalışma
- Zamanı ve projeleri etkili bir şekilde yönetmek
- Çoklu görev
- Güvenilir ve dakik olmanın yanı sıra aktif olarak katılmak
- Kendini profesyonelce ve uygun görgü kuralları ile sunmak
- Takımlarla etkin bir şekilde yardımlaşmak ve birlikte çalışmak
- Takım çeşitliliğine saygı duymak ve takdirle karşılamak
- Sonuçlardan sorumlu olmak (Trilling ve Fadel, 2009, s. 83).

1.3.5. Liderlik ve Sorumluluk Alma Becerisi

En kapsamlı tanımıyla liderlik başkalarını etkileyerek davranışlarına yön vermektir. Liderlik belli sorumlulukları da gerektirir. Sorumluluk bazı araştırmacılar için liderliğin kalbi olarak nitelendirilmiştir. Çağımızda sorumlu liderlerin varlığına olan ihtiyaç daha da artmaktadır (Tuğluk ve Altın, 2019). P21 (2015)'e göre liderlik, başkalarına rehberlik etmek ve yol göstermek olarak açıklanmıştır. Bu beceri; başkalarını bir hedefe doğru etkilemek ve yönlendirmek için kişilerarası ve problem çözme becerilerini kullanmayı, ortak bir hedefe ulaşmak için başkalarının güçlü yönlerinden yararlanmayı, ellerinden gelenin en iyisine ulaşmaları için örnek ve bencil olmama üzerinden başkalarına ilham vermeyi, etki ve güç kullanımında dürüstlük ve etik davranış sergilemeyi gerektirir. Liderlik becerisi beraberinde, toplumun çıkarlarını göz önünde bulundurarak sorumlu davranmayı gerektirmektedir.

Esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönlendirme, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik ve sorumluluk, liderlik ve sorumluluk becerileri toplumda kullanılan yeni kavramlar değildir. Ancak 21. yy. için önemli olan bu beceriler bilgi çağında öncelik kazanmış ve yeni öğrenme paradigmasının olmazsa olmaz bir bileşeni olmuştur. Bu yüzden, eğitim kurumlarının öğrencilere bu becerileri öğrenebilmesi için fırsatlar sunması ve mezuniyet sonrasındaki hayatları için onlara yön göstermesi gerekmektedir. Bilgi çağındaki kurumlar bu becerilere sahip çalışanlara ihtiyaç duyduğu için, bu becerilere sahip olan bireyler daha fazla avantaja sahip olacaktır. Bilgi ekonomisini yöneten dijital güç işyerlerini de daha esnek ve rekabetçi hale getirmiştir. Tüm kurumlar ve onların mezunları, bu becerileri eğitim programlarına yerleştirerek, kendilerine en uygun şansı vermelidir (Kivunja, 2015).

Ülkemizde 2005'ten bu yana öğretim programlarında sözü edilen 21. yüzyıl becerilerine yer verilmeye çalışılmıştır. Şu anda uygulamada olan 2018 öğretim programlarının güncellenme sürecinde; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından farklı ülkelerin benzer nedenlerle son yıllarda güncelleyip geliştirdikleri öğretim programlarının incelendiği belirtilmiştir. Programın tasarlanmasında eğitim ve programlar üzerine ülkemizde ve dünyada yapılan akademik

Çalışmaların incelendiği belirtilmiştir. Ayrıca programın paydaşlarına paydaş görüş anketleri uygulanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla ğretmen ve yöneticilerin programlara yönelik görüşleri toplanmış, Türkiye genelinde her ders için zümre ğretmenlerinin hazırladığı zümre raporları ve eğitim fakültelerinin alan bazında hazırladıkları raporlar incelenmiştir. Buna ek olarak her ders için programa yönelik elektronik ortamdan anketler uygulanmış ve bu veriler derlenerek, programların sosyal, bilimsel ve teknolojik ihtiyaçlarla benzerliğinin srekliiliği sağlanmaya çalışılmıştır (MEB, 2018).

2005 yılında özellikle ilkokullarda ama ortaokul ve lise düzeyinde de ğretim programlarında değişiklikler yapılmıştır. Diğer ğretim programları gibi ortaokul Türkçe programı da önemli değişikliklere uğramıştır. Öğretim programları 2005'ten sonra 2009, 2015 ve 2018 yıllarında da güncellenmiştir. Türkçe Dersi ğretim Programı yapılandırılırken öğrencilerin yaşam boyu kullanabilecekleri zihinsel becerileri ile konuşma, dinleme ve izleme, yazma ve okumayla ilgili dil becerilerini kazanmaları temel alınmıştır. Öğrenciler bu zihinsel ve dil becerilerini kullanırken aynı zamanda kendilerini kişisel ve sosyal yönlerden de geliştirmektedir. Bir başka deyişle Türkçe Dersi ğretim Programında bilgi, beceri ve değerler bir bütünlük içinde olacak şekilde yapılandırılmıştır. Öğrenci okuma alışkanlığını kazanırken Türkçeye olan sevgisi de artmakta; konuşurken, yazarken dili etkili kullanma becerilerini de geliştirmekte ve aynı zamanda ona gelecekte ihtiyaç duyacağı eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi zihinsel becerilerini de geliştirmektedir. Dil becerisi geliştirilirken, aynı zamanda öğrencinin kişisel, sosyal, mesleki gelişiminin alt yapısı oluşturulmaktadır(MEB,2018). Bu nedenle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında Türkçe dersinin önemli bir yeri vardır. Aşağıda Türkçe Dersi ğretim Programı daha yakından incelenecektir.

2. Türkçe Dersi Öğretim Programı

Genel olarak bütün derslerin öğretim programı incelendiğinde; öğretim programının amaçları, perspektifi, bu perspektif doğrultusunda hazırlanan değerler ve yetkinlikler bölümü, öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme, bireysel gelişim ve öğretim programları bölümlerine yer verilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın yapısı ise; Türkçe dersinin özel amaçları, öğrenme-öğretme yaklaşımı, ölçme değerlendirme yaklaşımı, uygulamada dikkat edilecek hususlar, beceri alanları, kazanımlar ve açıklamaları şeklinde yapılandırılmıştır. Türkçe dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar başlığı altında; ilk okuma yazma süreci, temalara, metin sayısı ve metin türlerine yönelik açıklamalar yer almaktadır. Bu kısımda önce Milli Eğitim Bakanlığı programlarının genel çerçevesi tanıtılacak ardından Türkçe dersi öğretim programı açıklanacaktır.

2.1.Öğretim Programlarının Amaçları

Ülkemizde öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde belirtilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ve “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” temel alınarak hazırlanmaktadır (MEB, 2018, s.3). Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek yoluyla millî ve manevi değerleri benimseyen, haklarını kullanmayı bilen ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak şeklinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından programın ortaokul düzeyindeki amaçları olarak ifade edilmiştir (MEB, 2018, s. 3).

2.2.Öğretim Programlarının Perspektifi

Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarının perspektifini şu şekilde ifade etmiştir:

“Eğitim sistemimizin temel amacı değerler ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir” (MEB, 2018, s. 4).

2.2.1. Değerler

İlkokul ve ortaokul öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” (MEB, 2018, s. 4).

2.2.2. Yetkinlikler

Yetkinlikler “öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir (MEB, 2018, s. 4-5). Bunlar:

- 1) Anadilde iletişim
- 2) Yabancı dillerde iletişim
- 3) Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler
- 4) Dijital yetkinlik
- 5) Öğrenmeyi öğrenme
- 6) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler
- 7) İnisiyatif alma ve girişimcilik
- 8) Kültürel farkındalık ve ifade (MEB, 2018, s. 4-5).

2.3. Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Ölçme değerlendirmeye yön veren ilkeleri özetleyecek olursak; ölçme ve değerlendirme programın tüm boyutları ile uyumlu olmalı, uygulayıcılar teknik ve akademik standartlara uymalıdır. Süreç ve sonuç birlikte ele alınmalı, bireysel farklılıklara önem verilmelidir. Bilişsel özelliklerin yanı sıra hissetme ve yapmaya da önem verilmelidir. Çok odaklı ölçme yapılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme öğrenci ve öğretmenin aktif katılımıyla gerçekleştirilmeli, tek ölçümden uzaklaşıp sürecin tümü dikkate alınmalıdır (MEB, 2018, s. 6).

2.4. Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları

Öğretim programları gelişimin yaşam boyu devam ettiği düşünülerek ve her gelişim evresinin özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu gelişim dönemi özellikleri, hem basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru bir sıralama izlemede göz önünde bulundurulmuş; hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkileri noktasında dikkate alınmıştır. Gelişimin bir bütün olduğu ilkesinden hareket edilmiştir. Örneğin dil gelişimi sağlanırken düşünce gelişimi de beraberinde etkilenir. Bir gelişim alanındaki kazanım başka gelişim alanlarını da etkileyebileceği öngörülmüştür. Ayrıca öğretim programlarının bireysel farklılıkların ve öğrencilerin ergenlik dönemi gibi kritik dönemlerinin de göz önünde bulundurularak hazırlandığı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilmiştir (MEB, 2018).

2.5. Türkçe Dersi Öğretim Programı

Bu kısımda Türkçe dersi öğretim programının özel amaçları ve kazanımları, temalar ve konu önerileri, öğretme-öğrenme yaklaşımları ve ölçme değerlendirme yaklaşımı açıklanmaktadır.

2.5.1. Türkçe Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları ve Kazanımları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programının özel amaçları 10 madde ile ifade edilmiştir (MEB, 2018, s. 8).

- 1- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- 2- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- 3- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- 4- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,

- 5- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- 6- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- 7- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- 8- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- 9- Millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- 10- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

Yukarıdaki Türkçe dersi öğretim programının özel amaçları incelendiğinde 6. maddede geçen “Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi” amacının, bilgi okuryazarlığı becerisiyle ilişkili olduğu görülmektedir. 7. maddede geçen “Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi” amacı medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı becerileriyle ilişkilidir. “Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması” eleştirel düşünme becerisiyle ilişkilendirilebilir. “Millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi” ve “Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.” özel amaçlarının sosyal ve kültürler arası etkileşim becerileriyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Türkçe dersi öğretim programında kazanımlar ortaokulda bütün sınıf düzeylerinde 4 temel beceri alanına göre dağıtılmıştır. Bunlar: Dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma becerileridir. Bu çalışmada ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde her bir beceri alanı için yazılmış kazanımlar 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir.

2.5.2. Temalar ve Konu Önerileri

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sırasında her sınıf seviyesinde 8 tema işlenmesi planlanmıştır. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf seviyesinde işlenmesinin zorunlu olduğu; “birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, zaman ve mekan, duygular, doğa ve evren, sanat, vatandaşlık ve çocuk dünyası” temaları arasından 5 temanın da seçmeli olarak uygulanacağı belirtilmiştir (MEB, 2018, s. 16). Tema önerilerinde 21. yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilebilecek konulara rastlanılmıştır. Bu ilişkilendirme bulgular bölümünde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

2.5.3. Öğretme Öğrenme Yaklaşımı

Öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olduğu ve öğrenme öğretme sürecine aktif katılımın sağlandığı bir yaklaşımın izlenmesi ve teknoloji ile Eğitim Bilişim Ağı içeriklerinin derslerde kullanılması gerektiği üzerinde durulmaktadır (MEB, 2018, s.8).

2.5.4. Ölçme Değerlendirme Yaklaşımı

4-8. sınıflarda süreç odaklı ölçme ve değerlendirme ile birlikte sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı benimsenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yazılı soruları hazırlanırken üst düzey becerileri ölçecek sorulara da yer verilmesinin öneminden söz edilmektedir (MEB, 2018, s. 9-10).

Milli Eğitim Bakanlığı, (EARGED, 2011) tarafından yapılan anket neticesinde elde edilen verilere göre, 21. yüzyıl öğrenci profili için toplamda 111 özellik tespit edilmiştir. 10. Kalkınma planının eğitim ile ilgili bölümleri incelendiğinde eğitime erişim konusunda mesafeler kat edilse de eğitim kalitesinin yükseltilmesi, bölgeler ve okul türleri arasındaki farklılıkların azaltılması ihtiyacının devam ettiği, bilgi ve iletişim teknolojilerinin müfredata

entegrasyonun sađlanması konusundaki ihtiyaçların da devam ettiđi belirtilmektedir (10. Kalkınma Planı, s.32) Bu nedenle eđitim sisteminin amacı, dűşünme, algılama, problem çözme yeteneđi gelişmiş, demokratik deđerleri ve milli kűltürű özűmsemiş, paylaşıma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, özgűven ve sorumluluk duygusu ile, girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiđi temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi eđitim sisteminin temel amacı olarak açıklanmıştır (10. Kalkınma planı, sf. 32) 10. Kalkınma planındaki hedeflerin 21. yűzyıl becerileri ile örtűştűđű görűlmektedir.

2018 yılı öğretim programları tasarı halindeyken 2017 yılında kamuoyu ile paylaşılmış, program geliştirme uzmanlarından, Türkçe öğretmenlerinden, velilerden görüş istenmiştir. Kamuoyu görüşű alındıktan sonra da programa son hali verilerek 2018’de yayınlanmıştır. Bu programın 21. yűzyıl becerileri açısından incelenme ihtiyacına cevap verebilmek amacıyla Türkçe dersi öğretim programı inceleme çalışması yapılması gerekmektedir.

MEB 2018 yılında öğretim programlarını yenilemiş ve geliştirmiştir. Yenilenen bu programlar üzerinde 21. yűzyıl becerileri açısından inceleme çalışmaları yapılması ihtiyacı göz önűne alınarak bu çalışmada ortaokul (5., 6., 7., ve 8. sınıflar) Türkçe dersi öğretim programı, 21. yűzyıl becerileri açısından dokűman analizine ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir.

3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde 21. yűzyıl becerileri ve öğretim programları ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalar sunulmuştur:

3.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Kurudayıoğlu ve Soysal (2019) 2018 Türkçe dersi ğretim programının kazanımlarının 21. Yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi çalışmasında, İlköğretim Türkçe Dersi ğretim Programı’nda yer verilen temel becerileri açıklamayı, temel becerileri değiştirme yolları üzerinde durmayı ve temel becerileri değiştirmeye yönelik etkinlik nerileri sunmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin modern dünyayla yarışacak nitelikli bireyler hline getirilmesi bakımından, 21. yüzyıl becerilerine programlarda sistemli bir şekilde yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Eker, Akar Elekoğlu, Kamar ve Kamar (2019) alışmalarında öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın rneklemine, 2018-2019 eğitim ğretim yılında ortaokullarda görev yapan 86 ğretmen oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Veri toplama aracı olarak “21. yüzyıl Yeterlik Algısı leği” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve gruplar arası karşılaştırmalar için bağımsız örneklemeler t-testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin genel yeterlik algılarının yüksek olduğu, “ğrenme ve Yenilikçilik Becerileri” alt boyutlarında erkek öğretmenler lehine, “Yaşam ve Kariyer Becerileri” alt boyutlarında ise kadın öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

ınar (2019) Çorum ili merkez ilçesinde görev yapmakta olan ortaokul ğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik algı ve görüşlerini ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında, karma yöntem desenlerinden açıklayıcı desen kullanmıştır. Araştırmanın evrenini orum’daki ortaokullarda görev yapmakta olan 1126, örneklemine ise 292 ğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunda veri toplamak amacıyla 21. yüzyıl becerileri yeterlik algılarını belirlemeye yönelik Anagün, Atalay, Kılıç ve Yaşar (2016) tarafından değiştirilen “ğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algısı leği” kullanılmış ancak örneklem farklılığı sebebiyle ölçeğin geçerlilik ve güvenirlilik çalışmaları

için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, sonuçlarına göre ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir ve geçerli olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre Öğrenme ve Yenilenme boyutunda erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Kıdem değişkenine göre Bilgi, Medya ve Teknoloji becerileri alt boyutunda 10-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden daha fazla yeterlik algılarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi ve branş açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ayrıca sosyal medyayı her zaman kullanan öğretmenlerin sık sık kullananlara göre yeterlik algılarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın nitel bulgularında öğretmenlerin 21. yüzyıl beceriyle ilgili genel görüşlerine ve bulunan kodlar ile Öğrenme Yenilenme Becerileri, Yaşam ve Kariyer Becerileri ve Bilgi, Medya Teknoloji Becerileri gibi temalara ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel verileri nicel verilerini desteklediğini belirtmiştir.

Çolak (2018) ortaokul fen bilimleri dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri (Kayseri ili örneği) konulu çalışmasında, Fen Öğretim Programının 21. yy. becerilerine uyumu noktasında öğretmenlerin kararsız kaldıkları ve Fen Bilimler dersinin 21. yy. becerilerini kazandırmadaki etkililiğine kısmen katıldıkları sonucunu elde etmiştir. Ayrıca öğretmen görüşlerinin okul türlerine göre anlamlı düzeyde değiştiği ve özel okullarda çalışan öğretmenler lehine olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu farklılığın kaynağının fiziki şartlardan ve özel okulların markalaşma çabasıyla yeniliğe daha açık olmalarından kaynaklandığı saptanmıştır.

Dulun (2018) doktora çalışmasında öğrencilerin bakış açılarına dayanarak, Uluslararası Bakalorya Diploma Programı için hazırlık aşamalarının geliştirilmesine yönelik etkili eğitim ve öğretim stratejilerini tartışmıştır. Dulun (2018) araştırmasının sonucunda öğrencileri Uluslararası Bakalorya Diploma Programına hazırlamanın; eleştirel düşünme ve iletişim becerileri gibi 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Murat (2018) araştırmasında, fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlik algılarını, STEM'e yönelik tutumlarını ve 21. yüzyıl becerileri yeterlik algıları ile STEM'e yönelik tutumlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2016-2017 akademik yılında Fırat, Cumhuriyet, Erciyes, Muş Alparslan, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitelerinin Fen Bilgisi Öğretmenliği son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla 21. yüzyıl becerileri yeterlik algılarını belirlemeye yönelik Anagün, Atalay, Kılıç ve Yaşar (2016) tarafından geliştirilen “ Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algısı Ölçeği” ve STEM’e yönelik tutumları belirlemek amacıyla Fadel vd. (2013) tarafından geliştirilen ve Yıldırım ve Selvi (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan STEM Tutum Ölçeği (STEM Attitude Scale) kullanılmıştır. Araştırma sonunda fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlik algılarının “öğrenme ve yenilenme becerileri”, “yaşam ve kariyer becerileri” ve “bilgi, medya ve teknoloji becerileri” boyutlarına sık sık düzeyinde katıldıkları belirlenmiş; yaşam ve kariyer becerileri ile bilgi, medya ve teknoloji becerileri alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre kadın fen bilgisi öğretmen adayları lehine anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına dayanarak öğretmen yetiştirme programları kapsamında 21. yüzyıl becerileri ve STEM eğitimlerinin iyileştirilmesine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Yeni (2018) çalışmasında, 21. yüzyıl becerileri eğitiminin yabancı dil öğretmenlerinin eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliklerine ilişkin algılarına etkisini araştırmıştır. 21. yüzyıl becerilerine yönelik strateji eğitiminin; yabancı dil öğretmenlerinin eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliklerine ilişkin algılarını geliştirmede faydalı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Durukan ve Demir (2017) araştırmasında 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinlikleri Bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre sınıflandırmış ve bu etkinliklerin eleştirel düşünme becerisi ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma, nitel araştırma

yöntemlerinden doküman analizi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunca ortaokullarda öğrenci çalışma kitabı olarak kabul edilen ve Trabzon ilinde kullanılan 6, 7, 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarından elde edilmiştir. Araştırmanın sonunda dört temel beceri ile ilgili etkinliklerin taksonomiye dağılımının orantılı olmadığı ve etkinliklerin daha çok taksonominin ilk iki basamağı olan hatırlama ve anlama basamaklarında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme becerisi ile eşleştirilebilecek değerlendirme, analiz etme ve yaratma basamaklarına denk gelen etkinlik sayısının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma öz yeterliklerini inceleyen Özdemir (2017) araştırmasında tarama yöntemini kullanmıştır. Araştırmaya Bartın'da, 3 ortaokulda 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda okuyan 378 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Eleştirel Okuma Ölçeği kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma öz yeterliklerinin orta düzeyde olduğu, anne ve baba eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin lehine ve sınıf düzeyine göre 5. sınıflar lehine anlamlı farklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Arı (2017) karşılaştırmalı program değerlendirme çalışmasında Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2017) ortaokul sınıflarında yer alan okuma kazanımlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Değerlendirme doküman incelemesi tekniğiyle yapılmıştır. İnceleme sonucunda kazanım yazma sorunları ile birlikte, kazanımların boyutlara (akıcı okuma, söz varlığı, anlama) yerleştirilmesiyle ve sınıflara dağıtılmasıyla ilgili sorunlar belirlenmiştir. Okuma ile dinleme/izleme, konuşma ve yazma kazanımları arasındaki ilişkilerin iyi kurulabildiği görülmektedir. 2017 (Taslak) Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki ortaokul sınıflarında yer alan okuma becerisi kazanımları, 2006 ve 2015 yılında yayımlanan öğretim programlarındakilere göre daha nitelikli olarak değerlendirilmiştir.

Ekici, Abide, Canbolat, Öztürk (2017) çalışmalarında, küresel ölçekte 21.yüzyıl becerilerini tanımlayan kişi, kurum ve kuruluşların söz konusu becerileri nasıl tanımladıklarını, bu tanımlamaların ortak ve ayırt edici yönlerini ortaya koymayı ve tüm kaynakların 21. yüzyıl becerisi olarak tanımladıkları becerilerin bir listesini oluşturmayı amaçlamıştır. 21. yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklar dokümanlar betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda 19 veri kaynağından toplam 63 beceriye ulaşılmış; bu becerilerden en çok tekrar eden 5 becerinin ise problem çözme, iletişim, iş birliği, yaratıcılık/yenilikçilik ve eleştirel düşünme becerileri olduğunu belirtilmiştir.

Anagün, Atalay, Kılıç, Yaşar (2016) öğretmen adaylarının 21. yy becerilerine yönelik algılarını ölçmeyi amaçlayan bir ölçme aracının geçerlilik ve güvenirlik çalışması sonuçlarını ortaya koyduğu çalışmasında yeterli düzeyde psikometrik özelliklere sahip bir ölçek geliştirdiklerini belirtmiştir.

Bozkurt ve Çakır (2016) araştırmasında, ortaokul öğrencilerinin sahip olduğu öngörülen 21. yüzyıl öğrenme becerilerini okul etkinliklerinde kullanma düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın yöntemi olarak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde üç farklı ilçede yer alan altı okulda öğrenim gören 612 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak için çalışmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme araçları kullanılmıştır. Öğrencilerin araştırmada 21. yüzyıl öğrenme becerileri olarak ele alınan; aktif öğrenme, problem çözme, öğrenmeyi öğrenme, iş birliği ve iletişim becerilerine iyi derecede sahip oldukları belirlenmiştir.

Orhan Göksün (2016) çalışmasında öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerileri ve 21. yüzyıl öğretmen becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerilerini ve dört alt boyutuna ilişkin becerileri; 21. yüzyıl öğretmen becerilerini ve beş alt boyutuna ilişkin becerileri orta düzeyin üzerinde kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerilerini ve 21. yüzyıl öğretmen

becerilerini kullanımlarının üniversite, bölüm ve üniversite*bölüm değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Karakoç Öztürk (2016) çalışmasında, yazma becerisine ilişkin uygulamaları Türkçe dersi öğretim programı çerçevesinde incelemiştir. 2006 tarihli Türkçe dersi öğretim programında yazma becerisine yönelik olarak belirlenen amaç ve kazanımlar, önerilen etkinlikler, yöntem ve teknikler, araç-gereçler ile ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin uygulamalar ve eğilimler Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle değerlendirilmiştir. Nitel olarak desenlenen araştırmada durum çalışması yöntemi kullanılmış, çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda Adana ilinin dört ilçesindeki sekiz okuldan seçilen 24 Türkçe öğretmeni ile araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmış, veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunun 2006 Türkçe dersi öğretim programında yer alan planlı yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme ve kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma amaçlarına çok az ulaşıldığını düşündükleri, buna rağmen uyguladıkları etkinlikleri olumlu buldukları tespit etmiştir.

Aldığ (2016) çalışmasında öğretmen görüşlerine göre 6-8. sınıflar Türkçe dersi dinleme alanı kazanımlarının yaratıcı düşünme becerisine katkısını araştırmıştır. Araştırma hem nicel hem de nitel bir araştırmadır. Araştırmada Türkçe dersi öğretim programı 6.7.8. sınıflar dinleme alanı kazanımlarından oluşan anket soruları ve araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS 23 programına girilmiş ve bu program aracılığıyla çözümlenmiştir. MEB Türkçe dersi öğretim programı 6.7.8. sınıf dinleme alanı kazanımlarının yaratıcı düşünme becerilerine ilişkin katkısı hakkındaki Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek için frekans, yüzde değerleri ile aritmetik ortalama ve Kay-Kare testi kullanılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda, MEB ortaokul Türkçe dersi programı dinleme alanı kazanımlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağladığını bulmuştur.

Balcı ve Şenyüz (2015) araştırmasında Türkçe dil bilgisi öğretiminde konu sıralaması ve konu tekrarına ilişkin öğretmen görüşleri ile Türkçe ders kitaplarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma hem nicel hem de nitel değerlendirme tekniklerinin birlikte kullanıldığı betimleyici bir araştırmadır. Araştırmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar “Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Öğretmen Görüşleri Anket Formu” ile “Türkçe Ders Kitapları Değerlendirme Formu”dur. Araştırmanın evrenini Hatay ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenleri ile Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Örneklemi ise Hatay ili merkez ilçe Antakya’da görev yapan 90 Türkçe öğretmeni ile 2011-2012 öğretim yılında okullara dağıtımı yapılarak kullanılan altı Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Öğretmenler Türkçe dil bilgisi öğretiminde 2005 Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programını bir önceki Türkçe dersi öğretim programından daha etkili bulmuştur. Türkçe kitabının konu tekrarına yönelik tekrar yönergelerinin çok kısıtlı olduğu fakat genel olarak programda yer alan konu sıralaması ile uyum içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kurudayıoğlu ve Çetin (2015), araştırmalarında, İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında yer verilen temel becerileri açıklamış, temel becerileri geliştirme yolları üzerinde durmuş ve temel becerileri geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri sunmuşlardır.

Bayburtlu (2015) çalışmasında 2015 ve 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programlarını kategorisel içerik analizi yöntemine göre değerlendirmiştir. Çalışmada her iki programın temel yaklaşımları ele alınmıştır. Programlar genel amaçlar, programın yapısı, öğrenme alanları, sınıf kazanımları, sınıf düzeylerine göre temalar ve konu örnekleri, sınıf düzeylerine göre ders kitaplarında yer alacak okuma ve dinleme metinleri tür ve dağılımları açısından incelenmiş, her iki programın farklı yönleri tablolar halinde sunulup sergilenmiştir. Çalışmanın sonunda 2016-2017 eğitim öğretim yılında kademeli olarak uygulanması

planlanan Türkçe Dersi Öğretim Programının belirgin özellikleri tartışılmıştır. Yeni öğretim programının Türkçe dersinde öğrencilere kazandırması planlanan becerileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Temizkan'ın (2014) Ortaokul Türkçe ders kitaplarının 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temel beceriler açısından bir değerlendirmesini yapmayı amaçladığı genel tarama modelinde betimsel çalışmasında; araştırmanın evrenini Hatay ili merkezindeki ortaokullarda okutulmakta olan 5. 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe kitapları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temel Beceriler ve Alt Beceriler ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın "Temel Beceriler" başlığı altındaki becerilerden ve bu becerilere ilişkin literatür taraması yoluyla tespit edilen alt becerilerden oluşmaktadır. Çalışmada verilerin analiz edilmesi amacıyla nitel veri analizi tekniklerinden doküman incelemesine başvurulmuştur. Sonuç olarak ortaokul Türkçe ders kitaplarının 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan temel beceriler açısından istenen düzeyde olmadıkları tespit edilmiştir.

Durukan'ın (2013) çalışmasında öğretmenlerin 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan okuma, yazma, konuşma ve dinleme/izleme kazanımlarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında 175 Türkçe öğretmenine anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin genel olarak kazanımların açık, faydalı, uygulanabilir, ölçülebilir, seviyeye uygun olduğuna dair görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Menteşe (2013) çalışmasında ortaokul Türkçe dersi öğretmenlerinin Türkçe dersi öğretim programının farklı boyutlarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya Aydın il merkezinde bulunan 30 ortaokuldaki 98 Türkçe öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programında yer alan program öğelerinin önemli olduğu ama bu öğelerin yeterli düzeyde gerçekleştirilemediği görüşünde olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğretmenlerin programı uygularken öğrencilerdeki düzey farklılıkları, ders araç gereçlerinin, çalışma kitaplarının,

sınıflarda öğretim materyallerinin yetersizliği gibi sıkıntılar yaşadıkları, hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna da ulaşmıştır.

Başpınar Yörük (2013) 6. Sınıf Türkçe dersi okuma etkinliklerinde yaratıcılığı geliştirme yöntemlerinin kullanımı ile ilgili tez çalışmasında; öğrenci çalışma kitaplarında yaratıcı düşünciyi geliştiren etkinliklerin olduğu fakat bu etkinliklerde yaratıcılığı geliştirme yöntemlerinden yalnız birkaçı üzerinde durulduğu ve etkinliklerin giderek kalıplaştığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Akyol (2011) 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın eleştirel okuma becerisi kazandırma konusundaki yeterlilik düzeyini belirlemek amacıyla Afyonkarahisar ili Merkez ilçe ve Merkez ilçeye bağlı ilköğretim okullarında görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerine 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan okuma becerisi kazanımlarını sunmuş ve kazanımlardan eleştirel okuma becerisi ile ilgili olanları belirlemelerini istemiştir. Daha sonra elde edilen veriler ışığında İlköğretim 100 Temel Eser içerisinden beş metin hazırlanmış ve araştırmanın örneklemini oluşturan üç okuldaki öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın eleştirel okuma becerisi konusunda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmış ve Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin ve etkinliklerin eleştirel okuma ile daha fazla ilişkilendirilmesini ve öğretmenlerin eleştirel okuma konusunda daha yeterli hâle getirilmesini önermiştir.

Coşkun ve Taş (2008) 1924'ten 2006 yılına kadar hazırlanan 15 Türkçe öğretim programını, Türkçe ders kitaplarına metin seçiminde tür, tema, içerik, uzunluk, kaynak ve yazar tercihi bakımından değerlendirmeyi amaçladıkları çalışmasında; değerlendirmede içerik analizi tekniklerinden kategorisel analiz tekniği kullanmıştır. Çalışmanın sonucunda geçmişten günümüze yaklaştıkça Türkçe öğretim programlarında kitaplara alınacak metinlerin seçimi ile ilgili daha çok sayıda değişkene ve daha belirleyici ifadelere yer verildiği saptanmıştır.

3.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Chalkiadaki (2018), literatür incelemesi araştırmasında 21. yüzyıl becerilerini ilköğretim bağlamında tartışmaktadır. İlköğretimde 21. yüzyıl becerileri ve yeterlilikleri ile ilgilenen yazarlar tarafından en çok atıfta bulunulan becerilerin ortaya konması amacıyla literatür taranmış ve bu bağlamda çoğunlukla vurgulanan ve araştırılan beceri ve yeterliliklerin; bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişimi, küreselleşme ve yenilik ihtiyacı ile ilgili beceri ve yeterlilikler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak, özellikle ilköğretime odaklanan araştırmalara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Kennedy (2018) çalışmasında birebir dizüstü bilgisayar programları ile sağlanan, öğrencilerdeki 21. yüzyıl becerileri gelişimi üzerine öğretmenlerin algılarını ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırma ortaöğretim düzeyinde İngilizce sınıfındaki öğrenciler ve öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Birebir dizüstü bilgisayar programında her öğrenciye bilgisayar sağlanmıştır. Araştırmada nitel bir yaklaşım izlenmiştir. Araştırma sonucunda bu programların üniversite, yaşam ve kariyer için gerekli olan iletişim, yaratıcılık, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinin kullanımını kolaylaştırdığı saptanmıştır.

Stewart (2016), çalışmasında yüksek performanslı Kaliforniya TK-12 okul bölgesinin 21. yüzyıl becerilerini ve beklenen öğrenmeyi nasıl tanımladığını incelemiştir. Bu incelemeyi yaparken Wagner'in (2008) 21. yüzyıl becerilerinin teorik çerçevesini ve 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık (2007) kuramsal çerçevesini kullanmıştır. Bir vaka çalışması olan araştırmada karşılaştırmalı analizlerden, yarı yapılandırılmış görüşmelerden ve doküman analizinden yararlanılmıştır. Çalışmanın bulguları P21 (2007) mesleki gelişim alanındaki profesyonel öğrenme topluluklarının, başarının temel unsuru olduğunu göstermiştir. Bunun 21. yüzyılın hızla değişen dünyasına öğrencileri hazırlamak için gerekli olduğu belirtilmiştir.

Katz (2016) 21. yüzyıl becerilerinden biri olan bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ile ilgili yaptığı çalışmasında, tıp fakültesi öğrencilerinin bilgisayar ve internet okuryazarlığı düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Ürdün Üniversitesi'nin 4 farklı tıp fakültesinden 171

birinci sınıf tıp öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Verileri toplamak için yarı yapılandırılmış bir anket kullanılmıştır. Sonuçlar çoğu tıp öğrencisinin bilgisayar ve internetin temel kullanımı hakkında ortalama 5 veya ileri düzeyde bilgiye sahip olduğunu göstermiştir. Aynı çalışmada Google'ın en yaygın kullanılan arama motoru olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma, Bilgi ve İletişim Teknolojisinin (BİT), tıp eğitiminde yararlı bir araç olabileceğini, ancak zaman, internet bağlantısı ve kaynak eksikliğinin hala ciddi bir kısıtlama olduğunu ortaya koymuştur.

Shannon (2015) öğrenme ve yenilik becerilerinin okuma ve matematik başarıları etkisini araştırdığı çalışmasında, kız öğrenciler lehine iş birliği ile yaratıcılık algılamalarında anlamlı fark bulmuştur.

Bernier (2015) sürdürülebilir kalkınma ile iletişim becerilerine yönelik geliştirdiği programla dijital medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesiyle birlikte öğrencilerin akademik başarısının ve deneyimlerinin olumlu olarak arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Woods-Groves (2015) K-12 seviyesindeki öğrencilerin 21.yüzyıl becerilerini ölçmek için bir ölçme aracına ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Çalışmasında K-12 seviyesinde çalışan öğretmenlerin, 3000 öğrenciye uyguladıkları 91 maddelik bir ölçek üzerindeki değerlendirmelerini içermektedir. Bu ölçek; dayanıklılık, merak, yansıtma, özümseme ve farkındalık gibi becerileri ölçmektedir. Araştırma sonucunda maddeler arasında yüksek derecede tutarlı ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Maddeler, doğrulayıcı faktör analizine göre oluşturulmuştur. Ayrıca, öğretmen değerlendirmeleri ile öğrencilerin akademik ve davranışsal performans verileri karşılaştırıldığında aralarında pozitif yönde bir uyum bulunmuştur. Bu çalışma, K-12 seviyesindeki öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini kazanması konusunda gerekli bilgileri içermektedir.

Wright ve Lee (2014) küresel anlamda uluslararası lisans sektöründe en hızlı büyüyen ülkeler arasında olan Çin'deki Uluslararası Lisans Diploma Programı (IBDP) okulları (IB Okulları) potansiyelini inceledikleri çalışmalarında araştırmacılar, Çin'deki 5 seçkin IBDP

okulunu durum çalışma yöntemiyle incelemişlerdir. Bulgulara göre, 21. Yüzyıl becerileri gelişimine olanak sağlayan IB eğitim felsefesi hakkında görüşü alınan kişiler bu konuya güvendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda, üç adet IBDP temel gerekliliği (Yaratıcılık, Eylem/Harekete Geçme ve Hizmet, Genişletilmiş Deneme (EE) ve Bilgi Kuramı (TOK)) büyük önem arz etmektedir.

Kivunja (2014), “Öğrencilerinizin 21.yy Becerileriyle Birlikte işe Hazır Olmasını ister misiniz?” ve “21. Yüzyıl Becerilerine Hâkim Etkili Öğretmenler Olmak için Yükseköğretimde Yenilikçi Pedagojiler” çalışmalarını temel alarak Kariyer ve Yaşam Becerileri (CLS) alanına dayanan yeni bir öğrenme paradigması oluşturmayı amaçladığı çalışmada, bu alan içerisindeki becerileri tanımlamakta ve bu becerilerin öğrencilere ne şekilde öğretilebileceğine yönelik konuları açıklamaktadır. Bu beceriler, öğrencilerin mezuniyet sonrasındaki iş hayatlarında kullanabilecekleri 21. yy. becerileri olarak tanımlanmaktadır.

Fisher, Bagiati & Sarma (2014) çalışmada mühendislik fakültelerinde 21. yüzyıl becerilerinin öğretimini araştırmıştır. Bu çalışmada mühendislik alanında eğitim alan öğrencilerden sanat, atletizm ve öğrenci örgütleri gibi farklı alanlardaki etkinliklere katılanların; mühendislik yeterliliğini kazanmalarında bu etkinliklerin ne şekilde bir etkisi olacağını inceleyen kategorik bir çerçeve oluşturmayı amaçlamıştır. Bu amaca ulaşmak için, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT)’deki öğrenci kulüpleri incelenmiş ve belli bir çerçeve oluşturabilmek için vaka analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevenin mühendislik eğitimi ile olan ilişkisi görüşme verileriyle doğrulanmıştır. Bu doğrulama sonucunda, 19 beceri belirlenmiş ve mühendislik fakülteleri yöneticilerinin bu becerileri programlarına dâhil ederek becerilerin eğitime destek vermesi önerilmiştir.

Sweet (2014) Kaliforniya eyaletinde öğretim programında yer alan 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak için uygulanan yöntemleri belirlemeye yönelik araştırmasında, en fazla proje

tabanlı öğretim yönteminin kullanıldığı, eğitim müdürlükleri tarafından eğitim koçluğu gibi kursların yaygın olarak tercih edildiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Laughlin (2014), Colorado'da Core Knowledge ortaokulunda yürütülen çalışmasında 6. sınıf İngilizce içeriğinin; iş birliği, iletişim, yaratıcılık ve eleştirel düşünmeden oluşan dört 21. yüzyıl becerisiyle uyumunu incelemiştir. Araştırmada tanımlayıcı, gömülü karma yöntemler kullanılmıştır. 21. yüzyıl pedagojisinin tasarlanmasında ve uygulanmasında üç öğretmenin geçtiği süreç ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu süreç geniş çapta uygulanabilir bir dizi adım halinde sentezlenmiş ve bu dört 21. yüzyıl becerisinin İngilizce dersi içeriğine uyumu için bir model sunulmuştur.

Sonuç olarak yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, Türkçe dersi öğretim programını ve Türkçe ders kitaplarını 21. yüzyıl becerilerinin de yer aldığı eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik gibi temel beceriler açısından inceleyen birtakım çalışmalara rastlanmıştır (Temizkan, 2014; Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015). Fakat bu çalışmalarda 2005 Türkçe dersi öğretim programı üzerinden incelemeler yapılmıştır. Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikleri eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi beceriler açısından inceleyen (Akyol, 2011; Aldıg; 2016; Başpınar Yörük, 2013; Durukan ve Demir, 2017); öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini, yeterlikleri açısından analiz eden (Anagün vd., 2016; Orhan Göksun, 2016); öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri algılarını araştıran çalışmalar da bulunmaktadır (Bozkurt ve Çakır, 2016). Kurudayıoğlu ve Soysal (2019) 2018 Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarını 21. yüzyıl becerileri açısından incelemişlerdir. Fakat bu çalışmanın da programın yalnızca kazanım ögesine yönelik olduğu, programın içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme süreçlerini kapsamadığı anlaşılmıştır. Yurt dışında yapılan araştırmalar ise daha çok üniversite öğrencileri (Fisher, Bagiatı & Sarma, 2014; Katz, 2016; Wright ve Lee, 2014) ortaokul düzeyi (Chalkiadaki,

2018; Laughlin, 2014), öğretmen ve öğrenci görüşlerine odaklanmış (Kennedy, 2018) çalışmalardır.

2018 ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme boyutlarının hem doküman incelemesiyle 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği hem de öğretmen görüşlerine göre programda 21. yüzyıl becerilerine yer verilme ve uygulamadaki gerçekleşme düzeyini yansıtan bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu nedenlerle bu çalışmada ortaokul 2018 Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi uygun görülmüştür. Ayrıca çalışmada programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmesinin de literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analizi yöntemleri açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, 2018 yılı Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesinde betimsel model kullanılmıştır. Betimsel modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne mevcut koşulları içinde olduğu şekliyle hiçbir değişiklik yapılmadan gözlemlenerek tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2013, s.77). Betimsel araştırmalar incelenen durumu mümkün olduğunca tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014).

Mevcut durumun olduğu gibi betimlenebilmesi için araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem; araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak amacıyla hem nicel hem de nitel veriler topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği ve bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2019, s.2). Yıldırım ve Şimşek (2018) ise karma yöntem araştırmasını, “araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla, pragmatist felsefenin ilkeleri

doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırma” olarak tanımlamaktadır (s.322). Araştırmada karma yöntem desenlerinden çeşitleme (birleştirme) deseni kullanılmıştır. Çeşitleme deseninin amacı nitel ve nicel araştırma verilerinin analizinden elde edilen sonuçları birleştirmek (Cresswell, 2019, s.37); farklı yöntemlerle elde edilen verilerin doğruluğunu ve benzerliğini karşılaştırmaktır (Greene, 2007). Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri açısından incelenirken nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinden yararlanılmıştır ve bu çalışmada incelenen doküman, ortaokul Türkçe dersi öğretim programıdır. “Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır.” (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 190). Programın amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme boyutları 21. yüzyıl becerilerine ilişkin temalar açısından analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmanın 6-8. alt problemlerine ait açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin betimlenebilmesi için içerik analizinden yararlanılmış ve tematik kodlama yapılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda Türkçe dersi öğretim programına ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Öğretmen görüşleri alınırken de nicel araştırma yöntemlerinden survey yöntemi kullanılmıştır. Survey yöntemi, sosyal bilimlerde genellikle büyük kitlelerin araştırmaya konu özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan betimsel araştırmalardır (Can, 2016, s.8). Bu amaçla araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmada iki evren bulunmaktadır. Araştırmanın birinci alt problemine yönelik olarak birinci evren 5,6,7, ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programıdır. Bu açıdan evrenin tamamı incelemeye alınmıştır. Araştırmada kullanılan doküman, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın resmi web sayfasında, öğretim programları bölümünde yayınlanan Türkçe Öğretim Programları’ndan yayınlandığı dönemde (kaldırılmadan önce arşivlenerek) elde edilmiştir (<http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>).

Araştırmanın ikinci-sekizinci alt problemlerine yönelik olarak ikinci evrenini ise, Ankara ilinde görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Öncelikle uygulamanın yapılacağı dönemdeki öğretmen sayısı Milli Eğitim Bakanlığından alınmış ve buna göre Ankara ilinde görev yapan Türkçe öğretmeni sayısı belirlenmiştir. Buna göre 2018 yılında Ankara ilindeki ortaokul Türkçe öğretmeni sayısı 2623'tür. Örneklem büyüklüğü formülü (Çingı, 1994) kullanılarak %95 güven seviyesi ve %5 kabul edilebilir hata oranına göre örneklem 357 olarak hesaplanmıştır.

Örneklemde ise Ankara ilinde veri çeşitliliğini sağlamak amacıyla Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle ve Çankaya ilçelerinde görev yapan Türkçe öğretmenleri yer almıştır.

Dört ilçede 79 ortaokulda görev yapan 478 öğretmenden 304'ü anket doldurmaya gönüllü olmuştur. Ankette cevaplanmayan soruların bulunmasından dolayı bu anketler araştırmaya dahil edilmemiş ve 273 öğretmen araştırmanın örnekleminde yer almıştır. Araştırmanın örnekleminde yer alan öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 3'te görölmektedir.

Tablo 3
Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Değişkenler	Özellikler	f	%
Cinsiyet	Kadın	217	79,5
	Erkek	56	20,5
Kıdem	1-5 yıl	26	9,5
	6-10 yıl	36	13,2
	11-15 yıl	72	27,4
	16-20 yıl	51	18,7
	21 yıl ve üzeri	88	32,2
Eğitim Durumu	Lisans	252	92,3
	Yüksek Lisans	21	7,7
Bölüm	Türkçe	160	58,6
	Fen Edebiyat	96	35,2
	Diğer	17	6,2
Hizmet içi eğitim alma durumu	Evet	130	47,6
	Hayır	143	52,4
İlçe	Çankaya	92	33,7
	Yenimahalle	79	28,9
	Gölbaşı-Altındağ	102	37,4

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %79,5'inin kadın , %20,5'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %32,2'si 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip iken, bunu %27,4 ile 11-15 yıl arası kıdemi olan öğretmenler takip etmektedir. Araştırmada en az bulunan grup ise %9,5 ile 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,3'ünün (n=252) lisans %7,7'sinin (n=21) ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 58,6'sı eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği, %35,2'si fen-edebiyat fakültelerinin Türk dili ve edebiyatı bölümünden mezun olup formasyon almıştır. % 6,2'si ise sınıf öğretmenliği veya başka bölümlerden mezun olup alan değişikliği yaparak Türkçe öğretmenliği görevini yaptığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %47,6'sı (n=130) Türkçe dersi öğretim programı konusunda hizmet içi eğitim aldığını ifade ederken, %52,4'ü (n=143) hizmet içi eğitim almadığını ifade etmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin %33,7'si (n=92) Çankaya, %28,9'u (n=79) Yenimahalle ve %37,4'ü (n=102) Gölbaşı-Altındağ ilçelerindeki okullarda görev yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri doküman ve anket ile toplanmıştır.

Doküman (2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı)

Araştırmanın birinci alt problemi için nitel veri toplama aracı olarak dokümandan yararlanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir biçimde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Dokümanlar tek başına bir veri toplama aracı olabileceği gibi görüşme, gözlem ve benzeri diğer veri toplama yöntemleriyle beraber kullanıldıklarında verinin çeşitlendirilmesini sağlarlar (Yıldırım & Şimşek, 2018, s.189-190).

Bu amaçla 2018 Ortaokul (5, 6, 7, 8. Sınıf) Türkçe Dersi Öğretim Programının tamamı incelenmiştir. Doküman analizi, P21 sınıflandırması dikkate alınarak oluşturulmuş beceriler üzerinden yapılmıştır. Bu beceriler, problem çözme, yaratıcılık, yenilikçilik, iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, karar verme, öğrenmeyi öğrenme, bilgi okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik, öz-yönlendirme, sosyal ve kültürler arası etkileşim, üretkenlik, hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerileridir. Bunun için EK- 3'te sunulan belirtke tablosu hazırlanmıştır. Belirtke tablosu 19 satır ve 7 sütundan oluşmaktadır. Satırlarda 21. yüzyıl becerilerine, sütunlarda ise yetkinlik, özel amaç, kazanımlar, tema ve konu önerileri, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi- Öğretmen Görüşleri Anketi

Anket, insanların yaşam şartları, davranışları, inançlarını ve tutumlarını betimlemeye yönelik sorulardan oluşan bir araştırma materyalidir (Thomas, 1998). Anketin büyük gruplara hızlı uygulama olanağının olması ve ekonomik olması gibi avantajları vardır. Ancak cevaplayıcıların ankete katılma konusundaki isteksizlikleri, yüzeysel bilgi toplanması ve esnek olmaması yani önceden hazırlanan soruların cevaplanmasının gerekliliği ise anketin dezavantajlı yönleridir. Anket geliştirilirken dört aşamadan geçer:

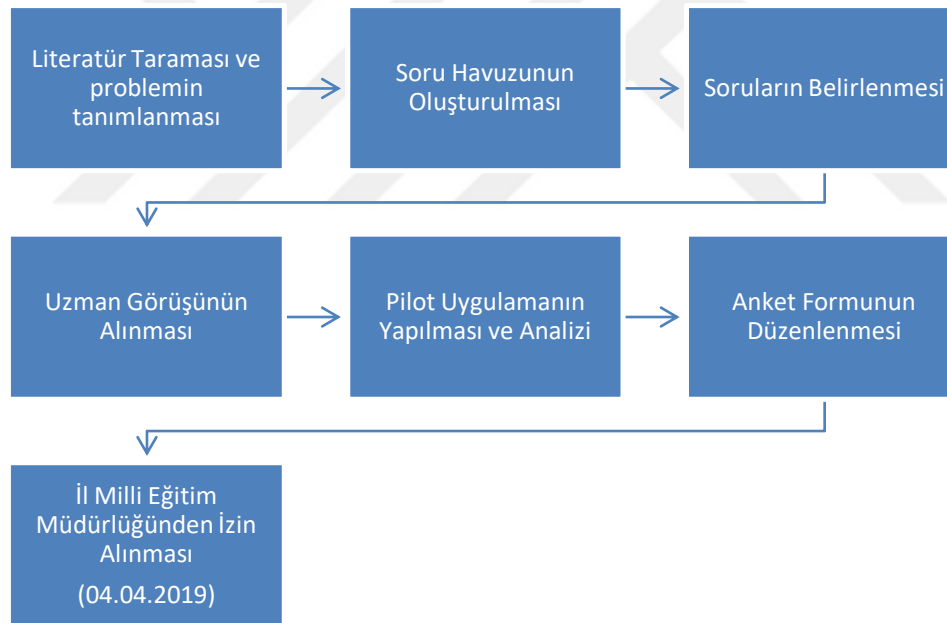
- 1- Problemi tanımlama,
- 2- Soru yazma,
- 3- Uzman görüşü alma ve ön uygulama formunu oluşturma,
- 4- Ön uygulama, analizler ve ankete son şeklini verme (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014, s.124-125).

Anketler uygulama yöntemlerine göre; posta anketleri, internet anketleri, telefon anketleri, karşılıklı görüşme ve karma anket şeklinde gruplandırılabilir (Baş, 2013, s.25-31).

Araştırmanın ikinci-sekizinci alt problemleri için öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmen görüşleri için, araştırmacı tarafından 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi-Öğretmen Görüşleri Anketi hazırlanmıştır. İkinci-beşinci alt probleme ilişkin veriler beşli derecelmeli maddeler, altıncı-sekizinci alt probleme yönelik veriler ise açık uçlu sorular aracılığı ile toplanmıştır. Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle literatür taraması yapılmış ve 21. yüzyıl becerileriyle ilgili hangi sınıflandırmanın esas alınacağı belirlenmiştir. P21 sınıflamasına karar verildikten sonra, bu becerilere uygun olacak şekilde soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra ortaokullarda görev yapan üç Türkçe öğretmeninden ve Eğitim Programları ve Öğretim alanından üç uzmandan görüş alınmış ve ankete son şekli verilmiştir. Türkçe öğretmenleri anketin ilk şeklinde 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin uygulamada gerçekleşme düzeyi sorularının aynı satırda olduğu için anlaşılır olmadığını, bu iki alanın daha kalın çizgilerle ayrılması gerektiğini belirtmişlerdir. Açık uçlu olarak tasarlanan Türkçe dersi öğretim programını uygularken yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri bölümleri, anketin ilk sürümünde uzun cevaplı soru şeklinde ve programın her boyutundan sonra ayrı ayrı sorulmuştur. Öğretmen görüşleri çerçevesinde sorunlar ve çözüm önerileri tek sayfada toplanmış ve programın amaç, içerik, öğrenme öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme süreçlerini bütün olarak görebilip yazacakları şekilde düzenlenmiştir. Türkçe öğretmenlerinin görüşleri daha çok anketin anlaşılabilirliğini sağlamak amaçlı olmuştur.

Uzman görüşleri çerçevesinde ise, bazı beceriler anlaşılabilirliği sağlamak amacıyla bölünerek ifade edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme becerileri ayrı ayrı ele alınmış ve yenilenme becerisi yenilikçilik becerisi olarak ifade edilmiştir. İletişim ve iş birliği becerileri de uzman görüşü neticesinde ayrı beceriler olarak alınmıştır. Öğrenme becerisi öğrenmeyi öğrenme olarak veri toplama aracında yer almıştır. Girişimcilik ve özyönlendirme becerileri ile üretkenlik ve hesapverebilirlik becerileri de uzman görüşleri sonucunda ayrı ayrı ifade edilmiştir. Ayrıca araştırmanın 4. alt problemine yönelik soruda uzman görüşleri sonucunda değişikliğe gidilmiştir. İlk sürümünde “21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için sınıfınızda

gerçekleştirdiğiniz bir öğrenme etkinliğini yazınız.” şeklindeki soru uzmanların sadece sınıfta değil sınıf dışında da etkinlikler olabileceği yönündeki görüşü dikkate alınarak “sınıf içi/ sınıf dışı” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca yine aynı soruda “Bu soru her durumda öğretmenin böyle bir etkinlik geliştirdiğini kabul ederek sorulmuş gibi. Önce belki kendiniz bu becerilere yönelik etkinlik hazırlıyor musunuz diye sorulabilir.” yönündeki uzman görüşü dikkate alınarak, “Dersinizde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için öğrenme etkinliklerine (sınıf içi/sınıf dışı) yer veriyor musunuz? Cevabınız evet ise gerçekleştirdiğiniz bir öğrenme etkinliğini yazınız.” şeklinde düzeltilmiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra düzenlemeler yapılarak altı Türkçe öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Daha sonra Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinlerin alınması için başvuru süreci başlatılmıştır. Anketin geliştirilme aşamaları Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Anket formunun oluşturulmasında izlenen aşamalar

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerin sorulduğu maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme ve becerilerin gerçekleşme durumuna; içerik, öğrenme ve öğretme süreçler ile ölçme ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme

durumuna ve öğretmenlerin bu becerilere ne kadar yer verdiğine yönelik maddeler bulunmaktadır. Program boyutları ile ilgili ifadelerle ilişkin beş seçenek verilmiştir. Program öğelerinde yer alma durumu için “kesinlikle katılmıyorum” dan “kesinlikle katılıyorum”a doğru becerilerin gerçekleşme/uygulama düzeyi için ise “hiçten tama” doğru 5’li derece kullanılmıştır.

Üçüncü bölümde ise öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için yaptıkları etkinlikler, becerilerin gelişmesinin önündeki sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 3 tane açık uçlu soru yer almıştır. Araştırmanın verileri 05.04.2019-28.06.2019 tarihleri arasında araştırmacı tarafından Çankaya, Yenimahalle, Altındağ ve Gölbaşı ilçelerinden toplam 79 ortaokuldan toplanmıştır. Öğretmenler anketleri 15- 30 dakika arasında cevaplamıştır. O anda uygun olmayan öğretmenlerin anketi doldurabilmesi için bazı okullarda anketler bırakılmış ve sonraki günler toplanmıştır. Araştırmada 478 öğretmene ulaşılmış ancak anket doldurmaya gönüllü olmayan öğretmenlere rastlanmıştır. Böylece 304 öğretmen anket için gönüllü olmuştur. Anketler SPSS’e girilirken 31 anket, cevaplanmayan soruların bulunmasından dolayı araştırmaya dahil edilmemiştir. Buna göre 273 öğretmenin yanıtladığı anketler değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, veri toplama araçlarının özelliklerine göre analiz edilmiştir.,

Araştırmanın birinci alt problemine yönelik verilere 2018 Türkçe dersi öğretim programı dokümanından ulaşılmıştır. Bu nedenle verilerin analizinin gerçekleştirilmesinde doküman analizinden yararlanılmıştır.

Doküman analizi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsar(Yıldırım & Şimşek, 2018, s.189-190).

Dokümanlar, betimsel analiz kullanılarak incelenmiştir. Türkçe dersi öğretim programında yer alan 21. yüzyıl becerilerini incelemek için doküman analizinin aşamaları takip edilmiştir. Bu amaçla 21. yüzyıl becerilerini ifade eden kategori ve kodlar belirlenmiştir. Kelime, cümle veya paragraf gibi kendi içinde anlamlı olan bölümler araştırmacı tarafından isimlendirilerek kodlanmıştır (Yıldırım & Şimsek, 1999, s.163). Doküman incelenirken bu kategori ve kodlar çerçevesinde notlar alınarak bu bulgular yorumlanarak ve sayısallaştırılarak sunulmuştur. Kodların güvenilirliğini sağlamak amacıyla Türkçe öğretim programı üç uzman tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve Miles Huberman'ın (1994) formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın ikinci-beşinci (dördüncü alt problem hariç) alt problemine ait veriler nicel olduğu için, verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Dördüncü alt problemde nicel ve nitel veriler birlikte kullanılmıştır. 21. yüzyıl becerilerine yer verilme ve becerilerin gerçekleşme durumu ilişkin alt boyutlar için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ayrı ayrı hesaplanmıştır. Buna göre kazanımlar, içerik, öğrenme etkinlikleri ve ölçme-değerlendirme öğelerinde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilmesine ilişkin maddeler için güvenirlik katsayısı sırası ile 0.97, 0.94, 0.95 ve 0.97'dir. 21. yüzyıl becerilerinin eğitim programı öğeleri açısından gerçekleşme durumuna ilişkin alt boyutların güvenirlik katsayısı ise her biri için 0.98 olarak hesaplanmıştır. Ankette yer alan maddeler için betimsel istatistik hesaplanmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminin c maddesi, altıncı ve yedinci alt problemlerine ait veriler ise anketin sonunda yer alan üç açık uçlu soru yoluyla toplanmıştır. Bu sorulara verilen cevapların betimlenebilmesi için içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri okunarak bir kod listesi hazırlanmış ve birbirleriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek tematik kodlama yapılmıştır. Daha sonra her anket, bu kod listesinden yararlanılarak tek tek analiz edilmiştir. Kodların güvenilirliğini sağlamak amacıyla tesadüfi seçilen üç anket formu iki uzman tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve Miles ve Huberman'ın

(1994) formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşlerine dayalı oluşturulan kod ve temalar için tablolar oluşturulmuş ve görüşlerin sıklıkları verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, ..., olarak kodlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 2018 Türkçe dersi öğretim programının incelenmesi sonucunda elde edilen nitel verilere ve Türkçe öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen nitel ve nicel verilere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

1. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Türkçe dersi öğretim programında genel amaçlarında (kazanım, yetkinlik, özel amaç), içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nedir? alt problemine ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur.

a. Genel Amaç (Yetkinlik, Amaç ve Kazanım)

21. yüzyıl becerileri açısından analiz edilmeden önce ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanımları incelenmiştir. Buna göre Türkçe dersi öğretim programının kazanımları, dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine göre gruplandırılarak sınıf düzeylerine göre farklı başlıklar altında verilmiştir (MEB, 2018, s.20). Buna göre ortaokul Türkçe dersi öğretim programının, dil becerilerine göre kazanım sayıları Tablo 4'te görülmektedir.

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Dil Becerilerine Göre Kazanım Sayıları

Tablo 4'e göre Türkçe dersi öğretim programında 5. Sınıflar için 69, 6. sınıf için 68, 7.ve 8. sınıflar için 76 kazanım belirlenmiştir. 5. ve 6. sınıflarda kazanımların 12'si; 7. ve 8. sınıflarda ise 14'ü dinleme/izleme becerisine yöneliktir. Tüm sınıf düzeylerinde konuşma becerisine yönelik 7'şer kazanım olduğu görülmektedir. Okuma becerisi için ise 5. sınıfta 34, 6. ve 8. sınıflarda 35, 7. sınıfta 38 kazanım vardır. Yazma becerisine yönelik kazanım sayıları ise 5. sınıfta 16, 6. sınıfta 14, 7. sınıfta 17 ve 8. sınıfta 20'dir. Genel olarak kazanım sayılarının sınıf düzeyine paralel olarak arttığı söylenebilir.

Kazanım

T.1.2. KONUŞMA

T.1.2.1. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

Konuşmalarında yeni öğrendiği kelimeleri kullanması teşvik edilir.

Kazanım Açıklaması

Ders Kodu
Sınıf Düzeyi
Beceri Alanı No
Kazanım No

68

21. yüzyıl becerilerinden bazıları kazanımlarda doğrudan görülebilse de bazılarının Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarının genel amaçlarında geçen yetkinliklerde ifade edilmiş olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle ortaokul Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri açısından incelenirken, yetkinlikler de göz önünde bulundurulmuştur.

21. yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının genel amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme sürecinde yer alma durumuna ilişkin, doküman analizi yapılmış ve bulgular Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da verilmiştir. Doküman analizi yapılırken sınıf ayrımı yapmadan bir bütün olarak analiz yapılmıştır. Ayrıca bazı kazanımların birden fazla 21. yüzyıl becerisi altında yer aldığı belirlenmiştir. Örneğin "T 1.5.7. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir." kazanımı hem yaratıcılık hem yenilikçilik becerisiyle ilişkilendirilmiştir.

Tablo 5'te ortaokul Türkçe dersi öğretim programının yetkinlik, amaç ve kazanımlarında öğrenme ve yenilik becerilerine yer verilme durumu gösterilmiştir. Tablo 6'da da ortaokul Türkçe dersi öğretim programının yetkinlik, amaç ve kazanımlarında öğrenme ve yenilenme becerilerinin sınıflara göre dağılım yüzdesi yer almaktadır.

Tablo 5

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında Öğrenme ve Yenilenme Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. YÜZYIL BECERİLERİ	YETKİNLİK, AMAÇ VE KAZANIM SAYISI	YETKİNLİK, AMAÇ VE KAZANIMLAR
Problem çözme	2 Yetkinlik 34 Kazanım	Yetkinlik: Matematiksel yetkinlik: Günlük hayatta karşılaşılan bir dizi <u>problemi çözmek için</u> matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. (Yetkinlik) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. (Yetkinlik) Kazanım: Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir (T.5.3.15, T.6.3.2., T.7.3.24 ve T.8.3.22) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. (T.5.3.34, T.6.3.35, T.7.3.34 ve T.8.3.32) Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. (T.5.1.10, ve T.6.1.10)

		Dinlediklerinde/ izlediklerinde tutarlılığı sorgular. (T.7.1.10 ve T.8.1.9) Metinle ilgili sorular sorar.(T.5.3.18, T.6.3.18, T.8.3.15 ve T.8.3.15) Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. (T.5.1.6, T.6.1.4, T.7.1.4, T.8.1.4) Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.(T.5.3.3, T.6.3.3, T.7.3.3, T.8.3.3) Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.(T.5.3.5, T.6.3.5, T.7.3.5 ve T.8.3.5) Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.(T.5.3.31, T.6.3.29, T.7.3.28 ve T.8.3.25) Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.(T.7.4.14 ve T.8.4.14)
Yaratıcılık	3 Yetkinlik 1 Amaç 28 Kazanım	Yetkinlik: Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve oldukları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme yorumlama; eğitim ve öğretim, işyeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve <u>yaratıcı</u> bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmak. (Yetkinlik) İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. <u>Yaratıcılık</u>, yenilikçilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. (Yetkinlik) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dahil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçlarını kullanarak görüş, deneyim ve duyguların <u>yaratıcı</u> bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir. (Yetkinlik) Amaç: Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması (Özel Amaç) Kazanım: Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir.(T.5.1.7, T.6.1.7, T.7.1.7 ve T.8.1.7) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.(T.5.1.1, T.6.1.1, T.7.1.1 ve T.8.1.1) Yazma stratejilerini uygular.(Güdümlü, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır) (T.5.4.4, T.6.4.4, T.7.4.4 ve T.8.4.4) Konuşma stratejilerini uygular. (Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.)(T.5.2.3, T.6.2.3, T.7.2.3 ve T.8.2.3) Bilgilendirici metin yazar.(T.5.4.2, T.6.4.2,T.7.4.2 ve T.8.4.2) Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.(T.5.1.8, T.6.1.8, T.7.1.8 ve T.8.1.8) Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.(T.5.3.15, T.6.3.23, T.7.3.24 ve T.8.3.22)
Yenilikçilik	1 Yetkinlik 24 Kazanım	Yetkinlik: İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. <u>Yaratıcılık</u>, <u>yenilikçilik</u> ve risk

		almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. (Yetkinlik) Kazanım: Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir.(T.5.1.7, T.6.1.7, T.7.1.7 ve T.8.1.7) Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. (T.5.1.8, T.6.1.8, T.7.1.8 ve T.8.1.8) Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.(T.6.3.3, T.6.3.3, T.7.3.3, T.8.3.3) Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir (T.5.3.15, T.6.3.2, T.7.3.24 ve T.8.3.22) Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır.(T.5.3.28, T.6.3.33, T.7.3.32 ve T.8.3.30) Bilgilendirici metin yazar. (Öğrenciler <u>yeni öğrendikleri</u> kelimeleri kullanmaya ve günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.) (T.5.4.2, T.6.4.2, T.7.4.2 ve T.8.4.2)
İletişim	1 Yetkinlik 2 Özel Amaç 84 Kazanım	Yetkinlik: Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve oldukları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme yorumlama; eğitim ve öğretim, işyeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmak. (Yetkinlik) Amaç: 1-Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması. (Özel Amaç) 2-Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi. (Özel Amaç) Kazanım: Dinleme stratejilerini uygular. (T.5.1.12, T.6.1.12, T.7.1.13 ve T.8.1.14) Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. (T.5.1.11, T.6.1.1, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Konuşma stratejilerini uygular. T.5.2.3, T.6.2.3, T.7.2.3 ve T.8.2.3) Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. (T.5.1.8 T.6.1.8, T.7.1.8 ve T.8.1.8) Yazdıklarını paylaşır.(T.5.4.10, T.6.4.1, T.7.4.17, T.8.4.17) Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.(T.5.1.9, T.6.1.9, T.7.1.14 ve T.8.1.13) Hazırlıklı konuşma yapar. (T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1) Hazırlıksız konuşma yapar.(T.5.2.2, T.6.2.2, T.7.2.2 ve T.8.2.2) Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.(T.5.2.5, T.6.2.5, T.7.2.5 ve T.8.2.5) Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.(T.5.2.7, T.6.2.7, T.7.2.7 ve T.8.2.6) Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.(T.5.2.4, T.6.2.4, T.7.2.4 ve T.8.2.4) Okuma stratejilerini kullanır.(Grup hâlinde, soru sorarak, söz korusu, okuma tiyatrosu, tartışarak ve eleştirerek okuma)(T.5.3.4, T.6.3.4, T.7.3.4 ve T.8.3.4) Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.(T.5.3.6, T.6.3.6 ve T.7.3.6) Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler (T.8.3.6)

		Metinle ilgili sorulara cevap verir.(T.5.3.19, T.6.3.17, T.7.3.19 ve T.8.3.14) Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(T.5.3.22, T.6.3.30, T.7.3.30 ve T.8.3.27) Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.(T.5.1.6, T.6.1.4, T.7.1.4. ve T.8.1.4) Metinle ilgili sorular sorar.(T.5.3.18, T.6.3.18, T.8.3.15 ve T.8.3.15) Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.(T.5.2.6, T.6.2.6, T.7.2.6 ve T.8.2.7) Dinlediklerini/ izlediklerini özetler.(T.5.1.5, T.6.1.3, T.7.1.3 ve T.8.1.3) Okuduklarını özetler. (T.5.3.13, T.6.3.16, T.7.3.15 ve T.8.3.13) Medya metinlerini değerlendirir.(T.5.3.25, T.6.3.32 ve T.7.3.31) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29)
İş birliği	2 Yetkinlik 22 Kazanım	Yetkinlik: Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme yorumlama; <u>eğitim ve öğretim, işyeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmak.</u> (Yetkinlik) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; <u>bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak;</u> gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. (Yetkinlik) Kazanım: Dinleme stratejilerini uygular. (T.5.1.12, T.6.1.12, T.7.1.13 ve T.8.1.14) Okuma stratejilerini kullanır.(T.5.3.4, T.6.3.4, T.7.3.4, T.8.3.4) Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. (T.5.1.8 T.6.1.8, T.7.1.8 ve T.8.1.8) Yazma stratejilerini uygular.(grup olarak yazma) (T.5.4.4 T.6.4.4, T.7.4.4 ve T.8.4.4) Konuşma stratejilerini uygular. (Katılımlı, empati kurma, tartışma) (T.7.2.3 ve T.8.2.3) Hazırlıklı konuşma yapar.(T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1)
Eleştirel düşünme	1 Yetkinlik 1 Özel Amaç 75 Kazanım	Yetkinlik: Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi ve iletişim teknolojilerini güvenli ve <u>eleştirel bir şekilde</u> kullanılmasını kapsar. (Yetkinlik) Amaç: Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması. (Özel Amaç) Kazanım: Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder.(T.5.1.4, T.6.1.6, T.7.1.6 ve T.8.1.6) Metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirler.(T.5.3.14, T.6.3.20, T.7.3.17ve T.8.3.17) Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir.(T.5.1.7, T.6.1.7, T.7.1.7 ve T.8.1.7) Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.(T.5.3.31, T.6.3.29, T.7.3.28, T.8.3.25) Metinle ilgili sorular sorar.(T.5.3.18, T.6.3.18, T.8.3.15 T.8.3.15)

		Metni yorumlar. (T.5.3.17) Metnin içeriğini yorumlar. (T.6.3.24 T.7.3.22 ve T.8.3.219) Medya metinlerini değerlendirir. (T.5.3.25, T.6.3.32, T.7.3.3) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29) Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir (T.5.3.15, T.6.3.2, T.7.3.24 ve T.8.3.22) Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir (T.5.1.11, T.6.1.11, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Dinlediklerinin/ izlediklerinin içeriğini değerlendirir. (T.5.1.10, T.6.1.10, T.7.1.12 ve T.8.1.11) Bilgilendirici metin yazar (Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yazacaklarını belirleyerek bir metin taslağı oluşturmaları, düşünceyi geliştirme yollarını kullanmaları, yazılı ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları sağlanır.) (T.5.4.2, T.6.4.2, T.7.4.2 ve T.8.4.2) Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (T.5.3.29, T.6.3.34, T.7.3.33 ve T.8.3.31) Metinler arasında karşılaştırma yapar. (T.5.3.27, T.6.3.25, T.7.3.25 ve T.8.3.23) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. (T.5.3.34) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar. (T.6.3.35, T.7.3.34 ve T.8.3.32) Görsellerle ilgili soruları cevaplar. (T.5.3.22, T.6.3.30, T.7.3.30 ve T.8.3.27) Konuşma stratejilerini uygular. (Tartışma, eleştirel konuşma) (T.7.2.3 ve T.8.2.3) Dinlediklerinde/izlediklerinde tutarlılığı sorgular. (T.7.1.10 ve T.8.1.9) Metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirler. (T.5.3.14, T.6.3.20, T.7.3.17 ve T.8.3.17) Metindeki yardımcı fikirleri belirler. (T.7.3.18 ve T.8.3.18) Yazma stratejilerini uygular. (eleştirel yazma) (T.8.4.4.) Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır. (T.7.3.35) Edebî eserin yazılı metni ile medya sunumunu karşılaştırır. (T.8.3.33) Anlatım bozukluklarını tespit eder. (T.7.3.13) Metindeki anlatım bozukluklarını belirler. (T.8.3.8)
Karar verme	86 Kazanım	Kazanım: Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur. (T.5.3.31, T.6.3.29, T.7.3.28 ve T.8.3.25) Medya metinlerini değerlendirir. (T.5.3.25, T.6.3.32, T.7.3.31) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29) Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. (T.5.1.11, T.6.1.11, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Bilgilendirici metin yazar. (T.5.4.2, T.6.4.2, T.7.4.2 ve T.8.4.2) Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. (T.5.2.5, T.6.2.5, T.7.2.5 ve T.8.2.5) Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. (T.5.2.6, T.6.2.6, T.7.2.6 ve T.8.2.7) Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. (T.5.3.26, T.6.3.13, T.7.3.7)

		Geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin anlamına olan katkısını değerlendirir. (T.8.3.10) Metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirler. (T.5.3.14, T.6.3.20, T.7.3.17 ve T.8.3.17) Metni yorumlar. (T.5.3.17) Metnin içeriğini yorumlar. (T.6.3.24 T.7.3.22 ve T.8.3.21) Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder. (T.5.3.30, T.6.3.28, T.7.3.26 ve T.8.3.24) Metin türlerini ayırt eder.(T.5.3.12, T.6.3.26, T.7.3.29 ve T.8.3.26) Medya metinlerini değerlendirir.(T.5.3.25, T.6.3.32 ve T.7.3.31) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29) Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/ başlıklar belirler. (T.5.3.24, T.6.3.21 T.7.3.23 ve T.8.3.19) Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler. (T.5.4.15, T.6.4.8, T.7.4.12 ve T.8.4.13) Görsellerle ilgili soruları cevaplar. (T.5.3.22, T.6.3.30, T.7.3.30 ve T.8.3.27) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. (T.5.3.34) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar. T.6.3.35, T.7.3.34 ve T.8.3.32) Metnin ana fikrini/ ana duygusunu belirler. (T.5.3.14, T.6.3.20, T.7.3.17 ve T.8.3.17) Metindeki yardımcı fikirleri belirler.(T.7.3.18 ve T.8.3.18) Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar. (T.7.4.14 T.8.4.14) Kökleri ve ekleri ayırt eder.(T.5.3.10) Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. (T.6.3.7 ve T.7.3.9) Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder. (T.5.3.9) Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırt eder. (T.5.3.33) Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder. (T.6.3.11) Metindeki anlatım biçimlerini belirler. (T.7.3.36 ve T.8.3.11) Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır. (T.7.3.35) Edebî eserin yazılı metni ile medya sunumunu karşılaştırır.(T.8.3.33) Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirler.(T.7.3.37) Okuduklarında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirler (T.8.3.34) Cümlelerin öğelerini ayırt eder. (T.8.4.18)
Öğrenmeyi öğrenme	1 Yetkinlik 2 Özel Amaç 40 Kazanım	Yetkinlik: Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde kullanılmasını kapsar. (Yetkinlik) Amaç: Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi (Özel Amaç) Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması (Özel Amaç) Kazanım:

Dinleme stratejilerini uygular. (T.5.1.12, T.6.1.12, T.7.1.13 ve T.8.1.14)
Okuma stratejilerini kullanır. (T.5.3.4, T.6.3.4, T.7.3.4 ve T.8.3.4)
Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. (T.5.3.5, T.6.3.5, T.7.3.5 ve T.8.3.5)
Metni yorumlar. (T.5.3.17)
Metnin içeriğini yorumlar. (T.6.3.24 T.7.3.22 ve T.8.3.219)
Metinle ilgili sorular sorar. (T.5.3.18, T.6.3.18, T.8.3.15 ve T.8.3.15)
Metinle ilgili sorulara cevap verir. (T.5.3.19. T.6.3.17. T.7.3.19. T.8.3.14)
Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar. (T.5.3.23, T.6.3.31, T.7.3.27 ve T.8.3.28)
Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır. T.5.3.28, T.6.3.33, T.7.3.32 ve T.8.3.30)
Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur. (T.5.3.31, T.6.3.29, T.7.3.28 ve T.8.3.25)
Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. (T.5.3.34)
Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar. (T.6.3.35 T.7.3.34 ve T.8.3.32)

Tablo 6

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında Öğrenme ve Yenilenme Becerilerinin Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Problem Çözme	8	11,7	8	11,7	9	11,8	9	11,8
Yaratıcılık	7	10,1	7	10,2	7	9,2	7	9,2
Yenilikçilik	6	8,7	6	8,8	6	7,9	6	7,9
İletişim	21	30,4	21	30,8	21	27,7	21	27,6
İş birliği	5	7,2	5	7,3	6	7,9	6	7,9
Eleştirel Düşünme	16	23,1	16	23,5	21	27,6	22	28,9
Karar Verme	20	29,4	19	29	24	31,5	23	30,2
Öğrenmeyi öğrenme	10	14,5	10	14,7	10	13,1	10	13,1

Tablo 5 ve Tablo 6'ya göre Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında **problem çözme** becerisiyle ilişkilendirilen 2 yetkinlik (matematiksel yetkinlik ve sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler) ve toplamda 34 kazanım olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımına bakıldığında, 5. Sınıflarda 69 kazanımın 8'i (%11,7), 6. sınıflarda 68 kazanımın 8'i (%11,7), 7. Sınıflarda 76

kazanımın 9'u (%11,8) ve 8. Sınıflarda 76 kazanımın 9'u (%11,8) problem çözme becerisiyle ilişkilendirilmiştir. Buna göre Türkçe öğretim programında problem çözme becerisine yer verme yüzdesinin tüm sınıf düzeylerinde birbirine çok yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Yaratıcılık becerisi ile ilgili ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında “anadilde iletişim, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” olmak üzere 3 yetkinlik, 1 özel amaç ve toplamda 28 kazanıma rastlanmıştır. Her sınıf düzeyinde 7'şer kazanım olduğu görülmüştür. 5. Sınıflarda yaratıcılık becerisine kazanımlarda yer verilme yüzdesi %10,1, 6. sınıflarda %10,2, 7. ve 8. sınıflarda ise %9,2 olduğu anlaşılmaktadır. Oranlar birbirine yakın olmakla birlikte yaratıcılık becerisine 5. ve 6. sınıf kazanımlarında daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında **yenilikçilik** becerisiyle ilişkilendirilebilecek 1 yetkinlik (inisiyatif alma ve girişimcilik) ve 24 kazanım tespit edilmiştir. Bu kazanımların her sınıf düzeyinde 6'şar olduğu görülmektedir. Yenilikçilik becerisinin programın amaç ve kazanımlarındaki yer alma yüzdesi 5. sınıflarda %8,7, 6. sınıflarda %8,8 iken, 7. ve 8. sınıflarda ise %7,9 olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcılık becerisinde olduğu gibi, yenilikçilik becerisine de 5. ve 6. sınıfların kazanımlarında daha fazla yer verilmektedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında 1 yetkinlik (anadilde iletişim), 2 özel amaç ve toplamda 84 kazanım ile en çok yer verilen becerinin **iletişim** becerisi olduğu görülmektedir. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımının eşit olduğu görülmektedir. Yani her sınıf düzeyi için 21 kazanım iletişim becerisi ile ilişkilendirilmiştir. 5. Sınıf kazanımlarında iletişim becerisi yüzdesinin %30,4, 6. sınıflarda %30,8 olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle kazanımların yaklaşık üçte birinin iletişim becerisine yönelik olması dikkat çekicidir. 7. ve 8. sınıf kazanımlarında ise iletişim becerisinin yüzdesi %27,6'dır. 7. ve 8. sınıflarda biraz düşüş olmakla birlikte, en fazla yer verilen 21. yüzyıl

becerisi yine iletişim becerisi olmuştur. Türkçe dersi yazılı ve sözlü iletişime dayalı bir ders olduğu için iletişim becerisine yönelik kazanımların fazla olması da doğal bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

İşbirliği becerisi ile ilişkilendirilen 2 yetkinlik (anadilde iletişim, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler) ve 22 kazanım tespit edilmiştir. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise; 5. ve 6. sınıflarda 5'er kazanım, 7. ve 8. sınıflarda 6'sar kazanım şeklindedir. Programın amaç ve kazanımlarında işbirliği becerisinin yer alma düzeyi ise sınıflara göre 5. sınıfta %7,2; 6. sınıfta %7,3; 7. ve 8. sınıfta %7,9 olarak tespit edilmiştir. Buna göre Türkçe öğretim programında iş birliği becerisine yer verme yüzdesinin tüm sınıf düzeylerinde birbirine çok yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilendirilen 1 yetkinlik (dijital yetkinlik) 1 amaç ve 76 kazanıma rastlanmıştır. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise; 5. Sınıfta 16 kazanım (%23,1), 6. sınıfta 16 kazanım (%23,5), 7. sınıflarda 21 kazanım (%27,6) ve 8. sınıflarda 22 kazanım (%28,9) şeklindedir. Tüm sınıf düzeylerinde kazanımların yaklaşık dörtte birinde eleştirel düşünme becerisine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca yaratıcılık ve yenilikçilik becerisinden farklı olarak eleştirel düşünme becerisine sınıf düzeyi arttıkça daha fazla yer verilmektedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımları incelendiğinde **karar verme** becerisi ile ilişkilendirilen 86 kazanım tespit edilmiştir. Kazanımların sınıf düzeyine göre dağılımı ise şöyledir: 5. sınıfta 20 (%29,4); 6. sınıfta 19 (%29); 7. sınıfta 24 (%31,5); ve 8. sınıfta 23 kazanım (%30,2) olduğu verisine ulaşılmıştır. 5. ve 6. sınıflarda kazanımların dörtte birinden fazlasının karar verme becerisi ile ilişkili olması, yine 7. ve 8. sınıflarda ise üçte birine yakının karar verme becerisi ile ilişkilendirilebilmesi dikkat çekmektedir. Eleştirel düşünme becerisinde olduğu gibi, karar verme becerisine de 7. ve 8. sınıf kazanımlarında daha fazla yer verilmektedir.

Öğrenmeyi öğrenme becerisi ile ilgili ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında 1 yetkinlik (öğrenmeyi öğrenme), 2 özel amaç ve 40 kazanım tespit edilmiştir. Kazanımların her sınıf düzeyinde 10'ar olarak yer aldığı görülmektedir. Kazanımlarda öğrenmeyi öğrenme becerisine yer verilme yüzdeleri 5. sınıfta %14,5, 6. sınıfta %14,7 iken, 7. ve 8. sınıflarda %13,1'dir. Değerler yakın olmakla birlikte 5. ve 6. sınıf kazanımlarında öğrenmeyi öğrenme becerisine daha fazla yer verilmiştir.

Tablo 7'de ortaokul Türkçe dersi öğretim programının yetkinlik, amaç ve kazanımlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerine yer verilme durumu gösterilmiştir. Tablo 8'de de ortaokul Türkçe dersi öğretim programının yetkinlik, amaç ve kazanımlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin sınıflara göre dağılım yüzdesi gösterilmiştir.

Tablo 7

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Amaç ve Kazanımlarında Bilgi Medya ve Teknoloji Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. YÜZYIL BECERİLERİ	YETKİNLİK, AMAÇ VE KAZANIM SAYISI	YETKİNLİK, AMAÇ VE KAZANIMLAR
Bilgi okuryazarlığı	1 Yetkinlik 2 Özel Amaç 26 kazanım	Yetkinlik: Bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. (Yetkinlik) Amaç: Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi (Özel Amaç) Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması, (Özel Amaç) Kazanım: Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır. (T.5.3.28 T.6.3.33 T.7.3.32 ve T.8.3.30) Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (T.5.3.29 T.6.3.34 T.7.3.33 T.8.3.31) Okuma stratejilerini kullanır.(T.5.3.4, T.6.3.4, T.7.3.4 ve T.8.3.4) Bilgilendirici metin yazar. (T.5.4.2, T.6.4.2, T.7.4.2 ve T.8.4.2) Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. (T.5.3.2 T.6.3.2 T.7.3.2 T.8.3.2) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. (T.5.3.34 T.6.3.35 T.7.3.34 T.8.3.32) Dinlediklerinde/izlediklerinde tutarlılığı sorgular. (T.7.1.10 ve T.8.1.9)

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	2 Yetkinlik 1 Özel Amaç 30 Kazanım	Yetkinlik:Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi ve iletişim teknolojilerini güvenli ve eleştirel bir şekilde kullanılmasını kapsar. (Yetkinlik) Bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır. (Yetkinlik) Amaç: Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi. (Özel Amaç) Kazanım: Bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır. (T.5.3.28 T.6.3.33 T.7.3.32 ve T.8.3.30) Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (T.5.3.29 T.6.3.34 T.7.3.33 ve T.8.3.31) Dinlediklerinin/ izlediklerinin içeriğini değerlendirir. (Çizgi film, reklam filmler vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır.) (T.5.1.10,T.6.1.1, T.7.1.12) Dinledikleri/ izledikleri medya metinlerini değerlendirir. (T.8.1.11) Medya metinlerini değerlendirir.(T.5.3.25, T.6.3.32 ve T.7.3.31) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29) Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. (T.5.1.11, T.6.1.1, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(T.5.3.22, T.6.3.30, T.7.3.30 T.8.3.27) Dinlediklerinin/ izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder. (T.5.1.4, T.6.1.6, T.7.1.6 ve T.8.1.6) Dinlediklerinde/izlediklerinde tutarlılığı sorgular. (T.7.1.10 ve T.8.1.9)
Medya okuryazarlığı	1 Yetkinlik 1 Özel Amaç 24 Kazanım	Yetkinlik: Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi ve iletişim teknolojilerini güvenli ve eleştirel bir şekilde kullanılmasını kapsar. (Yetkinlik) Amaç: Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi (Özel Amaç) Kazanım: Medya metinlerini değerlendirir.(T.5.3.25, T.6.3.32 ve T.7.3.31) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29) Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (T.5.3.29 T.6.3.34 T.7.3.33 T.8.3.31) Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. (T.5.1.11, T.6.1.11, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Görsellerle ilgili soruları cevaplar.(T.5.3.22, T.6.3.30, T.7.3.30 ve T.8.3.27)

Dinlediklerinin/ izlediklerinin içeriğini değerlendirir. (Çizgi film, reklam filmler vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır.) (T.5.1.10,T.6.1.1, T.7.1.12)
Dinledikleri/ izledikleri medya metinlerini değerlendirir (T.8.1.11)
Dinlediklerinde/izlediklerinde tutarlılığı sorgular. (T.7.1.10 ve T.8.1.9)
Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.(T.7.3.35)
Edebî eserin yazılı metni ile medya sunumunu karşılaştırır. (T.8.3.33)

Tablo 8

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında Bilgi Medya ve Teknoloji Becerilerinin Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Bilgi Okuryazarlığı	6	8,7	6	8,8	7	9,2	8	10,5
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	7	10,1	7	10,2	8	10,5	8	10,5
Medya Okuryazarlığı	5	7,2	5	7,3	7	9,2	7	9,2

Tablo 7 ve Tablo 8'e göre ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında **bilgi okuryazarlığı becerisi** ile ilişkilendiren 1 yetkinlik (bilim/teknolojide temel yetkinlikler), 2 amaç ve 26 kazanıma yer verildiği görülmektedir. Kazanımların sınıf düzeyine göre 5. sınıflarda 6 kazanım (%8,7), 6. sınıflarda 6 kazanım (%8,8) 7. sınıflarda 7 kazanım (%9,2) ve 8. sınıflarda 8 kazanım (%10,5) olduğu anlaşılmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisiyle ilişkili programda 2 yetkinlik (dijital yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler), 1 özel amaç ve 30 kazanım olduğu görülmektedir. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise 5. ve 6. sınıflarda 7 kazanım (%10), 7 ve 8. sınıflarda ise 8 kazanım (%10,5) olduğu anlaşılmaktadır.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında **medya okuryazarlığı becerisi** ile ilişkilendirilen 1 yetkinlik (dijital yetkinlik), 1 amaç ve 24 kazanıma yer verildiği anlaşılmaktadır. Kazanımların sınıflara dağılımı incelendiğinde, 5. sınıfta 5 (%7,2), 6. sınıfta

5(%7,3), 7. ve 8. sınıflarda ise 7'şer kazanım (%9,2) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Değerler birbirine yakın olmakla birlikte medya okuryazarlığı becerisi üst sınıflarda daha fazla yer almaktadır.

Tablo 9'da ortaokul Türkçe dersi öğretim programının yetkinlik, amaç ve kazanımlarında yaşam ve kariyer becerilerine yer verilme durumu incelenmiştir. Tablo 10'da da Türkçe dersi öğretim programının yetkinlik, amaç ve kazanımlarında yaşam ve kariyer becerilerinin sınıflara göre dağılım yüzdesi gösterilmiştir.

Tablo 9

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Amaç ve Kazanımlarında Yaşam ve Kariyer Becerilerine Yer Verilme Durumu

Esneklik ve uyum	32 Kazanım	Kazanım: Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur. (T.5.3.3, T.6.3.3, T.7.3.3 ve T.8.3.3) Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder (T.5.3.5, T.6.3.5, T.7.3.5 ve T.8.3.5) Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir. (T.5.3.15, T.6.3.23, T.7.3.24 ve T.8.3.22) Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir. (T.5.1.7, T.6.1.7, T.7.1.7 ve T.8.1.7) Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler. (T.5.3.24, T.6.3.21, T.7.3.23 ve T.8.3.19) Formları yönergelerine uygun doldurur. (T.5.4.13, T.6.4.13, T.7.4.10 ve T.8.4.11) Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler. (T.5.4.15, T.6.4.8, T.7.4.12 T.8.4.13) Hazırlıksız konuşma yapar. (T.5.2.2 T.6.2.2 T.7.2.2 T.8.2.2)
Girişimcilik	1 Yetkinlik 28 Kazanım	Yetkinlik: İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilikçilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. (Yetkinlik) Kazanım: Yazdıklarını paylaşır. (T.5.4.10, T.6.4.11, T.7.4.17 ve T.8.4.17) Hazırlıklı konuşma yapar. (T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1) Hazırlıksız konuşma yapar. (T.5.2.2, T.6.2.2, T.7.2.2 ve T.8.2.2) Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir. (T.5.3.15, T.6.3.23, T.7.3.24 ve T.8.3.22) Kısa metinler yazar. (T.5.4.14 T.6.4.14. T.7.4.11 ve T.8.4.12) Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. (T.5.1.11, T.6.1.1, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Konuşma stratejilerini uygular. (T.5.2.3, T.6.2.3, T.7.2.3 ve T.8.2.3)
Öz-yönlendirme	34 Kazanım	Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar. (T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1)

		Hazırlıksız konuşma yapar. (T.5.2.2, T.6.2.2, T.7.2.2 ve T.8.2.2) Metinle ilgili sorular sorar. (T.5.3.18, T.6.3.18, T.8.3.15 ve T.8.3.15) Yazma stratejilerini uygular. (T.5.4.4, T.6.4.4, T.7.4.4, T.8.4.4) Yazdıklarını düzenler. (T.5.4.9, T.6.4.10, T.7.4.16 ve T.8.4.16) Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. T.5.4.12, T.6.4.12, T.7.4.9 ve T.8.4.10 Formları yönergelerine uygun doldurur. (T.5.4.13, T.6.4.13, T.7.4.10 ve T.8.4.11) Bir işin işlem basamaklarını yazar. (T.5.4.6, T.7.4.6, T.8.4.6 ve T.6.4.6) Metindeki iş ve işlem basamaklarını kavrar. (T.7.3.38, T.8.3.35)
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	2 Yetkinlik 2 Özel Amaç 34 Kazanım	Yetkinlik: Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dahil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçlarını kullanarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir. (Yetkinlik) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. (Yetkinlik) Amaç: Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (Özel Amaç) Millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi (Özel Amaç) Kazanım: Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. (T.5.1.8, T.6.1.8, T.7.1.8 ve T.8.1.8) Hazırlıklı konuşma yapar. (T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1) Hazırlıksız konuşma yapar. (T.5.2.2, T.6.2.2, T.7.2.2 ve T.8.2.2) Konuşma stratejilerini uygular. (T.5.2.3, T.6.2.3, T.7.2.3 ve T.8.2.3) Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. (T.5.2.7, T.6.2.7, T.7.2.7 ve T.8.2.6) Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır. T.5.4.12, T.6.4.12, T.7.4.9 ve T.8.4.10. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler. (T.5.3.6, T.6.3.6, T.7.3.6 ve T.8.3.6) Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. (T.5.4.7, T.6.4.7, T.7.4.7 ve T.8.4.7) Metinler arasında karşılaştırma yapar. (T.8.3.23) Yazılarında mizahi öğeler kullanır. (T.8.4.8)
Üretkenlik	1 Yetkinlik 75 Kazanım	Yetkinlik: Bilimde yetkinlik: soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. (Yetkinlik) Kazanım:

		Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir. (T.5.1.7, T.6.1.7, T.7.1.7 ve T.8.1.7) Hazırlıklı konuşma yapar. (T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1) Hazırlıksız konuşma yapar. (T.5.2.2, T.6.2.2, T.7.2.2 ve T.8.2.2) Metinle ilgili sorular sorar. (T.5.3.18, T.6.3.18, T.8.3.15 ve T.8.3.15) Yazma stratejilerini uygular. (T.5.4.4, T.6.4.4, T.7.4.4, T.8.4.4) Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur. (T.5.3.31 T.6.3.29 T.7.3.28 T.8.3.25) Yazdıklarını paylaşır. (T.5.4.10, T.6.4.11, T.7.4.17 ve T.8.4.17) Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. (T.5.2.5 T.6.2.5 T.7.2.5 T.8.2.5) Metni yorumlar. (T.5.3.17) Metnin içeriğini yorumlar. (T.6.3.24, T.7.3.22 ve T.8.3.21) Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler. (T.5.3.24, T.6.3.21, T.7.3.23 ve T.8.3.19) Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler. (T.5.4.15, T.6.4.8, T.7.4.12 ve T.8.4.13) Şiir yazar. (T.5.4.1, T.6.4.1, T.7.4.1 ve T.8.4.1) Bilgilendirici metin yazar. (T.5.4.2, T.6.4.2, T.7.4.2 ve T.8.4.2) Hikâye edici metin yazar. (T.5.4.3, T.6.4.3, T.7.4.3 ve T.8.4.3) Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler. (T.5.4.15, T.6.4.8, T.7.4.12 ve T.8.4.13) Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. (T.5.1.8, T.6.1.8, T.7.1.8 ve T.8.1.8) Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir. (T.5.3.15, T.6.3.23, T.7.3.24 ve T.8.3.22) Kısa metinler yazar. (T.5.4.14, T.6.4.14, T.7.4.11 ve T.8.4.12) Yazdıklarını desteklemek için gerektiğinde grafik ve tablo kullanır. (T.6.4.5) Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır. (T.7.4.5 ve T.8.4.5)
Hesap verebilirlik	1 Özel Amaç 52 Kazanım	Amaç: Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması (Özel Amaç) Kazanım: Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur. (T.5.3.31, T.6.3.29, T.7.3.28 ve T.8.3.25) Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar. (T.5.3.34, T.6.3.35, T.7.3.34 ve T.8.3.32) Bir işin işlem basamaklarını yazar. (T.5.4.6, T.7.4.6, T.8.4.6 ve T.6.4.6) Metinle ilgili sorulara cevap verir. (T.5.3.19, T.6.3.17, T.7.3.19 ve T.8.3.14) Görsellerle ilgili soruları cevaplar. (T.5.3.22, T.6.3.30, T.7.3.30 ve T.8.3.27) Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. (T.5.1.6, T.6.1.4, T.7.1.4 ve T.8.1.4) Metni yorumlar. T.5.3.17 Metnin içeriğini yorumlar. (T.6.3.24, T.7.3.22 ve T.8.3.21) Bilgilendirici metin yazar. (T.5.4.2, T.6.4.2, T.7.4.2 ve T.8.4.2) Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. (T.5.1.11, T.6.1.11, T.7.1.11 ve T.8.1.10) Medya metinlerini değerlendirir. (T.5.3.25, T.6.3.32 ve T.7.3.31) Medya metinlerini analiz eder. (T.8.3.29)

		Dinlediklerinin/ izlediklerinin içeriğini değerlendirir. (Çizgi film, reklam filmler vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır.) (T.5.1.10,T.6.1.1 ve T.7.1.12) Dinledikleri/ izledikleri medya metinlerini değerlendirir (T.8.1.11) Dinlediklerinde/ izlediklerinde tutarlılığı sorgular. (T.7.1.10 ve T.8.1.9) Yazdıklarını desteklemek için gerektiğinde grafik ve tablo kullanır. (T.6.4.5.) Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır. (T.7.4.5 ve T.8.4.5) Dinlediklerinde/izlediklerinde başvurulmuş düşünceyi geliştirme yollarını tespit eder. (T.7.1.9) Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar. (T.7.4.14 ve T.8.4.14) Metindeki anlatım biçimlerini belirler. (T.7.3.36 ve T.8.3.11)
Liderlik ve sorumluluk alma	1 Yetkinlik 28 Kazanım	Yetkinlik: İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilikçilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. (Yetkinlik) Kazanım: Yazdıklarını paylaşır. (T.5.4.10, T.6.4.11, T.7.4.17 ve T.8.4.17) Yazdıklarını düzenler. (T.5.4.9, T.6.4.10, T.7.4.16 ve T.8.4.16) Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır. (T.5.1.8, T.6.1.8 T.7.1.8 ve T.8.1.8) Hazırlıklı konuşma yapar. (T.5.2.1, T.6.2.1, T.7.2.1 ve T.8.2.1) Konuşma stratejilerini uygular. (T.5.2.3, T.6.2.3, T.7.2.3, T.8.2.3) Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. (T.5.2.4, T.6.2.4, T.7.2.4 ve T.8.2.4) Bir işin işlem basamaklarını yazar. (T.5.4.6, T.6.4.6, T.7.4.6 ve T.8.4.6)

Tablo 10

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Yetkinlik, Amaç ve Kazanımlarında Yaşam ve Kariyer Becerilerinin Sınıflara Göre Dağılım Yüzdesi

Yaşam ve Kariyer Becerileri	5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Esneklik ve Uyum	8	11,6	8	11,7	8	10,5	8	10,5
Girişimcilik	7	10,1	7	10,3	7	9,2	7	9,2
Öz yönlendirme	8	11,6	8	11,7	8	10,5	8	10,5
Sosyal ve Kültürlerarası Etkileşim	8	11,6	8	11,7	8	10,5	10	13,1
Üretkenlik	18	26	19	27	19	25	19	25
Hesap verebilirlik	11	16	12	17,6	15	20	14	18,4
Liderlik ve Sorumluluk Alma	7	10,1	7	10,3	7	9,2	7	9,2

Tablo 9 ve Tablo 10'a göre yaşam ve kariyer becerilerinden **esneklik ve uyum becerisi** ile ilişkili 32 kazanıma rastlanmıştır. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise eşittir. Her sınıf düzeyi için 8 kazanım vardır. Kazanımların sınıflara göre dağılımı ise yüzde olarak 5. sınıfta %11,6, 6. sınıfta %11,7, 7. ve 8. sınıfta ise %10,5 şeklindedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında **girişimcilik** becerisiyle ilişkilendirilen 1 yetkinlik (inisiyatif alma ve girişimcilik) ve 28 kazanım olduğu verisine ulaşılmıştır. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise her sınıf düzeyi için 7'şer kazanım şeklindedir. Bir başka deyişle 5. Sınıflarda girişimcilik becerisini içeren kazanımların yüzdesi %10,1, 6. sınıflarda %10,3, 7. ve 8. sınıflarda %9,2'dir.

Öz-yönlendirme becerisi ile ilişkili olarak programda 34 kazanıma rastlanmıştır. Kazanımların sınıf düzeyine göre dağılımı ise 5. sınıfta 8 (%11,6), 6. sınıfta 8 (%11,7), 7.ve 8. sınıflarda ise 8'er kazanım (%10,5) biçimindedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında **sosyal ve kültürler arası etkileşim becerisi** ile ilişkili programda 2 yetkinlik (kültürel farkındalık ve sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler), 2 amaç ve 34 kazanıma yer verilmiştir. Kazanımların sınıf düzeyine göre dağılımının ise 5. Sınıfta 8 (% 11,6), 6. Sınıfta 8 (11,7) , 7. Sınıfta 8 (%10,5) ve 8. Sınıfta 10 (%13,1) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında en çok yer verilen becerilerden birinin de **üretkenlik olduğu** dikkati çekmektedir. Programda üretkenlik becerisiyle ilişkili 1 yetkinlik (bilimde yetkinlik) ve 75 kazanım olduğu görülmektedir. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise şu şekildedir: 5. sınıfta 18 (%26), 6. sınıfta 19 (%28), 7. ve 8. sınıflarda 19'dur (%25). Kazanımların yaklaşık dörtte birinin üretkenlik becerisiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Yazma çalışmaları göz önünde bulundurulduğunda Türkçe dersinin üretkenlik gerektirdiği, kazanım sayısının bu nedenle fazla olduğu düşünülebilir.

Hesap verebilirlik becerisiyle ilişkili Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında 1 özel amaç, 52 kazanıma yer verildiği görülmektedir. Kazanımların sınıf düzeyine göre dağılımı ise 5. sınıfta 11 (%16), 6.sınıfta 12 (%17,6), 7. sınıfta 15 (%20) ve 8. sınıfta 14 (%18,4) biçimindedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında **liderlik ve sorumluluk** alma becerisi ile ilişkili 1 yetkinlik (inisiyatif alma ve girişimcilik), her sınıf düzeyi için 7’şer kazanımdan toplamda 28 kazanıma yer verilmiştir. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı açısından 5. sınıfta %10,1, 6. sınıfta %10,3, 7. ve 8. sınıflarda %9,2 olduğu verisine ulaşılmaktadır.

Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10’a göre ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği görülmektedir. Öğrenme ve yenilenme becerilerinden iletişim, karar verme, eleştirel düşünme; yaşam ve kariyer becerilerinden üretkenlik, becerilerini yansıtan amaç ve kazanımlara programda oldukça fazla yer verildiği görülürken; yenilikçilik, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik gibi becerileri yansıtan kazanımların sayısının diğerlerine göre daha az olduğu dikkati çekmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında en fazla yer verilen becerinin iletişim becerisi olduğu bulgulanmıştır. Kayhan, Altun ve Gürol’un (2019) çalışmasında elde edilen, Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında en fazla iletişim becerisine yer verildiği bulgusu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Dökmen (2004) iletişimi “bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci” olarak tanımlamaktadır (s.19). Çetinkaya’ya (2011) göre ise iletişim, “genel olarak en az iki kişi arasındaki duygu, düşünce, tasarı, izlenim, bilgi paylaşımı, etkileşimdir.” (s.567). İletişim becerisinin belli aşamalardan geçmesi, geliştirilmesi ve olgunlaştırılması gereklidir. Eğitimin başlı başına bir iletişim etkinliği olduğu söylenebilir. Çünkü eğitim öğretim ortamları iletişim üzerine kuruludur (Zevfi, 2015). Kurudayıoğlu ve Çetin (2015) bireylerin istenilen nitelikte iletişim becerilerine sahip

olmalarının ancak eğitim ile mümkün olabileceğini ve bireyin sosyal, akademik ve özel yaşamının sahip olduğu iletişim becerilerine göre şekilleneceğini belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında iletişim becerilerinin geliştirilmesi için Türkçe dersi önemli bir yere sahiptir. Türkçe dersi kazanımları dinleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanlarına göre gruplandırılmıştır (MEB, 2018). “Anadilde iletişim yetkinliği, duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi” özel amaçları düşünüldüğünde Türkçe dersinin doğası, temeli yazılı ve sözlü iletişim üzerine kurulmuştur. Bu nedenle kazanımların üçte birine yakınının iletişim becerisiyle ilişkili olması ve en fazla yer verilen becerinin iletişim becerisi olması doğal bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

5. ve 6. sınıflarda kazanımların dörtte birinden fazlasının karar verme becerisi ile ilişkili olduğu, yine 7. ve 8. sınıflarda ise üçte birine yakınının karar verme becerisi ile ilişkilendirildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Kurudayıoğlu ve Çetin (2015) Türkçe dersinde dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma, yazma ile bağlantılı olarak programda yer alan temel becerilerin (Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, araştırma, girişimcilik) geliştirilebileceğini vurgulamaktadır.

Tüm sınıf düzeylerinde kazanımların yaklaşık dörtte birinde eleştirel düşünme becerisine yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Hotaman’a (2019) göre, eleştirel düşünme bireylerin farkında olarak veya olmadan gerçekleştirdiği zihinsel bir aktivite olup, eleştirel düşünme becerisi okullarda ve aile çevresinde eğitim süresince geliştirilebilir. Seferoğlu ve Akbıyık (2006) eleştirel düşünme becerisinin çağdaş eğitim programlarının hedefleri arasında olması ve düşünme becerilerinin öğrenme sürecinde temel konumda bulunması gerektiğini belirtmektedir. Zevfi (2015), Öztürk (2018) ve Söylemez’in (2018) çalışmalarında ortaya konan, Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımların eleştirel düşünme becerisi

bakımından zengin olduğu, Türkçe ders kitaplarında eleştirel düşünme becerisinin diğerk temel becerilere oranla daha yoğun olduğu sonuçları da araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisiyle ilişkili programda 2 yetkinlik (dijital yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler), 1 özel amaç ve 30 kazanım olduğu görölmektedir. Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı ise 5. ve 6. sınıflarda 7 kazanım (%10), 7 ve 8. sınıflarda ise 8 kazanım (%10,5) olduğu anlaşılmaktadır. Programda medya okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilen 1 yetkinlik (dijital yetkinlik), 1 amaç ve 24 kazanıma yer verildiğı anlaşılmaktadır. 5. sınıfta 5 (%7,2), 6. sınıfta 5(%7,3), 7. ve 8. sınıflarda ise 7’şer kazanım (%9,2) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Değerler birbirine yakın olmakla birlikte medya okuryazarlığı becerisi üst sınıflarda daha fazla yer almaktadır. Direkçi, Akbulut ve Şimşek (2019) 2018 Türkçe dersi öğretim programı ve ortaokul Türkçe ders kitaplarını dijital okuryazarlık bağlamında inceledikleri çalışmada, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan dijital okuryazarlık becerilerine yönelik kazanımların sınıf düzeylerine göre dengeli bir dağılım gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç da araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında yenilikçilik, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik becerilerine ait kazanımların sayısının diğerlerine oranla daha düşük olduğu bulgulanmıştır. 5. ve 6. sınıf kazanımlarının yaklaşık %7’si, 7. ve 8. sınıf kazanımlarının ise yaklaşık %9’u medya okuryazarlığı becerisine ayrılmıştır. Medya ile iç içe olan çocukların kazanımları gereken en önemli becerilerden birinin de medya okuryazarlığı olması gerektiğı söylenebilir. Ancak yapılan inceleme sonucunda, Türkçe dersi öğretim programında medya okuryazarlığı becerisine ayrılan yüzdenin az olduğu söylenebilir. Bilgi okuryazarlığını yansıtan kazanımlara ayrılan yüzdenin sınıf bazında %8 ile %10 arasında değiştiğı görölmektedir. Bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğu günümüzde, öğrencilerin kendilerini bilgi kirliliğinden korumaları için kazanımları gereken 21. yüzyıl

becerilerden biri de bilgi okuryazarlığıdır. Bu bakımdan programda ayrılan yüzdenin az olduğu düşünülmektedir. Kayhan, Altun ve Gürol (2019) çalışmasında medya okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığına ait kazanımların Türkçe dersi öğretim programında az yer aldığı; Kurudayıoğlu & Soysal (2019) bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerilerine programda yeterli düzeyde yer verilmediği sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuçlar, medya okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı becerileri ile ilişkilendirilen kazanım sayılarının az olduğu bulgusunu desteklemektedir

b. İçerik

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının tema ve konu başlıklarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelenmiştir. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar (Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekan, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası temaları) seçmeli olup kitap yazarlarınca belirlenebileceği belirtilmiştir (MEB, 2018, s. 16). Tablo 11’de Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu gösterilmektedir. Türkçe dersi öğretim programında temalar ve konu önerileri sınıf ayrımı yapılmadan verildiği için, tabloda da sınıf ayrımı yapılmadan gösterilmiştir.

Tablo 11

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının İçeriğinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Beceriler	Tema ve Konu Sayısı	Tema	Konu
Problem çözme	5 tema 15 konu	Millî Mücadele ve Atatürk	15 Temmuz, Çanakkale, Atatürk, Millî mücadele, Kut’ül-Amare, millî irade
		Birey ve Toplum	hayat becerileri, zaman yönetimi
		Kişisel Gelişim	karar verme, meslek seçimi

		Bilim ve Teknoloji	bilim insanları, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı
		Duygular	duygu yönetimi
		Sağlık ve Spor	ilkyardım
Yaratıcılık	4 tema 14 konu	Bilim ve Teknoloji	merak duygusu, patent, tasarım, keşif ve icatlar, bilim insanları, hayal gücü.
		Sanat	özgünlük, estetik, heykel, mimari, resim, seramik,
		Okuma Kültürü	yaratıcı okuma.
		Kişisel Gelişim	yetenek, yeterlilik.
Yenilikçilik	3 tema 8 konu	Bilim ve Teknoloji	yenilikçilik, keşif ve icatlar, merak duygusu, teknoloji
		Sanat	yenilikçi düşünme, özgünlük
		Çocuk Dünyası	keşif, hayal
İletişim	5 tema 21 konu	İletişim	aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi.
		Bilim ve Teknoloji	haberleşme, iletişim, sosyal medya
		Kişisel Gelişim	sosyal gelişim, empati.
		Duygular	bağışlama
		Çocuk Dünyası	geleneksel çocuk oyunları, sokak oyunları
İş birliği	5 tema 17 konu	Birey ve Toplum	dayanışma, hayat becerileri, kardeşlik, komşuluk ilişkileri, sosyokültürel farkındalık,
		Vatandaşlık	mültecilik, iş birliği, paylaşma
		Erdemler	paylaşma, kardeşlik, dayanışma, dostluk, iyilikseverlik, yardımlaşma
		Milli kültürümüz	vakıf kültürü
		Çocuk Dünyası	geleneksel çocuk oyunları, sokak oyunları.
Eleştirel düşünme	3 tema 3 konu	Okuma Kültürü	eleştirel okuryazarlık
		Kişisel Gelişim	özeleştir
		Hak ve Özgürlükler	düşünce özgürlüğü
Karar verme	2 tema 5 konu	Kişisel Gelişim	karar verme, meslek seçimi, çatışma yönetimi.
		Milli Mücadele ve Atatürk	Cesaret, milli irade
		Okuma Kültürü	Eleştirel okuryazarlık
Öğrenmeyi öğrenme	3 tema 8 konu	Kişisel Gelişim	öğrenmeyi öğrenme, motivasyon,
		Okuma Kültürü	bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, kütüphaneler, okuma alışkanlığı, okuma sevgisi
		Bilim ve Teknoloji	merak duygusu
Bilgi okuryazarlığı	2 tema 12 konu	Okuma Kültürü	bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, e-kitap, okur kimliği, sözlük kültürü, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi.
		Bilim ve Teknoloji	bilim insanları, bilim okuryazarlığı.
Bilgi ve iletişim	3 tema 13 konu	Bilim ve Teknoloji	bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, iletişim, keşif ve icatlar,

teknolojileri okuryazarlığı			patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, ulaşım.
		Çocuk Dünyası	Dijital oyunlar
		İletişim	Bilgi iletişimi, kitle iletişim araçları.
Medya okuryazarlığı	2 tema 5 konu	İletişim	Medya okuryazarlığı, kitle iletişim araçları.
		Bilim ve Teknoloji	Haberleşme, iletişim, sosyal medya
Esneklik ve uyum	3 tema 8 konu	Kişisel Gelişim	Çatışma yönetimi, kendini tanıma, olumlu düşünme.
		Duygular	duygu yönetimi.
		Birey ve Toplum	Çok kültürlülük, farklılıklara saygı, küreselleşme, zaman yönetimi.
Girişimcilik	4 tema 8 konu	Kişisel Gelişim	Girişimcilik, öz- güven, başarı, beceri, çalışkanlık.
		Bilim ve Teknoloji	girişimcilik,
		Milli Mücadele ve Atatürk	Cesaret.
		Birey ve Toplum	Meslekler
Öz- yönlendirme	2 tema 9 konu	Kişisel Gelişim	Öz-denetim, öz eleştiri, zaman yönetimi, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, öz güven, öz saygı.
		Duygular	duygu yönetimi.
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	3 tema 34 konu	Milli Kültürümüz	Aile, bayrak, büyüklerimiz, dini bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekanlar, milli bayramlar, şehirlerimiz, tarihi mekanlar, tarihi şahsiyetler, tarihi eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü.
		Vatandaşlık	mültecilik, paylaşma, göçmenlik, göç.
		Birey ve Toplum	Adalet, barış, dayanışma, çok kültürlülük, komşuluk ilişkileri, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, misafirperverlik, selamlaşma, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık.
Üretkenlik	5 tema	Bilim ve Teknoloji	hayal gücü, tasarım, patent, telif, yenilikçilik.
	14 konu	Vatandaşlık	üretme
		Çocuk Dünyası	hayal, hobiler, keşif, merak.
		Kişisel Gelişim	çalışkanlık.
		Okuma Kültürü	yazılı kültür, kitaplar, kitabevi
Hesap verebilirlik	4 tema 12 konu	Bilim ve Teknoloji	etik
		Kişisel Gelişim	öz- denetim.
		Vatandaşlık	görev bilinci, hukukun üstünlüğü, sorumluluk, vergi bilinci.
		Hak ve Özgürlükler	hakkını savunma, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk hakları, insan hakları, demokrasi.
Liderlik ve sorumluluk alma	3 tema 10 konu	Vatandaşlık;	sorumluluk, görev bilinci, çalışma, alın teri
		Hak ve Özgürlükler	demokrasi
		Birey ve Toplum	hukuk, hükümet, iktidar, meslekler, toplumsal kurallar.

Tablo 11'e göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde problem çözme becerisiyle ilişkilendirilebilecek 5 tema ve 15 konu önerisine rastlanmıştır. Yaratıcılık becerisine yönelik 4 tema ve 14 konu olduğu görülürken, yenilikçilik becerisine ilişkin 3 tema ve 8 konu önerisine yer verildiği görülmektedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde en çok yer verilen temalardan olan iletişim becerisi ile ilgili 5 tema ve 21 konu önerisi; iş birliği becerisi için ise 5 tema ve 17 konu önerisi olduğu görülmektedir.

Kazanımlarda oldukça fazla yer bulan fakat içerikte az yer verilen eleştirel düşünme becerisi ile ilişkili 3 tema ve 3 konu önerisi; karar verme becerisine ilişkin 2 tema ve 5 konu önerisine rastlanması dikkat çekicidir. Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde öğrenmeyi öğrenme becerisine ilişkin 3 tema içinde 8 konu önerisine yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Bilgi okuryazarlığı becerisine yönelik 2 tema ve 12 konu önerisine yer verildiği; bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığına ilişkin 3 tema 13 konu önerisi; medya okuryazarlığı becerisiyle ilişkili 2 tema 5 konu önerisi olduğu görülmektedir.

Esneklik ve uyum becerisine yönelik programda 3 tema ve 8 konu önerisine yer verildiği görülürken, girişimcilik becerisine ilişkin 4 tema ve 8 konu önerisi, öz-yönlendirme becerisi ile ilişkili 2 tema ve 9 konu önerisinin yer aldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan, sosyal ve kültürler arası etkileşim becerisiyle ilgili 3 tema ve 34 konu önerisi olması dikkat çekmektedir. Bir başka deyişle Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde en fazla yer verilen becerinin sosyal ve kültürler arası etkileşim becerisi olduğu söylenebilir.

Üretkenlik becerisine de 5 tema ve 14 konu önerisiyle programda oldukça fazla yer verildiği görülmektedir. Hesap verebilirlik becerisine ilişkin 4 tema ve 12 konu önerisine yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Son olarak liderlik ve sorumluluk alma becerisine yönelik 3 tema ve 10 konu önerisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11'e göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği saptanmıştır. Belet Boyacı ve Güner Özer (2019) ve Bal (2018)

çalışmalarında Türkçe dersi öğretim programlarının, tema ve konular bağlamında 21. yüzyıl becerilerinin tümünü kapsayacak nitelikte olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kayhan, Altun ve Gürol (2019) metin ve etkinliklerde 21. yüzyıl becerilerine oldukça fazla yer verildiğini bulmuşlardır. Bu sonuçlar da araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Sosyal ve kültürler arası etkileşim, iletişim, iş birliği, problem çözme, üretkenlik becerilerine yönelik konuların fazla oluşu dikkat çekmektedir. Öte yandan, eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı gibi becerilere ait tema ve konu önerilerinin az olması da düşündürücüdür.

c. Öğrenme- Öğretme Süreçleri

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğrenme- öğretme yaklaşımı incelenerek maddeler haline getirilmiştir. MEB, Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme yaklaşımına göre; dört temel dil becerisinin kazandırılmasında tek bir öğrenme öğretme yaklaşımı benimsenemeyeceği, öğrencilerin hazır bulunuşluk, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıklar dikkate alınarak farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2018).

2018 Türkçe dersi öğretim programına göre; kullanılan öğrenme-öğretme yaklaşımı,

- 1- Öğrencilerin önceki öğrenmelerini geliştirmeli
- 2- Yanlış öğrenmelerini düzeltmeli,
- 3- İlgilerini çekmeli,
- 4- Sınıf içinde ve dışında anlamlı uygulamaları yapmaya teşvik etmelidir.

Öğrenme öğretme sürecinde,

- 1- Aktif katılım sağlanmalıdır.
- 2- Öğrencileri kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları konusunda teşvik edilmelidir.
- 3- Öğrencilerin öğrendiklerini yaşadıkları sosyokültürel ortamla ilişkilendirmelerine imkan sağlayan etkinliklere yer verilmelidir.
- 4- Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır.

- 5- Öğrenciler verileri toplama, organize etme ve sınıflamada elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları konusunda teşvik edilmelidir.
- 6- Görsel iletişim araçlarına yer verilmelidir.
- 7- Slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri etkin olarak kullanılmalıdır.
- 8- Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken, gizlilik, bütünlük ve erişebilirlik göz önüne alınmalıdır.
- 9- Güvenli internet kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır.
- 10- Dijital kaynakların kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.
- 11- Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için BEP hazırlanmalıdır (MEB, 2018).

Ayrıca Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelenirken Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında sürece ilişkin parantez içinde yer alan açıklamalar, yöntem ve teknikler de dikkate alınmıştır. Bu açıklamalar maddeler halinde aşağıda verilmiştir:

- 1- Öğrencilere reklam filmleri dinletilerek/izletilerek bunlardaki mesajların ve örtülü anlamların tespit edilmesine yönelik çalışmalar yaptırılır.
- 2- Öğrencilerin içeriklerdeki tutarlılığı sorgulamaları sağlanır.
- 3- Medya metinlerinin amacını ve kaynağını sorgulamaları sağlanır.
- 4- Katılımlı, katılımsız, grup hâlinde ve not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.
- 5- Seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.
- 6- Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

- 7- Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.
- 8- Sesli, sessiz, tahmin ederek, not alarak, soru sorarak, okuma tiyatrosu ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.
- 9- Göz atarak, özetleyerek, not alarak, tartışarak ve eleştirerek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.
- 10- İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.
- 11- 11- İnternet/yazılı (dergi, kitap, broşür, gazete vb.) kaynakların güvenilirliklerinin sorgulanması sağlanır.
- 12- Çizgi roman ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır.
- 13- Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur.
- 14- Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, abartma, nesnel, öznel ve duygu belirten ifadeler üzerinde durulur.
- 15- Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.
- 16- Blog ve şahsi internet sayfalarındaki bilgilerin güvenilirliği konusunda çalışmalar yapılır.
- 17- Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır.
- 18- Kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönlerinden karşılaştırılması sağlanır.
- 19- Güdümlü, serbest, kontrollü, tahminde bulunma, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.
- 20- Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

- 21- Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.
- 22- Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır.
- 23- Öğrenciler dilekçe yazmaya teşvik edilir.
- 24- Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.
- 25- Medya metnlerinin hedef kitlesi ve amacının sorgulanması sağlanır.
- 26- Medya metnindeki örtülü anlamı belirlemesi sağlanır.
- 27- Öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaya ve günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir (MEB, 2018).

21. Yüzyıl becerilerine ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verilme durumu Tablo 12’de gösterilmiştir. Türkçe dersi öğretim programında öğrenme-öğretme süreçleri sınıf ayrımı yapılmadan açıklandığı için tabloda da sınıf ayrımı yapılmamıştır.

Tablo 12

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Beceriler	Yer Verilme Durumu/ ifade sayısı	Örnekler
Problem çözme	3	-Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır. - Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir. - Öğrenciler verileri toplama, organize etme ve sınıflamada elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları konusunda teşvik edilmelidir
Yaratıcılık	7	-Öğrencilerin ilgilerini çekmelidir. -Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, bu bölümlerde yazacaklarını belirlemeleri sağlanır. -Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. -Tahmin ederek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. - Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinde yazacaklarının taslağını oluşturmaları ve ilk paragrafta amaçlarını ifade etmeleri sağlanır. - Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır.

		- Haber metni ve/veya anı yazmaya teşvik edilir.
Yenilikçilik	2	-Öğrencilerin önceki öğrenmelerini geliştirmelidir. - Öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaya ve günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.
İletişim	7	-Aktif katılım sağlanmalıdır. -Not alarak, katılımlı, grup hâlinde dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır. -Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. - Grup hâlinde, söz korusu... okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. - okuma tiyatrosu gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. - empati kurma, tartışma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. - tartışarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.
İş birliği	7	-Sınıf içinde ve dışında anlamlı uygulamalar yapmaları için teşvik edilmelidir. -Katılımlı, grup hâlinde dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır. -Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. - grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. - okuma tiyatrosu gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. - empati kurma, tartışma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. - tartışarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.
Eleştirel düşünme	14	- Öğrenciler verileri toplama, organize etme ve sınıflamada elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları konusunda teşvik edilmelidir. -Öğrencilerin dinlediklerindeki/izlediklerindeki tutarlılığı sorgulamaları sağlanır. -Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır. -Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durulur. -soru sorarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. - Medya metnlerinin hedef kitlesi ve amacının sorgulanması sağlanır. - Medya metnindeki örtülü anlamı belirlemesi sağlanır. - Tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. - Tartışarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. - Yazarın olaylara bakış açısının tespit edilmesi sağlanır. - Bakış açısı ve mesajlar karşılaştırılır. - Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır. - Kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönlerinden karşılaştırılması sağlanır. - Medya metnlerinin amacını ve kaynağını sorgulamaları sağlanır.
Karar verme	5	- Öğrenciler verileri toplama, organize etme ve sınıflamada elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları konusunda teşvik edilmelidir . -Çizgi film vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır. -Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durulur.

		- Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır. - Yazarın olaylara bakış açısının tespit edilmesi sağlanır.
Öğrenmeyi öğrenme	9	-Öğrenciler kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları konusunda teşvik edilmelidir. -Öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanmalıdır. -Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır. - Sesli, sessiz, tahmin ederek, soru sorarak, hızlı okuma, göz atarak, özetleyerek, not alarak, işaretleyerek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır. -Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır. -Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir. - Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, bu bölümlerde yazacaklarını belirlemeleri sağlanır. -Öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaya ve günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir. - Altını çizmenin, koyu veya italik yazmanın, renklendirmenin, farklı punto veya font kullanmanın işlevi vurgulanır.
Bilgi okuryazarlığı	5	-Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. -Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanmaları sağlanır. - Altını çizmenin, koyu veya italik yazmanın, renklendirmenin, farklı punto veya font kullanmanın işlevi vurgulanır. - Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinde yazacaklarının taslağını oluşturmaları ve ilk paragrafta amaçlarını ifade etmeleri sağlanır. - Talimatnamelerin okunması sağlanır.
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	5	-Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. -Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli: slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. -Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır. -Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanmaları sağlanır. - Medya metnindeki örtülü anlamı belirlemesi sağlanır. - Medya metninin amacını ve kaynağını sorgulamaları sağlanır.
Medya okuryazarlığı	9	-Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalıdır. -Haber/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur. -Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır. -İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır. -Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır. - Medya metninin hedef kitlesi ve amacının sorgulanması sağlanır. - Medya metnindeki örtülü anlamı belirlemesi sağlanır. - Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır. - Medya metninin amacını ve kaynağını sorgulamaları sağlanır.
Esneklik ve uyum	2	-Özel öğretime ihtiyaç duyan öğrenciler için, bireysel özellikleri ve performansları doğrultusunda Türkçe dersi öğretim programı temel

			alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. - Empati kurarak, katılımlı, katılımsız, not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.
Girişimcilik	6		-Öğrenciler, verileri toplama, organize etme ve sınıflamada, elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları için teşvik edilmelidir. -Öğrenciler, yazdıklarını sınıf ve okul panosu gibi farklı ortamlarda paylaşmaya teşvik edilir. -Öğrenciler dilekçe yazmaya teşvik edilir. - Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır. - şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir. -Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir.
Öz-yönlendirme	7		-Öğrenciler, verileri toplama, organize etme ve sınıflamada, elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları için teşvik edilmelidir. -Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, bu bölümlerde yazacaklarını belirlemeleri sağlanır. -Güdümlü, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, boşluk doldurma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. - Empati kurarak, katılımlı, katılımsız, not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır. -.... empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. - Talimatnamelerin okunması sağlanır. - Anlama dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır.
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	7		-Öğrencilerin öğrendiklerini yaşadıkları sosyokültürel ve çevresel durumlarla ilişkilendirmelerine imkan sağlayan aktif olarak katılabileceği etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir. -Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir. -Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir. -Duvar yazısı ve karikatürlerin incelenmesi ve bunlarla ilgili görüş bildirilmesi sağlanır. -İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır. - Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır.
Üretkenlik	10		-Öğrenciler, verileri toplama, organize etme ve sınıflamada, elde ettikleri bulguları yazma, düzenleme ve sunmada bilgisayar programlarından yararlanmaları için teşvik edilmelidir. -Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, bu bölümlerde yazacaklarını belirlemeleri sağlanır. -Güdümlü, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. - Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

		- Öğrencilerin konu ve ana fikri belirlemeleri, buna göre giriş, gelişme, sonuç bölümlerinde yazacaklarının taslağını oluşturmaları ve ilk paragrafta amaçlarını ifade etmeleri sağlanır. - Öğrenciler yazılarında günlük hayattan örnekler vermeleri için teşvik edilir. - Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirlemeleri, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarının taslağını oluşturmaları sağlanır. -Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır. - Haber metni ve/veya anı yazmaya teşvik edilir. - şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.
Hesap verebilirlik	1	-Dijital kaynakların, özellikle internetten indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.
Liderlik ve sorumluluk alma	2	-Dijital kaynakların, özellikle internetten indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır. -Öğrenciler kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları konusunda teşvik edilmelidir.

Tablo 12'ye göre 2018 ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinden; eleştirel düşünme becerisine yönelik 14, üretkenlik becerisine yönelik 10, öğrenmeyi öğrenme ve medya okuryazarlığına yönelik 9, yaratıcılık, iletişim, sosyal ve kültürler arası etkileşim, öz-yönlendirme ve iş birliği becerilerine ilişkin 7, girişimcilğe yönelik 6, bilgi okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı için 5, karar verme becerisine yönelik 5, problem çözme becerisine yönelik 3 ve yenilikçilik, esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk alma becerisine yönelik 2 ve hesap verebilirlik becerisine yönelik 1 ifadeye yer verildiği görülmektedir.

Tablo 12'ye göre 21. yüzyıl becerilerinin tamamına programın öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verildiği; eleştirel düşünme, üretkenlik, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme gibi becerilerin öğrenme-öğretme süreçlerinde diğerlerine oranla daha fazla yer aldığı görülmektedir. Durukan ve Demir (2017)'in 2012-2013 eğitim öğretim yılındaki Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikleri Bloom'un taksonomisine göre değerlendirdiği çalışmasında ise eleştirel düşünme becerisi ile eşleştirilebilecek etkinliklerin daha çok hatırlama uygulama ve anlama basamağıyla eşleştiğini; değerlendirme, analiz etme ve yaratma basamaklarına denk gelen etkinlik sayısının yetersiz olduğunu belirlemişlerdir. Dört

temel dil becerisinin bütüncül bir yaklaşımla gelişimini hedef alan 2005 ve 2015 programlarının amacına ulaşabilmesi için bu becerilerin kazandırılmasını sağlayacak etkinliklerin de taksonomik olarak eşit dağılım göstermesinin yararlı olacağını belirtmişlerdir. Direkçi, Akbulut ve Şimşek (2019) 2018 Türkçe dersi öğretim programı ve ortaokul Türkçe ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında inceledikleri çalışmada dijital okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklere yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Türkçe öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde en az yer verilen 21. yüzyıl becerileri ise hesap verebilirlik, yenilikçilik, esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk alma becerileri olmuştur. Ayrıca problem çözme ve karar verme becerileri ile ilgili de öğrenme-öğretme süreçlerinde çok fazla açıklama bulunmamaktadır. Belet Boyacı & Güner Özer (2019) çalışmalarında 2018 Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik olarak öğrenme ve yenilenme becerilerine yönelik açıklamaların ve yaratıcılık, esneklik ve uyum becerilerine yönelik açıklamaların olmadığı görüşü araştırmanın bulgularını desteklememektedir. Oysa öğrenme ve yenilenme becerilerinden eleştirel düşünme becerisiyle ilişkili 14 ifadeye, öğrenmeyi öğrenme becerisiyle ilişkilendirilmiş 9 ifadeye, yaratıcılık becerisine ilişkin 7 ifadeye, esneklik ve uyum becerisine yönelik 2 ifadeye yer verildiği bulgulanmıştır. Uygun (2019)'un Türkçe ders kitaplarındaki toplam 185 yazma etkinliğinden 78'inin yaratıcı yazma becerisini geliştirmeye uygun nitelikte olduğu bulgusu ise araştırmanın yaratıcılık ile ilgili bulgularını desteklemektedir.

d. Ölçme ve Değerlendirme

Bu alt problemde son olarak, Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme ögesinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin program incelenmiş ve tespitlere Tablo 13'te yer verilmiştir.

Öncelikle ortaokul Türkçe dersi öğretim programının ölçme-değerlendirme yaklaşımı maddeleştirilerek aşağıda verilmiştir. Buna göre MEB (2018) kaynaklarında ortaokul Türkçe dersi öğretim programının ölçme-değerlendirme süreci şu şekilde anlatılmaktadır:

- 1- 4-8. sınıflarda sürecin yanı sıra sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı benimsenmelidir.
- 2- Süreç değerlendirmesinde duyuşsal becerilerin (sorumluluklarını yerine getirme, iş birliği yapma, çevresindeki kişilere saygılı davranma, etkinliklere aktif katılma, çaba harcama vb.) gözlemlenmesine imkân sağlayan ölçütlere de yer verilmelidir.
- 3- Performansları hakkında öğrencilere düzenli ve yapıcı geri bildirimler verilmeli.
- 4- Eksik ya da hatalı öğrenmelere ilişkin tespitler öğrencileri rencide edici değil, motive edici şekilde ifade edilmeli, sınıf içinde kıyaslamalara gidilmemelidir.
- 5- Öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alabilmesi için **öz değerlendirme** önemlidir.
- 6- Bilişsel becerilerin ölçülmesinde yazılı sınavlardan yararlanılır. Yazılı sınavlar yapılandırılırken kullanılan maddelerin öğretim programı kazanımlarının **bilgi, beceri tür ve düzeyleri ile tutarlı olmasına** dikkat edilmelidir.
- 7- Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin **üst düzey bilişsel becerilerinin** kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır .
- 8- Hazırlanan maddeler, mümkün olduğunca yazılı ve görsel unsurlar, grafik düzenleyiciler gibi öncüllere yer verilerek zenginleştirilmeli ve bunların aktif kullanımlarını gerektirmelidir
- 9- Öğrencilerin **çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme, analiz etme, görsel okuma, akıl yürütme, uzamsal becerilerini kullanmaları** ve geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde maddeler hazırlanmalı

10- Sorular, **eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirme** yapılmasını gerektirmelidir

11- Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin **çıkarım yapma** becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır. (MEB, 2018, s.9).

21. Yüzyıl becerilerine Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme sürecinde yer verilme durumu Tablo 13’te gösterilmiştir. Türkçe dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme süreçlerinin ortaokul düzeyini kapsayan bölümü 4-8. Sınıflar şeklinde verilmiş olup sınıf ayrımı yapılmadığı için, tabloda da sınıf ayrımı yapılmamıştır.

Tablo 13

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Süreçlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Beceriler	Yer Verilme Durumu/ifade sayısı	Örnekler
Problem çözme	2	-Akıl yürütme, uzamsal becerileri kullanmalarını sağlayacak sorular olmalıdır. -Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır.
Yaratıcılık	3	-Dil becerilerinin ayrı ayrı veya bütüncül bir şekilde değerlendirilebilmesi için eğitim öğretim yılı sürecinde öğrenci ürün dosyaları ile elektronik portfolyolardan da yararlanılabilir. -Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır. -Hazırlanan maddeler, mümkün olduğunca yazılı (kısa metin, şiir, tablo, grafik vb.) ve görsel unsurlar (karikatür, fotoğraf, resim vb.), grafik düzenleyiciler (kavram haritaları, zihin haritaları vb.) gibi öncüllere yer verilerek zenginleştirilmeli ve bunların aktif kullanımlarını gerektirmelidir.
Yenilikçilik	2	-Sorular eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini sağlamalıdır. -Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır.
İletişim	1	Duyuşsal becerilerin; iş birliği yapma, çevresindeki kişilere saygılı davranma, etkinliklere aktif katılma vb. gözlemlenmesine imkân sağlayan ölçütlere de yer verilmelidir.

İş birliği	1	Duyuşsal becerilerin; iş birliği yapma, çevresindeki kişilere saygılı davranma, etkinliklere aktif katılma vb. gözlemlenmesine imkân sağlayan ölçütlere de yer verilmelidir
Eleştirel düşünme	3	-Çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme analiz etme becerilerini kullanacakları sorular hazırlanmalıdır. -Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır. -Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır.
Karar verme	2	4-8. sınıflarda sürecin yanı sıra sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı benimsenmelidir. Bu sınıf düzeylerinde bilişsel becerilerin ölçülmesinde yazılı sınavlardan yararlanılır. -Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır.
Öğrenmeyi öğrenme	4	-Sorular eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini sağlamalı, günlük hayatla ilişkilendirilmesini sağlamalıdır. -Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır. -Öğrenci düzeyine uygun, öğrenciyi zorlamayan, öğrenmeyi pekiştirirken aynı zamanda yapmaktan zevk alabileceği performans çalışmaları ve projelerde bu sınıf düzeylerinde öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerinin ölçülmesinde tanı amaçlı kullanılabilir. - Öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarında öz değerlendirme becerisini edinmeleri önemli bir rol oynamaktadır. -Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır.
Bilgi okuryazarlığı	1	Sorular eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini sağlamalıdır.
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	2	Hazırlanan maddeler <u>Görsel unsurlar</u> (karikatür, fotoğraf, resim vb. gibi), <u>grafik düzenleyiciler</u> (kavram haritaları, zihin haritaları gibi) öncüllere yer verilerek hazırlanmalıdır.
Medya okuryazarlığı	3	-Hazırlanan maddeler <u>Görsel unsurlar</u> (karikatür, fotoğraf, resim vb. gibi), <u>grafik düzenleyiciler</u> (kavram haritaları, zihin haritaları gibi) öncüllere yer verilerek hazırlanmalıdır. - <u>Elektronik portfolyolardan yararlanılmalıdır.</u>
Esneklik ve uyum	1	-Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır.
Girişimcilik	2	-...etkinliklere aktif katılma sağlanmalıdır. -çaba harcama gibi becerilerin gözlemlenmesine imkân sağlayan ölçütlere de yer verilmelidir.
Öz-yönlendirme	3	-...etkinliklere aktif katılma sağlanmalıdır. -çaba harcama gibi becerilerin gözlemlenmesine imkân sağlayan ölçütlere de yer verilmelidir. -Öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarında öz değerlendirme becerisini edinmeleri önemli bir rol oynamaktadır.

Sosyal ve kültürler arası etkileşim	1	-Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır.
Üretkenlik	2	-Dil becerilerinin ayrı ayrı veya bütüncül bir şekilde değerlendirilebilmesi için eğitim öğretim yılı sürecinde öğrenci ürün dosyaları ile elektronik portfolyolardan da yararlanılabilir. -Öğrenci düzeyine uygun, öğrenciyi zorlamayan, öğrenmeyi pekiştirirken aynı zamanda yapmaktan zevk alabileceği performans çalışmaları ve projelerde bu sınıf düzeylerinde öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerinin ölçülmesinde tanı amaçlı kullanılabilir.
Hesap verebilirlik	2	-Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır. - Dil becerilerinin ayrı ayrı veya bütüncül bir şekilde değerlendirilebilmesi için eğitim öğretim yılı sürecinde öğrenci ürün dosyaları ile elektronik portfolyolardan da yararlanılabilir.-
Liderlik ve sorumluluk alma	1	...sorumluluklarını yerine getirme gibi duyuşsal becerilerin gözlemlenmesine imkan sağlayan ölçütlere yer verilmelidir.

Tablo 13'e göre Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde problem çözme becerisi ile "Akıl yürütme, uzamsal becerileri kullanmalarını sağlayacak sorular olmalıdır. Yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılmalıdır." ifadeleri ilişkilendirilmiştir.

Öğrenci ürün dosyaları ve e-portfolyolardan yararlanılması, sınavlarda üst düzey becerileri ölçecek farklı türde soruların yer alması ve sorular hazırlanırken, yazı, görsel unsurlar ve grafik düzenleyicilerinden yararlanılması ifadeleri, Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme süreçlerinde yaratıcılık becerisi ile ilişkilendirilmiş ve yaratıcılık becerisine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yenilikçilik becerisi "soruların eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini sağlaması, öğrenilenlerin gerçek hayatla ilişkilendirilmesini sağlamak amacıyla soruların öğrencilerin çıkarım yapmalarını sağlarken öğrencileri gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır" ifadeleri ile ilişkilendirilerek programın ölçme değerlendirme süreçlerinde yenilikçilik becerisine yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır.

“İş birliğı yapma, çevresindeki kişilere saygılı davranma, etkinliklere aktif katılma” gibi duyuşsal beceriler iletişim ve iş birliğı becerileriyle ilişkilendirilmiş ve programın ölçme değerlendirme süreçlerinde iletişim ve iş birliğı becerilerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eleştirel düşünme becerisi ile “çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme analiz etme becerilerini kullanacakları sorular hazırlanması, üst düzey bilişsel becerilerin ölçülmesine imkan sağlayan madde türlerine yer verilmesi ve gerçek hayata dair durumların materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular sorulması” ilişkilendirilmiştir. Böylece programın ölçme değerlendirme süreçlerinde eleştirel düşünme becerisine yönelik ifadeler yer verildiğı görölmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme süreçlerinde bilişsel becerilerin ölçülmesinde yazılı sınavlardan yararlanılması, yazılı sınavlar yapılandırılırken öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerin kullanılmasına imkân sağlayan çeşitli madde türlerinden yararlanılması ifadeleri eleştirel düşünme ve karar verme becerileri ile ilişkilendirilmiş ve bu becerilere yer verildiğı bulgusuna ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme süreçlerinde soruların eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini sağlaması, günlük hayatla ilişkilendirilmesi, gerçek hayata dair durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllerin yer alması, yapmaktan zevk alacağı performans çalışmalarının olması, öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alması gibi ifadeler programda öğrenmeyi öğrenme becerisine yer verildiğini göstermektedir.

Sorular eski ve yeni bilgilerin birleştirilmesini sağlaması bilgi okur-yazarlığı becerisiyle, sorularda çeşitli görsel ve grafik düzenleyicilerin kullanılması, e-portfolyolardan yararlanılması bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisi ile ve medya okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Böylece programda, bilgi okur-yazarlığı, medya ve teknolojiye yönelik becerilerin yer aldığı görölmektedir.

“Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi

gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlayacaktır” ifadeleri ise esneklik ve uyum becerisine programın ölçme değerlendirme süreçlerinde yer verildiği görüşünü desteklemektedir.

Girişimcilik becerisine yönelik programda geçen “etkinliklere aktif katılma, çaba harcama gibi becerilerin gözlemlenmesine imkân sağlayan ölçütlere de yer verilmesi” verisinden Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme süreçlerinde girişimcilik becerisine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu ifadelere “öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarında öz değerlendirme becerisini edinmeleri öneminin” eklenmesiyle öz-yönlendirme becerisinin de programda yer aldığını göstermektedir.

Gerçek hayata ait durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı soruların olması, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini yordarken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi gerçek hayat durumlarında kullanabileceklerine dair farkındalık geliştirmelerini de sağlaması ifadeleri sosyal ve kültürel etkileşim becerisiyle ilişkilendirilmiş ve programın ölçme değerlendirme süreçlerinde bu beceriye yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme süreçlerinde öğrenci ürün dosyalarının, performans dosyalarının ve elektronik portfolyoların kullanılması üretkenlik becerisiyle birlikte hesap verebilirlik becerisinin de yer aldığını göstermektedir. Ayrıca üst düzey bilişsel düzeylerini kullanacakları çeşitli madde türlerinden yararlanılması da hesap verebilirlik becerisiyle ilişkilendirilmiştir.

Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmesi gibi duyuşsal becerilerin gözlemlenmesine imkan sağlayan ölçütlere yer verilmesi, yine kendi öğrenmelerinin sorumluluklarını almaları da liderlik ve sorumluluk alma becerisiyle ilişkilendirilmiş ve Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde bu beceriye yer verildiği düşünölmüştür.

Programın ölçme değerlendirme süreçleri doküman incelemesi sonucunda Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. Yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği göröölürken; en fazla öğrenmeyi öğrenme becerisine yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun dışında programda ağırlıklı olarak yer verilen diğer becerilerin;

özyönlendirme, yaratıcılık, medya okuryazarlığı becerileri olduğu tespit edilmiştir. Ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerileriyle ilişkilendirilme noktasında en az değinilen becerilerin ise iletişim, iş birliği, esneklik ve uyum, sosyal ve kültürler arası etkileşim becerileri ve liderlik ve sorumluluk alma becerisi olduğu görülmüştür.

Doküman analizine göre programın dört ögesi kapsamında programda en çok ve en az yer verilen 21. yüzyıl becerileri Tablo 14’te gösterilmiştir:

Tablo 14

Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Süreçlerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

	YETKİNLİK, AMAÇ VE KAZANIMLAR	İÇERİK	ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜREÇLERİ	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ
EN ÇOK	İletişim, eleştirel düşünme, karar verme	İletişim, iş birliği, problem çözme	Eleştirel düşünme, üretkenlik, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme	Öğrenmeyi öğrenme, medya okuryazarlığı, yaratıcılık, özyönlendirme
EN AZ	Yenilikçilik, iş birliği, Medya okuryazarlığı	Eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı	Hesap verebilirlik, liderlik, yenilikçilik, esneklik ve uyum	İletişim, iş birliği, bilgi okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk alma

Genel olarak değerlendirilecek olursa programın dört ögesi düşünüldüğünde en çok yer verilen becerilerin, programın kazanımlarında iletişim, eleştirel düşünme, karar verme, üretkenlik; tema ve konu önerilerinde sosyal ve kültürler arası etkileşim, iletişim, iş birliği, problem çözme, üretkenlik; öğrenme-öğretme süreçlerinde, eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, medya okuryazarlığı, üretkenlik; ölçme ve değerlendirme süreçlerinde ise öğrenmeyi öğrenme, özyönlendirme, yaratıcılık, medya okuryazarlığı becerileri olduğu görülmektedir. En az yer verilen becerilerin ise; programın kazanımlarında, yenilikçilik, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik; tema ve konu önerilerinde eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı; öğrenme-öğretme süreçlerinde hesap

verebilirlik, liderlik, esneklik ve uyum, yenilikçilik; ölçme ve değerlendirme süreçlerinde iletişim, iş birliği, esneklik ve uyum, hesap verebilirlik, sosyal ve kültürler arası etkileşim, liderlik olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca üretkenlik becerisinin programın dört ögesinde de en çok yer verilen beceriler arasında yer aldığı, eleştirel düşünme becerisine kazanımlarda ve öğrenme öğretme süreçlerinde oldukça fazla yer verildiği, öğrenmeyi öğrenme becerisine programın daha çok öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında yer verildiği çıkarımları yapılabilir. İletişim ve iş birliği becerilerine programın kazanım ve içerik öğelerinde oldukça fazla yer verilirken, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde en az yer verilen becerilerden olması dikkat çekmektedir. Buna göre Türkçe dersinin doğasında olan bu becerileri (konuşma, dinleme öğrenme alanları düşünüldüğünde) ölçme ve değerlendirmeye yönelik eksiklikler olduğu düşünülmektedir.

2. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu bölümde “Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme ve gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgulara değinilmiştir. Öğretmenlerin ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin görüşleri Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15

Türkçe Dersi Öğretim Programının Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{x}$	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	10	3,7	48	17,6	50	18,3	138	50	27	9,9	3,45	1,01
Yaratıcılık	12	4,4	61	22,3	44	16,1	118	43,2	38	13,9	3,39	1,11
Yenilikçilik	14	5,1	59	21,6	45	16,5	121	44,3	34	12,5	3,37	1,10
İletişim	9	3,3	29	10,6	32	11,7	157	56,4	49	17,9	3,75	0,97
İş birliği	13	4,8	38	13,9	29	10,6	155	56,8	38	13,9	3,61	1,04
Eleştirel düşünme	16	5,9	53	19,4	44	16,1	126	46,2	34	12,5	3,39	1,11
Karar verme	9	3,3	41	15,0	53	19,4	138	50,5	32	11,7	3,52	0,99
Öğrenmeyi öğrenme	17	6,2	66	24,2	49	17,9	112	41,0	29	10,6	3,25	1,12
Bilgi okuryazarlığı	12	4,4	51	18,7	56	20,5	119	43,6	35	12,8	3,41	1,06

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	11	4,0	50	18,3	52	19,0	130	47,6	30	11,0	3,43	1,03
Medya okuryazarlığı	14	5,1	55	20,1	58	21,2	119	43,6	27	9,9	3,32	1,06
Esneklik ve uyum	10	3,7	53	19,4	63	23,1	118	43,2	29	10,6	3,37	1,02
Girişimcilik	11	4,0	58	21,2	63	23,1	109	39,9	32	11,7	3,34	1,06
Öz-yönlendirme	11	4,0	60	22,0	64	23,4	106	38,8	32	11,7	3,32	1,06
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	12	4,4	45	16,5	47	17,2	134	49,1	35	12,8	3,49	1,05
Üretkenlik	14	5,1	53	19,4	59	21,6	113	41,4	34	12,5	3,36	1,08
Hesap verebilirlik	17	6,2	71	26,0	65	23,8	94	34,4	26	9,5	3,15	1,10
Liderlik ve sorumluluk alma	15	5,5	64	23,4	45	16,5	120	44,0	29	10,6	3,30	1,10

Tablo 15'e göre ankete katılan 273 Türkçe öğretmeninden %59.9'unun (n=165) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **problem çözme** becerisine yer verildiği görüşüne katıldığı; % 21.3'ünün (n=58) ise katılmadığı görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerden %18,3'ü (n=18,3) ise Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında problem çözme becerisine yer verilip verilmediği konusunda "kararsız" olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası Türkçe dersi öğretim programında problem çözme becerisinin yer aldığını düşünürken, beşte birinin problem çözme becerisine yer verilmediğini düşünmesi dikkat çekmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında Türkçe öğretmenlerinin %57,1'i (n=273) **yaratıcılık** becerisine yer verildiği; %26,7' si (n=73) ise yer verilmediği düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerden %16,1'ü ise bu konuda kararsızdır. Grubun yarısından fazlası bu görüşe katılırken, dörtte biri Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında yaratıcılık becerisine ver verilmediğini düşündüğünü ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %56,8'i (n=166) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **yenilikçilik** becerisine yer verildiğini, %26,7' si (n=73) ise yer verilmediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %16,5'i (n=45) yenilikçilik becerisinin programda yer verilme durumu konusunda "kararsız" olduğunu belirtmiştir. Grubun yarısı yenilikçilik becerisine yer verildiği görüşünderken, dörtte birinin yer verilmediğini düşündüğü görülmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %76,3 (n=206) gibi büyük bir çoğunluğu Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **iletişim** becerilerine yer verildiği görüşünü desteklerken, grubun %13,9'u (n=38) ise bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %11,7'si (n=32) ise “kararsızım” seçeneğini işaretlemiştir.

Öğretmenlerin %70,7'si (n=193) **iş birliği** becerisine Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında yer verildiği görüşünderken, 18,7'si (n=51) bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir. %10,6'sı (n=32) ise bu beceride kararsızdır. Ankete katılan öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçü iş birliği becerisine programın kazanımlarında yer verildiği konusunda hemfikir iken, beşte birine yakını yer verilmediğini düşünmektedir.

Eleştirel düşünme becerisinin programda yer alma durumuna ilişkin ise; Türkçe öğretmenlerinin %58,7'si (n=160) programın kazanımlarında yer verildiğine katılırken; %25,3'ü (n=69) katılmadığını ifade etmiştir. %16,1'lik (n=44) grup ise bu beceri için “kararsız” olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin yarısından fazlası Türkçe öğretim programında eleştirel düşünme becerisine yer verildiği görüşündedir.

Programın kazanımlarında öğretmenlerin %62,2 (n= 170) gibi önemli bir çoğunluğu **karar verme** becerisine yer verildiğini düşünürken; %18,3'ü (n=50) ise bu düşünceye katılmamıştır. Öğretmenlerin %19,4'ünün (n=53) yani yaklaşık beşte birinin ise programda karar verme becerisinin yer verilme durumuna ilişkin “kararsız” olması dikkat çekicidir.

Türkçe öğretmenlerinin %51,6'sı (n=141) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **öğrenmeyi öğrenme** becerisine yer verildiği görüşünü desteklerken; %30,4'ü (n=83) ise bu görüşe katılmamıştır. Ankete katılan öğretmenlerin %17,9'u (n=49) ise bu konuda “kararsız” olduğunu ifade etmiştir. Grubun yaklaşık üçte birinin kazanımlarda öğrenmeyi öğrenme becerisine yer verilmediğini düşündüğü anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %56,4'ü (n=154) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **bilgi okuryazarlığı** becerisine yer verildiği görüşüne katıldığını söylerken;

%23,1'i (n=63) katılmadığını ifade etmiştir. Grubun beşte biri ise n=56, %20,5) bu becerinin programda yer verilme durumu konusunda “kararsız” olduğunu belirtmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin yarıdan fazlası (%58,6 n=160) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığına** yer verildiği, dörtte birine yakını ise %22,3'ü (n=61) yer verilmediği görüşündedir. Ankete katılan öğretmenlerin %19'u (n=52) ise kararsız olduklarını belirtmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **medya okuryazarlığı** becerisinin yer verilme durumuna ilişkin “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum”u işaretleyen öğretmenlerin toplamı %53,5 (n=146) iken; “katılmıyorum ve “kesinlikle katılmıyorum”u seçenlerin toplamı %25,2'dir (n=69). Grubun beşte biri (%21,2- n= 58) ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin %53,8'i (n= 147) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **esneklik ve uyum** becerisine yer verildiğini düşünürken; bu görüşe katılmadığını ifade edenler (%23,1) ile kararsızların (%23,1) yüzdesinin aynı olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle grubun yaklaşık yarısı Türkçe dersi öğretim programlarında esneklik ve uyum becerisine yönelik kazanımların olduğunu düşünmekte, diğer yarısı ise ya kararsız kalmakta ya da bu görüşe katılmamaktadır.

Girişimcilik becerisinin kazanımlarda yer alma durumuna öğretmenlerin yarısı (%51,6 n=141) katılırken; dörtte biri (%25,2 n=69) katılmadığını belirtmiştir. Grubun %23,1'i (n= 63) ise kararsızdır. Buna göre grubun yarısı girişimcilik becerisinin program kazanımlarında yer aldığını, diğer yarısı ise almadığını ya da kararsız olduğunu belirtmektedir.

Tablo 9'a göre öğretmenlerin **öz-yönlendirme** becerisinin kazanımlarda yer alma durumuna katıldığını söyleyenlerin yüzdesi %50,5 (n=138) iken, katılmadığını ifade edenler %26'dır (n=71). Grubun %23,4'ü (n=64) ise bu konuda kararsız olduğunu söylemiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %61,9'u (n=169) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisine yer verildiği görüşünü desteklerken; %20,9'u (n= 57) ise bu görüşe katılmamıştır. Ankete katılan öğretmenlerin %17,2'si ise bu konuda "kararsız" olduğunu ifade etmiştir. Grubun yarısından fazlasının kazanımlarda sosyal ve kültürler arası etkileşim becerilerine yer verildiğini, bunun yanında beşte birinin yer verilmediğini düşündüğü görülmektedir.

Üretkenlik becerisine Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında yer verildiğini düşünen öğretmenlerin yüzdesi %53,9 (n=147) iken; bu görüşe katılmadığını ifade edenler %24,5 oranındadır (n=67). Öğretmenlerin %21,6'sı (n=59) ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin dörtte birinin üretkenlik becerisine yer verilmediğini düşündüğü ve beşte birinin kararsız olduğu görülmektedir.

Kararsızların en yüksek olduğu (%23,8 n=65) ve diğer maddelere göre katılımın en düşük olduğu **hesap verebilirlik** becerisinin kazanımlarda yer alma durumuna; öğretmenlerin %43,9'u (n=120) katılmakta iken, %32'si (n=88) ise katılmamaktadır.

Liderlik ve sorumluluk alma becerisinin kazanımlarda yer alma durumuna öğretmenlerin %54,6'sı (n=149) katılırken; %28,9'u (n=79) katılmadığını belirtmiştir. Türkçe öğretmenlerinin %23,1'i (n=45) ise programın kazanımlarında bu beceriye yer verilmesi konusunda kararsız olduklarını ifade etmiştir.

Özetle; Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü 21. Yüzyıl becerisinin %76,3'lük yüzde ile iletişim becerisi (x=3.75) olduğu görülmüştür. Bunu %70,7 ile iş birliği ve %62,2 ile karar verme becerisi, %61,9 ile sosyal ve kültürler arası etkileşim becerileri takip etmektedir. Yukarıda sayılan 18 beceriden 17'sinde öğretmenlerin yarıdan fazlasının bu becerilere programın kazanımlarında yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Hesap verebilirlik becerisinde ise katılıyorum diyenlerin yüzdesi %43,9 ile en düşük seviyede görülmüştür (x=3.15). Bunu öğrenmeyi öğrenme becerisi (x=3.25) ve liderlik ve sorumluluk alma becerisi (x=3.30) takip etmektedir.

Öğretmenlerin programının kazanımlarında yer verilme durumuna ilişkin en çok kararsızlık yaşadığı beceri yine hesap verebilirlik (%23,8) olmuştur. Bunu öz-yönlendirme, girişimcilik, esneklik ve uyum becerileri takip etmektedir. Öğretmenlerin en az kararsızlık yaşadığı beceri ise %10,6 ile iş birliği becerisidir. İletişim ve yaratıcılık becerileri de kararsızların yüzdesinin düşük olduğu becerilerdir.

Doküman analizi sonuçlarında da kazanımlarda en çok yer verilen becerilerin iletişim, karar verme becerileri olduğu görülmektedir. Bu bakımdan öğretmen görüşlerinin doküman analizini desteklediği söylenebilir. Az yer verilen becerilerde ise durum biraz farklıdır. Doküman analizinde yenilikçilik, medya okuryazarlığı, girişimcilik becerileri en az yer verilen beceriler iken öğretmen görüşlerine göre en az yer verilen beceriler hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme ve liderlik ve sorumluluk alma becerileridir. WHO (Dünya Sağlık Örgütü) (2020), 11 Mart tarihinde Corona virüsü salgını sebebiyle 114 ülkede 118 bin vakaya rastlandığı, 4 bin 291 kişinin ise hayatını kaybettiğinin açıklanmasının ardından Covid-19'un pandemik hastalıklar grubuna dahil edildiğini duyurmuştur. Pandemi ile birlikte ülkemizde de 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla okullar ara tatile erken girmiş ve sonrasında da uzaktan eğitimle devam edilmiştir. TEDMEM (2020) raporunda Covid 19 krizinin okulun sağladığı fiziksel alanın öneminin yanı sıra eğitimin gerçekleştiği tek yerin okul olmadığını da ortaya çıkardığını; eğitim sistemlerinin bu duruma uzaktan eğitimle acil durum müdahalesi yaptığını ve bir yandan da eğitim sisteminin iyileşmesi, esnekliği ve yeniden yapılandırılması için geleceğe tohumlar atıldığını belirtmiştir. Uzaktan öğrenme, öğretmen ve öğrencilerin fiziksel olarak bir arada bulunmadığı, öğretim etkinliklerinin çeşitli iletişim araçlarıyla yürütüldüğü durumların bütününe kapsamaktadır (TEDMEM, 2020). Uzaktan eğitim sürecinde medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme becerilerinin önemi daha da artmıştır. Öğrencilerin ekran karşısında öğrenmeye çalışırken medyayı nasıl doğru kullanacağını bilmesi ve iyi bir medya okuryazarı olması gerekmektedir. UNESCO (2020), uzaktan öğrenmenin etkili olabilmesi için; hem teknolojik hem de içerik olarak hazır bulunuşluğun, pedagojik hazır bulunuşluğun ayrıca izleme ve değerlendirme sistemlerinde

hazır bulunuşluğun sağlanmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Pedagojik hazır bulunuşluğu, öğretmenlerin ve ebeveynlerin ve çocuğun bakımından sorumlu kişilerin uzaktan öğrenmeye geçiş için hazırlıklı ve yeterli olması olarak açıklamıştır. Bu bakımdan uzaktan öğretim sürecinde öğrencinin okul ortamında olmadan kendi kendine öğrenmesi; öğrenmeyi öğrenme becerisinin önemi daha da artmıştır. Programın kazanımlarında doküman analizine ve öğretmen görüşlerine göre az yer verildiği saptanan medya okuryazarlığı ve yenilikçilik becerileri ile hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme becerilerinin gerekliliği günümüzde daha da önem kazanmıştır.

Tablo 16’da Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerinin gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır.

Tablo 16

Türkçe Dersi Öğretim Programının Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerinin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	12	4,4	76	27,8	152	55,7	30	11,0	3	1,1	2,76	0,74
Yaratıcılık	13	4,8	87	31,9	136	49,8	31	11,4	6	2,2	2,27	0,80
Yenilikçilik	20	7,3	77	28,2	132	48,4	37	13,6	7	2,6	2,75	0,87
İletişim	8	2,9	45	16,5	137	50,2	68	24,9	15	5,5	3,13	0,85
İş birliği	15	5,5	62	22,7	132	48,4	54	19,8	10	3,7	2,93	0,88
Eleştirel düşünme	15	5,5	85	31,1	126	46,2	39	14,3	8	2,9	2,78	0,86
Karar verme	6	2,2	81	29,7	129	47,3	51	18,7	6	2,2	2,89	0,80
Öğrenmeyi öğrenme	25	9,2	92	33,7	113	41,4	39	14,3	4	1,5	2,65	0,88
Bilgi okuryazarlığı	18	6,6	88	32,2	119	43,6	43	15,8	5	1,8	2,73	0,86
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	18	6,6	62	22,7	138	50,5	51	18,7	4	1,5	2,85	0,84
Medya okuryazarlığı	18	6,6	82	30,0	121	44,3	44	16,1	8	2,9	2,78	0,89
Esneklik ve uyum	12	4,4	82	30,0	126	46,2	46	16,8	7	2,6	2,83	0,84
Girişimcilik	20	7,3	86	31,5	120	44,0	42	15,4	5	1,8	2,72	0,87
Öz-yönlendirme	18	6,6	95	34,8	110	40,3	44	16,1	6	2,2	2,72	0,88
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	14	5,1	68	24,9	127	46,5	53	19,4	11	4,0	2,92	0,89
Üretkenlik	10	3,7	92	33,7	122	44,7	36	13,2	13	4,8	2,81	0,88
Hesap verebilirlik	23	8,4	100	36,6	110	40,3	37	13,6	3	1,1	2,62	0,86
Liderlik ve sorumluluk alma	19	7,0	86	31,5	120	44,0	45	16,5	3	1,1	2,73	0,85

Tablo 16’ya göre Türkçe öğretmenlerinin %12,1’sinin (n=33) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **problem çözme** becerisinin çok ve tam düzeyinde (%12,1 n=33) gerçekleştiği görüşüne katıldığı; %32,2’sinin (n=88) ise hiç gerçekleşmediğini ya da

az gerçekleştiğini düşündüğü görülmektedir. Öğretmenlerin %55,7'sinin ise problem çözme becerisinin (n=152) orta düzeyde gerçekleştiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında “**yaratıcılık**” becerisinin gerçekleşme düzeyi için öğretmenlerin %13,6'sı (n=37) tam ve çok düzeyinde, %49,8'i (n=136) orta düzeyde, %36,7'si (n=100) ise hiç gerçekleşmediği ya da az düzeyde gerçekleştiği görüşündedir. Öğretmenlerin çok azı yaratıcılık becerisinin gerçekleştiğini düşünürken, üçte birinin yaratıcılık becerisinin hiç gerçekleşmediği ya da az düzeyde gerçekleştiği kanısında olması dikkat çekicidir. Öğretmenler yaratıcılık becerisinin kazanımlarda en az yer verilen beceri olduğunu düşünmedikleri halde bu becerinin en az gerçekleştiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %48,4'ü (n=132) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **yenilikçilik** becerisinin orta düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %16,2'si (n=44) yenilikçilik becerisinin tam ve çok düzeyinde; %35,5'i (n=97) ise az düzeyde gerçekleştiği ya da hiç gerçekleşmediği görüşündedir.

Öğretmenlerin %30,4'ü iletişim becerisine yönelik kazanımların (n=83) çok ve tam düzeyde, %50,2'si (n=137) orta düzeyde, %19,4'ü (n=53) ise az düzeyde gerçekleştiğini ya da hiç gerçekleşmediğini ifade etmişlerdir. Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında gerçekleşme düzeyi en yüksek beceri olan **iletişim** becerisidir. Ancak bu becerinin çok ve tam düzeylerde gerçekleştiğini belirtenler bile grubun ancak üçte biri kadardır. Öğretmen görüşlerine göre kazanımlarda en fazla yer verilen beceri iletişim becerisidir, öğretmenler kazanımlarda da en fazla bu beceriye ulaşıldığını düşünmektedir. Ayrıca doküman analizine göre de en fazla yer alan beceri iletişimdir. Bu bakımdan bulguların birbirini desteklediği söylenebilir.

Öğretmenlerin %23,5'i (n=64) **iş birliği** becerisine ilişkin kazanımlarının “çok” ve “tam” düzeyinde gerçekleştiğini düşünürken, %19,4'ü (n=77) bu görüşe katılmadığını ifade

etmiştir. Grubun %48,4'ü (n=132) ise iş birliği becerisine yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiği görüşündedir.

Türkçe öğretmenlerinin %17,2'si (n=47) programda **eleştirel düşünme** becerisine yönelik kazanımların çok ve tam düzeyde gerçekleştiği görüşünderken, %36,6'sı (n=100) yeterince gerçekleşmediği düşüncesindedir. Öğretmenlerin %46,2'si (n=126) ise eleştirel düşünmeye yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiğini ifade etmiştir. Grubun yarısına yakını bu beceriye yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiğini, üçte biri ise hiç gerçekleşmediğini ya da az düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **“karar verme”** becerisinin gerçekleşme düzeyi için öğretmenlerin %20,9'u (n=57) çok ve tam düzeyde, %47,3'ü (n=129) orta düzeyde gerçekleştiği, %31,9'u (n=87) ise hiç gerçekleşmediğini ya da az düzeyde gerçekleştiği görüşündedir. Grubun yarısı diğer becerilerde olduğu gibi, bu becerinin de orta düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin %15,8'i (n=43) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **öğrenmeyi öğrenme** becerisinin çok ve tam düzeyde gerçekleştiği görüşünü desteklerken; %42,9'u (n=122) yeterince gerçekleşmediğini düşünmektedir. Grubun %41,4'ü (n=113) ise orta düzeyde gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakınının öğrenmeyi öğrenme becerisinin hiç gerçekleşmediğini ve az düzeyde gerçekleştiğini başka bir deyişle gerçekleşmediğini belirtmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan 273 Türkçe öğretmenin %17,6'sı (n=48) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **bilgi okuryazarlığı** becerisinin çok ve tam düzeyinde gerçekleştiğini ifade ederken, %38,8'i (n=106) hiç gerçekleşmediği ve az düzeyde gerçekleştiği görüşündedir. Grubun %43,6'sı (n=119) ise bilgi okur-yazarlığı becerisine yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin yarıdan fazlası (%50,5 n=138) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığının** orta düzeyde gerçekleştiği

görüşündedir. Öğretmenlerin %20,2'si (n=55) bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığının çok ve tam düzeyde gerçekleştiğini ifade ederken, %29,3'ü (n=80) ise hiç gerçekleşmediğini ya da az düzeyde gerçekleştiğini belirtmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **medya okuryazarlığı** becerisinin gerçekleşme durumuna ilişkin çok ve tam düzeyde gerçekleştiğini ifade eden öğretmenlerin toplamı %19 (n=52) iken, hiç ve az düzeyini işaretleyen öğretmenlerin toplamı %36,6'dır (n=100). Öğretmenlerin %44,3'ü (n=121) ise medya okur-yazarlığı becerisinin orta düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %46,2'si (n=126) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **esneklik ve uyum** becerisinin orta düzeyde gerçekleştiğini düşünürken; %19,4'ü (n=53) çok ve tam düzeyde gerçekleştiği görüşündedir. Grubun %34,4'ü (n=94) ise esneklik ve uyum becerisinin hiç gerçekleşmediğini ya da az düzeyde gerçekleştiğini belirtmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %17,2'si (n=47) programın kazanımlarında **girişimcilik** becerisinin çok ve tam düzeyde gerçekleştiği görüşünderken, %38,8'i (n=106) yeterince gerçekleşmediği düşüncesindedir. Öğretmenlerin %44'ü (n=120) ise girişimciliğin orta düzeyde gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %18,3'ü (n=50) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **öz yönlendirme** becerisinin çok ve tam düzeyde gerçekleştiği görüşünü desteklerken; %40,4'ü (n=113) yeterince gerçekleşmediğini düşünmektedir. Yine grubun %40,3'üne (n=110) göre ise öz yönlendirme becerisi orta düzeyde gelişmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %23,4'ü (n=64) Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisinin çok ve tam düzeyde gerçekleştiği görüşünü desteklerken; %30'u (n=82) hiç gerçekleşmediğini ya da az düzeyde gerçekleştiği düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerin %46,5'i (n=127) ise

sosyal ve kültürler arası etkileşim becerisine yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Üretkenlik becerisinin Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında çok ve tam düzeyde gerçekleştiğini düşünen öğretmenlerin oranı %18 (n=49); gerçekleşme düzeyinin hiç gerçekleşmediğini ya da az düzeyde gerçekleştiğini olduğunu ifade edenlerin ise %37,4'tür (n=102). Öğretmenlerin %44,7'si ise üretkenlik becerisine yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiği düşüncesindedir.

Öğretmenlerin %14,6'sı (n=40) **hesap verebilirlik** becerisinin kazanımlarda çok ve tam düzeyde gerçekleştiğini düşünürken, %45'i (n=123) yeterince gerçekleşmediği görüşündedir. Öğretmenlerin %40,3'ü (n=110) ise bu becerinin orta düzeyde gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin %17,6'sı **liderlik ve sorumluluk alma** becerisinin kazanımlarda (n=48) çok ve tam düzeyde gerçekleştiğini belirtirken, %38,5'i (n=105) hiç ve az seçeneklerini işaretlemiştir. Öğretmenlerin %44'ü (n=120) ise liderlik ve sorumluluk almaya yönelik kazanımların orta düzeyde gerçekleştiği görüşündedir.

Özetle, Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında gerçekleşme düzeyi en yüksek olan beceriler; iletişim (x=3,13), iş birliği (x=2,93), sosyal ve kültürler arası etkileşim (x=2,92) olarak dikkat çekmektedir. Bu becerilerin ortalamaları da çok yüksek değildir. Gerçekleşme düzeyi düşük olan beceriler ise; yaratıcılık, (x=2,27), hesap verebilirlik (x=2,62), öğrenmeyi öğrenme (x=2,65), öz-yönlendirme becerileridir (2,72). 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda orta düzeyde gerçekleştiğini ifade eden öğretmenlerin yüzdesi %40,3 ile %55,7 arasında değişmektedir. Bu bulgulara göre öğretmenlerin yarısı 21. yüzyıl becerilerinin orta düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir. 21. yüzyıl becerilerinin çok ve tam düzeylerde gerçekleştiğini düşünenlerin oranları ise grubun beşte birinden daha azdır.

Ayrıca kazanımlarda 21. yüzyıl becerilerine yer verilme düzeyi ile becerilerin gerçekleşme düzeyi karşılaştırılırsa; öğretmenlere göre kazanımlarda en çok yer verildiği düşünülen

beceriler sırasıyla, iletişim, iş birliği ve karar verme becerisidir. Gerçekleşme düzeyine bakıldığında da ilk iki sıranın değişmediği görülmekte ve benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Kazanımlarda en az yer verildiği düşünülen becerilerin ise; hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, liderlik ve sorumluluk alma becerileri olduğu; gerçekleşme düzeyinde de hesap verebilirlik ve öğrenmeyi öğrenme becerilerinde benzer sonuçlara ulaşıldığı anlaşılmaktadır.

3. Alt Probleme Yönelik Bulgular

21. yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yer verilme durumuna ve öğretmenlerin içerikte ne kadar yer verdiklerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir? alt problemine ait bulgular Tablo 17 ve Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 17

Türkçe Dersi Öğretim Programının İçeriğinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	11	4,0	50	18,3	49	17,9	142	52,0	21	7,7	3,41	1,00
Yaratıcılık	14	5,1	57	20,9	53	19,4	123	45,1	26	9,5	3,32	1,06
Yenilikçilik	15	5,5	49	17,9	56	20,5	130	47,6	23	8,4	3,35	1,04
İletişim	8	2,9	32	11,7	28	10,3	168	61,5	37	13,6	3,71	0,94
İş birliği	10	3,7	34	12,5	37	13,6	161	59,0	31	11,4	3,61	0,96
Eleştirel düşünme	16	5,9	47	17,2	49	17,9	133	48,7	28	10,3	3,40	1,07
Karar verme	13	4,8	40	14,7	55	20,1	137	50,2	28	10,3	3,46	1,01
Öğrenmeyi öğrenme	18	6,6	66	24,2	53	19,4	114	41,8	22	8,1	3,20	1,09
Bilgi okuryazarlığı	13	4,8	39	14,3	60	22,0	135	49,5	26	9,5	3,44	1,00
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	16	5,9	41	15,0	48	17,6	138	50,9	29	10,6	3,45	1,05
Medya okuryazarlığı	13	4,8	45	16,5	57	20,9	134	49,1	24	8,8	3,40	1,01
Esneklik ve uyum	11	4,0	54	19,8	57	20,9	128	46,9	23	8,4	3,35	1,01
Girişimcilik	13	4,8	53	19,4	61	22,3	120	44,0	26	9,5	3,34	1,04
Öz-yönlendirme	14	5,1	59	21,6	60	22,0	113	41,4	27	9,9	3,29	1,01
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	14	5,1	44	16,1	56	20,5	126	46,2	33	12,1	3,43	1,05
Üretkenlik	15	5,5	60	22,0	45	16,5	123	45,1	30	11,0	3,34	1,10
Hesap verebilirlik	17	6,2	60	22,0	67	24,5	109	39,9	20	7,3	3,20	1,06
Liderlik ve sorumluluk alma	19	7,0	50	18,3	42	15,4	136	49,8	26	9,5	3,36	1,1

Tablo 17'ye göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %59,7'si (n=163) **problem çözme** becerisine yer verildiği görüşünderken, %22,3'ü (n= 61) bu görüşe katılmamıştır. %17,9'u (n=49) ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Buna göre grubun yarısından fazlası Türkçe programının içeriğinde problem çözme becerisine yer verildiğini düşünmektedir.

Yaratıcılık becerisinin içerikte yer alma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 54,6'sı (n=149) katıldığını ifade ederken, %26'sı (n=71) katılmadıklarını belirtmiştir. 273 öğretmenden %19,4'ü (n=53) ise kararsızdır. Araştırmaya katılanların yarısından fazlasının Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yaratıcılık becerisine yer verildiğini düşünmesine rağmen, dörtte birinin yer verilmediğini düşünmesi, beşte birinin ise kararsız olması dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %56'sı (n=153) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **yenilikçilik** becerisine yer verildiğini, %23,4'ü (n=64) ise yer verilmediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %20,5'inin (n=56) yani beşte birinin yenilikçilik becerisinin programda yer verilme durumu konusunda kararsız olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan Türkçe öğretmenlerinin %75,1 (n=205) gibi önemli bir çoğunluğu Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **iletişim** becerisine yer verildiği görüşünderken, %14,6'sı (n=40) bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. %10,3'ü (n=28) ise kararsız olduklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programı içeriğinde en fazla yer aldığını düşündükleri 21. yüzyıl becerisi iletişimdir. Buna göre öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının hem kazanımları hem de içeriğinde en fazla iletişim becerisine yer verildiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı %70,4 (n=192) **iş birliği** becerisine Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yer verildiği görüşünü desteklerken, %16,2'si (n=44) bunun tersini

düşünmektedir. Bu beceri açısından kararsızların yüzdesinin ise %13,6 (n=37) olduğu görülmüştür.

Ankete katılan öğretmenlerin %59'u (n=161) programın içeriğinde **eleştirel düşünme becerisine** yer verildiğini düşünürken, %23,1'i (n=63) bu görüşe katılmadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin, %17,9'luk (n=49) kısmının ise kararsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **karar verme** becerisine öğretmenlerin % 60,5'i (n=165) yer verildiğini düşünürken; % 19,4'ü (n=53) bu düşünceye katılmamıştır. Öğretmenlerin %20,1'i (n=55) ise programda karar verme becerisinin yer verilme durumuna ilişkin “kararsızım” seçeneğini tercih etmiştir. Öğretmenlerin beşte birinin karar verme becerisine yer verilmediğini düşünmesi, beşte birinin ise kararsız olması dikkat çekmektedir.

Öğrenmeyi öğrenme becerisinin içerikte yer alma durumuna öğretmenlerin %49,9'u (n=136) katıldıklarını söylerken, %30,8 (n=84) gibi önemli bir yüzdenin bu beceriye yer verilmediğini düşünmeleri dikkat çekici bir sonuçtur. Grubun %19,4'ünün (n=53) ise kararsız olduğu verisine ulaşılmıştır. Başka bir deyişle grubun yarısı Türkçe dersi öğretim programı içeriğinde öğrenmeyi öğrenme becerisine yer verildiğini, diğer yarısı ise yer verilmediğini ya da bu konuda karar veremediğini belirtmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **bilgi okuryazarlığı becerisinin** yer verilme durumuna ilişkin öğretmenlerin %59'unun (n=161) bu görüşe katıldığı görülürken, %19,0'u (n=52) katılmamıştır. Öğretmenlerin %22,0'si (n=60) ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %61,5'i (n=167) **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı** becerisine programın içeriğinde yer verildiği görüşüne katılırken, 20,9'u (n=57) bu görüşe katılmadıklarını belirtmiş; %17,6'sı (n=48) ise “kararsızım” seçeneğini işaretlemiştir. Grubun yarıdan fazlasının bilgi okuryazarlığı becerisine programın içeriğinde yer verildiğini, buna karşın beşte birinin ise yer verilmediğini düşünmesi dikkat çekicidir.

Medya okuryazarlığı becerisine içerikte yer verilme durumuna ilişkin olarak, öğretmenlerin %57,9'u (n=158) katıldıklarını, %21,3'ü (n=58) ise katılmadıklarını ifade etmiştir. Grubun %20,9'unun (n=57) ise kararsız olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin **esneklik ve uyum** becerisinin programın içeriğinde yer aldığı görüşüne katıldığını belirtenlerin oranı %55,3 (n=151) iken; bu görüşe katılmayanların oranı %23,8'dir (n=65). Öğretmenlerin %20,9'u (n=57) ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **girişimcilik** becerisinin yer alma durumuna ilişkin “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum”u işaretleyen öğretmenlerin toplamı % 53,5 (n=146) iken; “katılmıyorum ve “kesinlikle katılmıyorum” diyenlerin toplamı %24,2'dir (n=66). Grubun %22,3'ü (n=61) ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Öz yönlendirme becerisine Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yer verildiğini düşünen öğretmenlerin yüzdesi %51,3 (n=140) iken; bu görüşe katılmadığını ifade edenlerin yüzdesi %26,7'dir (n=73). Öğretmenlerin % 22'si (n=60) ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Buna göre öğretmenlerin yarısı Türkçe dersi öğretim programı içeriğinde öz-yönlendirme becerisinin olduğunu, diğer yarısı ise olmadığını ya da bu konuda kararsız kaldığını söylemektedir.

Türkçe öğretmenlerinin %58,3'ü (n=159) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisine yer verildiği görüşünü desteklerken; % 21,2'u (n=58) ise bu görüşe katılmamıştır. Ankete katılan öğretmenlerin %20,5'si (n=56) ise bu konuda “kararsız” olduğunu ifade etmiştir.

Üretkenlik becerisinin içerikte yer alma durumuna öğretmenlerin yarıdan fazlası (%56, n=153) katılırken; %27,5'i (n=75) katılmadığını belirtmiştir. Türkçe öğretmenlerinin %16,5'i (n=45) ise program içeriğinde üretkenlik becerisine yer verilip verilmediği konusunda kararsız olduklarını ifade etmiştir. Araştırmaya katılanların dörtte birinden fazlasının üretkenlik becerisine yer verilmediğini düşündüğü görülmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde öğretmen görüşlerine göre **hesap verebilirlik becerisinin** programda yer verilme durumuna “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” diyenlerin toplamının %47,3 (n=129) olduğu görülmektedir. Bu beceriye yer verilmediğini belirtenlerin oranı %28,2 (n=77) iken bu konuda kararsız olanların %24,5 (n=67), yani grubun yaklaşık dörtte biri olduğu verisine ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde Türkçe öğretmenlerinin %59,3’ü (n=162) **liderlik ve sorumluluk alma** becerisine yer verildiği; %25,3’ü (n=69) yer verilmediği düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerden %15,4’ü (n=42) ise bu konuda kararsız kalmıştır. Grubun yarısından fazlasının Türkçe dersi öğretim programı içeriğinde liderlik ve sorumluluk becerisinin yer aldığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinden öğretmenlerin katılma oranının en çok olduğu beceri %75,1 (X=3.71) ile iletişim becerisidir. Bunu iş birliği (%70,4), bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı (%61,5) becerileri izlemektedir. Yukarıda sayılan 18 beceriden 16’sında öğretmenlerin %50 ve üstünün bu becerilere programın içeriğinde yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Hesap verebilirlik becerisinde ise katılıyorum diyenlerin yüzdesi %47,3 ile (X=3.20) en düşük seviyede görülmüştür. Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yer almadığını ya da çok az yer aldığını düşündükleri beceri %30,8 ile öğrenmeyi öğrenme becerisidir. Hesap verebilirlik, üretkenlik ve öz-yönlendirme becerileri de içerikte en az yer bulduğu düşünülen becerilerdendir. Kararsızların en çok olduğu beceri ise %24,5 ile hesap verebilirlik becerisi olarak bulunmuştur. Sonuç olarak öğretmenlere göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde en fazla yer verilen 21. yüzyıl becerileri iletişim, iş birliği, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı; en az yer verilenler ise öğrenmeyi öğrenme, hesap verebilirlik, üretkenlik ve öz-yönlendirme becerileridir. Kazanımlarda yer verilme durumunda da en çok yer verildiği düşünülen becerinin iletişim, iş birliği; en az yer verildiği düşünülen becerinin ise hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, üretkenlik olduğu dikkat çekmektedir. Bu

bakımdan içerik ve kazanımlar karşılaştırıldığında benzer sonuçlar elde edildiği anlaşılmaktadır. Doküman analizine göre de içerikte en fazla yer bulan becerilerin, sosyal ve kültürler arası etkileşim, iletişim ve iş birliği becerileri, en az yer verilen becerilerin ise eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı olduğu bulgulanmıştır. İletişim ve iş birliği becerileri için; öğretmen görüşleri ile doküman analizi sonuçlarının uyumlu olduğu görülmüştür. Ancak doküman analizinde en çok yer verildiği tespit edilen sosyal ve kültürler arası etkileşim becerisi için; öğretmenler, programda 3 tema ve 34 konu önerisi olmasına rağmen, Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde daha az yer verildiğini düşünmektedir.

Öğretmenlerin içerikte 21. yüzyıl becerilerine ne kadar yer verdiklerine ilişkin görüşlerine dayalı bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18

Türkçe Öğretmenlerinin İçerikte 21. Yüzyıl Becerilerine Ne Kadar Yer Verdiklerine İlişkin Görüşleri

Maddeler	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	11	4,0	82	30,0	137	50,2	34	12,5	9	3,3	2,80	0,82
Yaratıcılık	12	4,4	97	35,5	123	45,1	34	12,5	7	2,6	2,73	0,83
Yenilikçilik	16	5,9	84	30,8	128	46,9	37	13,6	8	2,9	2,76	0,86
İletişim	6	2,2	64	23,4	138	50,5	52	19,0	13	4,8	3,00	0,84
İş birliği	11	4,0	69	25,3	133	48,7	49	17,9	11	4,0	2,92	0,86
Eleştirel düşünme	15	5,5	89	32,6	123	45,1	38	13,9	8	2,9	2,76	0,86
Karar verme	11	4,0	87	31,9	119	43,6	47	17,2	9	3,3	2,83	0,87
Öğrenmeyi öğrenme	19	7,0	96	35,2	106	38,8	45	16,5	7	2,6	2,72	0,90
Bilgi okuryazarlığı	13	4,8	88	32,2	120	44,0	45	16,5	7	2,6	2,79	0,86
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	12	4,4	77	28,2	128	46,9	47	17,2	9	3,3	2,86	0,86
Medya okuryazarlığı	15	5,5	91	33,3	119	43,6	42	15,4	6	2,2	2,75	0,85
Esneklik ve uyum	14	5,1	84	30,8	128	46,9	43	15,8	4	1,5	2,77	0,82
Girişimcilik	18	6,6	85	31,1	122	44,7	41	15,0	7	2,6	2,75	0,87
Öz-yönlendirme	16	5,9	97	35,5	111	40,7	45	16,5	4	1,5	2,72	0,85
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	13	4,8	68	24,9	136	49,8	46	16,8	10	3,7	2,89	0,86
Üretkenlik	15	5,5	90	33,0	115	42,1	42	15,4	11	4,0	2,79	0,90
Hesap verebilirlik	25	9,2	88	32,2	112	41,0	46	16,8	2	0,7	2,67	0,88
Liderlik ve sorumluluk alma	16	5,9	84	30,8	122	44,7	47	17,2	4	1,5	2,77	0,85

Tablo 18’e göre ankete katılan Türkçe öğretmenlerinin %15,8’inin Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **problem çözme** becerisine “çok ve tam” düzeyinde (n=43) yer

verdiklerini; %34'ünün (n=93) “hiç” yer vermediklerini ya da “az” yer verdiklerini düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin %50,2'sinin ise (n=137) problem çözme becerisine orta düzeyde yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **yaratıcılık** için öğretmenlerin %15,1'i (n=41) derslerinde çok ve tam düzeyde, %45,1'i (n=123) orta düzeyde yer verdikleri, %39,9'u (n=109) ise hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini düşünmektedir. Öğretmenlerin üçte birinden fazlasının içerikte yaratıcılık becerisine hiç yer veremediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini düşünmesi, grubun çok azının çok ve tam düzeyinde yer verdikleri kanısında olması dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %46,9'u (n=128) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **yenilikçilik** becerisine orta düzeyde yer verdiklerini düşünürken; %16,5'inin (n=45) çok ve tam düzeyde yer verdikleri; %36,7'sinin (n=100) ise hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde öğretmenlerin en çok yer verdikleri beceri olan “**iletişim**” becerisi için; öğretmenlerin %23,8'i (n=65) çok ve tam düzeyde, yaklaşık yarısı (%50,5 n=138) orta düzeyde yer verdiğini belirtirken, %25,6 (n=70) ise hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen görüşlerine göre hem Türkçe dersi öğretim programında hem de öğretmenlerin derslerinde en çok yer verdikleri becerinin iletişim becerisi olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin %21,9'u (n=60) **iş birliği** becerisine derslerinin içeriğinde “çok” ve “tam” düzeyde yer verdiklerini düşünürken, %29,3'ü (n=80) yeterince yer vermediklerini (hiç ve az düzeyde) ifade etmiştir. Grubun %48,7'si (n=133) ise bu beceriye orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Eleştirel düşünme becerisi için ise Türkçe öğretmenlerinin %16,8'i (n=56) programın içeriğinde çok ve tam düzeyde yer verdikleri görüşünderken %38,1'i (n=104) hiç yer

vermedikleri ya da az düzeyde yer verdikleri düşüncesindedir. Öğretmenlerin %45,1'i (n=123) ise içerikte bu beceriye orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yer alan **karar verme** becerisine derslerinin içeriğinde ne kadar yer verdiklerine ilişkin öğretmenlerin %20,5'i (n=56) çok ve tam düzeyde, %43,6 (n=119) orta düzeyde, %35,9'u (n=98) ise hiç ve az düzeyde cevabını vermiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %19,1'i (n=52) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **öğrenmeyi öğrenme** becerisine çok ve tam düzeyde yer verdikleri görüşündeyken; % 42,2 (n=125) gibi önemli bir bölümü hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini, %38,8'i (n=106) ise orta düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakınının derslerinde öğrenmeyi öğrenme becerisine “hiç” ve “az” düzeyde yer verdiğini belirtmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan 273 Türkçe öğretmenin %19,1'si (n=52) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **bilgi okuryazarlığı** becerisine çok ve tam düzeyde yer verdiklerini ifade ederken, %37'si (n=101) hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdikleri görüşündedir; %44'ü (120) ise içerikte orta düzeyde yer verdiğini düşünmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin %46,9'u (n=128) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığına** orta düzeyde yer verdiği görüşündedir. Öğretmenlerin %20,5'i (n=56) ise çok ve tam düzeyde yer verdiğini ifade ederken; %32,6'sı (n=89) ise hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin %17,6'sı (n=48) **medya okuryazarlığı** becerisine içerikte çok ve tam düzeyinde yer verdiklerini ifade ederken, hiç ve az düzeyi işaretleyen öğretmenlerin toplamı %38,8'dir (n=106). Öğretmenlerin %43,6'sı (n=119) ise içerikte bu beceriye orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %46,9'u (n=128) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **“esneklik ve uyum”** becerisine orta düzeyde yer verdiklerini düşünürken; %17,3'ü (n=47) çok ve tam düzeyde yer verdiği; %35,9'u (n=98) ise hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdikleri görüşündedir.

Girişimcilik becerisi için ise Türkçe öğretmenlerinin %17,6'sı (n=48) içerikte çok ve tam düzeyde yer verdikleri görüşünderken, %37,7'si (n=103) hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdikleri düşüncesindedir. Öğretmenlerin %44,7'si (n=122) ise içerikte bu beceriye orta düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %18'i (n=49) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **öz-yönlendirme** becerisine çok ve tam düzeyde yer verdikleri görüşünderken; %41,4 (n=111) gibi önemli bir bölümü yeterince gerçekleşmediğini düşünmektedir. Grubun %40,7'ü (n=111) ise orta düzeyde gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakınının öz-yönlendirme becerisine hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini ifade etmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %20,5'i (n=56) Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisine çok ve tam düzeyde yer verdiği görüşünü desteklerken; %29,7'si (n=81) hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdikleri düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerin %49,8'i (n=136) ise orta düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir.

“Üretkenlik” becerisinin Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde çok ve tam düzeyde yer verdiklerini düşünen öğretmenlerin yüzdesi %19,4 (n=53) iken; hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini ifade edenlerin toplamı %38,5'tir (n=105). Öğretmenlerin %42,1'i (n=115) ise orta düzeyde yer verdikleri düşüncesindedir.

Öğretmenlerin %17,5'i (n=48) **hesap verebilirlik** becerisine içerikte çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünürken, %41,4 (n=113) gibi önemli bir çoğunluğu hiç yer vermedikleri ya

da az düzeyde yer verdikleri görüşündedir. %41'i (n=112) ise orta düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir.

Liderlik ve sorumluluk alma becerisi için derslerinin içeriğinde yer verme durumuna ilişkin öğretmenlerin %18,7'si (n=51) “çok ve tam” düzeyde olduğunu belirtirken; %37,7'si (n=100) “hiç ve az” seçeneklerini işaretlemiştir. Öğretmenlerin %44,7'si (n=122) ise bu beceriye derslerinde orta düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir.

Özetle; Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde en çok yer verdikleri beceriler; iletişim, iş birliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, karar verme becerileri olarak dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin içerikte en az yer verdikleri beceriler ise; öğrenmeyi öğrenme, öz-yönlendirme, hesap verebilirlik becerileridir. İçerikte 21. yüzyıl becerilerine orta düzeyde yer verdiğini ifade eden öğretmenlerin yüzdesi %38,8 ile %50,5 arasında değişmektedir. Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin öğretmen görüşleri ile öğretmenlerin derslerinde bu becerilere yer verme durumlarına ilişkin görüşlerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir.

4. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Bu alt problemde 21. yüzyıl becerilerine Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verilme durumu ve öğretmenlerin becerileri geliştirici etkinliklere ne kadar yer verdiklerine ilişkin görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19

Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	9	3,3	44	16,1	49	17,9	152	55,7	19	7,0	3,46	0,95
Yaratıcılık	12	4,4	57	20,9	48	17,6	128	46,9	28	10,3	3,37	1,06
Yenilikçilik	9	3,3	57	20,9	58	21,2	123	45,1	26	9,5	3,36	1,02
İletişim	7	2,6	38	13,9	37	13,5	160	58,6	31	11,4	3,62	0,94
İş birliği	6	2,2	41	15,0	46	16,8	153	56,0	27	10	3,56	0,93
Eleştirel düşünme	10	3,7	58	21,2	45	16,5	133	48,7	27	9,9	3,39	1,04
Karar verme	8	2,9	43	15,8	51	18,7	148	54,2	23	8,4	3,49	0,95
Öğrenmeyi öğrenme	11	4,0	60	22,0	57	20,9	127	46,5	18	6,6	3,29	1,01
Bilgi okuryazarlığı	10	3,7	52	19,0	49	17,9	136	49,8	26	9,5	3,42	1,01
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	9	3,3	48	17,6	55	20,1	137	50,2	24	8,8	3,43	0,98
Medya okuryazarlığı	10	3,7	46	16,9	61	22,3	130	47,6	26	9,5	3,42	0,99
Esneklik ve uyum	8	2,9	50	12,3	59	21,6	135	49,5	21	7,7	3,40	0,96
Girişimcilik	8	2,9	59	21,6	69	25,3	115	42,1	22	8,1	3,30	0,99
Öz-yönlendirme	10	3,7	65	23,8	53	19,4	124	45,4	21	7,7	3,29	1,03
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	9	3,3	46	16,8	50	18,3	138	50,5	30	11,0	3,49	1,00
Üretkenlik	13	4,8	54	19,8	56	20,5	125	45,8	25	9,2	3,34	1,04
Hesap verebilirlik	10	3,7	59	21,6	64	23,4	119	43,6	21	7,7	3,30	1,00
Liderlik ve sorumluluk alma	11	4,0	51	18,7	56	20,5	134	49,1	21	7,7	3,37	1,00

Tablo 19'a göre Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **problem çözme** becerisine yer verilme durumuna öğretmenlerin %62,7'si (n=171) katıldığını söylerken, %19,4'ü (n=53) katılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %17,9'sı (n=49) ise bu beceriye programda yer verilmesi konusunda kararsızdır. Öğretmenlerin, Türkçe programının kazanım ve içeriği ile karşılaştırıldığında öğrenme-öğretme süreçlerinde problem çözme becerisine daha fazla yer verildiğini düşündükleri görülmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde Türkçe öğretmenlerinin %57,2'si (n=156) **yaratıcılık** becerisine yer verildiği; %25,3' ü (n=69) ise yer verilmediği düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerden %17,6'sı (n=48) ise bu konuda "kararsız" kalmıştır.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %54,6'sı (n=149) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **yenilikçilik** becerisine yer verildiğini, %24,2'si (n=66) yer verilmediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %21,2'si (n=58) yenilikçilik becerisinin programda yer verilme durumu konusunda "kararsız" olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin yarısının yenilikçilik becerisine programın öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verildiğini, buna karşın dörtte birinin yer verilmediğini düşündüğü ve beşte birinin ise kararsız kaldığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin diğer maddelere göre büyük bir çoğunluğu %70 (n=191) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **iletişim** becerilerine yer verildiği görüşünü desteklerken, %16,5'i (n=45) ise bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %13,5'si (n=37) kararsız kalmıştır. Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde en fazla yer aldığını düşündükleri 21. yüzyıl becerisi iletişim olmuştur. İletişim becerisi programın kazanım ve içerik öğelerinde olduğu gibi öğrenme-öğretme süreçlerinde de öğretmenlerin en fazla katıldığı beceri olmuştur.

Öğretmenlerin %66'sı (n=180) **iş birliği** becerisine Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verildiği görüşünderken, %17,2'si (n=47) bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir. Grubun %16,8'i (n=46) ise iş birliği becerisinin öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alması konusunda kararsız kalmıştır.

Eleştirel düşünme becerisi açısından sonuçlar incelendiğinde; Türkçe öğretmenlerinin %58,6'sının (n=160) programın öğrenme-öğretme süreçlerinde bu beceriye yer verildiği görüşüne katıldığı; %24,9'ünün (n=68) katılmadığı görülmüştür. %16,5'lik (n=45) grup ise bu beceri için "kararsız" olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin yarısından biraz fazlasının eleştirel düşünmeye yer verildiğini düşünürken, dörtte birinin eleştirel düşünme becerisine yer verilmediğini düşünmesi dikkate değerdir.

Programın öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenlerin %62,6'sı (n=171) **karar verme** becerisine yer verildiğini düşünürken; %18,7'si (n= 51) bu düşünceye katılmamıştır. Öğretmenlerin %18,7'si (n=51) ise programda karar verme becerisine yer verilme durumuna ilişkin kararsızım seçeneğini işaretlemiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %53,1'i (n= 145) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **öğrenmeyi öğrenme** becerisine yer verildiği görüşünü desteklerken;

%26'sı (n=71) bu düşüncede değildir. Ankete katılan öğretmenlerin %20,9'u (n=57) ise bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiştir. Grubun yarıdan biraz fazlası Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde öğrenmeyi öğrenme becerisinin yer aldığını söylerken, diğer yarısının bu görüşe katılmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,3'ü (n=162) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **bilgi okuryazarlığı** becerisine yer verildiğini, %22,7'si (n=62) yer verilmediğini düşünürken; %17,9'u (n=49) ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Programın öğrenme öğretme süreçlerinde **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı** becerisine yer verildiği görüşünde olan öğretmenler %59 (n=161), yer verilmediğini düşünen öğretmenler %20,9'dur (n=57). Öğretmenlerin beşte birinin bilgi ve iletişim teknolojilerine yer verilmediğini düşündüğü, diğer beşte birinin (%20,1 n=55) ise kararsız olduğu görülmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **medya okuryazarlığı** becerisine yer verilme durumuna ilişkin katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum'u işaretleyen öğretmenlerin toplamı %57,1 (n=156); katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum'u belirtenlerin toplamı %20,6'dır (n=56). Öğretmenlerin %22,3'ü (n=61) ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin %57,2'si (n=156) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **esneklik ve uyum** becerisine yer verildiğini düşünürken; bu görüşe katılmadığını ifade edenlerin yüzdesi %15,2'dir (n=58). Bu beceri açısından kararsızların yüzdesinin ise %21,6 (n=59) olduğu görülmüştür.

Girişimcilik becerisinin öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alma durumuna öğretmenlerin yarısı (%50,2 n=137) katılırken; yaklaşık dörtte biri (%24,5 n=67) katılmadığını, %25,3'ü (n=69) ise kararsız kaldığını belirtmiştir. Buna göre kararsızların oranının en yüksek olduğu becerinin girişimcilik olduğu görülmüştür.

Tablo 19'a göre öğretmenlerin %19,4'ünün (n=53) kararsız olduğu **öz-yönlendirme** becerisinin öğrenme öğretme süreçlerinde yer alma durumuna katıldığını söyleyenlerin yüzdesi %53,1 (n=145) iken, katılmadığını ifade edenlerin yüzdesi %27,5 (n=75) olmuştur.

Türkçe öğretmenlerinin %61,5'i (n=168) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisine yer verildiği görüşünü desteklerken; %20,1'i (n=55) bu görüşe katılmamıştır. Ankete katılan öğretmenlerin %18,3'ü (n=50) ise bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Üretkenlik becerisine Türkçe dersi öğretim programının öğrenme -öğretme süreçlerinde yer verildiğini düşünen öğretmenlerin yüzdesi %55 (n= 150) iken; bu görüşe katılmadığını ifade edenler %24,6'dır (n=67). Öğretmenlerin yaklaşık beşte biri (% 20.5 n=56) ise kararsız olduklarını belirtmiştir.

Hesap verebilirlik becerisinin öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alma durumuna; öğretmenlerin %51,3'ünün (n=140) katıldığı; %25,3'ünün (n=69) katılmadığı anlaşılmıştır. Kararsızların yüzdesinin ise 23,4 (n=64) olduğu görülmüştür. Grubun dörtte birinin hesap verebilirlik becerisine yer verilmediğini belirtmesi düşündürücüdür. Hesap verebilirlik becerisi Türkçe dersi öğretim programının kazanım ve içerik öğelerinde olduğu gibi öğrenme-öğretme sürecinde de en az yer alan 21. yüzyıl becerilerinden olmuştur.

Liderlik ve sorumluluk alma becerisinin öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alma durumuna öğretmenlerin yarıdan fazlası %56,8 (n=155) katılırken; %22,7'si (n=62) katılmadığını belirtmiştir. Türkçe öğretmenlerinin %20,5'i (n=56) ise programın öğrenme-öğretme sürecinde bu becerinin yer alması konusunda kararsız olduklarını ifade etmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinden en çok yer verildiğini düşündükleri beceri %70 (x=3,62) ile iletişim becerisidir. Bunu %66 (x=3.56) ile iş birliği, %62,7 ile problem çözme (x=3,46) ve %62,6 ile karar verme (x=3.49) becerisi izlemektedir. 18 becerinin tamamında öğretmenlerin yarıdan biraz fazlasının bu becerilere programın öğrenme-öğretme süreçlerinde yer

verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Katılımın en düşük olduğu beceri %50,2 ($x=3.30$) ile girişimcilik becerisi olmuştur. Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok katılmıyorum dediği beceri %27,5 ($x=3,29$) ile öz-yönlendirme becerisidir. Bunu %26 ($x=3.29$) ile öğrenmeyi öğrenme becerisi takip etmektedir. En çok kararsızlık yaşanan becerinin ise %25,3 ile girişimcilik olduğu görülmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde ortalamaya bakıldığında öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü becerinin kazanım ve içerikte olduğu gibi iletişim ($x=3,62$) becerisi olması dikkat çekmektedir. En az yer verildiğini düşündükleri becerilerin ise kazanımlarda hesap verebilirlik olduğu tespit edilmişken, içerikte öğrenmeyi öğrenme, öğrenme-öğretme süreçlerinde çok az bir farkla öğrenmeyi öğrenme ($x=3,29$) ve öz yönlendirme ($x=3,29$) becerilerinin olduğu görülmektedir. Öğrenme-öğretme süreçlerinde hesap verebilirlik ve girişimcilik becerilerinin ortalamasının $x=3,30$ olduğu görülmektedir. Bu nedenle kazanımlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçlerinde benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme -öğretme süreçlerinde öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerini geliştirici etkinliklere ne kadar yer verdiklerine yönelik görüşlerine dayalı bulgular Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20

21. Yüzyıl Becerilerini Geliştirici Etkinliklere Ne Kadar Yer Verdiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	12	4,4	74	27,1	137	50,2	45	16,5	5	1,8	2,84	0,81
Yaratıcılık	13	4,8	74	27,1	132	48,4	46	16,8	8	2,9	2,86	0,85
Yenilikçilik	13	4,8	72	26,4	141	51,6	35	12,8	12	4,4	2,85	0,86
İletişim	5	1,8	64	23,4	134	49,1	55	20,1	15	5,5	3,04	0,85
İş birliği	10	3,7	64	23,4	134	49,1	54	19,8	11	4,0	2,97	0,86
Eleştirel düşünme	10	3,7	75	27,5	136	49,8	44	16,1	8	2,9	2,87	0,82
Karar verme	14	5,1	72	26,7	133	48,7	44	16,1	9	3,3	2,85	0,86
Öğrenmeyi öğrenme	16	5,9	75	27,5	134	49,1	40	14,7	8	2,9	2,81	0,86
Bilgi okuryazarlığı	14	5,1	67	24,5	140	51,3	41	15,0	11	4,0	2,88	0,86
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	10	3,7	65	23,8	135	49,5	52	19,0	11	4,0	2,95	0,85

Medya okuryazarlığı	14	5,1	79	28,9	124	45,4	43	15,8	13	4,8	2,86	0,90
Esneklik ve uyum	8	2,9	90	33,0	124	45,4	41	15,0	10	3,7	2,83	0,84
Girişimcilik	12	4,4	79	28,9	131	48,0	42	15,4	9	3,3	2,84	0,85
Öz-yönlendirme	15	5,5	80	29,3	123	45,1	46	16,8	9	3,3	2,83	0,88
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	9	3,3	76	27,8	120	44,0	54	19,8	14	5,1	2,95	0,90
Üretkenlik	13	4,8	72	26,4	133	48,7	42,	15,4	13	4,8	2,89	0,88
Hesap verebilirlik	15	5,5	84	30,8	124	45,4	42	15,4	8	2,9	2,79	0,87
Liderlik ve sorumluluk alma	14	5,1	77	28,2	126	46,2	48	17,6	8	2,9	2,84	0,87

Tablo 20'ye göre **problem çözme** becerisini geliştirici etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiğini belirten öğretmenlerin oranı %18,3 (n=50) iken, orta düzeyde yer verdiğini belirtenlerin oranı %50,2 (n=137), hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini ifade edenlerin oranı ise %31,5 (n=86) olarak tespit edilmiştir.

Ankete katılan Türkçe öğretmenlerinin %19,7'sinin (n=54) **yaratıcılık** becerisine yönelik etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiği, %31,9'unun (n=87) hiç yer vermediği ya da "az" düzeyde yer verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %48,4'ünün ise (n=132) yaratıcılık becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerinin %17,2'si (n=47) **yenilikçilik** becerisine yönelik etkinliklere çok ve tam düzeyde; %31,2'si (n=86) ise hiç yer vermedikleri ya da az yer verdiklerini belirtirken; %51,6'sı (n=141) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde yenilikçilik becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **iletişim** becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere öğretmenlerin %25,6'sı (n=70) çok ve tam düzeyde, %49,1'ı (n=134) orta düzeyde, %25,2'si (n=69) ise hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin derslerinin kazanımlarda ve içerikte olduğu gibi öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinden en fazla iletişim becerisini geliştirici etkinliklere yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin %23,8'i (n=65) **iş birliği** becerisini geliştirici etkinliklere Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiklerini ifade ederken, %27,1'i (n=74) hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir. %49,1'i (n=134) ise iş birliği becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir.

Eleştirel düşünme becerisi için ise Türkçe öğretmenlerinin %19'u (n=52) derslerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini, %31,2'si (n=104) hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin %49,8'i (n=136) ise eleştirel düşünme becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **karar verme** becerisini geliştirici etkinliklere öğretmenlerin %19,4'ü (n=53) çok ve tam düzeyde, %48,7 (n=133) orta düzeyde yer verdiğini, %31,8'i (n=86) ise hiç yer vermedikleri ya da az düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %17,6'sı (n=48) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme öğretme süreçlerinde **öğrenmeyi öğrenme** becerisini geliştirici etkinliklere çok ve tam düzeyde; %49,1'i (n=134) gibi önemli bir bölümü hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini, %33,4'ü (n=91) ise orta düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakınının öğrenmeyi öğrenme becerisine etkinliklerde hiç yer vermediğini veya az düzeyde yer verdiğini belirtmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan 273 Türkçe öğretmenin %19'u (n=52) derslerinin öğrenme öğretme süreçlerinde **bilgi okuryazarlığı** becerisine çok ve tam düzeyde yer verdiğini ifade ederken; %29,6'sı (n=81) hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir; %51,3'ü (140) ise öğrenme-öğretme süreçlerinde bilgi okuryazarlığını geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini düşünmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin %49,5'i (n=135) Türkçe dersi öğrenme-öğretme süreçlerinde **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığının** orta düzeyde yer verdiği görüşündedir.

Öğretmenlerin %23'ü (n=56) ise çok ve tam düzeyde yer verdiğini ifade ederken; %27,5'i (n=75) ise hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Türkçe dersinin öğrenme-öğretme süreçlerinde **medya okuryazarlığı** becerisine yer verme düzeyine ilişkin “çok” ve “tam” düzeyde yer verdiğini ifade eden öğretmenlerin toplamı %20,6 (n=56) iken, “hiç” ve “az” düzeyi işaretleyen öğretmenlerin toplamı %24'tür (n=93). Öğretmenlerin %45,4'ü (n=124) ise orta düzeyde yer verdiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %45,4'ü (n=124) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **esneklik ve uyum** becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde; %18,7'si (n=51) çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünürken; %35,9'u (n=98) ise hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini belirtmiştir.

Girişimcilik becerisini geliştirici etkinliklere, Türkçe öğretmenlerinin %18,7'si (n=51) programın öğrenme-öğretme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini söylerken, %33,3'ü (n=91) yeterince yer vermediği düşüncesindedir. Öğretmenlerin %48'i (n=131) ise öğrenme-öğretme süreçlerinde girişimcilik becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %20,1'i (n=55) öğrenme-öğretme süreçlerinde **öz-yönlendirme** becerisini geliştirici etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiği görüşünderken; %34,8'ü (n=95) hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini düşünmektedir. Grubun %45,1'i (n=123) ise öğrenme-öğretme süreçlerinde öz-yönlendirme becerisini geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin üçte birinin öğrenme-öğretme süreçlerinde öz-yönlendirme becerisine az düzeyde yer verdiğini ya da hiç yer vermediğini ifade etmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %24,9'u (n=68) Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisini geliştirici etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiğini belirtirken; %31,1'i (n=85) az düzeyde yer verdikleri ya da hiç yer vermedikleri düşüncesindedir. Ankete katılan

öğretmenlerin %44'ü (n=120) ise bu beceriyi geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Üretkenlik becerisini geliştirici etkinliklere öğrenme-öğretme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünen öğretmenlerin yüzdesi %20,2 (n=55) iken; hiç yer vermediklerini ya da az düzeyde yer verdiklerini ifade edenler %31,2'dir (n=85). Öğretmenlerin %48,7'si (n=133) ise bu beceriyi geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin %18,3'ü (n=50) **hesap verebilirlik** becerisini geliştirici etkinliklere öğrenme-öğretme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünürken, %36,3'ü (n=99) hiç yer vermediği veya az düzeyde yer verdiğini belirtmiştir. %45,4'ü (n=124) ise bu beceriyi geliştirici etkinliklere orta düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin üçte birinin hesap verebilirlik becerisinin gerçekleşmediğini düşünmesi dikkat çekicidir.

Liderlik ve sorumluluk alma becerisini geliştirici etkinliklere öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verme durumuna ilişkin öğretmenlerin %20,5'i (n=54) "çok ve tam" düzeyde yer verdiğini belirtirken; %33,3'ü (n=91) "hiç ve az" seçeneklerini işaretlemiştir. Öğretmenlerin %46,2'si (n=126) ise orta düzeyde yer verdiklerini ifade etmiştir.

Özetle; Türkçe dersi öğretim programının öğrenme- öğretme süreçlerinin etkinliklerinde öğretmenlerin en çok yer verdikleri beceriler kazanımlarda ve içerikte olduğu gibi; iletişim, sosyal ve kültürler arası etkileşim, iş birliği becerileridir. Öğretmenlerin etkinliklerde en az yer verdikleri beceriler ise; esneklik ve uyum, kazanımlarda ve içerikte olduğu gibi hesap verebilirlik, içerikte olduğu gibi öz-yönlendirme becerileridir. Öğretmenlerin derslerinde en çok yer verdikleri ve en az yer verdikleri becerilerin kazanımlar, içerik ve öğrenme-öğretme süreçlerinde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin programda az yer verildiğini düşündükleri becerileri geliştirmek için çaba sarf etmemeleri, programda az olduğunu düşündükleri becerilere derslerinde de az yer vermeleri dikkat çekmektedir. 21. yüzyıl

becerilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde orta düzeyde gerçekleştiğini ifade eden öğretmenlerin yüzdesi %44 ile %51,6 arasında değişmektedir.

“Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için sınıf içi ve sınıf dışı uyguladıkları etkinlikler nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinlikler

TEMA	KODLAR	f
21. yüzyıl becerilerini kazandırmak için derslerde yapılan etkinlikler	Rol oynama/drama	33
	Yaratıcı yazma	29
	Grup çalışmaları	21
	Sunum yapma	20
	(Çeşitli konuşma etkinlikleri, hazırlıklı, hazırlıksız, empatik, eleştirel...)	
	Deyimler ve atasözleri oyun kartları	18
	Bilgi ve medya okuryazarlığına yönelik etkinlikler	17
	Altı şapkalı düşünme tekniği	16
	Gezi gözlem	16
	Kitap okuma etkinlikleri	12
	Münazara	9
	Problem çözme	9
	İstasyon, beyin fırtınası, balık kılçığı gibi yöntemler	9
	Konular yetişmediği için fazladan etkinlik yapamıyorum	8
	Okul gazetesi çıkarma	6
	Karikatür yorumlama/görsel okuma	6
	Şiir kompozisyon yarışmaları	5
	Mektup arkadaşlığı	3

“Dersinizde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için öğrenme etkinliklerine (sınıf içi/sınıf dışı) yer veriyor musunuz? Cevabınız evet ise gerçekleştirdiğiniz bir öğrenme etkinliğini yazınız” sorusuna araştırmaya katılan öğretmenlerden 170’i cevap vermiştir.

Tablo 21’ye göre öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için derslerinde en sık kullandıkları yöntemin rol oynama/drama olduğu (n=33) görülmektedir. Ö56 ve Ö57 dersinde yaptığı etkinlikleri şu şekilde açıklamıştır:

Bazı metinler çok sıkıcı, ben hayatın içinden ödevler daha çok veriyorum. Drama çok yaptırıyorum. Grup çalışmaları, sunum, araştırma yaptırıyorum. Kitap okumaya çok zaman ayırıyorum. (Ö56)

Öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirmek amacıyla metinleri canlandırma etkinliği yapıyoruz derslerde. (Ö57)

Evet. İletişim becerilerini geliştirmek amacıyla drama çalışmaları yapıyoruz. (Ö16)

Öğretmenlerin derslerinde 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmak için dramadan sonra en çok tercih ettikleri etkinliğin yaratıcı yazma (n=29) olduğu anlaşılmaktadır.

Yaratıcı yazma çalışmaları yapılıyor. Bu çalışmada öğrencilere metnin giriş bölümü verilerek gelişme ve sonuç bölümlerini kendileri yazmaları isteniyor. (Ö8)

Evet, yer veriyorum. Yaratıcılık becerisini geliştirmek amacıyla verilen bir metnin özgün çözüm bölümü okunmaz. Bu kısım, öğrencilerin düş ve düşünce dünyasının devindirmeleri amacıyla öğrencilerin tamamlamasına bırakılır. (Ö59)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri öğrenme etkinliklerinden birinin de grup çalışmaları (n=21) olduğu görülmektedir. Ö10 grup çalışmasının birçok 21. yüzyıl becerisini kazandırmaya katkı sağladığını ifade etmektedir.

Kısmen yer veriyorum. Öğrenme etkinliğimiz piyes yazımı ve sahneleme. Gruplara ayrılan öğrenciler verdiğim problemin çözümünü içeren bir piyes yazıp, birlikte sahneliyorlar. Problem çözme, yaratıcılık ve iş birliği yazım esnasında; eleştirel düşünme ve iş birliği sahneleme sürecinde geliştiriliyor. (Ö10)

Grup çalışmalarında istasyon tekniği iletişim ve iş birliği becerileri, birbirinin eksikğini tamamlama, yaratıcılık vb. beceriler için kullanıyorum. (Ö60)

Öğretmenler tarafından en çok tercih edilen etkinliklerden birinin de sunum yapma (n=20) olduğu Tablo 21'den anlaşılmaktadır.

Ezbercilikten sıyrılmak, öğrenmeyi öğrenmek amacıyla çocuk merkezli ders işlemeye çalışıyorum. Onları daha çok konuşturmaya özen gösteriyorum ve en çok da çocukların sevdiği oyunlarla ders işlemeye çalışıyorum. Kazanımlarla ilgili yarışmalar, oyunlar hem kalıcılığı artırıyor hem de eğlenerek öğrenmeyi sağlıyor. (Ö61)

Öğrencilere proje ödevlerini sunum şeklinde, akıllı tahtadan sunmalarını sağlıyorum. Güncel bilimsel gelişmeleri takip etmeleri için sunum ödevleri veririm. (Ö20)

Deyimler ve atasözleri oyun kartları da öğretmenlerin (n=18) 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla tercih ettikleri etkinliklerdendir.

Sınıfta deyim ve atasözleri kartlarını dağıtıyorum. Öğrenciye gelen karttaki deyim veya atasözleriyle ilgili paragraf ya da hikaye yazıyorlar. (Ö6)

Öğretmenlerin derslerinde bilgi ve medya okuryazarlığına yönelik etkinlikleri de sıkça kullandıkları anlaşılmaktadır.

Medya okuryazarlığı becerisine yönelik gazetelerden veya akıllı tahtadan açarak köşe yazıları, haberler okuyor bunların gerçeğe ne kadar yakın olup olmadığı ile ilgili düşüncelerini soruyorum. (Ö62)

Bilimsel araştırmalarda medyanın doğru ve bilinçli kullanımına yönelik çalışma yaptırıyorum. Medyayı bu yönüyle sorgulama çalışmaları yaptırıyorum (Ö40).

Medya okuryazarlığı ile ilgili olarak da çok fazla televizyon seyrettikleri için hem bunu olumlu anlamda kullanmak hem de ana dil farkındalığını oluşturmak için programlarda geçen yabancı kökenli sözcükleri belirleyip Radyo Televizyon Üst Kuruluna şikayet dilekçeleri yazmıştık. Dilekçelerimize cevap verilmesi, dikkate alınmamız öğrencilerimizi çok mutlu etmişti. Bu da verimli öğrenme etkinliklerimizden biri olmuştu (Ö64).

Altı şapkalı düşünme tekniği (n=16), gezi gözlem (n=16) etkinlikleri de öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için derslerde kullanıldıkları etkinliklerdendir. Bu konuda öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

Evet. Bazen sınıfta altı şapkalı düşünme tekniğini uyguluyoruz. Öğrencilerin olaylara- durumlara farklı bakış açısı geliştirmesini sağlıyorum. (Ö42)

Altı şapka yöntemini kullanıyorum. Empatik ve eleştirel düşünmeyi kazandırmak için. (Ö60)

Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere yer veriyorum. Örneğin sınıf dışı ATO kitap fuarı ve Anıtkabir gezileri yaptık. (Ö23)

Kitap fuarına, Ankara Kalesine geziler düzenledik. (Ö24).

Öğretmenlerin derslerinde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek amacıyla uyguladıkları etkinliklerden biri de kitap okumadır (n=12). Ö3 bu konudaki etkinliğini şu şekilde ifade etmektedir:

Evet. Yıl boyunca okuduğum ve öğrencilerime okuttuğum kitaplardan (8 kitap) soru kutusu hazırlandı. Hazırlanan bu sorular tamamen öğrenciler tarafından hazırlandı. Kitabın okunması için 15 gün süre verildi. Öğrenciler kitabı okuduktan sonra sınıf içinde etkinlikleri yapmaya başladık. Soruları bir kutunun içine koyduk. Öğrenciler teker teker gelerek sorularını seçti ve o sorulara cevap verdiler. Okunan kitaplar 7. Sınıf seviyesine uygun kitaplar olup, kitapların seçilmesinde öğrencilerden de faydalanılmıştır (Ö3).

Evet. Farklı mekanlarda okuma etkinliği yapıyoruz (Ö63).

Münazara ve problem çözmeye yönelik etkinlikler de öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek amacıyla başvurdukları etkinlikler arasındadır. Öğretmenler problem çözme ile ilgili yaptıkları etkinlikleri şu şekilde anlatmıştır:

Sınıfta bir problem belirleyip bu probleme çözüm yolları bulunması ile ilgili etkinlikler yapıyoruz. (Ö62)

Evet, yer veriyorum. Öğrencilerimizin zorlandıkları konularla ilgili kendi bireysel öğrenme tekniklerini geliştirmeleri için ortam yaratıyoruz. Ayrıca öğrencilerimize bol bol problem durumları verip bu problemleri çözebilecek teknikleri bulmalarını sağlıyoruz (Ö2).

Yeni sınav sistemine uygun soru tiplerini kavratmak amacıyla problem çözme ve eleştirel düşünmeye yönelik farklı etkinlikler ve sorular çözüyorum (Ö14).

Ö60 ve Ö65 ise derslerinde münazaraya yer verdiğini ifade etmiştir:

Sınıf içi veya sınıflar arası münazara, kendini savunma, kendini ifade etme, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma etkinlikleri uyguluyoruz (Ö60).

Yaşayarak öğrenme etkinliğini yaptırıyorum. Bilgiyi dramatize ettiriyorum. Örneğin ses bilgisi somut örneklerin dışında dramatize ettirerek ya da karikatürize ettirerek anlatıyorum. Öğrenci daha kolay ve eğlenerek öğreniyor (Ö65).

Tablo 21'e göre öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla karikatür yorumlama, görsel okuma etkinliklerine başvurdukları görülmektedir. Örneğin Ö67 bu konudaki etkinliğini aşağıdaki şekilde paylaşmıştır:

Derslerimde görsel materyallerden sıkça yararlanırım. Örneğin bir karikatür ile sınıfa girip o karikatür hakkında yorumlamalar yapmalarını istiyorum öğrencilerden. Ayrıca görsel okumaya yönelik bir görsele bakarak hikaye oluşturma gibi etkinlikler de yapmaktayız.

Öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla az da olsa okul gazetesi çıkarma, şiir kompozisyon yarışmaları gibi etkinlikler düzenledikleri de görülmektedir.

Örneğin Ö31 bu konuda yaptığı etkinlikleri şu şekilde açıklamıştır:

Öğrencilerin aktif olarak katkıda bulundukları hatta zamanla tamamen kendilerinin planlayıp hazırladıkları duvar gazetesi çıkarmak, dergi çıkarmak... Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi verimi artıracaktır. Türkçe şiir, kompozisyon yarışmaları düzenlenerek öğrencilerin teşvik edilmesi sağlanmaktadır.

Mektup arkadaşlığı etkinlikleri de öğretmenlerin nadir başvurduğu ama verimli öğrenme etkinliklerinden biri olarak görülmektedir. Ö64 bu etkinliği aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

21. yüzyıl becerileri arasında sıralanan sosyal ve kültürler arası etkileşim kapsamında “mektup arkadaşlığı” etkinliği yapmıştım. Tanıdığım başka bir ilimizde görev yapan Türkçe öğretmeni arkadaşım ile öğrencileri eşleştirmiştik. Tek şartımız sosyal medya hesaplarını kullanmadan dijital adresleri paylaşmadan mektuplaşmalarıydı. Önce birbirlerini tanıdılar sonra hediyeleşmeler başlamıştı. Verimli bir öğrenme etkinliği sağlanmıştı.

Bazı öğretmenler ise bu soruya “hayır, herhangi bir etkinlik yapmadım” cevabını vermişlerdir (n=8). Programın içeriğinin ve sınıfların kalabalık oluşunun buna engel olduğunu ifade etmişlerdir:

Hayır çünkü programın içeriği ve sınıf mevcudu çok kalabalık. Öğrencileri dışarıda kontrol etmek veya sınıf içerisinde istekli katılımı sağlamak çok zor (Ö9).

Müfredat yetiştirmek ve sınıfların kalabalık oluşu nedeniyle özgün etkinliklere çok yer verilememektedir (Ö49).

Özetle öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için en çok uyguladıkları etkinlikler rol oynama/drama (n=33), yaratıcı yazma (n=29), grup çalışmaları (n=21) ve sunum yapma (n=20) etkinlikleridir. Bu etkinliklerin dışında öğretmenler deyim ve atasözleri oyun kartları (n=18), bilgi ve medya okuryazarlığına yönelik etkinlikler (n=17), altı şapkalı düşünme (n=16), gezi gözlem (n=16), kitap okuma (n=12), münazara (n=9), problem çözme (n=9) ve istasyon balık kılçığı, beyin fırtınası gibi yöntemlerle (n=9) oluşturulan etkinliklere derslerinde yer verdiklerini ifade etmiştir. Derslerde daha az yer verilen etkinliklerin ise karikatür yorumlama (n=6), okul gazetesi çıkarma (n=6), şiir kompozisyon yarışmaları (n=5) ve mektup arkadaşlığı (n=3) gibi etkinlikler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmının ise (n=8) derslerinde 21. yüzyıl becerilerini gerçekleştirmek amacıyla herhangi bir etkinlik yapmadıkları belirlenmiştir. Engin ve Arslan (2019) çalışmasında öğretmenlerin derslerinde anlatım, soru-cevap, beyin fırtınası, drama, tartışma, gösteri, sunum yapma, canlandırma, araştırma-inceleme, problem çözme, söz korusu, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme yöntem ve tekniklerine yer verdiklerini bulmuştur. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde benzer yöntem ve teknikleri kullandıkları görülmektedir. Engin ve Arslan'ın (2019) çalışmasında da öğretmenler tarafından en çok tercih edilen yöntemlerin anlatım, soru cevap, beyin fırtınası ve drama olması araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir

Türkçe dersinde öğretmenlerin en çok yer verdiği etkinliğin drama olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Kurudayıoğlu (2015) çalışmasında Türkçe dersinde drama yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı etkinlikler ile çocukların birçok yeterlikleri de

kazanacaklarını vurgulamıştır. Drama ile iletişim, yaratıcılık, eleştirel düşünme, eleştirel ve empatik dinleyebilme; dinlediklerini ve okuduklarını analiz ederek özetleyebilme, olaylar arasında ilişki kurabilme gibi becerilerin kazandırılabilceğini belirtmiştir. Drama ile kazandırılabilcek becerilerin birçok 21. yüzyıl becerisini de kapsadığı görülmektedir. Öğretmenler dramayı derslerinde kullanarak, iletişim, iş birliği, eleştirel ve empatik dinleme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi birçok beceriyi kazandırmak amacıyla derslerinde kullandıklarını belirtmiştir. Cin Şeker (2018) yazınsal metinleri çözümleme etkinliklerine ek olarak öğretmenlerin, farklı kaynaklardan bilgi toplama ve araştırma yapma, canlandırma tekniğini kullanma, metin öncesi çalışmalara ağırlık verme, kendi yaşantısı ile bağ kurma, metindeki problemlere yaratıcı çözümler bulma gibi ek çalışmalar yaptıklarını bulgulamıştır. Bu da öğretmenlerin derslerinde problem çözme, yaratıcı düşünme gibi becerilerini geliştirmek için ek etkinliklere başvurduğunu ve canlandırma (drama) yöntemini derslerinde başvurduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için derslerinde en sık kullandıklarını belirttikleri etkinliklerden biri yaratıcı yazma etkinlikleridir. Yaratıcı yazma etkinliklerinin en önemli amacı öğrencilerin sıkıcı, kendini tekrarlayan, monoton yazılar yazmak yerine özgün, akıcı, ilgi çekici bir şekilde duygu ve düşüncelerini ortaya koymalarını sağlamaktır (Temizkan, 2010). Şahin (2019) yaratıcı yazma uygulamalarının öğrencilerin bilişsel gelişimleri için önemli etkinliklerden biri olduğunu belirtmiştir. Türkçe dersi kapsamında gerçekleştirilen yaratıcı yazma uygulamalarının öğrencilerin tutumları üzerindeki etkisini meta-analiz ile belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, yaratıcı yazma etkinliklerinin öğrencilerin tutumlarını arttırma açısından orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Uygun ve Çetin(2020) 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf yazma kazanımlarının yaratıcı yazma becerisine uygunluk durumunu incelemeyi amaçlayan çalışmalarında 24 yazma kazanımından 6'sının, öğrencilerde yaratıcılığı geliştirebilecek özellikte olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin derslerinde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için kullandıkları bir diğer yöntemin ise grup çalışmaları olduğu görülmektedir. Gümüş ve Buluç (2007) iş birliğine dayalı öğrenme yaklaşımının Türkçe dersinde akademik başarıya etkisi ve öğrencilerin derse ilgisini araştırdıkları çalışmada, iş birliğine dayalı öğrenme yaklaşımı ile ders işleyen öğrencilerin bu yaklaşımla ders işlemekten hoşlandıkları ve dersi daha iyi anladıkları, grup içinde görev almaktan zevk aldıkları, derste daha aktif oldukları sonucuna ulaşmıştır. Grup çalışmalarının da öğrencilerde, iletişim, iş birliği, sorumluluk, problem çözme gibi pek çok 21. yüzyıl becerisinin geliştirilmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Türkçe öğretmenleri derslerinde 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek amacıyla, münazara, beyin fırtınası, problem çözme gibi etkinliklere yer verdikleri bulgulanmıştır. Koç Erdamar ve Bangir Alpan (2017) çalışmalarında öğretmenlerin eleştirel düşünmeyi geliştirmek için en fazla gerçekleştirdikleri öğrenme etkinliklerinin, öğrenci görüşlerini açığa çıkarma, soru sorma, beyin fırtınası, düşünme ve sorgulama çalışmaları ve tartışmalar olduğunu bulgulanmıştır. Öğretmenlerin sınıflarında uyguladıkları etkinliklerin daha çok sosyal etkileşime dayalı ve görüşlerin paylaşılmasına olanak tanıyıcı nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Türkçe öğretmenlerinin de münazara, beyin fırtınası, problem çözme gibi etkinlikler ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladıkları söylenebilir.

5. Alt Probleme Yönelik Bulgular

21. yüzyıl becerilerine Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verilme düzeyine ve becerileri kazandırıcı ölçme değerlendirme yöntemlerine ne kadar yer verdiklerine ilişkin görüşleri nelerdir? alt problemine ait bulgular sunulmuştur.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bulgular Tablo 22'de açıklanmıştır.

Tablo 22

Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	14	5,1	49	17,9	56	20,5	137	50,2	17	6,2	3,34	1,01
Yaratıcılık	14	5,1	64	23,4	48	17,6	127	46,5	20	7,3	3,27	1,06
Yenilikçilik	13	4,8	65	23,8	60	22,0	116	42,5	19	7,0	3,23	1,04
İletişim	12	4,4	52	19,0	52	19,0	133	48,7	24	8,8	3,38	1,03
İş birliği	12	4,4	47	17,2	58	21,2	133	48,7	23	8,4	3,39	1,00
Eleştirel düşünme	15	5,5	53	19,4	61	22,3	124	45,4	20	7,3	3,29	1,03
Karar verme	11	4,0	48	17,6	60	22,0	135	49,5	19	7,0	3,37	0,98
Öğrenmeyi öğrenme	14	5,1	50	18,3	69	25,3	114	41,8	26	9,5	3,32	1,04
Bilgi okuryazarlığı	12	4,4	46	16,8	67	24,5	125	45,8	23	8,4	3,37	1,00
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	13	4,8	44	16,1	64	23,4	124	45,4	28	10,3	3,40	1,28
Medya okuryazarlığı	12	4,4	43	15,8	68	24,9	125	45,8	25	9,2	3,39	1,00
Esneklik ve uyum	12	4,4	52	19,0	63	23,1	120	44,0	26	9,5	3,35	1,03
Girişimcilik	14	5,1	57	20,9	69	25,3	110	40,3	23	8,4	3,26	1,04
Öz-yönlendirme	11	4	63	23,1	59	21,6	117	42,9	23	8,4	3,28	1,03
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	11	4	45	15,0	58	21,2	137	50,2	26	9,5	3,46	0,99
Üretkenlik	13	4,8	49	17,9	66	24,2	124	45,4	21	7,7	3,33	1,01
Hesap verebilirlik	14	5,1	53	19,4	71	26,0	116	42,5	18	7,0	3,26	1,01
Liderlik ve sorumluluk alma	15	5,5	44	16,1	66	24,2	125	45,8	23	8,4	3,35	1,02

Tablo 22'ye göre Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin 56,4'ü (n=154) **problem çözme** becerisine yer verildiği görüşündeyken, %23,1'i (n=63) bu görüşe katılmamıştır. Grubun %20,5'u (n= 56) ise kararsız olduklarını belirtmiştir.

Yaratıcılık becerisinin ölçme ve değerlendirme sürecinde yer verilme durumuna ilişkin öğretmenlerin %53,8'i (n= 147) katıldığını ifade ederken, %28,5'i (n=78) katılmadıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin %17,6'sı (n=48) ise kararsızdır. Grubun dörtte birinden fazlasının yaratıcılık becerisine yer verilmediğini düşünmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %49,5'i (n=135) Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **yenilikçilik** becerisine yer verildiğini, %28,5'i (n=78) ise yer verilmediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %22'si ise (n=60)

yenilikçilik becerisinin programda yer verilme durumu konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir. Grubun yarısının yenilikçilik becerisinin programın ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer aldığını, dörtte birinden fazlasının ise yer verilmediğini düşündüğü görülmektedir.

Ankete katılan Türkçe öğretmenlerinin %57,5'i (n=157) Türkçe dersi öğretim programının ölçme-değerlendirme süreçlerinde **iletişim** becerisine yer verildiği görüşünderken, %23,4'ü (n=64) bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %19'u (n=52) ise kararsız olduklarını ifade etmiştir. Öğretmenlere göre programın kazanımlarında %76,3; içerikte %75,1, öğrenme-öğretme süreçlerinde %70 oranında yer verilen ve en çok yer verildiği düşünülen beceri iletişim iken; ölçme ve değerlendirme süreçlerinde iletişim becerisine yer verilme durumuna katılımın düştüğü görülmektedir.

İş birliği becerisi açısından durum incelendiğinde, öğretmenlerin %57,1'i (n=156) Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verildiği görüşünü desteklerken, %21,6'sı (n=59) bunun tersini düşünmektedir. Kararsızların yüzdesinin ise bu beceri için %21,3 (n=58) olduğu görülmüştür. Programın diğer öğelerinde de öğretmen görüşlerine göre en çok yer verilen becerilerden biri olan iş birliği becerisinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde de en çok yer alan becerilerden olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan öğretmenlerin %52,7'si (n=144) programın ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **eleştirel düşünme becerisine** yer verildiği düşüncesine katılırken, %24,9'unun (n=68) katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. %22,3'lük (n=61) bir grup ise kararsızdır. Grubun dörtte birinin eleştirel düşünme becerisine programın ölçme-değerlendirme süreçlerinde yer verilmediğini düşünmesi dikkate değerdir.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin %56,5'i (n=154) **karar verme** becerisine yer verildiğini düşünürken; %21,6'sı (n=59) ise bu düşünceye katılmamıştır. Öğretmenlerin %22'si (n=60) programda karar verme becerisine yer verilme durumuna ilişkin kararsızımı tercih etmiştir.

Öğrenmeyi öğrenme becerisinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer alma durumuna öğretmenlerin %51,3'ü (n=140) katıldıklarını söylerken, %23,4'ü (n=64) bu beceriye yer verilmediği görüşündedir. Öğretmenlerin yaklaşık dörtte birinin (%25,4 n=69) ise kararsız olduğu anlaşılmaktadır. Programın kazanım, içerik ve öğrenme-öğretme süreci öğelerinde olduğu gibi öğrenmeyi öğrenme becerisi ölçme ve değerlendirme öğesinde de en az yer bulan 21. Yüzyıl becerilerinden biri olmuştur.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **bilgi okuryazarlığı becerisine** yer verilme durumuna ilişkin öğretmenlerin yarıdan fazlasının %54,2'sinin (n=148) katıldığı görülürken, %21,2'si (n=58) bu görüşe katılmamıştır. Öğretmenlerin %24,5'si (n=67) ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %55,7'si (n=52) **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı** becerisine programın ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verildiği görüşüne katılırken, %20,9'u (n=47) bu görüşe katılmadıklarını belirtmiş; %23,4'ü (n=64) ise kararsızım seçeneğini işaretlemiştir.

Medya okuryazarlığı becerisinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verilme durumuna öğretmenlerin %55'i (n=150) katılırken, %20,2'si (n=55) katılmamıştır. Grubun %24,9'unun (n=68) ise kararsız olduğu tespit edilmiştir. Buna göre grubun dörtte birinin kararsız olduğu, beşte birinin ise bu görüşe katılmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden **esneklik ve uyum** becerisine programın ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verildiği görüşüne katıldığını belirtenlerin oranı %54,5 iken (n=146), bu görüşe katılmayanların oranı %23,4'dür (n=64). Öğretmenlerin %23,1'i (n=63) esneklik ve uyum becerisinin ölçme ve değerlendirme sürecinde yer aldığı konusunda kararsızdır.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **girişimcilik** becerisine yer verilme durumuna ilişkin katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum diyen öğretmenlerin toplamı %48,7 (n=133) iken; katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum

diyenlerin toplamı %26'dır (n=71). Öğretmenlerin %25,3'ü (n=69) ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Diğer becerilere göre girişimcilik becerisinin Türkçe dersi öğretim programı ölçme ve değerlendirme sürecinde yer aldığı görüşüne katılım oranının daha düşük olduğu görülmüştür.

Öz-yönlendirme becerisine Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer verildiğini düşünen öğretmenlerin oranı %52,3 (n=140) iken; bu görüşe katılmadığını ifade edenler %27,1'dir (n=74). Öğretmenlerin %21,6'sı (n=59) ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu beceriye katılım oranı da diğer becerilere oranla biraz daha düşük olmuştur.

Türkçe öğretmenlerinin %59,7'si (n=163) Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisine yer verildiği görüşünü desteklerken; %19'u (n=56) bu görüşe katılmamıştır. Ankete katılan öğretmenlerin %21,2'si (n=58) ise bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Üretkenlik becerisinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yer alma durumuna öğretmenlerin yarıdan fazlası %53,1 (n=145) katılırken; %22,7'si (n=62) katılmadığını belirtmiştir. Türkçe öğretmenlerinin %24,2'si (n=66) ise programın ölçme ve değerlendirme sürecinde üretkenlik becerisine yer verilip verilmediği konusunda kararsız olduklarını ifade etmiştir.

Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **hesap verebilirlik** becerisine diğer becerilere göre katılımın düşük olduğu (%49,5, n=134) görülmektedir. Katılmadığını belirtenlerin oranı %24,5 (n=67) iken, bu konuda kararsız olanların grubun dörtte biri (%26 n=71) olduğu verisine de ulaşılmıştır.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde Türkçe öğretmenlerinin %54,2'si (n=148) **liderlik ve sorumluluk alma** becerisine yer verildiği; %21,6'sı (n=59) yer verilmediği düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerden %24,2'si (n=66) ise bu konuda kararsız kalmıştır.

Özetle; Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme sürecinde katılma oranının en yüksek olduğu beceri %59,7 (x=3,46) ile sosyal ve kültürlerarası etkileşim, %57,5 (x=3,38) ile iletişim becerisi olarak görülmektedir. Bunu %57,1 (x=3,39) ile iş birliği, %56,5 (x=3,37) ile karar verme, %56,4 (x=3,34) ile problem çözme takip etmektedir. Katılımın en az olduğu becerilerin ise; %28,5 ile (x=3,27) yaratıcılık, %28,5 ile (x= 3,27) yenilikçilik ve %27,1 ile (x=3,28) öz-yönlendirme olduğu görülmüştür. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 18 beceriden 15'inin %50 ve biraz üzerinde katılım aldığı görülmüştür.

Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında, içerik ve öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok yer verildiği düşünülen beceri iletişim becerisi iken; ölçme değerlendirme süreçlerinde %59,7 (x=3,46) ile sosyal ve kültürler arası etkileşim olduğu görülmüştür. Ölçme değerlendirme süreçlerinde iletişim becerisinin yer verilme durumu bakımından %57,5 (x=3,38) ile 2. sıraya düştüğü görülmektedir. Türkçe dersi öğretim programında 21. yüzyıl becerilerinden en az yer bulduğu düşünülen becerilerin ise kazanımlarda hesap verebilirlik (%32), içerikte hesap verebilirlik (%28,2), öğrenme-öğretme süreçlerinde öz-yönlendirme (%34,8), ölçme değerlendirme süreçlerinde ise yaratıcılık (%28,5) ve yenilikçilik (%28,5) becerileri olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 23'te öğretmenlerin, 21. yüzyıl becerilerini kazandırıcı ölçme ve değerlendirme etkinliklerine ne kadar yer verdiklerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 23

21. Yüzyıl Becerilerini Kazandırıcı Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerine Ne Kadar Yer Verdiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		X	S
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Problem çözme	14	2,9	76	27,8	120	44,0	61	22,3	8	2,9	2,94	0,85
Yaratıcılık	14	5,1	84	30,8	112	41,0	52	19,0	11	4,0	2,86	0,92
Yenilikçilik	19	7,0	69	25,3	134	49,1	42	15,4	9	3,3	2,82	0,88
İletişim	13	4,8	71	26,0	114	41,8	61	22,3	14	5,1	2,97	0,93
İş birliği	12	4,4	77	28,2	109	39,9	66	24,2	9	3,3	2,93	0,91
Eleştirel düşünme	13	4,8	82	30,0	113	41,4	55	20,1	10	3,7	2,87	0,90
Karar verme	12	4,4	74	27,1	119	43,6	56	20,5	12	4,4	2,93	0,90
Öğrenmeyi öğrenme	15	5,5	87	31,9	111	40,7	48	17,6	12	4,4	2,83	0,93
Bilgi okuryazarlığı	15	5,5	73	26,7	121	44,3	51	18,7	13	4,8	2,90	0,92

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	14	5,1	77	28,2	120	44,0	49	17,9	13	4,8	2,89	0,92
Medya okuryazarlığı	12	4,4	94	34,4	107	39,2	46	16,8	14	5,1	2,83	0,93
Esneklik ve uyum	14	5,1	88	32,2	110	40,3	51	18,7	10	3,7	2,83	0,91
Girişimcilik	16	5,9	83	30,4	118	43,2	48	17,6	8	2,9	2,81	0,89
Öz-yönlendirme	12	4,4	87	31,9	109	39,9	57	20,9	8	2,9	2,86	0,89
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	11	4,0	75	27,5	123	45,1	51	18,7	13	4,8	2,92	0,90
Üretkenlik	15	5,5	79	28,9	118	43,2	51	18,7	10	3,7	2,86	0,90
Hesap verebilirlik	20	7,3	88	32,2	103	37,7	52	19,0	10	3,7	2,79	0,95
Liderlik ve sorumluluk alma	14	5,1	83	30,4	109	39,9	58	21,2	9	3,3	2,87	0,91

Tablo 23'e göre öğretmenlerin derslerinde **problem çözme** becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme etkinliklerine; %25,2'sinin (n=69) çok ve tam düzeyde, %44'ünün (n=120) orta düzeyde yer verdiği, %30,7'sinin (n=90) ise hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiğini belirttiği anlaşılmaktadır.

Ankete katılan Türkçe öğretmenleri Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **yaratıcılık** becerisine yönelik etkinliklere çok ve tam düzeyde (%23'ü n=63) yer verdiğini; %35,9'u (n=98) öğretmenin hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin %41'i ise (n=112) ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yaratıcılık becerisine yönelik etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %18,7'si (n=51) **yenilikçilik** becerisine ilişkin ölçme-değerlendirme etkinliklerine çok ve tam düzeyde; %32,3'ü (n=88) hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiği görüşünde iken; %49,1'i (n=134) orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde öğretmenlerin en çok yer verdiklerini belirttikleri beceri olan **iletişim** becerisi için; öğretmenlerin %27,4'ü (n=75) çok ve tam düzeyde, %41,8'i (n=114) orta düzeyde yer vermekte, %30,8'i (n=84) ise hiç yer vermemekte ya da az düzeyde yer vermektedir.

Öğretmenlerin %27,5'i (n=75) **iş birliği** becerisine yönelik etkinliklere derslerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünürken, %32,6'sı (n=89) hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir. %39,9'u (n=109) ise orta düzeyde yer verdiği görüşündedir.

Eleştirel düşünme becerisine ilişkin etkinliklere Türkçe öğretmenlerinin %23,8'i (n=65) ölçme ve değerlendirme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiği görüşünderken, %34,8'i (n=95) hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiği düşüncesindedir. %41,4'ü (n=113) ise eleştirel düşünme becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme etkinliklerine orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin %24,9'u (n=68) derslerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **karar verme** becerisine yönelik etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiğini belirtirken; yaklaşık üçte biri oluşturan grup %31,5 (n=86) hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin %40,7 (n=111) ise karar verme becerisine yönelik etkinliklere ölçme ve değerlendirme süreçlerinde orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir.

Derslerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **öğrenmeyi öğrenme** becerisine yönelik etkinliklere öğretmenlerin %22'si (n=60) çok ve tam düzeyde, %40,7'ı (n=111) orta düzeyde, %37,4'ü (n=102) ise az düzeyde yer verdiğini ya da hiç yer vermediğini belirtmiştir. Grubun üçte birinden fazlasının öğrenmeyi öğrenme becerisine yönelik etkinliklere hiç yer vermediği ya da az yer verdiği kanısında olması dikkate değerdir.

Araştırmaya katılan 273 Türkçe öğretmenin %23,5'i (n=64) **bilgi okuryazarlığı** becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme etkinliklerine çok ve tam düzeyde yer verdiğini ifade ederken %32,2'si (n=88) hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiğini belirtmiştir; %44,3'ü (n=121) ise orta düzeyde yer verdiğini düşünmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin %44'ü (n=120) ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığını** becerisine ilişkin etkinliklere orta düzeyde yer verdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin %22,7'si (n=62) ise çok ve tam düzeyde yer verdiğini

ifade ederken; %23,3'ü (n=91) ise hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiği düşüncesindedir.

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **medya okuryazarlığı** becerisine yönelik etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiğini ifade eden öğretmenlerin toplamı %21,9 (n=60) iken, hiç ve az düzeyi işaretleyen öğretmenlerin toplamı %38,8'dir (n=106). Öğretmenlerin %39,2'si (n=107) ise bu beceriyi kazandırıcı etkinliklere ölçme ve değerlendirme süreçlerinde orta düzeyde yer verdiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin üçte birinden fazlasının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde medya okuryazarlığı becerisine yeterince yer vermediğini düşünmesi dikkat çekicidir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %40,3'ü (n=110) ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **esneklik ve uyum** becerisine orta düzeyde yer verdiğini düşünürken; %22,4'ü (n=61) çok ve tam düzeyde yer verdiği; %37,3'ü (n=102) ise hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiği görüşündedir.

Girişimcilik becerisine; Türkçe öğretmenlerinin %20,5'i (n=54) ölçme ve değerlendirme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini ifade ederken, %36,3'ü (n=99) ise hiç yer vermediği ya da az yer verdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin %43,2'si (n=118) ise orta düzeyde yer verdiklerini düşünmektedir. Öğretmenlerin üçte birinden fazlasının ölçme değerlendirme süreçlerinde girişimcilik becerisine hiç yer vermemesi ya da az düzeyde yer verdiğini belirtmesi dikkat çekmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin %23,8'i (n=65) derslerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **öz-yönlendirme** becerisine yönelik etkinliklere çok ve tam düzeyde yer verdiği görüşünderken; %36,3 (n=99) gibi önemli bir bölümü hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini belirtmiştir. %39,9'u (n=109) ise orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin üçte birinden fazlasının öz-yönlendirme becerisine ölçme ve değerlendirme süreçlerinde hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini ifade ettiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %23,5'i (n=44) ölçme ve değerlendirme süreçlerinde **sosyal ve kültürler arası etkileşim** becerisine çok ve tam düzeyde yer verdiği görüşündeyken; %31,5'i (n=86) hiç yer vermediği ya da az düzeyde yer verdiği düşüncesindedir. Ankete katılan öğretmenlerin %45,1'i (n=123) ise orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir.

Üretkenlik becerisine ölçme ve değerlendirme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünen öğretmenlerin yüzdesi %22,4 (n=61) iken; hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini ifade edenler %34,4'tür (n=94). Öğretmenlerin %43,2'si (n=118) ise orta düzeyde yer verdiği düşüncesindedir.

Öğretmenlerin %22,7'si (n=62) **hesap verebilirlik** becerisine ölçme ve değerlendirme süreçlerinde çok ve tam düzeyde yer verdiğini düşünürken, %39,5'i (n=108) hiç yer vermediği ya da az yer verdiği görüşündedir. %37,7'si (n=103) ise orta düzeyde yer verdiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin üçte birinden fazlasının hesap verebilirlik becerisinin ölçme değerlendirme süreçlerinde hiç yer vermediğini ya da az düzeyde yer verdiğini düşünmesi dikkat çekicidir.

Liderlik ve sorumluluk alma becerisine ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin %24,5'i (n=67) çok ve tam düzeyde yer verdiğini belirtirken; %35,5'i (n=97) "hiç ve az" seçeneklerini işaretlemiştir. Öğretmenlerinin %39,9'u (n=109) ise orta düzeyde yer verdiği görüşündedir.

Tablo 24'te öğretmenlere göre 21. Yüzyıl becerilerine programda yer verilme ve öğretmenlerin kendi derslerinde yer verme durumları özetlenerek gösterilmiştir.

Tablo 24

Öğretmenlere Göre 21. Yüzyıl Becerilerine Programda Yer Verilme ve Öğretmenlerin Kendi Derslerinde Yer Verme Durumları- Özet Tablo

Programda yer verilme durumu	YETKİNLİK, AMAÇ VE KAZANIMLAR	İÇERİK	ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜREÇLERİ	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ
------------------------------------	-------------------------------------	--------	----------------------------------	--

EN ÇOK	İletişim, eleştirel düşünme, karar verme	İletişim, iş birliği, problem çözme	Eleştirel düşünme, üretkenlik, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme	Öğrenmeyi öğrenme, medya okuryazarlığı, yaratıcılık, öz yönlendirme
EN AZ	Yenilikçilik, iş birliği, Medya okuryazarlığı	Eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı	Hesap verebilirlik, liderlik, yenilikçilik, esneklik ve uyum	İletişim, iş birliği, bilgi okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk alma
Öğretmenlerin kendi derslerinde yer verme durumu	KAZANIMLARDA GERÇEKLEŞME	ÖĞRETMENLERİN KENDİ DERSLERİNİN İÇERİĞİNDE	21. YÜZYIL BECERİLERİNİ GELİŞTİRİCİ ETKİNLİKLER	21. YÜZYIL BECERİLERİNİ KAZANDIRICI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİ
EN ÇOK	İletişim, işbirliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim	İletişim, iş birliği, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	İletişim, işbirliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim	İletişim, işbirliği, problem çözme
EN AZ	Yaratıcılık, hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme	Öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme, hesap verebilirlik	Hesap verebilirlik, esneklik ve uyum, öz yönlendirme	Hesap verebilirlik, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum

Tablo 24'e göre özetle, öğretmenler; ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinden en çok iletişim, iş birliği, problem çözme becerilerine yönelik ölçme-değerlendirme etkinliklerine yer vermektedirler. Öğretmenlere göre kazanımlarda gerçekleşme düzeyi en yüksek olan becerilerden olan iletişim ve iş birliği becerileri, öğretmenlerin derslerinin içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme süreçlerinde de en çok yer verdiği beceriler olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin ölçme değerlendirme süreçlerinde en az hesap verebilirlik, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum ile öğrenmeyi öğrenme becerilerine yönelik etkinliklere yer verdikleri bulunmuştur. Bu sonucun da kazanımlar, içerik, öğrenme ve öğretme süreçlerindeki bulgularla benzerlik gösterdiği görülmektedir. 21. yüzyıl becerilerine ölçme ve değerlendirme süreçlerinde orta düzeyde yer verdiğini ifade eden öğretmenlerin yüzdesi %37,7 ile %49,1 arasında değişmektedir.

Türkçe dersi öğretim programının dört boyutunda 21. yüzyıl becerilerinin yer verilme durumu genel olarak değerlendirilecek olursa; Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında ve içeriğinde 18 becerinin 17'sinde %50 ve üzeri oranda katılıyorum seçeneği işaretlenmiştir. Öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenler 18 becerinin tamamında %50 ve üzeri katılıyorum düşüncesindeyken; ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 18 beceriden 15'inin %50 ve üzeri katılım aldığı görülmüştür. MEB öğretim programlarının amaçlarında “Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevî değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak” ifadesi geçmektedir (MEB, 2018). Bu temel düzey beceri ve yetkinlikler ise, öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olarak tanımlanmıştır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir (MEB, 2018, s. 4-5). Milli Eğitim Bakanlığı bütün derslerde yetkinlikler başlığı altında öğrencilerin kazanması gereken ortak becerilere yer vermiştir. Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından öğretmen görüşlerine göre incelendiği bir çalışmaya rastlamamakla beraber, Çolak (2018) fen bilgisi dersini 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirdiği çalışmasında öğretmenlerin yarıdan fazlasının fen bilimleri dersinin kazanımlarının 21. yüzyıl beceri ile uyumlu olduğunu düşündüğünü, içeriğin, yöntem ve tekniklerin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada etkili olduğunu, fen bilimlerinde kullanılan değerlendirme yöntemleriyle 21. yüzyıl becerilerinin ölçülebileceği görüşünde olduğunu bulmuştur. Çolak (2018)'ın çalışması, araştırmanın bulgularını öğretmen görüşleri bakımından desteklemektedir.

Öğretmen görüşlerinin doküman analizine göre karşılaştırması yapıldığında, genel amaçlarda ve içerikte öğretmen görüşlerinin doküman analizi sonuçlarını desteklediği anlaşılmaktadır. Öğrenme öğretme süreçlerinde doküman analizine göre eleştirel düşünme, üretkenlik, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme becerileri programda en çok yer verilen beceriler iken; öğretmenler iletişim, işbirliği, problem çözme becerilerine en çok yer verildiğini düşünmektedir. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde doküman analizine göre programda en çok yer verilen beceriler öğrenmeyi öğrenme, medya okuryazarlığı, yaratıcılık, öz-yönlendirme iken; öğretmenlere göre sosyal ve kültürler arası etkileşim, iletişim, işbirliği, karar verme, problem çözme becerileri olarak düşünülmektedir. Doküman analizinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinde en çok yer verildiği bulgularan medya okuryazarlığı becerisinin öğretmenlere göre en az yer verilen becerilerden olması ise dikkat çekmektedir. Öğrenme öğretme süreçlerinde esneklik ve uyum, hesap verebilirlik becerilerinin ise hem doküman analizinde hem de öğretmen görüşlerinde en az yer verilen beceriler olduğu görülmüştür.

6. Alt Probleme Yönelik Bulgular

21. yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında uygulanması sırasında karşılan sorunlar nelerdir? alt problemine ilişkin bulgular Tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25

Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Gerçekleştirilmesinde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

TEMA	KODLAR	f
Kazanımlar	Kazanımların genel olması, birbirini tekrarlaması ve güncel olmayışı	12
	Kazanım sayısının fazla olması	11
	Kazanımların sınıflara dengeli dağıtılmaması	10
	Kazanım- sınav sistemi uyumsuzluğu	8
	Kazanımda hedeflenenlerin uygulamada gerçekleşmemesi	6

	Ara toplam	47
İçerik	Metinlerin içerikleri ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmaması	31
	Metinlerin ilgi çekici olmaması	31
	İçeriğin yetersiz olması	15
	İçeriğin çok yoğun olması	14
	Metinlerin iyi ve kaliteli örnekler olmaması	6
	Zamanın yetersiz olması	6
	İçeriğin kazanımlarla uyumlu olmaması	4
	Okuyarak yorum yapılamaması	3
	Ara toplam	110
Öğrenme- öğretme süreçleri	Beceriler konusunda öğrencilerin hazırbulunuşluğundan kaynaklanan sorunlar	53
	Fiziki alt yapı, materyal ve zaman yetersizliği	42
	Okuma, düşünme, yorumlama ile ilgili sorunlar	29
	Etkinliklerle ilgili sorunlar	25
	İlgi ve motivasyon eksikliği	11
	Öğrencilerdeki internet ve teknoloji bağımlılığı	10
	Öğrenci motivasyonu ve ilgi ile ilgili sorunlar	6
	Öğretmenlerin programda yer alan yöntem ve teknikleri uygulama düzeyleri	4
	Yabancı uyruklu öğrencilerin sisteme dahil edilmesinden dolayı öğrenciler arasında uyum ve disiplin sorunu yaşanması	2
	Ara toplam	182
Ölçme- değerlendirme süreci	Sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmayışı	34
	Çeşitli yetersizlikler (materyal, zaman, soru eksikliği)	15
	Değerlendirme ölçütlerinin yeterince net olmaması	7
	Not kaygısı	6
	Derslerden kalmanın olmaması	4
	Yenilikçi değerlendirme süreçlerinin olmaması	3
	Ara toplam	69

Tablo 25'e göre kazanımların gerçekleştirilmesinde en çok karşılaşılan sorun kazanım sayılarına yöneliktir. Öğretmenlerin bazıları kazanım sayısının fazla olduğunu (n=11), bazıları sınıflara dengeli bir şekilde dağıtılmadığını (n=10) ifade etmiştir. Örneğin;

Kazanımlar bazı sınıflarda çok yoğunken, bazı sınıflarda yetersiz. (Ö13)

Kazanımlar sürekli birbirini tekrarlayan nitelikte. (Ö45)

Kazanımların çok genel olması, kalıplaşmış olması, güncel olmayışı, bölgesel sorunları içermemesi, beceriye yönelik olmayışı (n=12) kazanımlarla ilgili görülen sorunlardandır. Bu görüşlere örnekler aşağıda verilmiştir:

Neyin ne kadar verilmesi gerektiği ile ilgili yetersiz açıklama olması (Ö50)

Kazanımların güncel olmayışı (Ö39).

Kazanımların yüzeysel olması (Ö28).

Kazanımlar bölgesel sorunları içermiyor (Ö33).

Öğretmenler kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaşılan sorunlardan birinin de kazanımlar ile sınav sisteminin uyumsuz olmasından (n=8) kaynakladığını düşünmektedir.

Bu görüşlere örnekler aşağıda verilmiştir:

Kazanımlar merkezi sınav sisteminde sorulan sorularla uyumlu değil (Ö4).

Sınavlarda test soruluyor ama kazanımlarda öğrencilerin daha üst düzey becerileri gerçekleştirmesi bekleniyor (Ö7).

Kazanımların hiçbiri eleştirel okumaya yönelik değil. Mantık muhakeme soruluyor ama kazanımlarda net değil. Öğrencilere edebi zevk aşılama amaçların çok gerisinde (Ö41).

Kazanımlarla ilgili olarak öğretmenler kazanımların yeterince uygulanabilir olmadığını düşünmektedir. Örneğin Ö8 ve Ö3 düşüncesini şu şekilde dile getirmiştir:

Kazanımda hedeflenenler uygulamada ne yazık ki gerçekleştirilemiyor (Ö8).

Kazanımlar uygulamaya dönük değil (Ö3).

Özetle kazanımların gerçekleştirilmesinde öğretmenler en çok kazanımların genel olması, birbirini tekrarlaması ve güncel olmayışını (n=12) sorun olarak görmektedir. Kazanımların sınıflara dengeli dağıtılamaması (n=10), kazanım sayısını fazla olması (n=11), kazanımlarla sınav sisteminin uyumsuz olması (n=8) ve kazanımda hedeflenenlerin uygulamada gerçekleşmemesi (n=6) kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları sorunlardır.

Tablo 25'e göre içeriğin uygulanması sırasında öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunlar, metinlerin ilgi çekmemesi (n=31) ve metinlerin içerik ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmamasıdır (n=31). Metinlerle ilgili sorun olduğunu belirten öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

İçerik ilgi çekici ve 21. yüzyıl becerilerini kavratmaya yönelik değil (Ö10).

Metinlerin içerikleri ve uzunlukları yaş gruplarına uygun değil (Ö17).

Dinleme ve konuşma alanları yaratıcı olarak düzenlenmemiş. Noktalama ve yazım kuralları sınırlayıcılık tam değil. Öğrenci yaş seviyeleri hiç düşünülmemiş (Ö5).

Bazı metinler çok uzun, öğrenci okurken sıkılıyor. Sonuna geldiğinde başını unutmuş oluyor. (Ö11)

İçerik sınıflara göre dengesiz az veya çok olarak farklılık gösteriyor (Ö4).

Türkçe kitabındaki okuma metinlerinin uzun olması (Ö31, Ö39, Ö54).

İçeriğin çok yoğun olduğu (n=14); zamanın az olduğu, metinlerin beceriyi kazandırma konusunda yetersiz olduğu (n=15) ile ilgili öğretmen ifadelerine rastlanmıştır.

Öğretmenlerden bazıları (n=6) seçilen metnin, türünün iyi ve kaliteli örneği olmadığı görüşündedir.

Metnin içeriği ile kazanımın içeriğinin uyuşmaması (Ö1).

Seçilen örnek metinler, türünün iyi ve kaliteli örnekleri değil (Ö24).

Müfredatın içerdiği konularla günlük sorunlar tam olarak ifade edilemiyor (Ö48).

Kitapların içeriği bazen öğrencilerin seviyesine düşük gelebiliyor (içinde herhangi bir metin) veya ilgilerini çekmiyor (Ö45).

Kazanımları kavratacak metinlerin bazen yetersiz olması (Ö3).

Güncelle desteklenmediği alanlarda soyut kalıyor. Özellikle günümüzde yaşatılmaya çalışılan milli değerlerin canlandırılması ve bunların öğrenciler tarafından anlamlandırılmasının teknoloji ile desteklenmemesi (Ö37)

Kitaptaki metinler, günlük hayatla ilişkili. Sosyal yaşamı, birlik beraberliği vb. öne çıkarıyor.

Ancak sanatsal metinler az. Bu durum yaratıcılıklarını olumsuz etkiliyor. (Ö26)

Öğretmenlere göre içerik uygulanırken karşılaşılan sorunları özetlemek gerekirse, metinlerin içeriklerinin ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmaması ve ilgi çekici olmaması, ayrıca metinlerin türünün iyi ve kaliteli örneklerinden seçilmemiş olması, içeriğin çok yoğun olması ve zaman yetersizliği, içeriğin kazanımlarla uyumsuz olmasıdır.

Tablo 25'e göre öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok öğrencilerin hazır bulunuşluğundan kaynaklanan sorunları vurguladıkları (n=53) görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin en çok eleştirel düşünme becerisini kazanma konusunda sıkıntıları olduğunu, problem çözme becerilerinde, öğrenmeyi öğrenmede zorlandıklarını, yaratıcılık becerilerini geliştiremediklerini, yeterince üretken olmadıklarını, yazdıklarını paylaşmaktan hoşlanmadıklarını ve iletişim eksikliği yaşadıklarını belirtmektedir. Öğrencilerin hazırbulunuşluğunun düşük olması öğretmenler tarafından öğrenme- öğretme süreçlerinde becerileri kazandırıcı etkinlikleri uygulamayı güçleştiren unsurlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Bazı öğretmenlerin görüşlerinden alıntılar aşağıda verilmiştir:

Öğrenciler bilişsel düzeyde hazır gelmiyorlar (Ö31).

Öğrenciler bir önceki yılda öğrenilen bilgileri unutarak geliyorlar (Ö13).

Ortaokula gelen öğrencilerin iyi okuma yazma alışkanlıklarının olmaması (Ö16).

Eleştirel düşünme ve sorgulama, karar verme ve günlük hayatta bilgileri uygulayabilme; öğrenciler bu kazanımları almada sorun çekiyor çünkü kitap okumayı kendilerine külfet olarak görüyor (Ö2).

Eleştirel düşünme, problem çözme kazanımlarında öğrenciler yeniliklere kapalı ya da düşüncelerini ifade etmekte yetersiz kalabiliyor (Ö7).

İletişim eksikliği, yaratıcılık problemlerinin olması, özgür ortamın olmaması (Ö43).

İş birliği yapma konusunda öğrenciler isteksiz ve uyum problemi yaşıyor. İletişim becerilerinde zayıflar (Ö37).

Öğrencilere karar verebilme, derste öğrenme kazanımlarını vermede başarılı olamadığımızı görüyorum (Ö26).

Öğrencilerin yaratıcılık becerileri zayıf her şeyin önüne hazır konmasını isteyen bir nesil var. Eleştirel düşünemiyorlar. Birbirleriyle iletişimleri sağlıklı (Ö21).

Eleştirel düşünme becerisini kazandırmakta zorlanıyoruz. Yeterli düzeyde üretken değiller (Ö44).

Üretkenlik, hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma konusunda yetersizlik olması (Ö43)

Yaparak yaşayarak öğrenme konusunda sıkıntı yaşamaktayız. (Ö42)

İş birliği ile yapılan etkinliklerde öğrenciler bencil ya da gruba aykırı hareket ederek dikkat çekmeye çalışıyorlar. (Ö7)

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan ikinci problem ise fiziki alt yapı, materyal, zaman gibi çeşitli yetersizliklerin olmasıdır (n=42).

Okulumuz şartlarına göre mevcutlarımız çok olduğu için öğrenme süreci etkin olarak ilerleyemiyor. Ders içinde her etkinlik yetiştirilemiyor (Ö34).

Sınıfların mevcutlarının yüksek olması, fiziki yetersizlikler süreci istediğiniz biçimde şekillendirmenizi engelliyor (Ö3).

Sınıfların kalabalık olması kazanımların gerçekleştirilmesini engelliyor (Ö32).

Öğrenme öğretme sürecinin sınıfla sınırlı kalması (Ö40)

İçerik öğrenme ve öğretme sürecini kısırlaştırıyor. O kadar yoğun ki hiçbir stratejiyi uygulayamıyoruz (Ö4).

Özellikle yazılı ve sözel anlatımlarda süre yeterli olmuyor (Ö50).

Eba'da dinleme metinlerinin tamamının olmaması büyük sorun çıkarıyor. Kılavuz kitabımız da yoktu bu sene (Ö23).

Öğretmenlere göre, öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan bir diğer sorun ise okuma, düşünme, yorumlama ile ilgili problemlerdir (n=29). Öğretmen görüşlerinden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır:

En büyük sorunumuz öğrencilerin okuma-anlama-yorumlama süreçlerinde başarısız olması (Ö27).

Düşünme, ifade etme becerisinin “yetersiz” oluşu (Ö8).

Öğrenciler ortaokul öğrencileri olmalarına rağmen ilkokuldan okumayı öğrenmeden mezun oldukları için, 5.6.,7.,8. sınıf farkı olmaksızın çoğu okuma güçlüğü yaşıyor. Ortaokulda öğrencilere okuma-yazma öğretmek zorunda kalıyoruz (Ö16).

Öğrenme daha çok bilgi, kavrama basamaklarında gerçekleşiyor. Analiz, sentez değerlendirme aşamalarında sorunlar yaşanıyor. (Ö55)

Ezbere dayalı öğrenme öğrencide öğrenmenin kalıcılığını engelliyor (Ö1).

Etkinliklerle ilgili sorun olduğunu belirten öğretmenlerin sayısı 26'dır. Etkinliklerin sıkıcı, basit olduğu, tekrara düştüğü, uzun olduğu yönünde öğretmen görüşlerine rastlanmıştır.

Etkinlikler ilgili sorunlara örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Etkinlikler sıkıcı (Ö25, Ö26, Ö35).

Etkinlikler uzun (Ö28).

Mevcut etkinlikler bilgiyi ölçmeye yönelik. Araştırma, iş birliği, liderlik, öğrenmeyi öğrenme geriplanda kalıyor. (Ö10)

Öğretmenlere göre, öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan bir diğer sorun ise öğrencilerde ilgi ve motivasyonun düşük olmasıdır (n=11).

Dikkatini çekecek şekilde güncellik ve yaşamda kullanılabilirlik açısından eksik gördükleri için konulara ilgisiz kalınıyor (Ö29).

Dersin yaşayan bölümleri ön planda tutulmıyor. Ders sıkıcı geçiyor, zevkle ders işlenen sınıflar gnelde başarı düzeyi yüksek sınıflar. Bu tür sınıfların sayısı oldukça az. Yorum ve görüş bildiremiyorlar (Ö7).

En büyük sorun tembelliği alışkanlık haline getirmiş, aktif olmayan, sürece katılmak istemeyen öğrenciler (Ö4).

Öğrenciler derse katılımda isteksiz. Sınıf mevcutları çok. Öğrencilerin algı ve dikkat seviyeleri çok düşük. (Ö9).

Öğrencilerin yeterince istekli olmamaları ve kolayca kaçma eğilimi (Ö10). Öğrenme- öğretme süreçlerinde karşılaşılan bir diğer sorunun ise internet ve teknoloji ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır (n=10). Örneğin bir öğretmen “teknoloji çocuklarına kazanımları uygulamak çok zor” (Ö22) diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Öğrencilerde teknoloji bağımlılığının olduğu, internetin bilgi alma dışında farklı amaçlarla kullanıldığı, etkinliklerin cevaplarının internette olması öğretmenlerin internet ve teknolojiyle ilgili yakındıkları sorunlardandır.

Öğretmenlerin bazıları kazanımları yeterli gördüğünü ancak beceriye yönelik etkinlik sayısının az olduğunu ifade etmiştir. Örneğin;

Burada belirtilen beceriler kazanımlarda verilmiş ama öğrenme-öğretme sürecinde yeterli etkinlik olmadığı için pekiştirilemiyor (Ö30).

Türkçe dersindeki kazanımları yeterli buluyorum (Ö31).

Kazanımlarda hedeflenenler uygulamada gerçekleştirilemiyor (Ö24).

Öğretmenlerin yöntem ve teknikleri uygulama konusunda eksiklikleri olduğu, yabancı uyruklu öğrencilerin sisteme dahil edilmesi de sık olmasa da yaşanan problemler arasında görülmektedir.

Öğretmenlerin programda yer alan yöntem ve teknik kullanımında eksiklikleri var (Ö32).

Yabancı uyruklu öğrencilerin sisteme dahil edilmesinden dolayı öğrenciler arasında uyum ve disiplin sorunu yaşanmaktadır (Ö19).

Özetle, öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerinde becerilerin kazandırılmasında yaşanan problemler en çok öğrenci kaynaklı problemlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini kazanma konusunda sıkıntıları olduğunu, problem çözme becerilerinde, öğrenmeyi öğrenmede zorlandıklarını, yaratıcılık becerilerini geliştiremediklerini, yazdıklarını paylaşmaktan hoşlanmadıklarını ve iletişim eksikliği yaşadıklarını belirtmektedir. Öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerinde yaşanan diğer sorunlar; fiziki alt yapı ve zaman yetersizliği, materyal eksikliği; etkinliklerin birbirini tekrarlayan nitelikte, sıkıcı, basit olmasıdır. Ayrıca öğrencilerdeki ilgi, motivasyon eksikliği ve teknoloji bağımlılığı, hazır bulunuşluğun istenen düzeyde olmaması, öğrenmeyi öğrenme becerisinin tam olarak kazanımı sağlanamadığı için üst düzey öğrenme basamaklarında sorunlar yaşanması olarak görülmektedir. Altunsöz'ün (2016) çalışmasında 4.sınıf öğrencileri eleştirel okuma becerisi ile ilgili olarak kendilerini yeterli görmektedirler. Öğretmenler de öğrencilerini eleştirel okuma becerisini kazanma noktasında yeterli görmektedirler. Ancak 4.sınıf Türkçe dersi eleştirel okuma becerilerini geliştirme ölçeği uygulandığında öğrencilerin eleştirel okuma kazanımlarını tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmıştır. Altunsöz'ün çalışmasında elde edilen eleştirel düşünme, eleştirel okuma becerisinin yeterli düzeyde kazandırılmadığı sonucu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Susar Kırmızı ve Akkaya (2009) çalışmasında Türkçe dersinde öğretmenlerin etkinlikler, materyal kullanımı, hizmet içi eğitime yönelik olarak sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Cin Şeker (2018) yazınsal metinleri çözümlemeye yönelik etkinliklere yönelik öğretmen görüşlerini incelediği çalışmasında hâlihazırda Türkçe

ders kitaplarında yer alan yazınsal metinleri anlamaya yönelik etkinliklerin yetersiz bulunduğunu, etkinliklerin metnin içeriğinden kopuk, öğrenci seviyesinin altında ve öğrencilerin hemen cevap verebilecekleri etkinlikler olduğunu, metni kavramaya yetecek sayıda ve nitelikte etkinlikler olmadığını bulgulamıştır. Bu sonuçlar da araştırma bulgularını desteklemektedir.

Tablo 25'e göre ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunların başında sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmayışı gelmektedir. (n=34) Birçok öğretmen yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerinin ölçülmesine yönelik soruların olmadığını ifade etmiştir. Bu konuda öğretmen görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ülkemizdeki sınavlar yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme vb. becerilerin ölçülmesine yönelik değil (Ö21).

Değerlendirme öğrencilerin yaratıcılığını ortaya çıkaramıyor. Problemi tespit edip, çözüm sürecini oluşturamıyor. Verilen görselleri yorumlayamıyor (Ö6).

Merkezi sınavların okuldaki sınavlarla uyumsuz olması. Yazılı sınavların ikiye indirilmesinin yanlışlığı (Ö12).

Konuşma ve yazma becerileri değerlendirilemiyor. Sınav sistemi öğrencileri kaygılandırıyor (Ö51).

İletişim becerileri, problem çözme, etkileşim vs. becerin ölçülmesinde zorlanıyoruz (Ö37).

Objektiflik için eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi kazanımlar ölçülemiyor (Ö9).

Problem çözmeye yetersiz olması, yenilikçi değerlendirme süreçlerinin olmaması (Ö43).

Öğretmenlere göre, materyal, zaman ve soru çeşitliliği konusundaki yetersizlikler (n=15) ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin değerlendirilmesini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenler bu konuda görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

İçerinin yoğunluğu değerlendirme sürecini olumsuz etkiliyor (Ö2).

Verilmek istenen iletiyi aktarmada kendi düşüncelerini ifade ve öğrendiklerini hayal gücüyle iletme konusunda zayıf kalıyorlar (Ö29).

Zaman yetersizliği (Ö11)

Sıkça yapılan değerlendirme çalışmalarının olmayışı (Ö12).

Tema sonu değerlendirme çalışmaları yeterli değil (Ö13).

Ölçütlerle ilgili sorunlara gelindiğinde ölçütlerin yeterince net olmadığı, değerlendirme formlarının fazla olması, tema sonu değerlendirme sorularının cevaplarının kitapta yer alması gibi sorunlarla ilgili görüşlere rastlanmıştır. Örneğin;

Değerlendirmede okullar arası çok büyük farklılıklar çıkıyor. Kimi okullar, yazılı ve ders içi etkinlikleri gerçekten ölçme değerlendirme amaçlı yaparken, bir çok okul, sadece not veriyor. Kazanımların kazanılması önemsenmiyor. (Ö26)

Tema sonu değerlendirme sorularının cevapları kitapta yer alıyor. Öğrenciler hiç çaba harcamadan cevaplara bakıp söylüyorlar (Ö30).

Değerlendirme formları çok fazla (Ö40).

Kimi öğrencilerde not kaygısı çok fazlayken kimi öğrencilerde de hiç bulunmaması, bazı öğretmenlerce ölçme değerlendirme sürecinde yaşanan sorunlar arasında gösterilmektedir.

Öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Ölçme değerlendirme sürecinde öğrenciler sorumluluklarının bilincinde değiller. Sınav notlarını dahi hatırlamayan öğrenciler mevcut (Ö42).

Mevcut değerlendirme sisteminde notun bağlayıcılığı kalıcı öğrenmeyi etkiliyor (Ö2).

Öğrencilerin değerlendirme sonuçlarına göre kendilerindeki eksiklikleri tamamlamamaları (Ö25).

Okuduğunu anlama yetersizliği. Öğrencilerimiz sınıfta kalma-geçme durumunu bildikleri için rahatlar (Ö31).

Ayrıca Ö45, Ö48 ve Ö50 tarafından yenilikçi değerlendirme süreçlerinin olmamasının da ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine engel olduğunu belirtilmiştir.

Kısaca öğretmenlere göre ölçme değerlendirme süreçlerinde sınav sisteminin 21. yüzyıl becerilerinin ölçülmesine yönelik olmayışı, yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerine yönelik değerlendirmelerin az olması en çok yaşanan sorunlardandır. Çolak (2018) araştırmasında fen bilgisi dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırması sonucunda, sınavda çıkacak içerik bilgisinin öğrenciler tarafından öğrenilmesi ön planda olduğu için kazandırılması hedeflenen beceri ve davranışların mevcut sistemde kazandırılmadığını ve sınav odaklı eğitim sisteminin programda

yapılması gereken süreç değerlendirmesine gölge düşürdüğünü belirtmiştir. Çemrek (2019) Liselere geçiş sınavı (2018) Türkçe sorularının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğunu değerlendirdiği çalışmada Türkçe dersinin bütünlük ilkesinden hareketle merkezi sınavlarda dinleme, konuşma ve yazma alanlarına yönelik uygulama sınavlarının yapılmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Materyal, zaman ve soru çeşitliliğinin az olması, değerlendirme ölçütlerinin net olmaması da sorun olarak görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmında not kaygısı çok fazla iken bir kısmında kaygının hiç bulunmaması, motivasyon eksikliği ve yenilikçi değerlendirme süreçlerine yer verilememesi öğretmenlerin ölçme değerlendirme süreçlerinde becerilerin uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar olarak nitelendirilmektedir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi bu araştırmada da, 21. yüzyıl becerilerinin ölçülmesine yönelik etkinliklerin sınırlı olduğu görülmektedir.

7. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Türkçe dersi öğretim programında amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen önerileri nelerdir? alt problemine ilişkin bulgular Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26

Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Önerilerine Yönelik Görüşleri

TEMA	KODLAR	f
Kazanımlar	Kazanım sayısı azaltılıp, uygulanabilirlik artırılmalı	14
	Eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık, liderlik, girişimcilik becerilerine yönelik kazanımların sayısı artırılmalı	8
	Kazanımlar her seneye dengeli bir şekilde dağıtılmalı	7
	Kazanımlar güncellenmeli	6
	Ara toplam	35
	İlgi çekici metinler kullanılmalı	35
İçerik	Metinler daha kısa ve çeşitli, renkli olmalı	16
	İçerik güncel ve nitelikli olmalı	13
	Metinler çağın hedeflerine uygun olmalı	7
	Dünya ve Türk edebiyatının güncel örneklerine yer verilmeli	6

	İçeriğin belirlenmesinde öğrenci ve öğretmen görüşleri alınmalı	5
	Milli ve manevi değerlerle donatılmış olmalı	4
	Ders kitapları sınav sistemine göre iyileştirilmeli	3
	Dersin en az bir saati yazılı anlatıma ayrılmalı	1
	Ara toplam	91
Öğrenme- öğretme süreçleri	Etkinlikler günlük hayatla ilişkilendirilebilecek, ilgi çekici nitelikte olmalı	34
	Okumaya, düşünmeye yönelik becerilere yönelik etkinliklere programda daha çok yer verilmeli, etkinliklerin niteliği artırılmalı	25
	Öğrenme öğretme ortamları sadece sınıfla sınırlı kalmamalı, öğrenme ortamları iyileştirilmeli	23
	İnternete erişim kolaylaştırılmalı ve medya kullanımı konusunda öğrenciler bilinçlendirilmeli	10
	Öğretmenlere yeni yöntem ve teknikler hakkında eğitimler verilmeli	9
	Kaynak yetersizliğinin önüne geçilmeli	5
	Aileler eğitim sürecine etkin katılmalı	4
	Öğrencilere öğrenmeyi öğrenmenin önemi kavratılmalı	4
	Öğretmen kılavuz kitapları olmalı	2
	Ara toplam	116
Ölçme ve değerlendirme süreçleri	Merkezi sınavlar yapılmalı/ süreç odaklı sınavlar yapılmalı	19
	21. yüzyıl becerilerini ölçecek sorular hazırlanmalı	15
	Değerlendirme ölçütleri net olmalı	11
	Öğretmenlere yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları konusunda eğitimler verilmeli	5
	Dinleme, anlama, yazma, gramer becerileri uygun şekilde değerlendirilmeli	3
	Ara toplam	35
Diğer	Eğitime gereken önem verilmeli	3
	Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı artırılmalı	3
	Sınıfa girmiş, okul şartlarını bilen program uzmanları ile çalışılmalı	1
	Ara toplam	7

Öğretmenlerin kazanımlara ilişkin önerileri ise kazanım sayılarının azaltılması ve uygulanabilir, günlük hayatla ilişkili kazanımların yer alması yönündedir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

Kazanım sayısının azaltılıp, uygulanabilirliğin artırılması (Ö49).

Kazanım sayısı azaltılabilir. Planda yazılan tüm kazanımları gerçekleştirdiğimiz için listenin az ve öz olması gerektiğini düşünüyorum (Ö34).

Kazanımların günlük hayatla ilişkilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum (Ö14).

Kazanımlar sınıf seviyesine uygun bir biçimde fazla tekrara başvurulmadan sarmal bir biçimde oluşturulmalıdır (Ö25).

Öğretmenler 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda geliştirilebilmesi için eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık, girişimcilik, liderlik gibi becerilere yönelik kazanımların

sayısının artırılmasını önermişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Özellikle eleştirel düşünme ve öğrenmeyi öğrenmeye yönelik kazanımlar olmalı (Ö4).

Çocukların hayata dair, beceriye, uygulamaya, yaratıcı düşünceye dair kazanımları geliştirilmelidir.(Ö3).

Öğretmenlerden bazıları da kazanımların dengeli dağıtılması gerektiği şeklinde öneride bulunmuştur:

Kazanımlar her seneye dengeli bir şekilde dağıtılmalı (Ö6, Ö9, Ö21).

Kısaca öğretmenlere göre 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda geliştirilmesi için okuma ve eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme gibi becerilere daha çok ağırlık verilmesi, kazanım sayısı azaltılıp uygulanabilirliğin artırılması gerekmektedir. Ayrıca kazanımların sınıf düzeylerine göre dengeli dağıtılması ve güncellenmesi de öneriler arasındadır. Oysa doküman analizinde her sınıf düzeyinde becerilerin birbirine yakın yüzdelerde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin; problem çözme becerisine her sınıf düzeyinde 8 kazanımla, iletişim becerisine her sınıf düzeyinde 21 kazanımla yer verilmiştir. Tablo 26'ya göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinin geliştirilebilmesi için oldukça fazla öğretmen tarafından dile getirilen öneri, metinlerin ilgi çekici, daha kısa, anlaşılır ve eğlenceli olması yönündedir. Ayrıca daha kaliteli ve öğrenci düzeyine uygun metinler seçilmesi yönünde öneriler de bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki önerileriyle ilgili örnekler aşağıda yer almaktadır:

İlgi çekici içerikler sağlanmalı. Ders kitabı EBA vs. tüm yararlanılan unsurlar geliştirilmeli.Öğrenmeye, merak etmeye, araştırmaya yönelik içerikler olmalı (Ö10).

İçerik olarak çocukların daha çok dikkatini çekecek, 21. yüzyılın niteliklerini yansıtan metinler olması gerektiğini düşünüyorum (Ö14).

Aynı metinlerin her yıl kullanılması yerine ilgi çekici, orijinal metinlere yer verilmelidir (Ö25).

Daha yenilikçi, daha kısa ve anlaşılabilir metinler hazırlanabilir. (Ö9)

Metinler daha kısa ve daha çeşitli (tür olarak) olabilir (Ö13).

Ders kitaplarına metin seçerken Türk ve Dünya edebiyatının iyi örneklerine yer verilmesi gerektiği, metin seçiminde daha kaliteli ve öğrenci düzeyine uygun metinler seçilmesi yönünde öneriler de öğrenenler tarafından ifade edilmiştir. Örneğin;

Dünya edebiyatı örneklerine daha fazla yer verilmeli, Türk edebiyatının güncel ve iyi örneklerine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum (Ö24).

Ders kitaplarına seçilen metinler Türk ve dünya edebiyatını tanımaya yönelik, estetik değerleri yüksek metinler olmalıdır (Ö35).

Daha etkili ve güçlü metinler içermeli. Metinler görsel materyallerle desteklenmelidir (Ö48).

Öğrenci seviyesine uygun 21. Yüzyıl becerilerine yönelik metinler çoğaltılabilir (Ö54).

Yaş grupları daha fazla dikkate alınmalı (Ö33).

MEB öğretmenleriyle kurulacak bir komisyon bu işi çözer. Mutfaktaki sorunu halleder (Ö34).

Milli kültüre ait içeriklerin günümüz koşullarında teknolojiyle bağdaştırılarak, öğrenciler için daha anlaşılabilir şekilde aktarılması gerektiği de Ö29 tarafından şöyle dile getirilmiştir:

Milli kültüre ait verilmek istenen bilgi ve becerilerin, değerlerin, teknolojiden hatta öğrencilerin dikkatini çekebilecek kendi yaş gruplarından kişilerle iş birliğine dayalı etkinlikler şeklinde aktarılabilir.

Özetle Tablo 26'ya göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmen önerilerinin, metinlerin ilgi çekici olması yönünde toplandığı görülmüştür. Tablo 25'te içeriğin ilgi çekici olmamasına öneri olarak Tablo 26'da öğretmenler ders kitaplarında daha ilgi çekici metinler kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Metinlerin uzun olması sorununa çözüm olarak daha kısa, çeşitli ve renkli metinlere yer verilebileceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ilgi ve yaşına hitap edecek, Türk ve dünya edebiyatının seçkin örneklerinin yer aldığı, milli manevi değerlerle donatılmış bir içerik olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kısaca becerilerin uygulamada geliştirilebilmesi için içerik seçiminde daha titiz davranılması gerektiği birçok öğretmen tarafından dile getirilmiştir.

Tablo 26'ya göre öğretmenlerin etkinliklere yönelik en önemli önerileri; etkinliklerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi ve ilgi çekici olması (n=34) şeklindedir. Bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

Öğrencilerin ilgisini artıracak farklı öğrenme ve öğretme süreçlerine yer verilmeli. Yaşayarak öğrenme modeline ağırlık verilmelidir (Ö25).

Öğrenmeyi öğrenmeye yönelik etkinlikler ve ödevler düzenlenmelidir (Ö35).

Günlük hayatla ilişkilendirilebilecek etkinlikler olmalı. Yaparak yaşayarak öğrenmeye önem verilmelidir (Ö11).

21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik bir diğer önerileri; eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme gibi becerileri kazandırmak için öncelikle okumaya önem verilmesi gerektiği yönündedir.

Öğretmenlerden bazılarının önerisi aşağıdaki gibidir:

Eleştirel okuma, anlama becerisini kazandırmak için okuma etkinliğine önem verilmelidir. (Ö18).

Kendini ifade etme becerisini okuma alışkanlığı ile oluşturabiliriz (Ö19).

Özellikle eleştirel düşünme ve öğrenmeyi öğrenmeye yönelik kazanımlar olmalı, artırılmalı (Ö20).

Düşünmeye dayalı becerilerin kazandırılması için iş birliğini geliştirmek gerekmektedir. Eleştirel düşünme, karar verme, esneklik ve uyum konusunda problem yaşamamak için öncelikle iş birliğine becerisine önem vermeliyiz (Ö43).

Çocukların hayata dair, beceriye, uygulamaya, yaratıcı düşünceye dair kazanımları geliştirilmelidir. (Ö2).

Öğrenciye test ve deneme ağırlıklı eğitim ve öğretim yerine düşünmeye dayalı etkinlikler yaptırılmalıdır. (Ö1)

Etkinlik sayısının azaltılıp etkinliklerin niteliğinin geliştirilmesi yönünde öneriler de bulunmaktadır:

Etkinlikler üst düzey öğrenme basamakları için düzenlenmelidir (Ö55).

Etkinlik sayısı az olmalı ama daha kapsamlı ve nitelikli olmalıdır (Ö53).

Etkinlikler yaratıcılık ve yorumlama yeteneklerini geliştirmelidir (Ö2).

Drama, tartışma, yorumlama, yaratıcı yazma gibi etkinlikler dersin genelini oluşturmalıdır (Ö4).

Öğrenme ortamına yönelik önerilerin de oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu öneriler fiziki koşulların iyileştirilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, öğrenmenin farklı ortamlarda da olması konularında yoğunlaşmaktadır. Öğretmenlerin öğrenme ortamına yönelik önerilerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

Türkçe dersinde sınıfların kalabalık olmasını engelleyecek tedbirler alınmalıdır (Ö32).

Becerilerin geliştirilebilmesi için öncelikle sınıf mevcutların ve fiziki koşullar istenilen ve olması gereken düzeyde olmalıdır (Ö38).

Türkçe dersliği olmalıdır (Ö39).

Öğrenme-öğretme süreci sınıf ortamıyla sınırlı kalmamalı, alanında uzman kişilerle buluşma imkanı sağlanmalı (Ö53).

Her yerde eğitim konusunda okulların, öğrencilerin desteklenmesi (Ö17).

Tarih bilinci oluşturmak adına müze, cami vb. yerlerde rehber eşliğinde gezi ve gözlem yapılmalıdır (Ö29).

Türkçe dersliği olmalıdır (Ö5).

Klasik oturma düzenine alternatif sınıf sistemleri getirilebilir (Ö28).

Öğrenme-öğretme sürecinde bir diğer dikkat çekici öneri ise öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikler konusunda bilgilendirilmesi gerektiği şeklindedir. Örneğin Ö31 “Öğretmenlerin programda yer alan yöntem ve teknikleri kullanımında eksikleri var. Hizmetiçi eğitim kurslarıyla öğretmenlerin bu durumu düzeltilebilir” demektedir.

Öğretmenlerden bazıları, öğrenme-öğretme sürecinde 21. yüzyıl becerilerini geliştirebilmek için ailelerin de sürece dahil olmasını (Ö18), velilerin de eğitilmesi gerektiğini (Ö19) düşünmektedir.

İnternet ve teknoloji ile ilgili Ö20 “Bilgi teknolojileri becerilerinin yeterli düzeyde gerçekleşebilmesi için sınırsız ve ücretsiz internet bağlantısı olmalı” şeklinde önerisini ifade etmiştir.

Toplum önünde kendi ürünlerini paylaşmaya, iletişimi güçlendirmek için küçük yaşlardan başlanması gerektiğine, drama eğitimine, medyayı doğru kullanma konusunda öğrenme etkinliklerine ağırlık verilmesi gerektiğine yönelik önerilere de rastlanmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini yansıtan örnekler aşağıda yer almaktadır:

Derslerde daha fazla medyayı kullanmalıyız, çünkü öğrenciler bunlarla daha fazla ilgileniyor. Medya okuryazarlığı diğer sınıflarda da yer almalıdır (Ö45).

Drama dersi 1. sınıftan itibaren zorunlu ders olmalıdır. Ortaokulda resim, müzik derslerinin sayısı artırılmalıdır (Ö46).

Toplum önünde kendi ürünlerini paylaşmaya yönelik etkinlikler yapılmalı (Ö15).

Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde geliştirilmesi için eğitim ortamlarını bilen program geliştirme uzmanlarıyla çalışılması gerektiği yönündeki önerisi ise dikkat çekicidir:

Eleştirilerden yola çıkarak gerçekten sınıfa girmiş, okulun, öğrencilerin neler yapabileceğini bilen, okul şartlarını bilen program uzmanları ile çalışılırsa, bu sorunların hepsi zaten çözülür. Program okulu tanıyan, ülke ve dünya gerçeklerini bilen kişiler tarafından yapılırsa daha etkili olacaktır (Ö41).

Ayrıca becerilerin gerçekleşebilmesi için fiziki koşulların dışında öğrencilerin de istekli olması, motivasyonu artırmaktadır. Örneğin Ö4 ve Ö9 bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Öğrenciler aktif ve istekli olduğunda sürecin daha sağlıklı işleyeceğini düşünüyorum (Ö4).

Eğitime istekli öğrencilerin okula gelmesi gerekir (Ö9).

Kısaca öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik önerileri; günlük hayatla ilişkilendirilecek ve ilgi çekici etkinlikler yönünde yoğunluk göstermektedir. Ayrıca öğretmenler etkinliklerin sayısının azaltılıp niteliğinin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Eğitim ortamının sınıf ve okulla kalmayıp okul dışı etkinliklere de yer verilmesi, ailelerin eğitim sürecine katılması, internet ve medya kullanımı konusunda öğrenciler bilinçlendirilmeli ve öğrenme ortamları iyileştirilmesi konusundaki öneriler dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretmenler, eğitim ortamlarını bilen program geliştirme uzmanlarıyla çalışılırsa daha etkili sonuçlar alınacağını düşünülmektedir. Aydemir ve Koç Erdamar (2018) Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimi alanında yapılan çalışmaların tematik, metodolojik ve istatistiksel yönelimlerinin dağılımlarının belirlenmesi çalışması sonucunda medya okuryazarlığı dersinin ortaokul düzeyinde de zorunlu olması önerisinde bulunmuşlardır. Günümüz çocukları medya ile çok zaman geçirmektedir. Aydemir ve Koç Erdamar (2018)’ın çalışması, öğrencilerin internet ve medya kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği konusundaki öğretmen görüşlerini desteklemektedir. Çolak (2018) Fen bilimleri dersinin öğretmen görüşlerine göre 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada etkililiğini araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin, bilimsel gezi ve bilim fuarlarına vurgu yaparak bu organizasyonların öğrencilerin pek çok becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Yani eğitim ortamının sınıf dışına taşınmasının, okul dışı etkinliklerin becerilerin gelişmesine önemli katkıları olduğu söylenebilir. Ayrıca, okulların fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve derslerde drama, tartışma, yorumlama, yaratıcı yazma gibi etkinliklere daha çok yer verilmesi ve öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikler konusunda bilgilendirilmesi ve hizmetiçi eğitimler alması önerileri de tespit edilmiştir.

Tablo 26'ya göre ölçme değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin önerileri sınav sistemine, soruların niteliğine, ölçütlere ve öğretmenlerin eğitimine yönelik olarak gruplandırılabilir. Öğretmenlerin bazıları bütün sınavların merkezi olması gerektiğini savunurken bazıları süreç ağırlıklı değerlendirmeler yapılması gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sunulmuştur:

Her sınav merkezden hazırlanmalı ve merkezden okunmalıdır(Ö9).

Tüm il veya ilçede soru havuzu oluşturulmalı, bu sorular nitelik yönünden incelenip uygulanabilir(Ö2).

Madem eleme sınavları ülke geneli oluyor. Tüm sınavların merkezler bazında ortak olması gerekir(Ö13).

Etkinliklere dayalı, süreç odaklı değerlendirme yapılmalıdır(Ö37).

Değerlendirme süreçlerinin sonuç odaklı değil, süreç odaklı olmasına dikkat edilmelidir(40).

Değerlendirmeler objektif olmalı ve sadece sonuç odaklı olmamalıdır. Sadece sınav değil süreç değerlendirmesi de yapılmalıdır(Ö25).

Daha çok proje ve yaratıcılıkla ilgili değerlendirme yaklaşımları uygulanmalıdır(Ö11).

Bir öğretmen ise bu konuda değerlendirmenin nasıl yapıldığından çok bir değerlendirme konusunda karar verilip bunun istikrarlı bir biçimde uygulanmasından yana görüşünü ifade etmiştir:

Sınav sistemlerinde karar kılıp öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin kafa karışıklığını gidermek ve önlerini görüp planlamalarına uygun sınavlar şart(Ö35).

Ö53 ise beceriler için programda ayrı bir zaman olması ve ders notunun değerlendirmeye etki etmesi gerektiğini düşünmektedir:

Öğrencilerin davranış notları içerisinde bu becerilere daha fazla yer verilebilir ve aynı ders notları gibi bu notlar da ortalamaya katılabilir(Ö53).

Bazı öğretmenler ise soruların 21. yüzyıl becerilerine yönelik hazırlanması yönünde öneride bulunmuştur. Örneğin Ö6 ve Ö1'in görüşleri şu şekildedir:

Öğrencilerin yaratıcılığını ortaya çıkaracak farklı sorular sorulmalı. Bir konuyla ilgili farklı durumlar ortaya konulmalı, öğrenci bunları yorumlayarak problemi çözecek yol bulmalıdır (Ö6).

Problem çözme, yorum yapma becerilerini ölçecek sorular hazırlanmalıdır (Ö1).

Öğretmenlerin değerlendirmede sınıf tekrarı olmasına yönelik görüşleri de dikkat çekicidir:

Öğrenci başarılı ya da başarısız olduğu zaman süreci ve sonucu bilmeli. Sınıf tekrarı başarılı olmayan öğrenciler için kesinlikle olmalı (Ö31).

Müfredatta ve planda belirlenen kazanımları edinemeyen, değerlendirme sonucu başarısız olan öğrenciler bir üst sınıfa ve kuruma geçirilmemelidir (Ö16).

Gerekli öğrenme düzeyine ulaşamayan öğrenci sınıfta bırakılmalıdır (Ö42).

Ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin uygulanmasının geliştirilmesi noktasında, öğretmenlerin yeni ölçme değerlendirme yaklaşımları konusunda eğitilmesine yönelik görüşleri tespit edilmiştir. Ayrıca değerlendirme süreçlerinde EBA tarzı programların aktif kullanılmasını destekleyen öğretmen görüşlerinin olması da dikkat çekmektedir. Bu görüşlere örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Ölçme değerlendirme ile ilgili öğretmenler eğitilmeli (Ö57)

Öğretmenlere yeni değerlendirme yaklaşımları konusunda hizmet içi eğitimler verilmesi faydalı olur (Ö21).

Değerlendirme süreçlerinde EBA tarzındaki programlar daha aktif kullanılmalı (Ö35).

Özetle, 21. yüzyıl becerilerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde geliştirilebilmesi için, öğretmenlerin bazıları bütün sınavların merkezi olması gerektiğini savunurken bazıları süreç ağırlıklı değerlendirmeler yapılması gerektiğini düşünmektedir. Bir öğretmenin değerlendirmenin nasıl yapıldığından çok bir değerlendirme konusunda karar verilip bunun istikrarlı bir biçimde uygulanmasından yana görüşü ise dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin bazıları, sınavların 21. yüzyıl becerilerini ölçmeye uygun olarak hazırlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca yeni ölçme değerlendirme yaklaşımları konusunda hizmet içi eğitimler verilmesi ve değerlendirme süreçlerinde EBA tarzı programların aktif kullanılmasını destekleyen öğretmen görüşleri de bulunmaktadır.

Yalçın (2018) çalışmasında öğretmenlere ve öğretmen adaylarına öğrencilerin sahip olması gereken 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğu ve bu becerileri ölçmede kullanabilecekleri araçlar ve yaklaşımlar hakkında eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmiş, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı sınavlarda ve okul kitaplarında yer alan madde türleri, ölçme yaklaşımları değiştikçe, öğrenci ve öğretmenlerin de yeni madde türlerinde kendilerini geliştireceğini belirtmiştir. Araştırma sonuçlarının literatürdeki diğer araştırma sonuçları ile desteklendiği görülmektedir.

Kılınç (2016) öğretmenlerin de birer içerik üreticisi olduğunu ve ağlara bağlanabilmeleri için 21. yüzyıl bilgi, medya ve teknoloji becerilerine sahip olmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Çınar (2019) öğretmen ve öğrencilerin kısaca 21. yüzyılda yaşayan

bireylerin sahip olması gereken becerilerin aynı olduğunu ve yapılan çalışmaların eğitimlerinin de bu doğrultuda şekillendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Cansoy (2018) öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında hayati rollerinin olduğunu ve okuldaki ve okul dışındaki etkinliklerle, kullandıkları yöntem ve stratejilerle bu becerilerin kazanımına yardımcı olabileceklerini belirtmiştir. Becerilerin geliştirilmesine yönelik iyi örneklerin gözlemlenmesinin, başarılı hikayelerin dinlenmesinin eğitimcilerin uygulamalarını kolaylaştırabileceğini vurgulamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgulara göre ulaşılan sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Doküman Analizine Göre Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğelerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

Türkçe dersi öğretim programında kazanım, özel amaç ve yetkinlik, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin doküman incelemesi neticesinde ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Türkçe dersi öğretim programının amaç ve kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verilmiştir. Becerilerin programın kazanımlarındaki oranı %30,4 ile %7,2 arasında değişmektedir. İletişim, karar verme, üretkenlik, eleştirel düşünme becerilerini yansıtan amaç ve kazanımlara programda oldukça fazla yer verildiği görülürken yenilikçilik, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik gibi becerileri yansıtan kazanımların sayısının diğerlerine göre az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle programda 21. yüzyıl becerilerine yer verildiği ancak bunun yeterli olmadığı söylenebilir.

- Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yeterli düzeyde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal ve kültürler arası etkileşim, iletişim, iş birliği, problem çözme, üretkenlik becerilerine yönelik konulara daha fazla yer verilirken; eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı gibi becerilere ait tema ve konu önerilerinin az olduğu tespit edilmiştir.
- 21. yüzyıl becerilerinin tamamına programın öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verildiği; ancak yeterli ve dengeli bir dağılım göstermediği saptanmıştır. Eleştirel düşünme, üretkenlik, medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme gibi becerilere diğerlerine oranla oldukça fazla yer verildiği görülürken; hesap verebilirlik, yenilikçilik, esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk alma becerilerine çok az yer verilmiştir.
- Programın doküman analizi sonucunda Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği; ancak yeterli ve dengeli bir dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. En fazla yer verilen beceriler hesap verebilirlik ve öğrenmeyi öğrenmedir. Bunun dışında programda ağırlıklı olarak yer verilen diğer becerilerin; üretkenlik, yaratıcılık, iletişim, iş birliği, medya okuryazarlığı becerileri olduğu tespit edilmiştir. Ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerileriyle ilişkilendirilme noktasında en az değinilen beceriler ise sosyal ve kültürler arası etkileşim ve liderlik ve sorumluluk alma becerileri olmuştur.

Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğelerinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme ve Gerçekleşme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ve gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerine dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Öğretmenlerin yarısından biraz fazlası 18 beceriden 17'sinde programın kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verildiğini düşünmektedir.
- Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü 21. yüzyıl becerileri iletişim, iş birliği ve karar vermedir.
- Öğretmenlere göre Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında en az yer verilen beceri hesap verebilirlik becerisidir.
- Öğretmenlerin programının kazanımlarında yer verilme durumuna ilişkin en çok kararsızlık yaşadığı beceri yine hesap verebilirlik olmuştur.
- 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda orta düzeyde gerçekleştiğini ifade eden öğretmenlerin yüzdesi %40,3 ile %55,7 arasında değişmektedir. Buna göre öğretmenlerin yarısı 21. yüzyıl becerilerinin orta düzeyde gerçekleştiğini düşünmektedir. 21. yüzyıl becerilerinin çok ve tam düzeylerde gerçekleştiğini düşünenlerin oranları ise grubun beşte birinden daha azdır.
- Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında gerçekleşme düzeyi en yüksek olan beceriler, iletişim, iş birliği, sosyal ve kültürler arası etkileşimdir.
- Gerçekleşme düzeyi düşük olan beceriler, yaratıcılık, hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz-yönlendirmedir.

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ve öğretmenlerin içerikte ne kadar yer verdiklerine ilişkin öğretmen görüşlerine dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Öğretmenler Türkçe programının içeriğinde 18 tane 21. yüzyıl becerisinden 16'sına %50 ve üstü oranda yer verildiğini düşünmektedir.
- Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde öğretmenlere göre 21. yüzyıl becerilerinden en çok yer verilenler iletişim, iş birliği, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerileridir.

- Hesap verebilirlik, üretkenlik ve öz-yönlendirme ve öğrenmeyi öğrenme becerileri öğretmenlerin içerikte en az yer verildiğini düşündükleri becerilerdir.
- Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde kendilerinin en çok yer verdikleri beceriler; iletişim, iş birliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, karar verme becerileridir. Öğretmenlerin içerikte en fazla verildiğini düşündükleri iletişim, iş birliği ve bilgi-iletişim teknolojileri becerilerine kendileri de çok yer verdiklerini, ayrıca bu becerilere ek olarak içerikte sosyal ve kültürler arası etkileşim ve karar verme becerilerine de yer verdiklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenler Türkçe öğretim programının içeriğinde öğrenmeyi öğrenme, öz-yönlendirme, hesap verebilirlik becerilerine az yer verdiklerini söylemişlerdir. Hesap verebilirlik ve öz-yönlendirme becerileri hem standart içerikte hem de öğretmenlerin uygulama sırasındaki ders içeriğinde en az yer bulan 21. yüzyıl becerileri olmuştur.

21. Yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verilme durumu ve öğretmenlerin becerileri geliştirici etkinliklere ne kadar yer verdiklerine ilişkin öğretmen görüşlerine dayalı olarak sonuçlar şunlardır:

- Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde ortalamaya bakıldığında öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü beceri kazanım ve içerikte olduğu gibi iletişim olmuştur.
- En az yer verildiğini düşündükleri beceri kazanımlarda ve içerikte hesap verebilirlik iken, öğrenme öğretme süreçlerinde en az yer verilenler öğrenmeyi öğrenme ve öz yönlendirme becerileri olmuştur.
- Öğretmenlerin en fazla iletişim, sosyal ve kültürler arası etkileşim, iş birliği becerilerine yönelik etkinlikler geliştirdiklerini düşündükleri belirlenmiştir.
- Geliştirilmesi için en az etkinlik planlanan beceriler ise; hesap verebilirlik, esneklik ve uyum, öz-yönlendirme becerileridir.

Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için sınıf içi ve sınıf dışında uyguladıkları etkinliklere ilişkin görüşleri sonucu şunlara ulaşmıştır:

- 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için en çok uyguladıkları etkinlikler rol oynama/drama, yaratıcı yazma, grup çalışmaları ve sunum yapma etkinlikleridir.
- Öğretmenler deyim ve atasözleri oyun kartları, bilgi ve medya okuryazarlığına yönelik etkinlikler, altı şapkalı düşünme tekniği, gezi-gözlem, kitap okuma, münazara, problem çözme ve istasyon, balık kılçığı, beyin fırtınası gibi yöntemlerle oluşturulan etkinliklere derslerinde yer verdiklerini ifade etmiştir.
- Derslerde daha az yer verilen etkinlikler karikatür yorumlama, okul gazetesi çıkarma, şiir/kompozisyon yarışmaları ve mektup arkadaşlığı gibi etkinliklerdir.

21. yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı ölçme değerlendirme süreçlerinde yer verilme düzeyine ve becerileri kazandırıcı ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğretmenler tarafından uygulanma düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerine dayalı olarak sonuçlar şunlardır:

- Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme sürecinde katılma oranının en yüksek olduğu beceriler sosyal ve kültürlerarası etkileşim, iletişim ve iş birliği becerisidir. Karar verme ile problem çözme becerileri de programın ölçme ve değerlendirme süreçlerinde oldukça fazla yer verilen becerilerdir.
- Öğretmenlere göre Türkçe öğretim programının ölçme ve değerlendirme ögesinde en az vurgulanan beceriler; yaratıcılık, yenilikçilik becerileri ve ile öz-yönlendirme becerileridir.
- Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uygulama düzeyi en yüksek beceriler; iletişim, iş birliği, problem çözme becerileridir. Uygulama düzeyi en düşük olan

becerilerin ise; hesap verebilirlik, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum ile öğrenmeyi öğrenme becerileri olduğu tespit edilmiştir.

- Türkçe dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme ve öğretme süreçleri ve ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenler en fazla iletişim becerisine yer verildiğini düşünmektedir.

21. Yüzyıl Becerilerinin Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının Boyutları Açısından Uygulamada Karşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

21. yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç, içerik, öğrenme öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme boyutlarında uygulama sırasında karşılan sorunlara ilişkin sonuçlar öğretmen görüşlerine dayalı olarak aşağıda verilmiştir:

- 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda gerçekleştirilmesinde öğretmenler en çok kazanımların genel olması, birbirini tekrarlaması ve güncel olmayışını sorun olarak görmektedir. Kazanımların sınıflara dengeli dağıtılamaması kazanım sayısının fazla olması, kazanımlarla sınav sisteminin uyumsuz olması ve kazanımda hedeflenenlerin uygulamada gerçekleşmemesi kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları sorunlardır.
- İçeriğin uygulanması sırasında 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunlar, metinlerin ilgi çekiciliğinin az olması, içerik ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmamasıdır.
- Öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında yaşanan problemler en çok öğrencilerin hazırbulunuşluğundan kaynaklanan problemlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini kazanma konusunda sıkıntıları olduğunu, problem çözme becerilerinde, öğrenmeyi öğrenmede zorlandıklarını, yaratıcılık becerilerini geliştiremediklerini, yazdıklarını paylaşmaktan hoşlanmadıklarını ve iletişim eksikliği yaşadıklarını belirtmektedir.

- Öğretmen görüşlerine göre; öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan sorunların bir diğeri; fiziki alt yapı, materyal, zaman gibi çeşitli yetersizliklerin olmasıdır. Ayrıca etkinliklerin basit, tekrara düşen, ilgi çekici olmayan etkinlikler olması da etkinlik kaynaklı sorunlar olarak ifade edilmiştir.
- Ölçme değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında en çok karşılaştıkları sorunların başında sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmayışı gelmektedir. Birçok öğretmen öğretim programında yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerinin ölçülmesine yönelik örnek soruların olmadığını ifade etmiştir.

Türkçe dersi öğretim programında kazanım içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen önerilerine ilişkin sonuçlar şunlardır:

- Öğretmenler kazanımlarda 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için okuma, eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme gibi becerilere daha çok ağırlık verilmesi; kazanım sayısı azaltılıp uygulanabilirliğin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca kazanımların sınıf düzeylerine göre dengeli dağıtılması ve güncellenmesi de öneriler arasındadır.
- Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik ilgi çekici, daha kısa, çeşitli ve renkli metinlere yer verilmelidir. Türkçe programı, öğrencilerin ilgi ve yaşına hitap edecek, Türk ve dünya edebiyatının seçkin örneklerinin yer aldığı, milli manevi değerlerle donatılmış bir içeriğe sahip olmalıdır. Kısaca becerilerin uygulamada geliştirilebilmesi için içerik seçiminde daha titiz davranılması gerekmektedir.
- Öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmenlerin en önemli önerileri, günlük hayatla ilişkilendirilecek ilgi çekici etkinlikler planlanması ve uygulanmasıdır. Eğitim ortamının sınıf ve okulla sınırlı

kalmayıp okul dışı etkinliklere de yer verilmesi, ailelerin eğitim sürecine katılması konusundaki öneriler de dikkat çekmektedir. Ayrıca, okulların fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve derslerde drama, tartışma, yorumlama, yaratıcı yazma gibi etkinliklere daha çok yer verilmesi gerektiği önerileri de bulunmaktadır.

- Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilebilmesi için, becerileri ölçmeye uygun güncel değerlendirme ölçeklerinin kullanılması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin bir kısmı sınavların merkezi ve objektif nitelikte olması gerektiğini savunurken bir kısmı da merkezi sınavlarla 21. yüzyıl becerini ölçmenin zor olduğunu, süreç ağırlıklı değerlendirmelere daha çok yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca değerlendirme süreçlerinde EBA tarzı programların aktif kullanılmasını destekleyen öğretmen görüşlerinin olması da dikkat çekmektedir.

Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak öneriler aşağıda sunulmuştur:

1) Uygulamaya Dönük Öneriler

- Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği görülse de yer verildiği söylenen becerilerin yüzdesi oldukça düşüktür. Bu nedenle programın kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine daha çok yer verilmelidir. Ayrıca katılımın daha düşük olduğu hesap verebilirlik, girişimcilik, yaratıcılık, yenilikçilik, öz-yönlendirme ve öğrenmeyi öğrenme gibi becerileri kazandırmak için programın kazanımları gözden geçirilerek bu becerilere yönelik daha fazla kazanım olmalıdır.

- Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde; tema ve konu önerilerinin az olduğu öğrenmeyi öğrenme, eleştirel düşünme, karar verme, medya okuryazarlığı gibi becerilere daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca öğretmen görüşlerine göre içerikte az yer verildiği düşünülen hesap verebilirlik, üretkenlik ve öz-yönlendirme becerilerine yönelik daha fazla konu olmalıdır.
- Metinler ilgi çekici ve 21. yüzyıl becerilerini kazandırıcı nitelikte olmalıdır. İçeriğin çok yoğunlaşmaması için metinler birden fazla 21. yüzyıl becerisini kapsayıcı nitelikte seçilebilir.
- 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde uygulama düzeyini yükseltmek için; uygulama düzeyinin daha az olduğu hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz-yönlendirme, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerilerini kazandırıcı, destekleyici teknolojilerin kullanımını sağlayan, sorgulama ve probleme dayalı yaklaşımları ve üst düzey düşünme becerilerini birleştiren yenilikçi öğrenme etkinlikleri çoğaltılabilir.
- Türkçe derslerinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kalem kağıt testleri yerine etkili ve biçimlendirici sınıf değerlendirmelerinin yanı sıra yüksek kaliteli standart testler de dahil olmak üzere, öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri yeterliliğini ölçen, teknolojiyle geliştirilmiş, biçimlendirici ve özetleyici değerlendirmeler yapılması sağlanabilir. Bu sayede öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini kazanıp kazanmadıkları da belirlenebilir.
- Öğretmenlere 21. yüzyıl becerileri hakkında yeterli bilgi edinme ve sınıf içinde uygulayabilmeleri için hem yeni yöntem ve teknikler hem de yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları konusunda hizmet içi eğitimler verilmelidir.

2) Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Programın boyutlarında becerileri kazandırıcı etkinliklerin uygulama düzeyinin düşük olduğu (hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz-yönlendirme, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum) becerilerin başka hangi derslerde kazandırılabilceği araştırılabilir.
- Türkçe dersinden farklı olarak sosyal bilgiler, matematik, fen bilimleri, İngilizce gibi derslerin programlarının da 21. yüzyıl becerileri arasından incelenmesi önerilebilir.
- Bu araştırmada ortaokul Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri, doküman analizi ve öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Becerilere yönelik öğrencilerin görüşlerinin de alındığı çalışmalar yapılabilir.
- Türkçe dersi öğretim programının ilkokul düzeyi, 21. yüzyıl becerileri açısından analiz edilebilir.
- Türkçe öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri yeterlilik düzeyleri ve algıları araştırılabilir.
- Araştırma Ankara ilindeki Türkçe öğretmenleri ile yapılmıştır. Farklı illerde, farklı örneklem ile çalışılabilir.

KAYNAKLAR

- American Association of Colleges and Universities. (2007). *College learning for the new global century*. Washington: AACU.
- Akçay, A. (2019). *An analysis of elt coursebooks in terms of 21st century skills: Communication, collaboration, critical thinking, creativity / İngilizce dil öğretimi ders kitaplarının 21. yüzyıl becerileri açısından analizi: İletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil, ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Akyol, A. (2011). *2005 İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretim programında eleştirel okuma*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Aldığ, E. (2016). *Öğretmen görüşlerine göre 6-8. sınıflar Türkçe dersi dinleme alanı kazanımlarının yaratıcı düşünme becerisine katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Altunsöz, D. (2016). *Türkçe dersi 4. sınıf öğretim programının öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirme açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Anagün, Ş.S. & Atalay,N., & Kılıç,Z,. & Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik

- çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 160-175.
<http://dx.doi.org/10.9779/PUJE768>
- Arı, G. (2017). Türkçe dersi öğretim programındaki (ortaokul) okuma kazanımlarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 685-703.
- Atakışi, T. (2019). *Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini esas alan bilgi okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Aydemir, S., Koç Erdamar, G. (2018). Medya okuryazarlığı eğitimi alanında yapılan çalışmaların tematik, metodolojik ve istatistiksel yönelimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(4), 1155-1166. Doi:10.24106/kefdergi.409585
- Bal, M. (2018). Türkçe dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 49-64.
- Baş, T. (2013). *Anket nasıl hazırlanır? nasıl uygulanır? nasıl değerlendirilir?* Ankara: Seçkin.
- Başpınar Yörük, N. (2013). *6. Sınıf Türkçe dersi okuma etkinliklerinde yaratıcılığı geliştirme yöntemlerinin kullanımına ilişkin bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bernier, A. N. (2015). Designing a systems based curriculum to develop 21st century sustainability literacy and communication skills. Doctoral Dissertation, Prescott College Institute of Educational Sciences, Arizona.
- Bozkurt Ş.B., Çakır, H (2016) Ortaokul öğrencilerinin 21. yüzyıl öğrenme beceri düzeylerinin cinsiyet ve sınıf seviyesine göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 69-82. <http://dx.doi.org/10.9779/PUJE757>.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş.& Demirel F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.

- Can, A. (2016). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21.yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (4), 3112-3134.
- Cemiloğlu, M. (2004). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: Aktüel.
- Ceylan, R. & Akçay, B. (2019). Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) okuryazarlığı, A.D. Öğretir & M.N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri içinde* (s. 79-93). Ankara: Pegem.
- Chalkidaki, A. (2018). A systematic literature review of 21st century skills and competencies in primary education. *International Journal of Instruction*. 11(3). 1-16. <https://doi.org/10.12973/iji.2018.1131a>
- Cin Şeker, Z. (2018). Türkçe öğretmenlerinin yazınsal metinleri anlamaya yönelik etkinlikler ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 122-137. DOI: 10.29000/rumelide.472761
- Cisco (2010). *Status Report as of January 2010*. Retrieved from https://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/citizenship/socio-economic/docs/ATC21S_Exec_Summary.pdf
- Çekin, A. & Tyler, R. (2013). Program geliştirmede spesifik yaklaşımlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 270-288. Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/issue/8756/109251>.
- Çemrek, Z. (2019) *Liselere geçiş sınavı (2018) Türkçe sorularının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 567-576.
- Çıngı, H. (1994). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi.

- Çınar, F. S. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılarının ve görüşlerinin incelenmesi (Çorum ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Çolak, M. (2018). *Ortaokul fen bilimleri dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri (Kayseri ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem.
- Direkçi, B., Akbulut S. & Şimşek, B. (2019). Türkçe dersi öğretim programı (2018) ve ortaokul Türkçe ders kitaplarının dijital okuryazarlık becerileri bağlamında incelenmesi, *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 797 – 813.
- Doğan, N. (2019). Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler içinde* (s. 167-198). Ankara: Pegem.
- Dökmen, Ü. (2004). *İletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem.
- Dulun, Ö. (2018). *Öğrencilerin bakış açısından uluslararası bakalorya diploma programına hazırlık süreci: 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek üzerine*. Doktora Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durukan, E. (2013). Öğretmen görüşleri açısından Türkçe dersi öğretim programı kazanımları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 1-14
<http://dergipark.gov.tr/ksbd/issue/16223/169903> sayfasından erişilmiştir.
- Durukan, E., Demir, E. (2017). 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin Bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 6(3), 1619-1629.
http://www.tekedergisi.com/Makaleler/1379543468_23durukan.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Eker, C. & Akar Elekoğlu A.& Kamar, P. & Kamar, M. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algılarının incelenmesi. *Ines Journal* 6(21). 26-37.

- Ekici, G., & Abide, Ö.F., & Canbolat, Y., & Öztürk, A., (2017). 21. Yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklarının analizi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 124-134.
- EnGauge. (2003). enGauge21st Century Skills. . Retrieved from https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf
- Er, O. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretim programı dinleme/izleme alanının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Erden, M. (1995). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Şafak.
- Eriş, B. (2019). *Her çocuk üstün yeteneklidir*. İstanbul: Alfa Eğitim.
- Erdoğan, Ö. (2019). *Robotik lego uygulamaların fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Fadel, C., Bialik, M. & Trilling, B. (2015). *Four dimension education. The competence learner need to succeed*. Boston: The Center For Curriculum Redesign.
- Fisher, D. R., & Bagiati, A., & Sarma, S. E. (2014), Fostering 21st century skills in engineering undergraduates through co-curricular involvement paper presented at 2014 ASEE Annual Conference & Exposition, Indianapolis, Indiana. Retrieved from <https://peer.asee.org/20514>.
- Gelen, İ, (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2); 15-29.
- Gömlüksiz, M. & Kan, A. (2007). İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programının problem çözme ve karar verme becerilerini kazandırmadaki etkililik düzeyine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (3), 51-64. <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078609> sayfasından erişilmiştir.
- Greene, J.C. (2007). *Mixed methods in social inquiry*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Griffin, P., McGaw, B.& Care, E. (2012) *Assessment and teaching of 21st century skills*. Springer.
- Güler, Y. (2019). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri öz-yeterlik algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, F. (2012). Bologna süreci ile yükseköğretimde öngörülen beceri ve yetkinlikler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 1-9. DOI: 10.5961/jhes.2012.026
- Hayran, Z. (2002). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı içeriğinin düzenlenmesine ilişkin görüşler. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Heppner, P. P. & Krauskopf, C.J. (1987). The integration of personel problem solving processes within counseling. *The Psychologist*, 15, 371-447.
- IowaCore. (2010). K-12 21st Century Skills. Retrieved from https://www.educateiowa.gov/sites/files/ed/documents/K12_21stCentSkills_0.pdf
- International Society for Technology in Education. (2016). About ISTE Retrieved from http://www.iste.org/docs/Standards-Resources/istestandards_students-2016_one-sheet_final.pdf?sfvrsn=0.23432948779836327
- Kalaycı, N., Yıldırım, N. (2020). Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Analizi (2009-2017-2019). *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 238-262.
- Karakoç Öztürk, B. (2016). Yazma becerisine ilişkin süregelen uygulamaların Türkçe dersi öğretim programı (2006) çerçevesinde değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1921-1945.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Katz, I. R. (2005). Beyond technical competence: Literacy in information and communication technology. *Educational Technology Magazine*, 45(6), 44-47.

- Kaya, S. (2017). *Lise öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin öğrenci tükenmişliği ve okul bağlılığı ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayhan, E., Altun, S. & Gürol, M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programı (2018)'nın 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 20-35. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/51093/607971> sayfasından erişilmiştir.
- Kaymakamoğlu, A. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programına ilişkin müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keleşoğlu, S. & Kalaycı, N. (2017). Dördüncü sanayi devriminin eşiğinde yaratıcılık, inovasyon ve eğitim ilişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 12(1), 69-86.
- Kennedy, J. (2018). *Student and teacher perceptions of multiliterate assignments utilizing 21 st century skills*. Master's Thesis, Gardner-Webb University Master of Arts in the Department of English, North Carolina.
- Kereluik, K., Mishra, P., Fahnoe, C., & Terry, L. (2013). What knowledge is of most worth: Teacher knowledge for 21st century learning. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 29(4), 127-140.
- Keskin, S. (2012). *İnovasyon nasıl yapılır? "yenilikçi fikir ve ürün arayanlara pratik modeller"*. İstanbul: Mavi.
- Kıbrıs, S. (2019). *Ortaokul (5-8. sınıflar) Türkçe dersi öğretim programı ve ders kitaplarında 'metin türü farkındalığı*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kivunja, C. (2014). Do You Want Your Students to Be Job-Ready with 21st Century Skills? Change Pedagogies: A Paradigm Shift from Vygotskyian Social Constructivism to Critical Thinking, Problem Solving and Siemens' Digital Connectivism. *International Journal of Higher Education*, 3, 81-91. <http://dx.doi.org/10.5430/ijhe.v3n3p81>.
- Kivunja (2015) Teaching students to learn and to work well with 21st century skills: Unpacking the career and life skills domain of the new learning paradigm. *International Journal of Higher Education*, 4(1), 1–11.
- Kılınç, H. (2016). *İçerik üreten öğrenenlerin özelliklerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Koç Erdamar, G. & Bangir Alpan, G. (2017). Eleştirel düşünme algısı: lise öğretmenleri üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62), 787-800. DOI: 10.17755/esosder.305631
- Koç Erdamar, G. (2019). Yaşam boyu öğrenme. Ö. Demirel (Ed.), *Eğitimde yeni yönelimler* içinde (s. 219-237). Ankara: Pegem.
- Korkmaz, G. & Kalaycı, N. (2019). Yükseköğretimde proje tabanlı eğitim programlarının kuramsal temelleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 2019, 236-274 DOI: 10.14812/cufej.479322
- Kurbanoğlu, S. & Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21, 81-88.
- Kurudayıoğlu, M. & Çetin, Ö. (2015). Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-19.
- Kurudayıoğlu, M. ve Özdem, A. (2015) Türkçe öğretiminde drama. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 26-40.

- Kurudayıoğlu, M. & Soysal, T. (2019). 2018 Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 483-496.
- Kuzey Amerika Online Öğrenme Kurumu (AmericanOLC), <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514436.pdf>, Erişim Tarihi: 05-07-2020
- Laughlin, T. (2014). *21 st century pedagogy: Integrating 21st century skills into literacy content in a sixth grade english classroom*. Doctoral dissertation, University of Northern Colorado Institute of Educational Sciences, Colorado.
- Marzano, R. J. & Heflebower T. (2012). *Teaching and assessing 21st century skills*. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi> ebooks/reader.action?docID=3404970&query= sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara: MEB..
- MEB. (2018). Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). Ankara.
- Menteşe, H. (2013). *Türkçe dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Aydın ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Moradi-Rekabdarkolaei, S. (2011). The comparison of ICT' literacy between teachers and students and presenting a model for development of ICT in schools. *Journal of Turkish Science Education*, 8 (4), 43-54.
- Murat, M. (2018) . *Ters yüz sınıf modelinin beşinci sınıf öğrencilerinin 21.yüzyıl becerileri ve bilimsel epistemolojik inançlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Murat, A. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri yeterlik algıları ile stem'e yönelik tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

National Research Council. (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*: National Academies Press.

OECD. (2012). Preparing teachers and developing school leaders for the 21st century lessons from around the world. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264174559en.pdf?expires=1525871538&id=id&accname=ocid43023564&checksum=C1612E76295F222EDFA279634267D51A> sayfasından erişilmiştir.

OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20>

Orhan G., D. (2016) *Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri ve 21. yy. öğreten becerileri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Ornstein, A.C. & Hunkins F.P. (2014). Program değerlendirme. A. Arı, (Çev. Ed.), *Eğitim programı, temeller, ilkeler ve sorunlar* (T. Babacan, Çev.) içinde (s. 381-442). Konya: Eğitim.

Öğretir, A.D, Şengün, G. & Özçelik, S. (2017). *Arap baharının savaş çocukları: Türkiye'deki Suriyeli çocukların sosyal uyumlarının incelenmesi*. Paper presented at İstanbul Security Conference 2017: New Security Ecosystem and Multilateral Cost, İstanbul.

Öğretir Özçelik, A.D. & Eke, K. (2019). Sosyal ve kültürlerarası beceriler. A.D. Öğretir Özçelik & M.N.Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri* içinde (s. 137- 159). Ankara: Pegem.

Özdemir, S. (2017). Ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma özyeterlikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 41-55.

Öztürk, Y. (2018). *2015 Türkçe dersi öğretim programında yer alan anlama kazanımlarının temel becerilere uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

- Paul, R. & Elder, L. (2013). Kritik düşünce. (Aslan, E & Sart, G. Çev.) Ankara: Nobel.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, (2007). İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı. Ankara.
- Rogers, C.R. (1961) On becoming a person: a psychotherapist's view of psychotherapy. Houghton Mifflin.
- Sarıtaş, B. (2019) *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Atalya.
- Schleicher, A. (2012). Preparing teachers and developing school leaders for the 21st century: Lessons from around the world. OECD Publishing, 2, rue Andre Pascal, F-75775 Paris Cedex 16, France.
- Seferoğlu, S. & Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 193-200. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7806/102380> sayfasından erişilmiştir.
- Shane, S., Locke, E. & Collins, C.J. (2012) Entrepreneurial motivation. *Human Resource Management Review*, 13(2), 257-279. <https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/articles/830/> sayfasından erişilmiştir.
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *The Academy of Management Review*, 25(1), 217-226. Retrieved July 7, 2020, from www.jstor.org/stable/259271
- Shannon, E. (2015). Achievement and 21st century skills in elementary school students. Doctoral Dissertation, Dowling College, New York.
- Sönmez V. & Alacapınar F.G. (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı.
- Susar Kırmızı & Akkaya (2009). Türkçe öğretimi programında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(25). 42-54.

- Sweet, D. (2014). Strategies california superintendents use to implement 21st century skills programs. Doctoral Dissertation , University of Southern California Faculty of the Usc Rossier School of Education, California.
- Şahin, N. (2019). Türkçe dersi kapsamında gerçekleştirilen yaratıcı yazma uygulamalarının öğrencilerin tutumları üzerindeki etkisinin meta-analiz ile incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 115-129.
- Şahin, S. (2019). *Türkçe dersi öğretim programında yer alan kök değerler açısından Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Şekerci, H. (2011). İlköğretim 4-5. sınıf Türkçe dersi öğretim programının dil bilgisi öğretimi açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Şimşek, H. (2019) *Yenilenen 5. sınıf Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının gerçekleştirilebilirliğine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri (Kocaeli ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- TEDMEM. (2020). COVID-19 Sürecinde Eğitim: Uzaktan Öğrenme, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. <https://tedmem.org/yayin/covid-19-surecinde-egitim-uzaktan-ogrenme-sorunlar-cozum-onerileri> sayfasından erişilmiştir.
- Temizkan, D. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 621-643.
- Temizkan, M. (2014). Ortaokul Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi öğretim programındaki temel beceriler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 49-72.
- Türk Dil Kurumu. (2020). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). 21st century skills: learning for life in our times. San Francisco: Jossey-Bass,
- Uluyol, Ç & Eryılmaz, S. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.

- UNESCO. (2020). COVID-19 Education Response Webinar: Distance learning strategies: What do we know about effectiveness? Synthesis report. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373350> adresinden erişildi.
- Uygun, A. (2019) *2018 Türkçe dersi öğretim programındaki yazma kazanımlarının ve ders kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı yazma becerisine uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Uygun, A. & Çetin, D. (2020). 2018 Türkçe dersi öğretim programındaki yazma kazanımlarının yaratıcı yazma becerisine uygunluğu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 1-13.
- WHO (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. <https://www.who.int/#> sayfasından erişilmiştir.
- Woods-Groves, S. (2015). The Human Behavior Rating Scale–Brief: A Tool to Measure 21 Century Skills of K–12 Learners. *Psychological Reports*, 116(3), 769–796. <https://doi.org/10.2466/03.11.PR0.116k29w0>
- Wright, E. & Lee, M. (2014). Developing skills for youth in the 21st century: The role of elite International Baccalaureate Diploma Programme schools in China. Springer *Int Rev Educ* 60, 199–216, <https://doi.org/10.1007/s11159-014-9404-6>.
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201.
- Yazçayır, N. (2015) Düşünme temelli öğrenme modelleri. Y. Budak (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri içinde* (s. 192-252). Ankara: Pegem.
- Yener, S. (2019). Girişimcilik ve benlik yönetimi. A.D. Öğretir Özçelik & M.N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri içinde* (s.119-136). Ankara: Pegem.
- Yeni, G. (2018) *21. yy becerileri eğitiminin yabancı dil öğretmenlerinin eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliklerine ilişkin algılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, E. (2016). 21. Yüzyıl becerileri kapsamında dönüşen okul paradigması. Yılmaz, E. (Ed.) *Eğitim bilimlerinden yansımalar* içinde (s. 8-11). Konya: Çizgi. https://www.researchgate.net/publication/316105245_21yuzuil_becerileri_kapsaminda_donusen_okul_paradigmasi sayfasından erişilmiştir.
- YÖK. (2011). Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi yönetmelik taslağı. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=101&duyuruid=357> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel Ayten, M & Hayırsever F. (2019). Ortaöğretim kademesinde uygulanan öğretim programlarının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2): 290-323. DOI: 10.17860/mersinefd.569193
- Zevfi, R. (2015) *Ortaokul Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi öğretim programında yer alan temel beceriler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

EKLER

Ek. 1: Anket Uygulama İzni

Ek 2: Öğretmen Görüşleri Anketi

Ek 3: Doküman İncelemesi Sırasında Yararlanılan Belirtke Tablosu

Ek. 1: Anket Uygulama İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.6916320
Konu : Araştırma İzni

04.04.2019

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) 20.03.2019 tarihli ve 9731 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Meryem BARASI'nın **"2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)"** konulu uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (5 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
04.04.2019...

Büyükçim: D. KARAGÜZEL

Tel: 0 (312) 212 36 00
Faks: 0 (312) 221 02 16

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 41a4-101e-3a63-a8a9-d8bf kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. Öğretmen görüşleri anketi

2018 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ- ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ANKETİ

Değerli Öğretmenler,

Dünyada 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğu konusunda farklı ülkelerden bilim insanları bir araya gelerek çeşitli sınıflandırmalar yapmıştır. Bu sınıflamalarda en fazla dikkati çeken beceriler “Yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme ve öğrenme, iletişim ve iş birliği, bilgi ve iletişim teknolojisi, bilgi okuryazarlığı, vatandaşlık, yaşam ve kariyer, dijital okur-yazarlık, öğrenme ve yenilik becerileri”dir. “2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir.

Bu anket, “Türkçe Dersi Öğretim Programı”nı 21. Yüzyıl becerileri açısından değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerin yer aldığı ifadeler, ikinci bölümde ise öğretim programının boyutlarına q(genel amaçlar, kazanımlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme) yönelik ifadeler ile bu boyutlara ilişkin açık uçlu sorular yer almaktadır. Program boyutları ile ilgili ifadelere ilişkin beş seçenek verilmiştir. Program öğelerinde yer alma durumu için “kesinlikle katılmıyorumdan kesinlikle katılıyorduma doğru” becerilerin gerçekleşme düzeyi için ise “hiçten tama doğru” 5’li derece kullanılmıştır. Açık uçlu soruları yanıtlamanız için ise uygun boşluklar bırakılmıştır. Lütfen ankette yer alan her boyuta ilişkin verilen ifadeleri okuyarak, size uygun gelen seçeneğin karşısındaki boşluğa (X) işareti koyunuz. Açık uçlu sorularla ilişkili yanıtlarınızı bırakılan boş alanlara yazınız. Ankete vereceğiniz cevaplar gizli tutulacaktır ve araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır.

İlgi ve katkılarınız için çok teşekkür ederiz.

Meryem BARASI- Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Gürcü ERDAMAR- Danışman

BÖLÜM 1

KİŞİSEL BİLGİLER

1) Görev yaptığınız okulun adı:	Ortaokulu
2) Görev yaptığınız il / ilçe	
3) Cinsiyetiniz:	☐ Kadın ☐ Erkek
4) Mesleki kıdeminiz:	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16- 20 yıl ☐ 21 yıl ve üzeri
5) Eğitim durumunuz:	☐ Ön lisans + lisans tamamlama ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
6) Üniversitede hangi fakülteden mezun oldunuz?	☐ Eğitim Fakültesi ☐ Fen Edebiyat Fakültesi(Formasyon aldım) ☐ Diğer.....
7) Fakültede hangi bölümden mezun oldunuz?	
8) Türkçe dersi öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
9) 8. Soruya cevabınız evet ise, hizmet içi eğitimi hangi yılda ve ne kadar süre ile aldınız?	

BÖLÜM 2.

1.Bu bölümde Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında aşağıda sıralanan 21. Yüzyıl becerilerinin yer verilme durumuna ve gerçekleşme düzeyine ilişkin düşüncenizi ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

KAZANIMLARDA YER ALMA DURUMU						BECERİLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİ				
21. Yüzyıl becerileri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
Problem çözme										
Yaratıcılık										
Yenilikçilik										
İletişim										
İş birliği										
Eleştirel düşünme										
Karar verme										
Öğrenmeyi öğrenme										
Bilgi okuryazarlığı										
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı										

Medya okuryazarlığı										
Esneklik ve uyum										
Girişimcilik										
Öz-yönlendirme										
Sosyal ve kültürler arası etkileşim										
Üretkenlik										
Hesap verebilirlik										
Liderlik ve sorumluluk alma										

2. Bu bölümde Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde aşağıda sıralanan 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin düşüncenizi ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

İÇERİKTE YER ALMA DURUMU						İÇERİKTE SİZİN NE KADAR YER VERDİĞİNİZ				
21. Yüzyıl becerileri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
Problem çözme										
Yaratıcılık										
Yenilikçilik										
İletişim										
İş birliği										
Eleştirel düşünme										
Karar verme										
Öğrenmeyi öğrenme										
Bilgi okuryazarlığı										
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı										
Medya okuryazarlığı										
Esneklik ve uyum										
Girişimcilik										
Öz-yönlendirme										
Sosyal ve kültürler arası etkileşim										
Üretkenlik										
Hesap verebilirlik										
Liderlik ve sorumluluk alma										

3. Bu bölümde Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme sürecinde aşağıda sıralanan 21. Yüzyıl becerilerinin yer verilme durumuna ilişkin düşüncenizi ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

PROGRAMDA BECERİLERİ KAZANDIRICI ETKİNLİKLERE YER VERİLMESİ						BECERİLERİ GELİŞTİRİCİ ETKİNLİKLERİSİZİN NE KADAR YER VERDİĞİNİZ				
21. Yüzyıl becerileri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
Problem çözme										
Yaratıcılık										

Yenilikçilik										
İletişim										
İş birliği										
Eleştirel düşünme										
Karar verme										
Öğrenmeyi öğrenme										
Bilgi okuryazarlığı										
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı										
Medya okuryazarlığı										
Esneklik ve uyum										
Girişimcilik										
Öz-yönlendirme										
Sosyal ve kültürler arası etkileşim										
Üretkenlik										
Hesap verebilirlik										
Liderlik ve sorumluluk alma										

4. Bu bölümde Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme sürecinde aşağıda sıralanan 21. Yüzyıl becerilerinin yer verilme durumuna ilişkin düşüncenizi ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

PROGRAMDA BECERİLERİ KAZANDIRICI ÖLÇME-DEĞERLENDİRME YER VERİLMESİ						BECERİLERİ KAZANDIRICI ÖLÇME-DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNE SİZİN NE KADAR YER VERDİĞİNİZ				
21. Yüzyıl becerileri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
Problem çözme										
Yaratıcılık										
Yenilikçilik										
İletişim										
İş birliği										
Eleştirel düşünme										
Karar verme										
Öğrenmeyi öğrenme										
Bilgi okuryazarlığı										
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı										
Medya okuryazarlığı										
Esneklik ve uyum										
Girişimcilik										
Öz-yönlendirme										
Sosyal ve kültürler arası etkileşim										
Üretkenlik										
Hesap verebilirlik										
Liderlik ve sorumluluk alma										

5. Bu bölümde Türkçe dersi öğretim programında kazanımlar, içerik, öğrenme- öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerinin gerçekleştirilmesinde yaşadığınız sorunlar ve bu becerilerin geliştirilmesi için önerilerinizi yazınız.

	YAŞANAN SORUNLAR	BECERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLER
KAZANIMLAR		
İÇERİK		
ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜREÇLERİ		
DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ		

6. Dersinizde 21. Yüzyıl becerilerini geliştirmek için öğrenme etkinliklerine (sınıf içi/sınıf dışı) yer veriyor musunuz? Cevabınız evet ise gerçekleştirdiğiniz bir öğrenme etkinliğini yazınız.

--

Değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

EK 3. Doküman İncelemesi Sırasında Yararlanılan Belirtke Tablosu

Maddeler	Yetkinlik	Amaç	Kazanım	Temalar ve konu önerileri	Öğrenme-öğretme süreçleri	Ölçme ve Değerlendirme süreçleri
Problem çözme						
Yaratıcılık						
Yenilikçilik						
İletişim						
İş birliği						
Eleştirel düşünme						
Karar verme						
Öğrenmeyi öğrenme						
Bilgi okuryazarlığı						
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı						
Medya okuryazarlığı						
Esneklik ve uyum						
Girişimcilik						
Öz-yönlendirme						
Sosyal ve kültürler arası etkileşim						
Üretkenlik						
Hesap verebilirlik						
Liderlik ve sorumluluk alma						

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..